
3 1761 08266556 3

LES OBRES
D'AUZIAS MARCH

Tipografía L'Avenç : Massó, Casas & Cª : Rambla de Catalunya, 24 : Barcelona

LES OBRES
D'AUZIAS MARCH

EDICIÓ CRÍTICA

PER

AMADEU PAGÈS

VOLUM II

TEXT CRÍTIC DE LES POESIES LXXV A CXXVIII. GLOSSARI

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS : PALAU DE LA DIPUTACIÓ
BARCELONA : MCMXIV

POESIES

LXXV

QUI ES AQUELL QUI EN AMOR CONTEMPLE

No pot fer sinó estimar y pensar a l'Amor. Cadascú segueix el plaer més conforme amb la seva naturalesa. Vet-ens aquí tornats als temps del paganisme on els desitjos eren divinitzats. Es Venus la que té més servents. Els altres déus, Bacus, Ceres, Junó, Saturn, Mars, Mercuri i Pal·las, valen només que en relació a ella. En quant a Diana, se la celebra molt, però té pocs fidels. — L'impudicia fa la desgracia de la dòna, y sota ·l poder del Vici, l'home perd la raó.

Qui es aquell qui en Amor contemple,
com yo qui sent sos delits on abasten?
Qui son aquells qui dolç' amargor tasten,
e, juntes mans, l'adoren fora temple?
Yo so tot sol a qui Natura 'streny
a no poder als fer ne pus entendre
sino amar; e, volent m'en defendre,
no ·m vol seguir a res als fer null seny.

Al titol : Mossen Auzias March *A;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March G^2; Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

La cobla 25-32 *té per titol :* Deessa de riquesa *E :* Deessa de la riqueza *de.* — 33-40, Deu de sauiesa e Pallas de fortalesa *E :* Pallas deessa de fortalesa y Diana de la castitat *de.* — 41-48, Deessa d'Amor *E :* Venus deessa de Amor *de.* — 49-56, Deessa de viandes. Deu del vi *E :* Deus de viandes y del vi *de.* — 57-64, Deu de yra. Deu de batalles *E :* Deu de yra e deu de batalles *de.* — 65-72, Deessa de castedat *E :* Deesa de (castitad *e*) castidad *de.*

1, | qual seraquell *AK* | qui seraquell *Ede.* — 2, jo *A;* hon *ABDEbcde.* — 3, d. a.] dolça l'amor *Dbcde.* — 4, junts *B;* l'adoran *Bde;* foral DEG^2bcde. — 5, jo *A;* som EG^2; a *manca B:* çell *E;* constreny *B :* estreny *de.* — 6, pus ne *bc.* — 7, deffendre AG^2. — 8, a] en *e;* rres EG^2; als] a *de* || ma voluntat no resta que no reny *B.*

Si ·m don solaç, creeu ferm que yo ·l feny
si no ·y acull Amor al delit pendre.
Les potestats del Cel han volgut vendre
e fer catiu de mon voler lo seny.
No ·m rept' algú, car tots veig solaçar,
segons cascú sa qualitat requer.
Qui 'n aquest mon honor vol ho diner,
tinga s'esment: ja té causa d'errar.

Lo temps dels Deus se vol ara mostrar,
car dintre si un Deu cascú vol fer,
e dels desigs on corre lo voler
solempnes Deus a tots veig adorar,
e sobre tots Venus es mils servida,
car nostra carn no coneix altre Deu.
Bacus en part sa favor no l'es greu;
Ceres muller no n'es enfellonida.

Juno del mon té una gran partida:
diu que deu ser pus colt' al juhí seu;
Saturn e Mars no torben sa gran veu.
A llur poder Juno y Venus dan mida;
mas Venus diu: Yo son rey natural
ab alguns Deus, senyors jus mi sients:
per mi son bons e per si no valents;
los altres han poder accidental.

9, do G^2*de;* solas BG^2*bcde;* creheu *ABE* : creuen *Dbc* : creu G^2 : crehuen *d;* f.] çert EG^2. — 11, an BG^2. — 12, | lo meu voler del seny *B*. — 13, repte *d;* vetx *B;* solasar G^2 : solazar *de*. — 14, quascu *B;* calitat AG^2*de;* raquer *A*. — 15, qui aquest *B;* qui en *d;* e] o *A* : a *Dbc* : e EG^2*de:* he *F*. — 16, tingues *A* : tinguas *bc* : tinga e. *de;* sment *B;* d'arrar *A*.

19, desig *bc* : desitxs *B;* hon *ADEbcde;* çorre *d*. — 20, sollempnes *AB* : solemnes *Dbc;* v.] vull *B*.—22, conex *B*. — 23, Baccus *A* : Bachus *de;* en] a *bc* : ha *de;* nols g. *B*.— 24, no y es *de*.

26, puys scoltal juy *B*. — 27, saturun *bc;* març *ABDEbce* : mart *d;* troban *B* : treben *DEbcde*. — 28, vida *AEbcde*. — 29, jo *A;* som EG^2. — 30, senyos B^2 : señors DG^2 ; scients *AB*. — 31, e] o *b;* volents *Db*. — 32, acçidental *BE* : acidental *d*.

Mercurius e Pallas, veu no ·ls cal
desfalagant l'orella de l'hoent.
Diana es de favor menyspotent,
mas en lo mon Deu los ha dat cabal,
que lur gran nom pel mon es preycat,
e totes gens d'aquestes manen festa:
colta no es, car de cascun no ·ls resta
sino hun troç de carn dins dens tancat.

En gran discort està lo mon possat:
Venus del mon se trau la fina lesta;
tot home bo en son ostal se resta,
e val-se poch qui no ·y es albergat.
Juno té gent en dues parts gitada:
prop de la mort, cobejosa de viure;
altres que veig, de baix estat delliure,
ffam' atenyents ab leig vici guanyada.

Cerres, quant es a Venus ordenada,
e son marit, qui Bacus se fa 'scriure,
als peus del Deu Venus se deuen siure.
Estants per ssi, llur secta 's difamada,

33, veus *A;* val *ABE* ‖ Pallas (Palas *G^2*) sa veu rugallosa no (nol *G^2*) val *DG^{2}bcde.* — 34, defallagant *D :* defalagant *E :* afallagant *bd* : affallagant *c :* afalagant *e;* la or. *d;* l'ohent *EG^{2}bc.* — 36, deus *Bbc;* los] li *B;* a *G^2.* — 37, q.] ver *sobre gratat F;* p.] per lo *BDEG^{2}bcd;* preicat *G^2* | es pel mon preycat *A.* — 38, e] a *BEbcde;* gents *ABDEG^{2}bcde;* d'aquestas *A :* d'aquesta *B :* d'aquestos *E;* manan *B;* fest *G^2.* — 39, cascu *ABDEG^{2}cde;* nol *ABDG^{2}bcde.* — 40, un *ABDEG^{2}bcde;* tros *BG^2.* di.] dints *B;* dents *ABDbcde;* trancat *A.*

41, sta *B;* posat *ABDEG^{2}bcde.* — 42, s'atrau *E;* llesta *DEG^{2}de.* — 43, hostal *BDEbcde.* — 47, altre q. *AD :* altra q. *BE;* vetx *B;* del *EG^2;* bax *B :* baig *E;* stat *B.* — 48, fama (tenent *cde* tenents *Dbcde;* fam *BDEG^{2}bcde;* letx *B :* lleig *EG^2;* viçi *B;* gonyada *B.*

49, Ceres *ABDEG^{2}e :* seres *bc :* çeres *d;* hordenada *G^2.* — 50, | y deu aquell *A* | e aquell deu *B;* que *B;* baccus *AD :* bachus *de;* escriure *D.*— 51, dels *BDFG^{2}bce;* deus *BMFG^{2}bce;* deuen] vehen *bc.* — 52, stants *F :* estant *e;* si *ABDEG^{1}bcde;* lur *ABbc;* secte 's *A :* secta es *d :* sect'es *e;* diffamada *ADG^{2}bcde :* disfamada *E.*

car, no guardant a Venus reverença,
son menyspreats en lo mon e maldits.
L'animal brut no ·n vol estrems delits,
e lo cors d'hom ne passa penitença.

Saturn e Mars per si no han potença,
mas per dos Deus son estrem favorits:
guardant honor a Venus son servits
e per haver a Juno 'n reverença.
Mars a Saturn humilment hobeeix
e l'obehir entr' ells molt se cambia.
De Pallas yo parlar ges no volrria
de son estat, car pietat me ·n creix.

L'inperfet hom a Diana serveix
e tots aquells on la vida ·s devia,
car Venus ha tan dolça parleria
que tot voler a ssi lo reduheix.
Los publichs prechs s'endrecen a Diana,
la voluntat es de Venus entrega:
al temple seu, si ·l jorn clar fos nit cega,
los grans barranchs foren carrera plana.

— 53, gordant *B;* reverençia *B:* reverencia *Dbcde.* — 54, menyspresats *A* : menypresats *E.* — 55, strems *B* : estremps *d.* — 56, cos *BDEG²bcde;* d'om *ABDEG²;* no *D;* pasa *G²;* penitençia *B* : penitencia *Dbcde.*

57, març *ADEbe* : mart *d;* an *G²* ; potencia *Dbcde.* — 58, mar *B;* strems *B.* — 60, auer *G²;* Juno *Bbc;* reuerençia *cBd* : reveren *E²D.* — 61, març *ADEG²bc* : mas *B;* obeeix *AD* : obehex *B* : hobeheix *E* : hobeex *G²* : obeheix *cde.* — 62, l'obeir *ABd* ; canuia *G².* — 63, gens *ABDEG²bc* : res *de;* volria *Dbcde* ‖ Mercurius e Pallas no volria *A* ‖ Diana yo smentar yo volrria *B.* — 64, parlar d'aquests *A* | e pallas menys *B;* piatat *G²;* crex *BG².*

65, l'imperfet *BDEG²e;* seruex *B.* — 66, hon *ADEbcde* : qui *B;* vide s *A;* desuia *Ebcde.* — 67, a *G;* tant *de;* parlaria *A.* — 68, si *ABDG²bcde;* redueix *ADEbcde* : reduex *G* ‖ quel cor gentil sens prechs lo reduex *B.* — 69, s'endressan *B* : s'endreçen *DEG²bcde.* — 70, entegra *ADbcde:* entregra *B.* — 71, templa *B;* c.] negra *Dbcde:* çega *E.* — 72, foran *B;* blana *G².*

Aquelles gents ab la pensa molt vana
que, ab rahó jamés en pau ne brega,
per llur cor flach de vergonya fan plega,
qui ·lls met un fre, donant-los vida sana?
E, si lo giny de Venus romp tal fre,
saben-li grat com axi ·s vehen soltes
qu'en son servir no ·s mostren ser enboltes,
fent-li present del millor de llur be.

En lo començ por e Diana ·ls te,
mas si lo vel d'ignorants les ha toltes,
Venus colents, Març e Saturn a voltes,
entre llurs peus Diana va e ve.
Ladonchs en fet colen Venus deessa,
cuydant haver la batalla molt justa
contra tot hom, qui del cas les asusta,
e per tots temps por e vergonya cessa.

Senyal de be en tota dona cessa,
com dins son cor vergonya no s'ajusta;
y al savi hom es vici qui l'asusta:
la rahó pert, qui es en ell princessa.

73, aquellas *A*. — 74, en] han *ABDEbcde;* bregua *A* | continu an gran brega G^2. — 75, lur *ABD*G^2*bc;* plegua *A*. — 76, quils *ABDE*G^2*bcde*. — 78, sabent *Dbcde;* aixis *bcde*. — 79, qu 'n *b;* mostran *B;* emboltes *BDEbde* : embolts *c*. — 80, ftent *A;* p.] apunt *bc;* mellor *E;* lur *bc*.

81, dianal *B* : diana els *de*. — 82, cel *AD*G^2*bcde* : çel *B* : zel *E;* a G^2. — 83, colens G^2; mars *d;* e *manca B;* boltes *d*. — 84, lurs *AD*G^2*bc* : llur *de;* pens *bcde;* e] y G^2. — 85, ladonch *B* : lladonchs G^2*de*. — 86, | cuydat auer G^2 | m. j. l. b. *B*. — 87, affusta *A* : afusta *DEF*G^2*bcde* ‖ encontr'aquell qui llur mal fet no calla *B*. — 88, tostemps *AB*G^2*de;* çessa *d* ‖ totes son tals pagesa es princessa *B*.

90, d.] de *B* | tota vergonya talla *B* : *n. t. K*. — 91, y *manca B;* el *D*G^2*bc;* sabi *d;* viçi *BEd;* quil baralla *B;* l'afusta *ADFbde* : la frusta *E* : l'ajusta G^2 : l'affusta *Kc*. — 92, que *DE*G^2*bcde;* princesa *D*G^2*bc* : prinçesa *d* ‖ en lo public lo bon hom se confessa *B* : *n. t. K*.

LXXVI

ON ES LO LOCH ON MA PENSA REPOSE

No sab on refugiar-se, ara que està privat del plaer que li havia fet sentir l'amor de la seva dama. Està, d'ara endavant, donat a la tristesa. Sense amor, la vida ja no té valor per ell, y la seva ànima ·s prepara a abandonar el seu cos.— Es un error pretendre estimar la dòna per les seves virtuts.

On es lo loch on ma penssa repose?
On serà, on, que mon voler contente?
Ab escandall yo cerch tot fons e tente,
e port no trob on aturar-me gose.
Lo que d'abans de tot vent me guardava
es envers mi cruel plaga deserta;
vagabuntvaig la casa qui m'es certa;
treball es gran en part on yo vagava.

Al titol : Mossen Auzias March *A;* March *D;* Obres d'amor, Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen A. March G^1; Mossen Ausias March G^2; Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e*.

1, hon DEG^1G^2Hbcde; lloch EG^2d; hon DEG^1HKcde : l'hon *b;* me *H;* pensa $ABDEG^1G^2Hbcde$; reposa *AK*. — 2, hon DEG^1G^2Hbcde; hon $ADEG^1G^2bc$: hom *de;* contenta *B*. — 3, ascandall *A :* scandall *B :* escandalls *E;* io *AH;* crech *B :* serch *e;* e t.] atenta *H*. — 4, trop BG^1G^2; hon ADG^1bcde; guose G^1 ¦ ne on (hon *E*, hun *H*) aturar gose EG^2H.— 5, debans *A;* ma *H;* guardaue *A :* gordaua *B*. — 6, ¦ ara ·s (ara es *de*) en mi *Dbcde;* enues BG^2; cruell *H;* plaia ABG^1 : plaja *DEbcde :* ploga G^2: platge *H*. — 7, vegabuntvaig *A :* vagabuntvatx *B :* vaguabuntvaig G^2 : vagabuntvag *bc;* causa *BH;* que *EH;* serta *H :* çerta G^1d. — 8, traball *H;* hon $ABDEG^1Hbcde$; io *AH;* vegaue *A*.

On es aquell delit, quant yo pensava
esser amat de la qui m'entenia?
Tot mon voler y el seu no ·m defenia
d'amar, en tant com son poder bastava.
Tots los senyals c'amor donen entendre
en ella viu, no tolent-ne la obra.
Qui es aquell qu'en amor tant descobra,
que no ·m pogués d'ella sentiment pendre?

Ja res del mon dolor no ·m pot deffendre;
perdut es ja tot lo goig de mon viure;
a mos amichs de tristor puch escriure;
no ·m basta temps a poder-me·n rependre.
Tant la tristor ha falagat ma penssa
que tot m'es trist quant puch oir ne veure,
tant que m'es greu que yo vinga en creure
que a tristor yo pusqu' aver deffenssa.

Puys que Amor ab lo cor ferm dispensa
que sos delits follament los espere,
e per açò del mon me desespere,
car sens amor tot delit m'es offenssa,

9, hon $ADEG^1G^2Hbcde$; dellit *H;* q.] hon *A* : com *B* : que *F* : quan G^1; io *A;* pensaue *A*. — 10, de lla *H;* que DG^2bcde; m'ençenia *E* : m'encenia *d*. — 11, y *manca A;* yl G^1; deffania *A* : deffenia G^2 : defania *H*. — 12, d'emar *H* : d'amor *bcde;* c.] quant *DEbcde;* bestaua *A*. — 13, qu' $ABEG^1e$: que *Dbcde;* donan ent. BG^1 : dona ent. *EH* : donen 'ant. *bc* : donen a ent. *de*.— 14, ne *A;* tollent DG^2bcde. — 15, qui en *B* : qui 'n *DH*. — 16, non $ABDG^1G^2Hbcde$: no *E;* posques *E*.

17, rres AG^2; defendre BDG^1Hbcde. — 18, ya *B;* gotx *B*. — 19, pusch EG^1bd; scriure BEG^2. — 20, | ja no es temps *B;* tems *H;* deffendre *F*. — 21, a G^1G^2H; hafalaga *c* : afalaga *de;* falaguat G^1: falegat *B;* pensa $ABDEG^1G^2bcde$: pença *H*. — 22, m'hes *de;* pusch EG^1; hoyr ABG^1 : oir *DFbc:* hoir *EHde* : hoyr G^2; veura *H*. — 23, t. q.] que tot *B;* t.] si *E;* jo *A* : no (?) *H;* vingua *A;* vingua'n G^1; en] a *Dbcde*, creura *H*. — 24, qu'a G^1; io *A;* pusca *D* : pusch *Eb;* pusqua G^1 : pusc' G^2 : puch *cde;* haver DG^1cde; deffensa *AH* : defença *B* : defensa DEG^1bcde.

25, puix DG^1G^2bcde : puis *E;* dispenssa G^2 : dispença *H*. — 26, spera *AB* : spere EG^2. — 27, ayço *E;* me] nom *B;* desespera *A*. — 28, m'es] me *B* : es *H;* offensa *ABDEbcde* : ofensa G^1: offença *H*.

l'arma coman a Deu, lo qui l'a feta;
lexant lo cors desastruch per mal astre,
ja no li plau de sos volers lo rastre,
puys ab dolor viu per ell, no discreta.

Si com l'om vell, qui 'n son temps vid' a feta
sats plaentment en algun' Art apresa,
e per fort cas aquella l'es defesa,
no sab en què son giny de viure meta,
ne pren a mi que no se com me visca
perque d'Amor me veig tancada porta,
ne sse pus fer ne ·l voler me comporta
que d'aquest hus per altre yo ·m desisca.

O Foll' Amor, malament se arrisca,
qui per virtuts vol amar nulla dona.
Sa calitat y el loch la fan ser bona,
car, en rahó, qual serà la que ·y visca?

— 29, l'ha *de* | a son deu qui l'a feta *E*. — 30, deixant *Dbc* : laxant *H* : leixant *de;* cos $BDEG^1bcde$; desestruch *A;* mall *H*. — 31, | e ja nol plau *cde;* ya *B;* voles *Bc;* rastra *H*. — 32, puix DG^1bcde : puis EG^2.

33, col *E;* lo *BDbcde;* qu'en BG^1de : qu'n *b;* ffeta *A*. — 34, plahentment *ABDbcde* : planyentment *H;* alguna *B;* ha pressa *H*. — 35, cars *H;* desfeta *A* : defessa *H*. — 36, sap G^1; viura *H*. — 37, qui *ADbcde;* vischa *A* : visqua G^1.— 38, | car de amor EG^2; vetx *B* : veigch *H;* tanquada G^1.— 39, no *ABDHbcde;* se $ABDG^1G^2Hbcde$. — 40, us $ABDEG^1G^2bcde$; jom *A;* desischa *A* : desisqua BG^1.

41, s'arrisqua G^1; arrischa *A* : arisca *E*. — 42, voll *H*. — 43, qualitat DEG^1bc; y el] el *A* : e *B* : yl G^1e : y ell *H;* lloch EG^1G^2d : loc *e;* fer *D* : esser G^1. — 44, lo *Dbcde;* que hi G^1; vischa *A* : visqua G^1 : vizca G^2.

LXXVII

NO POT MOSTRAR LO MON MENYSPIETAT

Se plany de que ningú té pietat d'ell en la seva desgracia. Una sola mirada de la seva dama podrà aconsolar-lo, y se n'acontentarà, estant-ne tant enamorat.— Amor el té estretament agafat.

No pot mostrar lo mon menyspietat,
com en present desobre mi pareix.
Tot' amor fall, si no a ssi manteix;
d'enveja es tot lo mon conquistat.
Hom sens affany no vol fer algun be:
com lo farà contra si, ab gran cost?
Cascun cor d'om yo veig pus dur que post;
algú no 's dol, si altre null mal té.

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra, *d'una segona mà F;* Mossen Ausias March G^1; Cantica de amor *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1 nom *B : n. t. K;* mon] cel *a;* piatat G^1. — 2, pressent G^1H; desobra *A;* parex *B :* parex *B:* partex G^1. — 3, si *ADEHbcde :* mateix *ADEHabcde;* matex BG^1 — 4, d'anueja *B.* — 5 h] qui *E;* senys *d;* afany G^1H. — 7, cascun] car *H;* d'hom *cde;* jo *AB :* vol G^1, vetx *B :* veigch *H :* veg *a.*— 8, degu *E;* l'altre *ABDG¹Habce :* el altre *d;* n.] tot *B :* algun *Ede.*

Lo qui no sab no pot haver mercè
d'aquell qui jau en turment e dolor:
donchs yo perdon a cascú de bon cor,
si no son plant del que mon cor sosté.
Secretament, ab no costumat mal,
Ventura ·m fa sa desfavor sentir.
D'Amor no ·m clam, si be ·m port' a morir;
be y mal passats, yo ·n reste cominal.

Altre socors de vostr' Amor no ·m val
sino que ·ls hulls me demostren voler,
ne res pus cert de vos no puch saber,
ans, si mes cerch per ser content, no ·m cal.
Yo veig molt hom sens amar ser amat,
y el mentidor tant com vol es cregut.
E yo, d'Amor me trob axí vençut,
que dir no pusch quant so enamorat!

Amor, Amor, un abit m'e tallat
de vostre drap, vestint-me l'espirit:
en lo vestir, ample molt l'e sentit,
e fort estret, quant sobre mi 's posat.

9, la *A* : çell *E;* sap *G^1a;* auer *H* || a tu amor yo requir merçe *B : n. t. K.* — 10, d'aquel *de;* que *ade;* he *d* y *a* || tu est aquell quim donas la dolor *B : n. t. K.* — 11, dons *K;* io *AH* || los homens tots ya son de aspre cor *B : n. t. K.* — 12, so *AEK* : fuy *Dbce, d'una segona mà D* . fui *d* || per planyer hom qui d'amor mal soste *B : n. t. K.* — 13, custumat *Ae* : acostumat *Ba* : acustat *d.* — 14, venturem *H;* ventura fa *F;* se *A;* disfauor *DEabcde* || les pations d'amor e jo sentir *B : n. t. K.* — 15, porta a *a* || e pas dolor com no les puch be dir *B : n. t. K.* — 16, hi *H;* pensats *ADa* : passants *E* : penssats *FK* : pensants *G^1* : passant *bcde;* ion *A* : yom *Hbcde;* resta *H* || ans solament nom puch donar senyal *B : n. t. K.*

17, socos *BG^1;* vostra *a;* vall *H.* — 18, aquels *H;* ulls *$ADEG^1abcde$* : ulls *manca B* : huls *H;* demostran *B.* — 19, c.] fort *Dbcde* : sert *H;* io *A* : yo *B;* pusch *$BDEG^1$*. — 20, crech *BFa* : serch *e;* call *H.* — 21, jo *AB;* vetx *B* : veigch *H* : veg *abc;* amor *H;* volgut *a.* — 22, | yom trob d'amor *Dbc;* y el] hel *A* : lo *B : n. t. K* : y ell *H* : yl *a.* — 23, jo *AB;* d'emor *H;* trop *BHa;* vencut *F* : vensut *a;* | tan sobrat y vençut *Dbcde.* — 24, puch *ABDHabcde;* 'namorat *G^1* : anemorat *H.*

25-28, *manquen a.* — 25, hun *B;* habit *Ebcde;* m'he *de.* — 26, l'esperit *$BDEG^1bce$*. — 27, m. a. *E;* l'he *de.* — 28 stret *B;* sobra *A;* mi es *d;* estat *$ADEG^1bcde$* : stat *BH.*

LXXVIII

NO GUART AVANT NE MEMBRE LO PASSAT

Tot ell donat al goig present, no pensa ni amb els aventatges, ni amb els inconvenients que ·n poden resultar per ell. La seva voluntat triomfa sobre la seva intel·ligencia. No cerca altra cosa sinó agradar a la seva dama, no dirigint-se per això sinó al seu esperit. Però tem a la vegada de ser i de no ser escoltat. Té por de tot y cambía a cada moment d'opinió. Per evitar un mal cau en un de pitjor. — Se donarà credit a les seves paraules, si, a l'hora de la mort, revela ·ls mals i els falsos béns de Foll Amor.

No guart avant ne membre lo passat:
un punt estret guarda mon pensament;
no guart la fi, tenint mon seny torbat,
per lo voler affectat al present.
No solament colpa del mal oblit,
ne la tristor, ne ·l dan que me ·n vendrà.
Passionat per hun present delit,
no ·m jaqueix temps per veure ·l que serà.

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Marc *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March G^1; Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, guard *A* : gart *B;* possat *d* | ne remembrel p. $ABEG^1HK$. — 2, stret *B.* — 3, guard *A:* gart *B.* — 4, afectat DG^1bcde; pressent *H.* — 5, culpa *A;* de *BH.* — 6, vindra *Dbcde* : venra *E.* — 7-8, *intervertits Dbc.* — 7, un $BDEG^1bcde$. — 8, jaquex BG^1; veural *H* : verel *b;* sara *H.*

Ja no conech mon dan ho mon profit,
perque ·l voler en res no dubtarà.
Qui ·m da consell de seny es defallit,
hoynt de mi lo que hoyr porà.
Quant ma Rahó feu contrast al Voler,
per aquell fon sobrada en la fi.
D'ella senyal en mi no ·s pot saber:
Voler vencé, Rahó de mi fugí.

Mon pensament es en vos mes qu' en mi,
e mon delit per vos passa primer.
Jamés aquell ans que vos yo sentí,
ma voluntat a mi troba derrer.
Yo son content, si veig contenta vos,
e tant en mi aquest desig es gran
que ·l sentiment es perdut de mon cos,
fins que ·l voler vostre ·s va sadollan.

Delit no sent la vostra carn toquan,
tant mon voler del vostr' es desijós.
Tal passió d'açò ·m veig al davan
que lo meu cor ne resta tremolós;
e tant desig que assats me ameu
que no ·s pot fer me basteu contentar;
e, si m'acost a vos, veure poreu
que mon esforç es menys, per mass' amar.

9, yo *K;* dany *Dbcde;* o *ABDEG*^{1}*Hbcde;* proffit *A*. — 10, duptara *EH*.— 11, conçell *B;* deffallit *AEH*. — 12, hoint *BDEbcde;* hoir *BDEHbc :* oyr *de*. — 13, ma] mes *Dbc* | contrastaual (contrestauel *H*, contrastaua el *de*) voler *DEHbcde*. — 14, aquel *Hde;* sobrada'n *G*^{1}. — 16, | vencel (vençell *H*) voler *DEHbcde;* vençe *BG*^{1}*;* fogi *EG*^{1}.

17, en vos es mes *ABDEG*^{1}*Hbcde*. — 18, e m.] lo meu *B*. — 19, io *AH*. — 20 a] en *H;* darrer *BDbcde*. — 21, jo *A;* so *ABDEbcde;* vetx *B :* veigch *H*. — 22, || e tant ho vull que so tostemps dubtant *B*. — 23, cors *H* || si tristaus vetx yo stich sospiros *B*. — 24, ffins quell *H;* vostre va *Dbcde;* sadollant *H* || fins quem parlau vostra pensa mostrant *B*.

25, tocan *AE :* tocant *BHde*. — 26, desigos *AG*^{1}*H*. — 27, patio *B;* de *d;* de com *B :* de çom *H:* de açom *de;* vetx *B :* veigch *H;* dauant *BH :* deuan *Ebcd :* deuant *e*. — 28, cos *Dbcde*. — 29, desitx *B :* desigch *H;* hassats *bc :* asats *de*. — 30, basten *AH*. — 31, veura *H;* pareu *A*. — 32, per sobramar *DEbcde :* per sobramor *H*.

No ymagin de mi ·us pusquau altar,
car dintre mi yo creu que no veheu.
Pens que no bast plaure ·us al praticar
e muyr de por que de mi ·us contenteu,
e, quant d'algú de sa virtut m'acort
o d'alguns bens o que sia molt bell,
lo qu' en mi fall pens que ·us ve al recort,
e desijau tot quant es en aquell.

A tot quant por ateny ab son mantell
tem lo meu cor, fent-se franch a la mort.
Cas no ymagin que no ·m faça volpell,
y el cert no crech e que ·n fes Deu report.
Quant me cuyt ser ab vos en millor punt,
sens algun cas mude d'oppinió.
Distinctament mon esser no apunt:
a mal he be, cerqant, trobe rahó.

Lo turmentat tem present passió
que met oblit al mal de ser defunt.
En semblant cas a mi conech que so:
fugint dolor en major dolor munt.

33, no] yo G^1; pusqueu *A* : puscau G^1 e perçom pens quem deueu (daueu *H*) desamar *DEH bcde*. — 34, dintra *BH*; jo *A*; se *B* : crech *DEbcde*; veu G^1. — 37, quan G^1; d'algun *bcde*; virtud G^1, virtu *bc*; me *d*. — 38, ho *H*; de *c*; d'algus *B*; ho *H*. — 39, que mi *ABEG*^{1}*H* : qu'a mi *Dbce* : que a mi *d*; p.] tem *bcde*; quem *B*; record *A*. — 40, desigau *AG*^{1}*H*.

41, atteny *D*; martell *Dbcde* : mançell *E*. — 42, se] le *d*. — 43, car *E* : cars *H*; imagin G^1*bc*; façe *bc*. — 44, y el] lo *B*; ell *A*; sert *H* : çert *d*; cerch G^1; quem *de*. — 45, en] ab *H*; mellor *BEH*. — 46, cars *H*; muda *H*; d'opinio *ABEG*^{1}*H* | mude op. *Dbcde*. — 47, distintament *EHbcde*; ha punt *EHde*. — 48, ab *F*; cercant *ADEGcd* : sercant *BHe* : e *ABDEG*^{1}*Hbcde*;; troba *H*.

49, | l'aturmentat *K*; l'om *E*; pressent *H*; patio *K* | t. p. sa p. *Bbcde* | sempre sent p. G^1. — 50, q.] e *E*; mall *H*; d'esser *ABDG*^{1}*Hbc*; deffunt *AE* : defunct *BD* : difunt G^1*d* : diffunt *Hbce*. — 51, cars *H*. — 52, ffugint *AH* : fogint G^1; magor *H*; turment *H*.

Tant de present me passion' Amor
que yo pratich, molt qu' en amor me nou,
e, conexent, me ·n resta gran dolor,
com lo meu puny en matar-mi se mou.

O Foll' Amor, conciencia ·m remou
que diga ·ls mals de vos e lo fals be.
Lo desperat no serà menys de fe,
y a molt mesquí no ·l fareu portar jou.

— 53, pressent *H;* m'apation' *B :* m'apassion' *e;* apassiona *d;* passio mor *H.*—54, jo *AH;* amar *E.*—55, coneixent *DEbcde;* conoxent G^1 : conaxent *H.* — 56, se] co *H.*

57, ffoll *H;* consciençam *Ae :* conçienciam *B :* conciençam *E :* conscienciam G^1 : consiençam *H :* conçiençiam *d;* ramou *H.* — 58, diguals *AH;* e] y *Dbcde;* falç *ADHb.* — 59, s.] fora *H.* — 60, hi G^1; fereu *A* || e m. mesq. no sotsmetreu a j. *B : n. t. K.*

LXXIX

O VOS, MESQUINS, QUI SOTS TERRA JAHEU

Apel·la a tots els vers amants d'altre temps que Amor havia ferit amb sageta d'or. Una sola n'hi restava y amb ella l'ha colpit. Ara no té sinó sagetes d'argent i de plom, les ferides de les quals són superficials. Per això ha trencat e seu arc y demana pau. Però ·l poeta està mortalment ferit, ja que la seva dama sols està lleugerament ferida. — El plaer de Foll Amor es ilusori y no té res que veure amb l'Enteniment.

O vos, mesquins, qui sots terra jaheu
del colp d'Amor, ab lo cors sangonent,
e tots aquells qui, ab cor molt ardent,
han be amat, prech-vos, no ·us oblideu.
Veniu, plorant, ab cabells escampats,
uberts los pits, per mostrar vostre cor,
com fon plagat ab la sageta d'or
ab que Amor plaga ·ls enamorats.

Al titol : March, *esborrat per una segona mà D;* Obres d'amors. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen A. March (fol. 585) G^1; Mossen Auzias March (fol. 623v.º) G^2; Moss. Auzias March *H;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, mezquins *bcde;* jaeu *G^2Kbcde.* — 2, colp] cap *B : n. t. K;* cos *BDG^1G^2bcd;* sanguonent G^1. sengonent *H.* — 2, aquels *H;* ab lo cor G^1. — 4, an *G^2de;* hoblideu G^2. — 5, viuiu G^2; plorants *EG^1G^2*. cabels *H;* scampats *B.* — 6, huberts *EHe :* ubers *F.* — 7, fonch *DEbcde;* plaguat G^1; la *manca* G^1. — 8, plagalls *H;* anamorats *B.*

Los colps d'Amor son per tres calitats,
e veure 's pot en les flexes que fir,
perque ·lls ferits son forçats de sentir
dolor del colp segons seran plagats.
D'or e de plom aquestes flexes son,
e d'un metall que s'anomen' argent.
Cascú d'aquests dona son sentiment,
segons que d'ells differenç' a 'n lo mon.

En aquell temps que primer d'aquest fon,
les flexes d'or Amor totes lançà,
e, desmembrat, huna s'en aturà
ab que ·m ferí, de que viur' abandon.
De flexes tals molts passats foren morts;
ja no té pus que fer guerra mortal :
ab les d'argent sol basta fer senyal,
mas los plagats de morir son estorts.

Ab les de plom son huy tots sos deports,
e son poder no bast' a traure sanch.
Amor, vehent lo seu poder tan manch,
ha trenquat l'arch, yo ·n fas al mon reports,

9, qualitats *Dbc*. — 10, fletches *B* : fleches *DEbcde* : fletges G^1 : fleges G^2 : fletxes *H*. — 11, quels *BDE*G^1G^2*Hbcde;* farits *H* | cascuns han (an G^2) a sentir *E*G^2*H*. — 12, seguons G^1; plaguats G^1. — 13, fletxes *B* : fleches *DEbcde* : fleges G^2 : flechies *H*. — 14, metal *de* : matall *H;* qu'es nomenat *Bb* : que s nomena *Dbce* : qu'es anomenat G^1; s'anomena G^1. — 15, d'aquells G^1: d'aquest *e*. — 16, seguons G^1 : sagons *H;* d'els *H;* diferença'n *B* : differença lo *DE*G^1*bc* : diferença lo G^1*de* : differençen *H*.

17, aquel *H;* qui *H* | que llonch temps ha que fon *E*G^2. — 18, fletxes *B* : fleches *DEbcde* : fletges G^1 : fleges G^2 : flechies *H;* totas *H;* llança *E*G^2*d*. — 19, | e sens acort *B;* una *BDE*G^1G^2*H bcde*. — 20, fari *H;* viure *d;* viurebandon G^2. — 21, fletxes *B* : fleches *DEbcde* : fletges G^1 : fleges G^2 : fletxas *H*. — 22, de que G^1 || ja lo seu colp no pot esser mortal *B*. — 23, sols *BDbcde*. — 24, moir *bc;* storts *B*.

25, vuy *B;* t. s.] los seus *de* | es huy lo seu (deports *E*) deport *DE*G^2*Hbc*. — 26, bast'a] es per *B;* traura *H*. — 27, vahent *H;* tant *E*. — 28, a G^2*de;* trencat *BDE*G^2*bcde* : trancat *H;* yot *c* : yol *de;* faç *E*G^2 : report *D*G^2*Hbc*.

y ab cor sancer crida la sua pau:
perque cascú pot anar en cabells;
per fugir d'ell no cal muntar castells:
lo seu poder pus baix que terra jau.

Mas yo romanch a mort, d'açò fiau:
la sua pau es guerra per a mi;
si 'n guerra fos cella per qui ·m ferí,
yo fora 'n pau vençut e son esclau.
Pau ha lo mon, e guerra yo tot sol,
perque Amor guerrejar ha finit;
yo son plagat e no puch ser guarit,
puys la que am de sa plaga no ·s dol.

O Foll' Amor, qui vostre delit vol
sobre loch fals ha son contentament:
perçò repòs no té 'n l'enteniment,
car, sino ·l ver, l'enteniment no col.

— 29, y *manca F;* sencer *B :* sagur *H.* — 30, c.] tot hom *B.* — 31, d'ells *H;* m.] cercar G^1. — 32, bax *Bde;* qu'en *de.*

33, io *H;* d'ayço EG^2; finau $DEFG^1G^2bcde$ | mort e d'eço fiau *H.* — 35, quem DG^1bcde | la donab quem feri *B.* — 36, jo *B;* sclau *B.* — 37, ha] te *B;* io *H.* — 38, a G^1G^2de.— 39, jo *H;* so *BDbcde :* som EG^2; plaguat G^1; e] y *Dbcde;* pusch *E;* gorit *B.* — 40, puix DG^1bcde : puis EG^2; sa] ma *de;* plagua BEG^1.

41, que G^2; dellit *bc.* — 42, lloch DEG^2d; falç G^2H; a G^2. — 43, te l' *B;* lo ent. *d.*

LXXX

TOT LAURADOR ES PAGAT DEL JORNAL

Sparça

Amor no l'ha recompensat malgrat els seus dolorosos esforços per servir-lo.

Tot laurador es pagat del jornal
e l'advocat qui pert lo guanyat plet:
Yo, per servir Amor, romanch desfet
de tot quant he, que servir no me ·n cal.
He fet senyor del Seny a mon Voler,
vehent Amor de mon Seny mal servit.
Rapaç l'e fet e Deu a part jaquit,
e son setz' anys que lo guardó esper!

Amor, Amor, poch es vostre poder
un altre hom com yo fer tant amar.
Anau, anau vostres armes provar
encontr' aquell qui vostre no vol ser.

Al titol : Mossen Auzias March. Sparça *A;* Sparça *BFG*^{1}*K;* Esparsa *D;* Obres d'amor. Sparça (foli 78 v.º) *E :* Obres d'amor. Mossen Ausias March (foli 93 v.º) *E*^{1}*;* Sparça. Mossen Auzias March *M;* Esparça de amors *bc;* Sparça de amor *d;* Esparça de amor *e.*

1, laurodor *cd;* paguat *G*^{1}*M.* — 2, y el ad. *EE*^{1}*;* gonyat *AM.* — 3, jo *ABM;* r.] so ya *B.* — — 4, he *manca B.* — 5, he] e *BG*^{1}*Mc.* — 6, veent *M;* seyn *M.* — 7, rapas *B :* rapaç *d :* rapaz *e;* l'he *bcde :* ne *EE*^{1} | e mes deu en oblit *B* | fent ne a Deu despit *Dbcde* | fahent n'a Deu despit *EE*^{1}*G*^{1}, *d'una segona mà, y al marge, ultra ·l nostre text G*^{1}. — 8, e *manca G*^{1} *:* he *b;* setz] dos *B :* sez *d;* setz' nys *e;* anys *M;* lo] bon *de;* n'esper *AM :* sper *BEE*^{1}*bc.*

9-12, *manquen E.* — 9, | nous basta lo p. *DE*^{1}*bcde.* — 10, un] per *BG*^{1} || per fer un hom aytant com jo anar *AM.* — *A la fi, el mot* fi *en DE*^{1}*, d'una segona mà D.*

LXXXI

AXÍ COM CELL QUI 'S VEU PROP DE LA MORT

Sparça

Se plany de l'ergull de la seva dama, insensible als seus sofriments.

Axí com cell qui 's veu prop de la mort,
corrent mal temps, perillant en la mar,
e veu lo loch on se pot restaurar,
e no 'y ateny per sa malvada sort,
ne pren a me, qui vaig affanys passant,
e veig a vos bastant mos mals delir.
Desesperat de mos desigs complir,
iré pel mon vostr' ergull recitant.

Al titol : Sparça $ABFG^1KM$; Esparça *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March. Sparça (foli 9 v.º) *E;* Obres d'amor. Sparça (foli 78) E^1; Esparça de amors *bc;* Esparça de amor *de.*

1, | com es aquell *B;* çell E^1Gd; ques *d* — 2, corrent *M;* tems *B;* parilant *M.* — 3, he *b;* lloch EE^1G^1de; hon $ABDEE^1G^1bcde$. — 4, he *Db;* ateyn *M.* — 5, mi $ABDEE^1G^1Mbcde$; que *A;* vatx *B;* affany *Dbcde :* afanys G^1 : afayns *M.* — 6, he *b;* vetx *B.* — 7, desitxs *B.* — 8, yre EE^1de; vestre *d;* ergul *M :* ergull *de;* rcçitant BEE^1d : racitant *M.* — *A la fi, el mot* fi *d'una segona mà D.*

LXXXII

QUANT PLAU A DEU QUE LA FUSTA PERESCA

Sparça

De res no serveix a l'home coneixer l'esdevenidor.

Quant plau a Deu que la fusta peresqua,
en segur port romp ancores y ormeig
e de poch mal a molt hom morir veig:
null hom es cert d'algun fet com fenesqua.
L'ome sabent no té pus avantatge,
sino que ·l pech sol menysfets avenir.
L'esperiment y ells juhis veig fallir:
Fortuna y Cas los torben llur usatge.

Al titol : Sparça *ABF*G^1*K;* Esparsa *D;* Obres morals. Sparça *E;* Esparça de amors *bc;* Esparça de amor *de.*

1, paresqua *A :* peresca *BDE*G^1*Kbce :* perezca *d.* — 2, r.] pert *D*G^1*bcde, d'una segona mà D;* anchores *B :* anchoras *de;* y *manca A ;* ormetx *B.* — 3, he *b;* vetx *B* | molts homens morir veig *E.*— 4, de *d;* fenescha *A :* fenesca *BDE*G^1*bcde.* — 5, l'home *Dbcde;* avantatje *BDbcde.* — 6, sol] sab *Dbcde;* hauenir *bcde.* — 7, y els] els *A :* yls *Dbcde :* y els *BE*G^1*bcde;* juhins *BDEbcde;* vetx *B;* veig yo fallir *E.* — 8, | ffortun'e cas *A;* trob'en *cde;* lur *BDbc;* vsatje *BDde.* — *A la fi, els mots* Mossen Auzias March *en A.*

LXXXIII

SI CO 'L MALALT QUI LONCH TEMPS HA QUE JAU

Sparça

Afeblit per l'Amor, no sab resistir-lo.

Si col malalt qui lonch temps ha que jau
e vol hun jorn esforçar-se llevar,
e sa virtut no li pot molt aydar,
ans llevat dret soptament plegat cau,
ne pren a mi que m'esforç contr' Amor
e vull seguir tot ço que mon seny vol.
Complir no ·u pusch, perque la força ·m tol
un mal estrem atraçat per Amor.

Al titol : Sparça de Mossen Auzias March (foli 150 v.° *A;* Sparça *BDFG¹;* Obres d'amor. Sparça *E;* Sparça de amors *bc;* Esparça de amor *de.*

En A (foli 183 v.°) *un segon text designat per A¹.*

1, | com lo malalt *B : n. t. K;* que *bcde;* llonch *EG¹d;* tems *B;* ha] es *B :* a *Kde.* — 2, un *ABDEG¹ bcde;* sforçar *B;* se] s'a *DEbce* : se a *d;* lauar *AA¹ :* lleuat *D :* levar *B.* — 3, virtud *G¹;* aiudar *B.* — 4, levat *B;* sobtament *ADG¹bcde;* pleguat *AG¹.* — 5, qui *E;* m'sforç *B;* contra *d.* — 6, vll *b.* — 7, puch *A¹BDbcde.* | car la forçam tol *B* | car la forç'a mi tol *DEbcde.* — 8, strem *A¹B;* atractat *A.* — *A la fi, el mot* fi *D.*

LXXXIV

TANT HE AMAT QUE VINCH EN DESAMAR

Ha arribat a no estimar, car l'amor no pot viure sinó per un altre amor. Ningú es capaç, en el seu temps, de comprendre la seva afecció. Hauria volgut manifestar-la, però la vergonya y la por el privaren, y se l'ha cregut (hi ha desgracia més grossa?) un amant grosser i sense intel·ligencia. Si té ·ls cabells blancs abans d'hora, Amor ne té la culpa, que no va en ajuda dels enamorats. — Amor es impotent o ingrat.

Tant he amat que vinch en desamar,
si com aquell qui amichs ha tengut
per llur defalt havent-lo decebut,
a tot lo mon se gira 'n ayrar.
La gran amor port' ab si carrech gran:
viure no pot sens gran sosteniment;
lo seu semblant voler l'es sostinent,
y aquell no ferm amor va tremolan.

Al titol : Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen A. March G^1; Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e*.

1, e G^1; en] a *B : n. t. K;* desamor *K*. — 2, tingut *B*. — 3, lur BDG^1bcde; auent *H*. — 4, sa *H;* gira a yrar *B;* gira en *d;* ahirar BG^1 : airar *D :* ayrar *E :* y ayrar *F :* hairar *bcde*.—5, la] car *Dbcde* | contentas del semblant *B*. — 7, senblant *B;* les]es G^1; sostenent *DHbcde*. — 8, y *manca B;* va] es *B;* tremolant *Bbc :* tremollan *D :* tramolan *H*.

Qui ama poch no deu ser desijan
que son amat li sia 'strem volent,
car poch voler no es delit sintent,
del gran voler que li porta l'aman.
Sol per amor se desij' altr' amor:
per si mateix no port' altre delit,
e dona cels dant congoxós despit,
si lo delit de sser amat no 'ncor.

Ja en amor no seré durador,
car son afany sobrepuja ·l delit.
Al temps antich yo degra sser exit,
que ignoscent era tot amador,
e l'ome vell solia sser fadrí,
y en temps pressent es vell qui barba met.
Cascun' amor vol temps sens calt ne fret:
yo crem d'ivern e d'estiu tremolí.

Lo meu voler en amor no fartí
de sser entès e molt menys satisfet;
Deu, mi e ·l mon a tot oblit tramet:
es molt escas lo grat que yo ·m sentí.

9, esser *B;* desijant *BDbc* : desigant *H.* — 10, estrem *Dde.* — 11, d.] voler *DG*^{1}*bcde;* sentent *B.* — 12, d. v. g. *B;* l'amant *BDbc;* p. l'a] ha son (amant *H*) aman *EH.* — 13, sols *e;* desig *G*^{1}*H;* emor *H.* — 14, pe *B;* matex *BG*^{1}*;* altra desitx *B.* — 15, d.a] porta *E;* çels *E* : cells *G*^{1}*:* çells *H;* tan *G*^{1}*;* conguoxos *G*^{1} || sino fort poch lo qual es tost fallit *B.* — 16, de ser *BDEG*^{1}*Hbcde;* no cor *DEG*^{1}*Hbce:* no corr *d* || en ser amat es lo gotx o tristor *B.*

17, amar *B* : *n. t. K;* daurador *K.* — 18, affany *EHde;* sobrapuial *K;* el *d.* — 19, al] en *B:* *n. t. K;* io *H;* degre *H;* ser *BDEG*^{1}*bcde.* — 20, ignocent *BDEG*^{1}*bcde* : hicnosçent *H.* — 21, l'home *G*^{1}*bcde* : l'oma *H;* solie *H;* ser *BDEG*^{1}*Hbcde;* fradri *D.* — 22, y *manca BD;* present *BDEG*^{1}*bcde;* vel *H.* — 23 | cascu d'amor *B* | cascuna mort*H;* voll *bc;* ne] o *B.* — 24, e] y *Dc* : i *b;* d'istiu *E:* d'stiu *bc.*

25, falti *DG*^{1}*bcde* : falli *E.* — 26, de ser *DEG*^{1}*Hbcde;* antes *B.* — 27, ni *DG*^{1}*bcde;* el] al *BH:* y el *E;* hoblit *E.* — 28, scas *B;* jon *B* : yon *EG*^{1}*dc.*

Per aquell preu qu' Amor deu ser venut,
yo, dant aquell, no viu que l'atengués.
Aquell voler, que sens dir es entès,
per mal sentir no fon be conegut.

Ab gran voler de parlar, yo fuy mut
per no trobar rahó qui 'm satisfés,
a ma dolor que bastament digués,
e perçò fuy hom sens amor tengut.
Mon cor sostrach la paraula de se,
ma boca tench aquella no passas;
vergonya y por guardaren aquest pas,
e no fon vist com d'amor tal cas ve.

Menys mal d'aquest qual fort cor lo sosté?
Qui es aquell qui soptós no 'sclatas
que sa dolor a mostrar no bastas,
e fos cregut hom sens amor e fe,
e son voler vengués esser jutjat
per saber gros e voler desleal,
l'entendre seu, vehent lo cominal,
que fos entès d'enteniment tapat?

Si ans de temps so vist blanc e ruat
e lo meu cors mostr' aver passat mal,
serà perçò com Amor ja no val
a 'quell a qui Natur' a 'namorat.

— 29, aquel *H;* c' *B* : que *D;* emor *H.* — 30, atangues *H.* — 31, e aq. G^1; antes *B.* — 32, sentit *BDbc* : sentint *de;* nom *B;* fonch *bcde;* ben *Dbcde;* conagut *H.*

33, perlar *H;* jo *BH;* fuyt *bc* : fui *de.* — 34, quem *DEbcd.* — 35, a]e *E;* bastantment *BEG¹Hbcde.* — 36, cregut *B.* — 37, peraula *H;* fe *e.* — 38, boqua G^1; pasas *Dde.* — 39, gordaren *B* : guardaen *H;* pac G^1. — 40, fonch *E;* de *d;* cars *H.*

41, de *d;* c. f. *B;* c. lo] calor *bc.* — 42, que *BDEG¹bcde;* soptat *B* : sobtos *DEG¹bcde;* esclatas *Dd.* — 43, mostra *B.* — 44, gregut *B* : cragut *H;* e] ne *Ede* : he *H.* — 45, vinguas *e;* e.] a ser *de;* jutgat G^1. — 46, deslleal *DE* : desleall *H.* — 47, vahent *H;* cominall *H.*

49, del *B;* ruar *b.* — 50, cos *BDEG¹bcde;* mostra *G¹b* : haver *EG¹cde* : huer *b.* — 51, c.] que *H;* ya *B.* — 52, a] ab *bcde;* natura *BG¹de;* ha *BG¹bcde;* enamorat *e.*

Per Deu, a mi solament yo no planch,
mas a cascú qui 'n tal cas se verà!
Be son yo cert qu' en tot no 'm semblarà,
car per honor yo 'm sech en pus alt banch.

Amor, Amor, vostre poder es manch,
o de sensgrat esser podeu reptat!
Qual d'aquests noms voleu en vos posat,
de qualsevol costat jaheu en fanch.

— 53, perdent *DEG*^{1}*bcde;* yo s. *Dbcde;* io *H.* — 54, quen *H;* veura *BDEG*^{1}*Hbcde.* — 55, be]e *E;* so *BDbcde :* som *E;* sert *H.* — 56, yon *BF :* jo *H;* cech *D;* b.] loch *H.*

58, ho *H;* c.] ingrat *bcde;* p. e. *EG*^{1}*H.* — 59, de *d;* possat *H* | voleu queus sia dat *B.* — 60, jaeu *BEH :* jauheu *b.*

LXXXV

LEXE LA SORT LO SEU VARIAT TORN

Al fort dels seus desitjos voldría que la seva felicitat durés sempre, però tem que Amor no trenqui ·ls lligams que ha nuat. Per què aquesta incertitut de l'avenir ve a torbar la seva alegria? El seu placr depèn del merit y de la voluntat de la seva dama y n'hi ha prou amb el seu refús perquè sigui ·l més desgraciat dels homes.— Que Déu el preservi dels mals del Foll Amor.

Lexe la Sort lo seu variat torn;
cesse Amor son dolorós costum!
D'ell so content, si be no ·u acostum:
no ·m pot donar mes en lo present jorn.
Mas yo vull ço que Natura no té,
e desig mes que yo no puch trobar,
volent que res no pogués empaxar
lo meu delit que per Amor me ve.

Ara conech que preu mes aquest be
que tots aquells que yo pori' aver,
e dels passats compte no m'en cal fer:
foren no res, segons se veurà be.

Al titol : Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Auzias March *G²H;* Cantica de amor *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, leixe *DEbcde.* — 2, cese *G²* : çesse *d.* — 4, pressent *H.* — 5, so *Ba.* — 6, he *b;* desitx *B:* desigch *H;* jo *H;* pusch *E.* — 7, rres *G²;* nom *a;* empachar *B* : empachar *DEG²abcd* : empetxar *H:* empatxar *e.* — 8, | aquell d. *BDabcde;* qui *E.*

9, | cert es a mi *Dbc* | ser maior aq. be *B.* — 10, aquels *H;* poria *Dde* : podria *a;* haver *Dcde.* — 11, c] que *bc;* pasats *d;* comte *BH* : conte *G²* | no m'en cal compte fer *a.*

Delit d'amor no prehí jamés tant
que fos celós de tot l'avenidor.
Ara tem mi que no ·m falleg' Amor,
e quant me pot noure yo sso dubtant.

E, si de mi yo ·m trob segur penssant,
a vos yo tem aytant com enemich,
mas sobre tot Amor tem que desllich
lo ligament del qual ell fon ligant.
Aquell voler que yo pusch be regir
no ·m fa paor, ne res qu' en mi serà.
Aquell voler qu' en passió 'starà,
done ·m la mort, quant me volrrà jaquir.

Per que ·s pot fer que pot diminuhir
en mi amor sens mon consentiment?
Ja sent dolor, e com mon sentiment
no es forçat de mon voler seguir?
E yo, segur d'amor en mi e vos,
tendré ·m per cert de sser benahuyrat.
Als no mi fall sino seguretat,
car en present bast en ser gloriós.

— 13, d'emor *H;* prahi *H:* prey *a.* — 14, quem fes *a;* çelos DEG^2 : selos *H;* lo venidor *Ea* : l'avanidor *H.* — 15, || mas de present tem quem (quen *a*, fallega *ade*) falleg'amor *Bade.* — 16, he *b;* me] hi DG^2bc; jo *H;* so $BDEG^2Hbcde$: son *a;* duptant DG^2abcde.

17, trop *Hae;* pensant *BDEHabcde* | segur me trob penssant *B.* — 18, ha *b;* jo *H* | tant com lo fals amich *B* | tant com ha (a *Dbcd*) enemich *Dbcd.* — 19, quem *a;* desllig *A* : deslig *Bbc.* — 20 | aquell nuu (nu *D*, çech *d*) cech *Dbcde;* lligament EG^2a; el *H;* fonch *Ead;* lligant *Ead* : ligat *H* | qu'en vos es huy aytant G^2. — 21, aquel *H;* jo *B* : no *bc;* puch BDG^2abcde. — 22, pahor $BDEG^2Habcde$; rres que mi G^2. — 23, aq.] l'altre *DEabcde;* aquel *H;* voller *a;* estara *ad* || l'altre que tot en patio sta *B.* — 24, volra *DEHbc* : voldra *a.*

25, *la segona* que] ques *a;* que pot] poder *B;* diminuyr *Ba* : diminuir *DHbcde.* — 26, conssentiment G^2. — 27, sent] he *DEbc* : e G^2; e] he *b* —28, forsat *a;* sentir *a.* — 29, he *b;* sagur *H;* en] a *B* : e DEG^2Hcde : de *a* : he *b.* — 30, tendre *E;* sert *Ha;* de ser *DEa;* benehuyrat *BH* : benhuirat *a:* benhauhirat *b* : benhauirat *cde.* — 31, | e (he *b*) als nom fall *Dbcde;* nom hi *a;* seguratat *H.* — 32, pressent *H;* bast *manca B* | basta m fer gl. *a.*

Jamés a mi que no fos desijós
d'aquell desig que per fretur' avem.
D'alguna part lo meu voler fon sem,
perque ·m fallí en part ser delitós.
Amor a mi estranys termens ha mes:
mon desig es complit per vos de tot.
A fermetat vull sol haver un mot
que d'enemichs d'Amor sia deffès.

Vostra valor m'a en amor empès
e lo voler que ·m sembla qu' es tot meu,
e l'alt secret que fer compte no ·s deu,
car forçat fuy d'aquest foch ser encès.
Si la valor vostra y ell voler fall,
ab ells mesclat lo meu alt finarà.
Mentres vullau e valgau, no morrà.
D'aquestes tres pedres faç mon fermall.

Tot escrivent jutja lo seu treball
pus afanyós que no ·l del cavador:
tot axí ·n pren a cascun amador
baxant tot cas y el seu munt' a cavall:

33, amy *E;* glorios *B :* desigos *H.* — 34, desitx *B :* desigch *H;* q. p.] qu'esser *G*^{2}*;* fretura *ade;* havem *acde.* — 35, fom *B :* fonch *a :* fou *de;* çem *G*^{2}. — 36, parts *de;* s.] son *E.* — 37, a] en *DEG*^{2}*bc;* c.] de nou *DG*^{2}*bc :* stranys *Fa;* terme *G*^{2} *:* termes *Hde;* a *Bde.* — 38, desitx *B;* es] he *G*^{2}*Hbc;* p. v. (c. *EG*^{2}) cumplit *DEG*^{2}*bcde* | complir lo vostre en tot *a.* — 39, ab *Dabcde;* sols *Dabc;* auer *G*^{2}*H;* v. h. s. *ade;* hun *H.* — 40, de fes *BG*^{2}*a.*

41, | vostre voler *K;* me ha *a;* m'ha *de;* enpes *d* | fa qu'en amor so pres *B : n. t. K.* — 42, he *b;* valor *H;* quim *H;* senbla *G*^{2}*;* qu'es] ser *Bde* ‖ e mon voler qu'es vostre e tot meu *a.* — 43, | el grat s. *B;* segret *G*^{2}*;* conte *G*^{2} *:* comta *H.* — 44, forsat *a;* fui *G*^{2}*a :* fuig *bcde;* ances *B :* ençes *Ed:* enses *Ha.* — 45, y lo *B :* y el *DEbcd :* yl *G*^{2}*ae.* — 46, els *H;* mesclats *e;* a.] grat *a.* — 47, mentre *BHd:* mentra *a;* he *b;* valgu *B :* volgau *H;* mora *a.* — 48, fas *BDHabcde :* fac *F.*

49, t.] lo *G*^{2}*;* scrivent *BEG*^{2}*bc :* scribent *Da;* jutie *H;* traball *H.* — 50, affanyos *BEG*^{2}*Had;* n.] lo *B;* d.] deu *a.* — 51, axim *G*^{2}*H;* quascun *B.* — 52, baixant *DHbcde;* cars *H*, y *manca E* yl *DG*^{2} *:* y ell *H :* il *a.*

y el pobre hom fa juhí del tirant
que son penssar tostemps corr' a delit.
De Deu es ja qui viu ab null despit,
car lo pus rich del mon es pobrejant.

Yo so amat e visch dolorejant
d'altres dolors que ·l no amat no sab.
Yo tem de mort lo cor e mes lo cap
d'aquella que de pressent es amant.
Yo am molt mes per ser-ne benvolgut:
tot mon delit de s'amor se nodreix.
Si contr' amor lo seu voler falleix,
qui penssarà lo dan a mi vengut?

O Foll' Amor, en dolor so caygut
com no veig hom qui parle be de vos,
e veig-ne tals que n'han justes clamors:
Deu guard a mi de sser en tal vengut!

— 53, y el] lo *BDabce* : hil G^2 : y ell *H;* juy *Ba;* tiran *E.* — 54, pensar *DEHabcde;* tots t. *E*G^2*H;* corre *DEabd.* — 55, | ja es de Deu *DE*G^2*abcde;* ab n.] sense *E*G^2*H.* — 36, rrich G^2*;* es lo mes (pobrejan *E*) pobrejant *DE*G^2*abcde.*

57, yo] no G^2*;* he *b;* doloreijant *B* : dolorejan *E* ‖ tal es amar qu'esta dolorejant *a.* — 58, dolos *B;* amar *a;* sap *EHabcde.* — 59, yo] e *a;* d'amor *bc;* da *BH;* he *b;* cab G^2. — 60, present *BDE*G^2*abcde;* es] so *d;* aman *E* : amat *H.* — 61, | jo molt mes am *B;* s. ne] esser *B* ‖ tothom que ama es per ser ne volgut *a.* — 62, t.] car *Bde;* d'amor *B;* nodrex *B*G^2 ‖ car son delit d'amar ella s nodreix *a.* — 63, contra *a;* v.] delit *B;* falex *B* : fallex G^2 : faleix *Hbcd.* — 64, pensar a *BDE*G^2*H bcde* : pot pensar *a;* d.] mal *Bd;* mi v.] ell vinent *a* | lo dan mi sdeuengut *E.*

65-68, *manquen a.* — 65, ho *bcde;* caigut *d.* — 66, c.] car *H;* vetx *B* : veigch *H;* que *BHde.*— 67, he *b;* vetx *B* : sent *Dbc* : veigch *H;* tants *E*G^2*;* q. n.] hauents *B* : hauent *de;* n'an *DE*G^2 : han *H;* justas *H;* clamos *BEH.* — 68, guart *BDE*G^2*Hbcde;* de ser *DE*G^2*bcde;* en] ne *H.*

LXXXVI

SI ·M DEMANAU LO GREU TURMENT QUE PAS

Sparça

Tot estranyat de viure encara malgrat de l'ingratitut de la seva dama, continúa estimant-la perquè ella ·l fa avançar en la via del bé.

Si ·m demanau lo greu turment que pas
es pas tan fort que ·m lleva ·l dir que passe,
y es d'admirar passant com no ·m trespasse,
ingratitut portant-me ·l contrapas.
May retrauré de vostr' amor un pas,
puix, en seguir a vos, honesta, medre,
y, si rahó me fa contrast, desmedre,
y es-me lo mon, sens vos, present escas.
Passe penant un riu de mort lo dia,
y, en ser per vos, me dol fer curta via.

Al titol : Esparça *D;* Obres de amor. Sparça *E;* Esparça de amors *bc;* Esparça de amor *de.* 1, gran *E.* — 2, tant *E;* leval *bc :* lleva el *d :* lleu'el *e.* — 3, not. *E.* — 4, ingratitud *de.* — 5, vostre *de;* hun *bc.* — 6, puis *E.* — 7, y] e *bcde.* — 8, scas *bc.* — 10, corta *D.*

LXXXVII

TOT ENTENENT AMADOR ME ENTENGA

Les diverses formes de l'amor

Hi ha tres maneres d'amor, perquè hi ha tres objectes dignes de ser estimats. L'Anima s'uneix amb lo honest, el cos amb l'util; l'home, essent compost d'una ànima i d'un cos, amb lo agradable. Però aquest amor mixte no pot satisfer ni l'ànima ni el cos, perquè abaixa l'una, i eleva l'altra massa alt (1-40). *Es aquest amor humà ·l que han cantat els trobadors. Es l'origen de mortals sofrences. L'ànima es deixa atreure pels plaers del cos, i el cos aspira als plaers de l'esperit. L'amor es compòn de tres elements, però es l'element espiritual que sols els manté sòlidament units* (41-100). *L'unió de l'ànima y del cos, que s'estimulen desitjant-se mutualment, es la condició dels plaers de l'amor; però no triga a sofrir l'un per l'altre, y, per l'influencia del cor, l'intel·ligencia s'obscureix y esdevé incapaç de concebir l'amor honest* (101-180). *Solament l'amor espiritual procura plaers purs, dels quals un hom mai no ·s veu llaçat. No té per l'objecte sinó una persona ideal; malauradament les dònes no són gens aptes per sentir una afecció talment pura. D'aquí vénen els turments del poeta y els desitjos contradictoris. Es necessari resignar-se ad aquesta llei de l'unió de l'ànima y del cos, d'on deriven els plaers y els dolors de l'amor* (181-320). *Elogi de l'Amor que dóna la ciencia de les coses divines, àduc als laics. El poeta ha volgut revelar-ne ·ls secrets, y, si mor, s'haurà acabat el regne de l'Amor* (321-340).

Al titol : Mossen Auzias March *AG²H;* Marc *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March *G¹;* Cantica de amor *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

Tot entenent amador mi entengua,
puys mon parlar de amor no s'aparta;
e l'amador, qu' en apetit se farta,
lo meu parlar no ·m pens que be comprenga.
Tres amors son per on amadors amen:
l'u es honest e l'altre delitable;
del terç me call qu' es lo profit amable,
perque ·ls amats lurs amants no reamen.
Los dos hunits en nos se poden pendre,
si lurs dos fochs han loch en nos d'encendre.

Aquests volers a desigs han a correr,
seguint cascú sa propia natura.
Lo cors, qui es corrupta creatura,
als apetits corruptes ha d'acorer.
L'arma, qui es per tostemps duradora,
bens e virtuts ab lauger peu encalça;
l'amor del cors en son delit l'anbalça,
mas, no trobant son propi, s'entrenyora.

1-161, ***manquen*** G^1. — 1, t. a. entenent *H;* amoros *A;* a mi *K;* entenga $BDEG^2HKabcde$. — 2, pus *A :* puix *Dabcde :* puis EG^1; perlar *H;* d'amor DG^1de : d'emor *H :* d'mor *b;* mai (may *de*) no *Dbcde;* s'aparte *A :* separta *H.* — 3, e] y *a;* q. a.] que per sa carn *BDbc;* farte *A.* — 4, | lo p. m. *B;* perlar *H;* no p. *Ede;* comprengua *A.* — 5, amos *B;* hon AEG^2Hade : que *BDbc;* amados *B;* hamen *H.* — 6, hu $ABDG^2Hbc$: l'hu *de.* — 7, profit *BDabcde* ‖ e lo terç (tercer G^2) es nostre p. a. EG^2H. — 8, per quils *a;* llurs *de;* llur amant *a;* rehamen *DEbc* ‖ d'aquest me call puis (puys *H*) los dos lo desamen EG^2H. — 9, units $ABDEG^2Habcde$; vos G^2. — 10, llurs BEG^2adc; an G^2; lloch EG^2ad : lloc *e;* vos G^2; d'ensendre *H :* d'ençendre *d.*

11, ha *F :* e G^1; desig *a;* an G^2 | a lurs (llurs *Bde :* llur *E*) esguarts (seguexen *B*) segueixen *BDEbcde.* — 12, propria *Dbc.* — 13, cos *BDEabcd;* corrupte *a;* criatura *ADEbcde :* creature *a.* — 14, als] los *BDEbcde;* corrubtes *B :* corruptas *AH;* a G^2; de correr AG^2H; l'abellexen *Bc :* l'abelleixen *DEbcde.* — 15, que *a;* tots t. EG^2. — 16, | b. infinits EG^2H; e] de *BDbce;* virtut *a;* leuger *ABH:* llauger *Eade :* llarguer G^2; encalsa *a.* — 17, | lo seu adjunt *BDbc;* cos EG^2ad; l'ambalça *A :* l'enbalça BEG^2 : l'anballca *F :* s'embalsa *a :* s'enbalça *d :* s'embalça *e.* — 18, | mas com no es *BDbc* m.] e EG^2; propri *Dbc;* se' trenyora *bc.*

Ladonchs ells junts mesclat voler componen
que dura tant com d'aquell se conssonen.

Tal voler naix en part per ignorança,
e compost es de nostres dos natures,
e fa que l'om, ab tots enginys e cures,
vol e no ha la fi de sa 'sperança,
perqu' ell no es bastant l'arm' a complaure,
e menys lo cors, car mes dels obs li dona.
Puja ·l en alt, e natura l'affona,
fa que acort jamés pot en l'hom caure.
Tot quant es d'om vol fi per sa natura,
y aquest voler res del mon no l'atura.

Lo seu ver nom delitable ·s nomena,
e, desreglat, pren quant l'es agradable.
Aquest fa hom falssament ser amable,
volent açò qu' en ser content no ·l mena,
car no vol res que tot l'ome contente:
perçò en ell l'amador no reposa.
E tant en hom aquest voler fa nosa,
com als volers cossa 'gual se presente:

— 19-20, *manquen H.* — 19, | naturalment *BDbc;* lladonchs *ac;* conponen *F* l'arma y el (yl G^2) cos (cors *H*) cascun l'altre s (l'altre *d*) delita EG^2Hd *: es el v.* 121 *que, en H, acaba la llacuna senyalada més amunt.* — 20, consonen *Abce :* confonen *a* ‖ que no regit tots los mals li responen *BDbce* | esperiment (speriment G^2) als prechs trau de (suspita *H*) sospita EG^2Hd *: es el v.* 142, *que rimant amb el v.* 121, *havia estat col·locat de costat, en H.*

21, nax *Ba;* ignorancia G^2. — 22, | y es compost EG^2a. — 23, inginys G^2 : inginis *a :* engigys *bc.* — 24, esperança *ad.* — 26, cos $BDEG^2abcd$. — 27, l'afona BEG^2a. — 28, yames *B;* l'hom *Dbcde.* — 29, d'hom *Dbcde;* p.] de AEG^2a. — 30, r. d.] tot lo *BDbce.*

31, | aquest voler *BDbce : n. t. K.* — 32, desretglat *B;* pres *E.* — 33, l'om *BEa;* l'hom DG^2bcde; falsament *ADEabcde.* — 34, ayço *E.* — 35, rres G^2; l'home DG^2abcde; contenta *AB;* l'om no c. G^2a — 36, perso *a.* — 37, l'om *E* ‖ e tant aquest a la raho fa nosa *BDbcde.* — 38, cosa $ABDEG^2abcde$; ygual *Ea :* iguals G^2; presenta *A* | com son (sguart *B,* esguar *c*) esguart *BDbc* | plahentment (plaentment *B*) li s presente *BDbcde.*

si hu vol molt ço que poch l'altr' aire,
no ·y ha molt fer que del tot a si ·l tire.

D'aquest voler los trobadors escriuen,
e, per aquest, dolor mortal los toca.
La racional part de l'arma no ·ls broca;
del sensual aquests apetits viuen.
Esser be pot que l'om simplament ame,
d'arma sens cors e ab lo cors sens arma.
Amant virtut, hom de tal amor s'arma,
y el cors es cert que d'un brut voler brame.
Aquests mesclats hun drap de mescla tixen
que no ·s veu be les colors que d'ell hixen.

Cascú d'aquests sa natura oblida
e tant com pot fa que l'altr' obeesca,
no pas en tant que del tot s'avorresca
son estament es entre mort e vida.
E, quant cascú son apetit treballa,
se mostran clar maravellossos actes,
fahent acort ab amigables pactes;
y, en semblant cas, deuri' aver baralla,

— 39, que si *a;* l'u EG^2; ço] lo EG^2; l'altra jra *A :* l'altre ayre EG^2a; ‖ car si vol hom res que mesclat (aire *BD*) haire *BDbcde.* — 40, a EG^2a; de EG^2a; açil G^2 : assil *a;* tira *A* ‖ tot (tost *B*) se fara (pot fer *B*) qu'en hairar (airar *BDbc*) se gire *BDbcde.*

41, scriuhen *E :* scrihuen G^2a : scriuen *K* ‖ confusament los trobadors (trobados *B*) n'escriuen *BDbc.* — 42, e] que EG^2a; l.] nos EG^2a; tocha *A* ‖ senten aquell (aquest *bc*) e no saben quils toca *BDbc : n. t. K.* —43, la] lo *BDbc : manca E;* rational *BK :* raçional *Ed;* pur *BDbc : n. t. K;* nos *BDbc :* nol *E;* brocha *A.* — 44, censual ABG^2K; aq.] lurs *BDbc :* los seus EG^2ade : aquels *K;* deriuen *BDbc : n. t. K :* viuhen EG^2a : biuen *d.* — 45, que hom *c;* l'hom *BDbcde.* — 46, cos BEG^2abcd; ab] per *BDbcde;* los G^2; cos *BEad.* — 48, y l G^2a; cos $BDEG^2abcd$; brama *B :* s'arme G^2a. — 49, aquestes *c;* un $ABDEG^2abcde$. — 50, no G^2; colos *B;* d'ells *AEad;* ixen *ABDbcde :* yxen *a.*

51, s'oblida EG^2a. — 52, l'altre *BE :* l'altra G^2ade; obeescha *A :* obehesca *BE :* obeeixca *Dbc:* obeesca G^2 : obeexca *de.* — 53, ‖ que (qu'en EG^2a) tot de sis (si *BD :* hun *c*, partesca *BE :* partexca DG^2ade : parteixca *bc*) pertescha $ABDEG^2abcde$. — 54, ‖ sin (en EG^2d, sen *e*) part no (nos AG^2de) mor mas es cosa (quasi *Ea*, adormida *a*) dormida $ABDEG^2abcde$. — 56, mostren *ADEbcde :* mostra *B;* maravellosos $ABDEG^2abcde$.—57, faent BG^2. — 58, senblant G^2; dauri *A:* deuria BDG^2abcde; ser *BDbcde;* haver *a :* barralla *d.*

car l'arma vol ço que Rahó no dicta,
y en aquell fet lo cors de mort s'aflicta.

Tot amador delit no pot atenyer,
fins que lo cors e l'arma se acorden,
car, si ·ls volers entre aquests se morden,
aquest amor no ·ns pot a molt empenyer.
Encontra ·l cors en sos actes se mostra,
tolent-li quant natura li atorgua,
y a l'arma fa beure amargant porga.
De dret en dret no plau natura nostra:
l'arma per si contentament no ·n tasta;
si fa lo cors, mas poch e tost se gasta.

L'arma per si en tal voler no ·s mescla,
car no 's en res ne pot ser son objecte,
ne ·l cors es pus que d'un brut son efecte:
d'abdós hunits se compon esta mescla.
Car l'ome vol la voluntat guanyada,
seny e saber de la dona que ama.
Ama l'amat e toll l'onor e fama,
y en fets del cors l'arma es delitada.
Lo cors jamés, si canssa be, no ·s farta,
e tant com pot tot lo finit aparta.

— 59, so EG^2a; r. n. d.] raho n'ordena *BDbc* : la raho dicta EG^2a : raho ordena *de*. — 60, aquest EG^2a; cos EG^2a; da *A* ‖ y el cos (cors *e*) mesqui mor e no sent la pena *BDbcde*.

61, attenyer *A*. — 62, fins a que G^2; cos BEG^2a; e arma *D* : y el ar. *de*. — 63, sills *bc*; voles *B*; m.] acorden *B*. — 63, nos BEG^2de : nous *a*; pora m. EG^2a. — 64, empenyer *e*. — 65, ell contral *Ea*; cos BEG^2ad. — 66, tollent G^2a; t. li] destrohint *BDbcde*; atorga $BDEG^2abc$: otorga *de*. — 67, a *manca B*; beuren *E*; amarga EG^2a; porgua *A*. — 68 ‖ en tot no plau a la natura nostra *BDbcde*. — 69, no t. EG^2ade. — 70, sis *A*; cos BEG^2ad; e t.] a poch *E*; guasta *ADbcde*.

72, no es EG^2ad : n'es *e*; en *manca a*; obgecte *E*. — 73, nil EG^2ade; cos EG^2a; effecte AEG^2a ‖ ne del cors (cos *B*) es pus que d'un brut l'efecte *BDbc*. — 74 aquests *BDbc* : dels dos EG^2ade; units $ABDEG^2abcde$, s. c.] componen *BDbcde*. — 75, l'home *Dbcde* | esser li bandonada *BDbc*. — 76, | la voluntat *BDbc*; e] y G^2ade. — 77, l'amant EG^2a; tol $BDEG^2abcde$; l'honor *de* : honor *E* ‖ ama la molt e destruu li sa fama *BDbc*. — 78, fet *BDbc*; cos BEG^2a | es l'a. d. EG^2a. — 79, cos BEG^2a; yames *B*; cannça *B* : cau en EG^2a : cansa *Dbcd* : cança *e*. — 80, e] qui *E* : que G^2a; tot *manca* EG^2a; lo infinit EG^2a; l'infinit *de* ‖ car l'apetit del compost lo n'aparta *BDbc*.

Les voluntats se mostren per les obres:
d'on se veu clar com la nostr' arma 's baxa,
e ·l nostre cors en alt munta sa raxa,
perqu' en delit ell e l'arma son pobres.
L'arma pel cors a son delit s'enclina,
lexant lo seu e sa natura ·s lunya:
lo cors en alt a delitar met punya,
no coneix be sa natura mesquina.
La carn volar vol, e l'arma s'aterra:
perque, algú si toca, no s'aferra.

Les voluntats, que de virtut no toquen,
han mouiment en semblant de marea,
y en lo començ metrien gran ferea
al qui sabés com pugen e ·s derroquen.
De tres cordells Amor deu fer sa corda,
car hu romp tost, e l'altre molt no dura;
trench o fluix d'u en l'altre mort procura;
si ·l terç no ·y es, la corda se descorda.
Aquest es ferm y ells altres fa que tinguen:
esser no ·ls fa, mas té qu' en baix no vinguen.

81, mostran *B*. — 82, d'hon *Dbcde;* la *manca* EG^2; armes *A* : arma es *cde;* arma (s'abaxa *E*) s'abaixa EG^2a. — 83, y el *E;* nostra *A;* cos BEG^2ad; nunca (sa raixa *E*) s'araxa *DEbc*. — 84, el *a;* y EG^2a. — 85, ‖ per lo delit (plaer *B*) del cors (cos BEG^2ad) l'arma (s'arma *a*, s'inclina BEG^2ce se incl. *d*) s'inclina $ABDEG^2abcde$. — 86, leixant *DEabce* : dexant G^2d; e] a *B* : de DEG^2abcde; nature s *A* : naturans G^2; llunya EG^2a. — 87, cos BEG^2a; a.] ell *c* — 88, no] lo G^2; conex BG^2a; mezquina *bc*. — 89, voler *c*. — 90, | p. si a. G^2; si y *a;* tocha *A* : toqua *DE* : atança G^2; s'afferra *ADbcde*.

92, an *B;* en s.] consemblant EG^2a; de] a EG^2a; marcha *A*. — 93, hi *A* : *manca BDbcde;* comens *Aa;* farcha *A*. — 94, a q. EG^2a; pujen $ABDEG^2bcde$; his *E* : is G^2. — 95, cordels *d*. — 96, l'u *E;* rromp G^2; l'altra *A*. — 97, e tr. *Ea* : o tr. G^2bcde; flux *BEa;* d'hu'n *Dbce* : d'hu en *a* : l'un *Ed* : d'un G^1; l'altra *A* : altre G^2a. — 99, es] te EG^2a; yls *A;* els *E* : als G^2a | e fa que ls altres (s tinguen *b*) tinguen *BDbcde*. — 100, e ser G^2ade; que b. EG^2; bax *Ba*.

No ·s pot be dir, com arma y cors pratiquen
aquest voler, no ·s plaen o desplaen:
hu 'ssent content, los poders d'altre caen,
e, agreujat, les forces muntipliquen.
Car moltes veus del cors l'appetit cessa,
si qu' ab lo seu es obs que l'arma ·s force,
e, l'altre veu, es ops que ·l cors s'esforce
per amanssar l'arma qui ·s veu opressa.
Tots de per ssi han ops que fam los toque
o que ·l desig de l'hu a l'altre broque.

Si l'apetit rahonable s'agreuja,
del cobejós seguir no ·s maravella,
car tant com pot per delit aparella,
que l'arma ·l cors en mal hostal alleuja.
A l'infinit, no per si, lo cors guarda;
l'arma per si de tot excés s'enuja:
junts, acordants, en delit cascú puja,
tant com saber l'errada l'arma tarda.
Açò 'sdevé com del cors volers fluxen:
ladonchs los tels de sos ulls desengruxen.

101, cos $BDEG^2abcd$. — 102, y aq. *E;* nes *A;* plahen *A* | e de aquell se plaen *BDbc* | complauhen y desplauhen *E* | complahuen is (es *a*) desplahuen G^2a | complahen o desplahen *de*. — 103, l'u *E;* sent $BDEFG^1abcde$; podes *B;* cahen *BDbcde* : cauhen *E* : cahuen G^2a. — 104, agraujat G^2a; ses EG^2ad; forçes *ABd* : forses *a;* multipliquen DEG^2abcde. — 105, l'apetit *ABDbcde;* l'apetit del cos EG^2a; cos *B;* cesa G^2 : çessa *d*. — 106, cap *E* : cab *Fa;* ops *BDEbcde;* l'arme sforça *A* : l'arma esforce *a* ‖ si qu'es mester que l'arma quel (reforçe) reforce *BDbcde*. — 107, l'altra *D:* altra EG^2abcde; veus EG^2a; obs BG^1ade; cos $BDEG^2abcd$; se force EG^2 | es mester quel cors força *A*. — 108, amansar AEG^2a : mitigar *BDbcde* : ques *B;* oppressa *Dbcd* | a l'arma qu'es op. EG^2a. ‖ l'arma domdant si la veu ser op. *A* — 109, si $ABDEG^2abcde$; an *B;* obs ADG^2abcde. — 110, quell G^1; desitx *B;* l'u *E*.

111, raçionable *E* : rraonable G^2; segreuja *A* : sagrauia *B*. — 112, no es *a*. — 113, tan *bc;* s'aparella *E*. — 113, q.] ya *E;* l'arma al G^2a; cos $BDEG^2$; ostal G^2; l'alleuja G^2 : la leuja *a*. — 115, cos BEG^2ad. — 116, exçes *Ad;* s'anuja *B*. — 118, l'arrada *A* : la er. G^2a. — 119, esdeue *a;* cos *BE;* com v. (voler *D*) d. (cors *de*) cos DG^2abcde; flueixen G^2a.— 120, lladonchs EG^2abcde; desangruxen *A* : desengruixen *a*.

L'arma y el cors cascú 'n l'altre ·s delita;
delits, dolors entr' ells les se parteixen,
les passions d'hu en altre ·s parexen:
esperiment als pechs trau de sospita.
Mas algú d'ells no es tan suportable
que totalment per l'altre s'avorresca.
Fastig, oblit fan qu' Amor d'ells partesqua,
o ·l menys no es per egual temps durable.
En los molt mes per part del cors espira,
e moltes veus per oblit o per ira.

Per nostres ulls l'om d'est' amor s'enflama,
toch desijant d'on voler creix o fina;
temprat esper la voluntat afina,
e, perdut ell, Amor de Mort se clama
son fill e net, son desig y esperança!
Mas prop los vé Paor qui ·lls fa gran brega.
Tals passions amador no les nega.
Aquest' amor cau en esta balança.
Cascú d'aquests a l'altre vencre tenta,
e, si ·u compleix, Amor e si destenta.

121, yl *AG*^{2} : y lo *BDabcde* : y el *EH;* cos *BEG*^{2}*ad;* cascu l'a *A* · cascu en *ad;* l'altras *B.* — 122-123, *manquen H.* — 122, dolos *B;* los *EG*^{2}*ad;* perteixen *A* : partexen *BG*^{2}*a.* — 123, pations *B:* pasions *G*^{2}*;* dehu *B* : de l'u *D* : d'hu *bc* : de l'hu *d* : de l'hu'n *e;* en *manca BD;* l'altres *BD;* pareixen *ADEabcde.* — 124, speriment *BEFa* : speriments *G*^{2}*;* suspita *H.* — 125-130, *manquen H.* — 125, dels *e;* soportable *BDEG*^{2}*abcde.* — 126, l'altra *A* : l'altre *B;* s'auorrescha *A* : s'avorreixca *Dbcde.* — 127, *manca A.* — 127, fastitx *B;* y oblit *EG*^{2}*a;* que *G*^{2}*ad;* d'ells *manca G*^{2}, partesca *BE* : parteixca *Dbcde* : perexca *G*^{2} : pereixca *A.* — 128, ol] al *DEbcde* : o al *G*^{2} : d'al *a;* meinys *d;* igual *EG*^{2}*:* ygual *a.* — 129, | y en los mes *EG*^{2}*a;* cos *BDEG*^{2}*abcd;* spira *BEFG*^{2}*a.* — 130, yra *Eade.*

131, hulls *H;* l'hom *Dbc* : home *H* | lo cor (cos *E*) d'amor s'enf. *EG*^{2}*ade.* — 132, foch *G*^{2}*;* desigant *AH;* d'hon *Dbcde;* crex *Ba.* — 133, templat *B;* sper *BEG*^{2}*a;* affina *ABEG*^{2}. — 134, da *A.* — 135, desitx *B* : desigch *H;* sperança *BG*^{2}. — 136, | e nols (nol *E*) ve (lluny *EG*^{2}*ade*) luny *ABDEG*^{2} *abcde;* pahor *ABDEG*^{2}*Habcde;* qui ls *ABDG*^{2}*abcde* : quil *EH;* bregua *A.* — 137, pations *B;* amodor *b;* negua *A.* — 139, vençre *DH;* temta *H.* — 140, complex *BG*^{2}*a;* e] a *E.*

Per nostres senys Amor d'arma comença,
mas vol per si virtuts e saviesa.
Aquest' Amor per sol entendr' es presa,
amant lo be del qual ha conexença;
es feta gran seguons les parts s'acorden;
multiplica 'n los bens d'on ella ·s forma.
Del be honest aquest' amor pren forma,
e los volers que ·n surten no discorden.
Lo qui l'ateny en ser content s'acosta;
por no acull ne 'sperança de costa.

Quals son aquells qu' Amor honest los force
amar per si virtuts en una dona?
Be son yo cert que tots la volen bona,
per que ·l delit de l'hom durar s'esforce.
No ·n sse algú que separat lo senta.
Menys de saber, senten dins ells sa obra,
d'on l'altr' amor nom de ferma li ·n sobra;
de fastig reb o de oblit empenta.
Aquest' amor es philosofal pedra
que, lla on cau, ço que res no val medra.

141, d'arme *H*. — 142, sauiessa *H*.— 143, sols entendre es *a*.— 144, conaxença *A* : conexensa *B*: coneixença *Dbc* ‖ tota esta (sta *G*^{2}) en pura (conexença *G*^{2}, conaxença *H*) coneixença *EG*^{2}*H*. — 147-145-146-148 *en a*. — 145, es] e *B*; segons *ABDEG*^{2}*Habcde*; las *H*; se *bc*. — 146, multiplicar *ABDEG*^{2}*Habc* : multiplicant *de*; d'hon *Dabcde*; ella f. *b*. — 147, *d'una segona mà y al marge F* | d'enteniment *G*^{2}*H*. — 148, voles *B*; descorden *B*. — 150, agull *H*; da *H*.

151, aquels *H*; c' *G*^{2} : que *ad*; emor *H*; força *H*. — 152, amor *B* : de amar *a*. — 153 | y saben cert *a* | yo so ben (çert *d*) cert *de*; so *BDbc* : som *E*; jo *AH*. — 154, del cors durar *G*^{2}*H*; l'om *E*; s'esforça *AH* : se force *a*. — 155, no se *AH*; se *BDEG*^{2}*abcde*; alguns *a*; saperat *H*; lo] no *A*; separats los *a*. — 156, s.] sentir *cde* ‖ ignorat (hignorant *H*) l'an sentint en ell (els H) sa obra *EG*^{2}*H*. — 157, de *a* : d'hon *cde* : l'altre mor *B*; l'altre *a* : l'atr *b*; fferma *H*; fermal *A*; li *E*. —158, fastitx *B*; enpenta *Fde* ‖ que si n'es menys (luny *H*) fastig (fastigch, *H*) li dona (mpenta *H*) npenta *G*^{2}*H*.— 159, philosophal *Aa* : philosofall *H*. — 160, alla *a*; hon *ABDEG*^{2}*Habcde*; rres *G*^{1}*d*; vall *H*.

Aquell' amor hon Venus ha sa regna
a nostre cors, ensemps ab l'arma, guarda;
a molts plaers e dolors no es tarda,
en cor honest moltes vegades regna;
torba lo seny, subtilitats enfosqua;
e sa dolor, durment hom, ella vetlla,
solaços vol e prestament la cetla.
Qui n'es plagat la rahó té molt fosqua,
perque no pot honest' amor percebre:
de ardiment no pot sentir la lebre.

Los appetits sensuals l'arma liguen.
Donchs tots aquells qui del tot Venus tira,
molt foscament llur enteniment mira
per los cechs fochs qui l'espirit abriguen.
Los escolans, de qui Venus es mestre,
lo contemplar jaquexen, prenints l'acte.
Voler no cast, executor sens pacte,
domda cors braus, domestich fa ·l campestre.
Fahent sentir passió molt extrema,
jau en dur llit en hom de vida sema.

161, aquel *H;* sa] la *H;* ha sa] aças *a.* — 162, cos BG^1c ‖ tota sa part a nostra carn s'esguarda EG^1Hd. — 163, plahers *ADabcde* : plaes *B* : dolos *B* ‖ e (a *H*) passions y (e G^1H) grossos plahers (plaers G^2H) guarda EG^2H. — 164, vegadas *H.* — 165, sobtilitats *A* : subtilitats $DBEG^1G^2abcde$; enfoscha *A* : enfosca $BDEG^2Habcde$. — 166, dorment *bc* : dormint *de;* vetla *DEHabcde* : vella G^1G^2. — 167, solaçors *H* : solassos *a* : solacos *d;* cella $ABDG^1G^2bc$: çetla *H* : cela *a* : cela *d* : zela *e.* — 168, mes *H;* plaguat AG^1; foscha *A* : fosca *BDEabcde* | ha la r. m. f. *H.* — 169, honestament *BDbcde;* percebra *A* | amor d'arma perçebre EG^1 | amor dar a p. *H.* — 170, que de a. *a;* d'ard. G^1; lebra *AH* : llebre EG^1G^2ad.

171, apetits $ABDEG^1G^2Habcde$; censuals *AB;* lliguen *ad* | dels (del G^2) cors (cos *E*) nosr'arma (liguen *H*) lliguen EG^2H. — 172, d.] sols *Ed;* aquels *H;* que G^1. — 173, lur *ADHbc.* — 174, sechs *EHa;* c. f.] ulls cechs *bcde;* que EG^2; l'esperit $BDEG^2Hbce$; abrigren *a.* — 175, scolans *A* : scalons *B.* — 176, jaqueix emprenints *A;* jaqueixen *Ea;* prenint *Ea* ‖ lurs arguments tots (tot *H*) se refiren (reffir en acta *H*) acte G^1H. — 177, executor AG^1H : executar *Ebcde;* pacta *H.* — 178, doma *Dbcde* : dampna G^2 : donda *a;* cos BG^1a; brau G^1G^2a. — 179, fahen *F* : ffeyent *H;* estrema EG^1G^2Hbcde. — 180, lit ABG^1G^2H; en] un G^2abcde; scema *E.*

L'amor, que 'ns vé tota de part de l'arma,
en les virtuts y en l'entendre s'endreça;
aquest voler simple, Deu lo adreça,
e pot ser tant que tot altre 's desarma.
Però, en mi trobant loch tots caygueren,
mogut cascú per la sua semblança;
dos colps sentí; donà 'ls cascú sa lança;
actes cascú dins en mi cometeren.
Hu dona lum per ssi, l'altre tenebra,
e tots justats salut, delit e febra.

Deu l'espirit de gran favor abasta.
En mers delits passions no 'l congoxen;
al cors mesquí, sens fastig no l'afloxen,
no pot sentir be, si lo mal no tasta.
Tant com lo cors sa passió gran lexa,
de l'esperit en sa presó pus ampla,
e ses virtuts e potences exampla,
si que no veu tras paret, mas per rexa.
Sa pur' amor en interès no 's causa,
e la del cors en curt plaer, sa causa.

181, quens] quius *A* : quins $BDEG^1Hbcde$: qui G^2 : quem *a;* ve] es G^2 | fundadan la nostr'arma G^2 | de part de la nostr'arma *H*. — 182, en] yn *A* : e *F;* s'endresa *H* : s'endressa *a*. — 183, lo 'ndressa *a;* andreça *H*. — 184, he *a;* tots a. $ABDEG^1bcde$: altres tots *a* | quel seu cor desarma G^2 | quel cors del seu desarma *H*. — 185, lloch *ad* ‖ contraris son y ensemps a mi (en mis, prengueran *H*) prengueren EG^2H. — 186, mogud *a;* senblança G^2. — 187, llança EG^1G^2ade. — 188, retes *b;* en *manca* G^1; comateran *H* ‖ actes ensemps e sengles en mi feren *B*. — 189, l'u *EH;* llum EG^1G^2ade; si $ABDEG^1G^2Habcde$; altre *bc*. — 190, tot *H* | d. (dalit *H*) s. e f. $ABDEG^1G^2Hbcde$.

191, d.] dins *a;* l'esperit $BDEG^2Habcde$; f.] salut *G* : fovor *c*. — 192, y en *a;* mes *A* : pus : sos DEG^2Hbcde : mos *a;* congoixen *Aa* : conguoxen G^1. — 183, cos $BDEG^1G^2abcd$; fastitx *B* : fastigch *H;* l'afloixen *Aa* : l'offloxen *B*. — 194, no] ne *DEabcde* | lo be si mal no t. EG^2de. — 195, quant G^1; cos $BDEG^1abcd$; patio *B;* leixa ADG^2abcde : llexa G^1. — 196, de l'esperit *Dbe* : del sperit BEG^2ac; la $ABDG^1Habcde$; presso *d;* ample *H*. — 197, sas *H;* potenses *A* : potenças *BH* : potencies *a;* axampla *B* : eixample *H*. — 198, reixa *ADabcde*. — 199, | segur amor *Dbcde;* en] per *ABa;* no *F*. — 200, cos $BDEG^1abcd$; plaher $ABDEG^2bcde$: planyer *H;* se DG^2Hbcde.

Yo no ·m defens que Amor mi no tente
d'aquell voler que arma y cors abracen:
aquest voler mes natures l'atracen;
per dues parts me vendrà qui ·m contente.
Axí com l'om pot mes glori' atenyer,
quant nostra carn ab l'arma serà junta,
amor a mi en delitós grau munta
quant dos ligams arma y cors han estrenyer,
car moltes veus hu per l'altre ·s presona,
e no 's tant fort l'amor de la persona.

Quant al meu cors Amor lo desempara,
perque ·l poder d'aquell ve a son terme,
en pur' amor l'esperit meu conferme;
en aquell punt resta ma rahó clara.
Tan gran delit sent en aquella hora
que los delits del cos en fastig tornen.
E quant del cors forces a mi retornen,
en lo començ lo meu espirit plora,
e, si del tot mon cors en força torna,
en son delit mon esperit sojorna.

201, jo *A* : ja *K* : ya *d;* deffenç *A* : defen *B* : deffens *EG*^{2} : dafens *H* : defench *a;* qu' *B* : que *K* a mi nom *a;* tenta *AH*. — 202, d'aquel *GG*^{2}*H;* cos *BEG*^{1}*a;* abrasen *a* | que arm e cors abrassen *A* | que nostra carn abraça *DG*^{2}*Hbcde*. — 203, | lo voler tal *B;* v.] amor *E;* l'atrassen *Ba* || dues (duas *H*) amors natur'a mi (abraça *H*) atraça *DG*^{2}*Hbcde*. — 204, duas *G*^{1}*;* mi *de;* vindra *a;* quem *ABEade* contenta *AB* || per sim vendra cascuna sim (contenta *H*) contente *DG*^{2}*Hbc*. — 205, l'hom *Dbcde;* porra *a;* gloria *de*. — 206, quan *G*^{1}. — 207, g. d. *G*^{1}. — 208, quan *G*^{1}*;* lligams *DEG*^{1}*G*^{2}*abcde;* arm e c. *A;* cos *BDEG*^{1}*G*^{2}*abcd;* an *G*^{2}*;* strenyer *BG*^{2}*H* : astrenyer *F*. — 209, moltas *B;* lu *EG*^{1}*;* altres *Dbc;* persona *BDbc* | p. l'altre hu s'en p. *a*. — 210, no es *ad;* tan *BDG*^{1} : ten *H* : *manca d;* la mort *A*.

211, cos *BDEG*^{1}*abcd;* desempare *A* : desanpara *B* : desampara *H*. — 212, de *d;* ve a] a pres *a;* terma *H*. — 213, en]e *DG*^{1}*G*^{2}*Hbcde;* l'espirit *A* : mon sperit *a;* conferma *H*. — 214, y en *a;* aquel *H* — 215, tant *AEG*^{2} : en *F;* aquell ora *G*^{1} | yo sent en aquell' hora *de*. — 216, dellits *H;* cos *BDEG*^{1}*abcd* : cor *G*^{2}*;* fastitg *A* : fastitx *B* : fastigs *Dbc* : fastigch *H*. — 217, y *DG*^{1}*Hbcde;* cors *AG*^{2}*e;* forças *B* : forses *a;* a] en *a*. — 218, comens *a;* spirit *A* : sperit *BEG*^{2}*Ha* : esperit *Dbcde*. — 219, e] mas *a;* d. t.] delit *bc;* cos *BDEG*^{1}*abcd;* forma *H* : forsa *a*. — 220, m.] nou *D;* spirit *A* : sperit *BEG*^{2}*;* espirit *G*^{1}*d*.

Aquell' amor, per qui ma carn s'enclina,
compliment sent dels bens que Venus lliura;
l'altra, major, e d'esta no delliura,
lo que merex no ha, y amar no fina.
L'onest' amor però es qui ·m fa viure;
l'enteniment d'altres bens no s'alegra.
On serà, donchs, un' amor tan entegra
qu' en ell' aver de mals sia delliure?
Amant a mi per consemblant manera,
lo meu delit cau en aquesta spera.

Mon espirit contemplant se contenta,
e dintre si huna persona forja:
d'ella no pens braços, mans, peus ne gorja,
car tot semblant altre semblant presenta.
Solament vull d'ella tan clara penssa
que res de mi no ·l fos cosa secreta,
abta y sabent e d'amor fos estreta,
lo contraffer prengués en gran offensa,
de son voler volgués esser celosa,
e que per mi ves mort fos animosa.

221, a.] voler *DE*G^2*Hbcde;* p.] a *DE*G^2*Hbcde;* que *DEHbcde;* a ma *B;* s'inclina *E*G^1*ade* : s'anclina *H*. — 222, s. c. *B;* liura *ABD*G^1*bc*. — 223, l'atra *B;* deliura G^1 ‖ e l'altr'amor que (ques G^2*H*) de vici desliura (delliura G^2 : deslliura *de*) *D*G^2*Hbcde*. — 224, mereix *AEa* ‖ no troba loch (lloc G^1*d*) merexent (maraixent *H*) s'amor fina *D*G^2*Hbcde*. — 225, l'honest *D*G^2*bcde;* es p. *E;* es lo q. *B;* quin G^1 ‖ per est'amor solament desig (desigch viura *H*) viure *D*G^2*Hbcde*. — 227, hond *A* : hon *DE*G^1G^2*Habcde;* ten *AH;* entrega *D* : entregua *F*. — 228, G^1*ade;* haver *AE*G^1G^2*abcde;* deliure G^1: desliura *H*. — 229, hamant G^2. — 230, a.] esta *H;* espera *a*.

231-250, *col·locats seguit* 251-270, G^2. — 231, esperit *D*G^2*abce* : sperit *BE*G^2.—232, dintra *H;* una *ABDE*G^1G^2*Habcde;* forga *A*G^1.—233, b. (brassos *H*) peus m. *AB*G^1*H;* gorga *A*G^1 | b. (brassos *a*) ne m. ne g. *E*G^2*a*. — 234, senblant G^2. — 235, tant *AB* : pensa *ABDE*G^1*abcde* : pença *H* — 236, qu'en *Dbcde;* no *BD*G^1*Habc;* cossa *H;* sacreta *A*. — 137, abte sabent *A;* d'amar G^2; streta *B*. — 238, la *a;* contrafer *BDE*G^1G^2*abcde;* offença *BH* : ofensa *D*G^1*bc* : offenssa G^2. — 239, eser G^2 : zelosa *e*. — 240, vers *ABDEHabcde*.

Mas perque Deu l'arma de carn abriga,
los Fats volents contr' amor no sser solta,
e per null temps rahó no la n'ha tolta,
ans tot contrast ha per cosa 'nemiga,
tant es ma carn al delit enclinada?
Dona no veig que m'alt, que no sospire,
hi en possehir sens fi aquella mire.
De tal desig m'arma 's passionada,
e ma rahó de grat yo la perdria,
si ·m fa esment qu' amor perdre poria.

Si com aquell de la penssa tan vana
qu' en aquest mon lo be sobiran cerqua,
y ab gran enginy en grans delits fa cerqua,
e veu molts mals en gloria mundana,
ne pren a mi que amor dehifique
si que d'aquell contentament vull traure;
si que no pot lo que ·l deman bestraure,
no troba loch on sa 'nfluença fique.
Loch es no ferm on mon desig reposa;
desemparar ma 'sperança no ·m guosa.

241, p.] si per *c;* abrigua AG^1 ‖ aquella carn que nostra arma abriga *a*. — 242, fets *B;* volens G^1; ser $ABDEG^1G^2Hbcde$; sser *F* ‖ lo cel no volch que contr'amor fos tolta *a*. — 243, le 'n *A;* la ha *D;* a BEG^1Hade; tollta *bc*. — 244, ha p.] apar *BH;* namigua *A* : namiga *BH* : nemigua G^1 : enemiga *a*. — 245, inclinada $ABDEG^2abcde$. — 246, vetx *B* : veigch *H;* sospir *a*. — 247, hi *manca* $ABDEG^1G^2H$ *abcde;* possahir *H* : posehir *d;* mir *a*. — 248, desitx *B;* marmes *A;* es G^1a; appassionada *a* ‖ puix (puys *H*) voluntat hi (y G^2) sia refermada DG^2Hbcde. — 249, rraho *d;* jo *AH;* pardria *A* : pendria *Dbc*. — 250, sment *B;* c' G^2 : que *ad* | qu'amar no la poria *A*.

251, della *H;* pensa $ABDEG^1G^2Habcde$; tant *Abc*. — 252, suspirant *B* : subiran EG^2H; serca *Be* : cerca DEG^1G^2ad : serque *H*. — 253, | e per son giny *B;* y ab] eb *A;* grans] gran *F;* cerca $BDEG^2abcd$: serca *He*. — 254, ve *H;* mals] bens *c*. — 255, qui *E* : qu' G^1; dehiffique *A*: deifique BG^1ad : deyfique *E* : destrifique *bce*. — 256, traura *H*. — 257, sce *A* : se G^1a; p.] te *a;* so *a;* que *e;* braus traura *H*. — 258, ne *a;* lloch EG^2ad; hon $ABDEG^1Habcde$; sa fluença *D* : sa inf. *a*. — 259, lloch *ad;* hon $ABDEG^1G^2Habcde$; delit *B* : desigch *H;* repose *Ha*. — 260, desamparar *Bde;* m'esperança *A* : ma esperansa *a;* gosa $ABDEG^2Hbcde$: gose *a*.

No conech hom qui, sens amar persona,
coneg' Amor e per Deu lo confesse.
Yo son aquell qui per negun temps cesse
d'imaginar en ell, e res no ·m dona.
Desig me fa en la 'sperança jaure,
dormint tan fort que Rahó no ·m desperta.
Assats a mi es causa descuberta
que pur' amor no pot en dona caure.
Mon delit es vida contemplativa,
e romanch trist, devallant en l'activa.

Ladonchs lo foch d'amor be no s'amaga
e los meus hulls publich lo manifesten,
e les dolors mes sanchs al cor arresten,
acorrent lla on es donada plaga.
Los meus desigs de punt en punt cambie,
e la dolor no ·m trob en hun loch certa:
ma cara es de sa color incerta;
cerch lochs secrets e los publichs desvie;
lanç m'en lo llit; dolor m'en gita fora;
cuyt esclatar mentre mon ull no plora.

261, que G^1Ha; presona *H*. — 262, conegu AG^1 : conag *H* : conega *a*; e] o *Dbc*; la *B*; confese *d*. — 263, jo *A*; so $BDG^1Habcde$: som *E*; que DG^1c; ningun *BDbcde* : degun EG^2 : nengun G^1a; sesse G^1 : çese *d*. — 264, el *e*; e] y *D* : qui G^2bcde; rres. — 265, desitx *B*; e *B*; en esp. *a*; l'esp. *ABH*: sasp. EG^2; jaura *H*. — 266, durmint DG^2 : durment *Ha*; tant *Ade*. — 267, asats *d*; a] en *a*; cosa *AB* : causa $ABDEG^1G^2Habcde$. — 168, jaura *H*. — 270, roman *Ba*; deuellant *AH* : dauallant *B*; la act. *a*.

271-290, *col·locats desprès de* 291-310, G^2. — 271, lladonchs *ade*; s'amagua AG^1. — 272, ulls $ABDEG^1G^2abcde$: huls *H*; pubblich *H*; maniffesten *A*. — 273, dolos *B*; al c. m. s. EG^1a; sanch *e*. — 274, e corren *a*; la AG^2; hon $ABDEG^1Habcde$; plagua AG^1. — 275, desitxs *B* : camuie G^1: canbie G^2 : camie *H*. — 276-277, *intervertits AB*. — 276, ma *a*; no $ABDEG^1G^2Habcde$; trop *B*: es $DEG^2Habcde$; un $ABDEG^1G^2abcde$; lloch EG^1G^2acde; certa *E* : serta *H*. — 277, inserta *Ha*. — 278, crech *AH* : serch *ae*; llochs EG^2ad : los *H*; pubblichs *H* : publich *ad*. — 279, lans *B* : llanç G^1bcde : llans G^2a; me en *D*; lit $ABDG^1Habcde$; me g. *E*. — 280, sclatar *B*; mentres *DEbc*; hul *H*.

Mos membres flachs soptós mouiment muden;
lo cap al coll es carrega fexuga.
La gran calor dintre mes venes juga;
perills vinents a mon sentir secuden;
pert lo recort de les coses passades,
e lo meu cors me vist sola vergonya.
La cura gran d'amor tots fets me lonya,
e no s'esten sino 'n coses pensades.
L'executar lo meu desig l'esforça,
e no sse que venç aquesta gran força.

Axí com l'or sobre paper se posa,
segons serà la bona o mala sisa,
tal semblant cas mon sentiment divisa
d'aquest' amor segons en qui reposa.
Si com lo foch tots humits li contrasten,
e los sechs lochs sa força obeexen,
axí d'Amor ses influences vexen
a tots aquells on sos poders abasten.
Tant fa com pot fer la person' amable,
havent tant loch en nos com lo diable.

281-290, *dues vegades en les edicions d e, la primera després del v.* 280, *la segona després del v.* 310*: les variants d'aquest ultim text son designades per* d^1 e^1.— 281, mos] les $EG^1d^1e^1$: als *bce;* menbres G^2: membras *H;* sobtos BG^2a. — 282, carregua *A* : carega *H* : fexugua *A*. — 283, ma *A;* dintra *H;* venas *H;* iugua *A*. — 284, viuens *a;* sentit *de;* rrecuden G^2 : sacuden *H* : recuden *ad* : secunden *c* | encontra mi s'ajuden d^1e^1.—285, per *DH;* record *A* : requort *H;* cosses *F* : cosas *H;* pasades da^1. — 286, e *manca* d^1e^1; cos $BDEG^1G^2abcdd^1$; me] ma *A* : se *Ebcde;* v. de s. e^1; m. v.] vist per *B*. — 287, pura *H;* d'emor *H;* m'alonya $Bbcdd^1ee^1$; m'alonga *D;* llenya *Ea* : llunya G^2. — 288, senten *Ha;* sino *B* : sino en G^2ad; cosas *H;* penssades *BE* : passades *H*. — 289, l'executa y *d;* desitx *B* : desigch *H;* lo força *B* : l'esforsa *a*. — 290, se $ABDEG^1G^2Habcde$; forsa *a*.

291, sobra *H*. — 292, sagons *H;* o] u *AB* : *manca D;* ssisa *F*. — 293, senblant G^2; cars *H;* deuisa EG^2a : diuissa *H*. — 294, q.] mi *AB;* repossa *H*. — 295, lo] al DEG^2bcde; t. los umits *H;* contrastan *B*. — 296, cechs $ABDG^1G^2$; llochs *Ead* : fochs *H;* forsa *a;* obehexen ABG^1a : hobeheixen *E* : obaexen *H* : obeheixen *bc*. — 297, influençes *AB* : influenças *H* : influencies *a;* veixen *EH* | s. forces influeixen *bc*. — 298, a] e G^1; aquels *H;* hon $ABDEG^1Habcde$; podes *B;* sabaten *a*. — 299, c.] quant *a;* f.] en *Bbcde* : *manca D* : ser *a;* persona *a*. — 300-309, *manquen B* : *n. t. K*. — 300, h.] e ha $ADEG^2HKbcde$; lloch EG^2d : poder *a* : loc *e;* vos *bce;* con *H*.

En lo delit que arma y cors desigen
feneix delit, si compliment li basta.
Mas los delits que l'arma sola tasta
son duradors, car jamés la fastigen,
e, si com l'om que la mort lo encorre,
l'arma d'ell viu qu' es d'infinit exida,
e l'altra part en lo mon es delida,
car lo finit en tal cas no l'acorre:
axí lo cors fa mortal amor esser,
e l'arm' ab ell no mostra son dret esser.

Si com l'arnès d'acer a colp s'engruna
e lo de ferr hun petit colp lo passa,
quant son hunits, no ·ls destruu res lur massa;
d'aquests mesclats surt molt gran virtut una:
axí Amor suptil y enfinit tempra
la finitat de la del cors y aviva.
En cert cas mor nostr' amor sensitiva,
a l'espirit, junt ab ell, se destempra.
Amen ensemps e l'espirit sols ame,
perque tot l'om no ·s trob qu' en res desame.

301, | en l'apetit *DEHbcde* | en tot desig G^2; qu' G^1; arm e cors *A;* cos EG^1Ka; desijen *K*— que nostra carn (desiga *H*) desija DG^2Hbcde. — 302, ffeneix *AFH* : fenex G^1K; delyt *F;* hi] ha *A* : hi *E* : y G^1K. — 303, marma *A* ‖ mas lo delit que la mi'arma tasta DG^2Hbce. — 304, durados *K;* lan *E;* fastijen *EK* : fastiga *d* ‖ es durador car finits (fenits *D* : finit G^2) noy (remiga *H*) remija DG^2Hbce. — 305, e *manca* G^2a; si] assi G^1 : axi *a;* l'hom *BDbcde;* qui DEG^2bcde; ncorre G^1 : encorra *K*. — 306, l'amor *A;* del G^2Ha; difunt (?) *K* : del finit *a;* eixide *H*. — 307, l'altre *H*. — 308, fenit *Dbc;* cars *AH;* ha ac. *a;* acorra *K*. — 309 | axi com lo cos *K;* cos DEG^1G^2Kabcd; eser G^2. — 310, l'arma *a* ‖ e l'esperit (l'espirit *d*) per tostemps (tots t. G^2 : tostems *H*) lo fa (creixer *DH* : crexer G^2) esser DG^2Hbcde, creixer *esborrat per segona mà D.*

311, colps *E;* s'angraua *B* | a ser al colp s. *a*. — 212, fferr *AH* : ferre G^1; un $ABDEG^1G^2H$ *abcde* : patit *H*. — 313, quan G^1; units $BDEG^1G^2abcde$; r. n. d. *Ed;* destrueix *Dbc* : destru G^1 : destruex G^2e; llur DEG^1ad; maça G^2. — 314, virtud G^1 | ne surt g. v. u. EG^2 | s. g. v. en u. *ce*. — 315, sobtil *A* : subtil DEG^1G^2abcde : suptill *H;* y e] e 'nfinit *A* : y infinit DG^2 : y finit *E* : e finit *a;* d'infinit *bcde;* tempre *Acde;* | subtil de l'arma tempra *B*. — 316, ffinitat *AD* : grossitut *B* : fenitat *a;* de la] *manca B;* de] he *bce;* cos DG^1G^2abcd; y *manca* DG^2bcde; y a.] ia (ja *a*) viua *Aa* : ia priua *H;* abiua *d* | ab l'infinit aviua *E*. — 317, sert *Ha;* pas *ABa* : cars *H* | aquest amor lexiua *AB* | est es amor laxiua *a*. — 318, el sperit *a;* l'esperit $BDEG^2Hbcde$; j. a. e.] moltes veus DG^2bcde; destrempa *B* : destempre *Ade*. — 319, aman *B;* l'esperit BEG^1d; amen *a* ‖ donchs am la carn e nostre (vostre *bc*) esperit (sperit G^1He) ame DG^1Hlce | e l'arma per si ama *B* | cascu per si no ame *Ed*. — 320, l'hom *Dbcde;* trop ABG^1Ha; que *c;* res que desamen *a* | d'una part no d. G^1.

Los homens lechs qui per Amor s'encenen,
en fets divins, ab infusa sciença,
divinal es lur gran intelligença,
e sos costums a creure tots amenen.
Donchs, si d'Amor algun parlar m'escapa,
que la Rahó no ·l lohe ne l'aprove,
no ssi' algú que los dits meus reprove.
Dels grans secrets c' Amor cobr' ab sa capa,
de tots aquells, puch fer Apochalipsi.
Yo deffallint, Amor farà eclipsi.

Lo mon finit, lo Sol e Luna y signes
no correran per lo Cel ne planetes:
per ops d'aquell los ha Deu fets e fetes,
y, el defallint, cessen llurs fets insignes.
Tot enaxí, si d'aquest mon trespasse,
aquell poder, qu' en amar nos enclina,
caura del Cel, car pus hom no s'afina
en ben amar, ans cascú veig que ·s lasse.
Si Amor veu qu' errant, sens profit, vaia,
envergonyit yo creu de son loch caia.

321, llechs EG^1G^2ade; amar *bcde;* s'ensenen BG^2H : entenen *a.* — 322, sciencia DG^1abcd: sciensa *H.* — 323, diuinall *H;* llur EG^1de; la lur *a;* gran *manca a;* intelligencia *Dabcd.* — 325, perlar *H.* — 326, loe *B* : lloc EG^2de : llohe *a;* ni ap. *Dbcde;* ni l *a.* — 327, si $ABDEG^1G^2bcde$: sia *Ha;* qui AG^2; n. d. $ABDEG^1G^2Habcde$. — 328, sacrets *A* : segrets G^2; qu' $ABDG^1bcde$: que *a;* cobreb *DFH;* cobre *ad.* — 329, aquels *H;* pusch *E;* ser ADG^1G^2abcde; apocalipsi $ABEG^1G^2Ha$: apocalypsi *Dbcde.* — 330, jo *A;* defallint BDG^1G^2abcde; fera *H;* aclipsi *A* : eclypsi *D* : acclipsi *H.*

331-340, *L'estrofa duu per titol* fi *en* G^1. — 331, meu *e;* fallit *B;* e] la *Db* : *manca EHa;* lun *A:* lluna *Ba* : y] e *AH.* — 332, çel *Bd* : scl *H;* ne] e *B* : ni *a;* planetas *AH.* — 333, obs $ABDEG^1G^2H$ *abcde;* deu l. h. (a G^1) EG^2H; fetas *AH* | los a fet deu e fectes *a.* — 334, y *manca* ABG^2a; ell $ABEG^2Habcd$; deffallint ABG^2H; cessa G^2 : sessa *H* : çessen *d;* lurs AEG^1Hbc : los *D* : llur EG^2; fet G^2. — 335, traspasse DG^1bcde : trespase G^2 || tot axi quant yo d'aq. m. trasp. *a.* — 336, que a am. *a;* vos *B;* inclina $BDEG^2abcde$: anclina *H.* — 337, dell cell *H;* s'affina *AB.* — 338, be *Dbcde;* a. v. c. DG^2bcde; quascu *F;* vetx *B* : veigch *H* : vem *a;* llasse DEG^1abce : llase G^2d. — 339, e si *a;* proffit *A;* vaja DEG^2abcde. — 340, enuergonyat *a;* io *A;* crech $ABDG^2bcde$; llech EG^2acde; caja, *DEabcde* : caya *H.*

LXXXVIII

MALAMENT VIU QUI DELIT PERT DE VIURE

Desenganyat en les seves esperances per la seva dama, que no ha correspost a la seva afecció, se nega d'allavors endavant a tot nou amor. Els amants no veuen sinó ·l plaer present y no sospiten els mals que ·ls reserva l'esdevenidor. — Se malfia del Foll Amor, on no troba ·ls mateixos béns que en altre temps, y del qual coneix ara ·ls dolors.

Malament viu qui delit pert de viure.
Ell es aquell qui nostra vid' acaba
e la tristor la destruu e menyscaba.
Donchs, si be ·m visch, per mort me puch escriure,
puys he perdut a vos qui m'ereu vida.
Per vos amar del mon me contentava,
de Deu e gents tot grat abandonava,
e vos haveu ma 'sperança 'scarnida.

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March G^1*;* Cantica de muerte *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*
1, q. p. del. *Ha;* viura *H.* — 2, çell *E :* el *H;* que *H.* — 3, destru EG^1bce *:* destruig *H;* y *a.* — 4, donch *b :* donc *c;* pusch EG^1*;* scriure BEG^1a. — 5, puix DG^1abcde *:* puis *E.* — 6, ma *H;* contentaue *ABDb.* — 7, gens G^1*;* abandonaue *ABDb :* abendonaua *H* || y de les gents tot grat abandonaua *a.* — 8, aueu *H;* mesperança *A;* speransa *a;* escarnida *Da.*

La gran dolor ha ma força 'flaquida
que pietat so forçat de mi pendre,
e, quant en cor fembril me veig atendre,
vull-m' esforçar, e ma força 's perida.
Si com aquell, qui s'arm' a vicis dona,
per hun gran temps en abit aquells gira,
no té poder encontr' amor ne ira,
qui al començ son voler abandona.

No es en mi de tolrre ma persona
e d'apartar del tot d'amor ma penssa.
Dolor he ja com no ·m trobe defenssa;
de ço que ·m plau es la rahó fellona.
En tal contrast sol vida d'om descrexer,
mas no la vull, si Deu no la mellora.
Ma voluntat res tant no la 'ntrenyora,
com si la veu, sens aquella merexer.

Yo sens Amor bastarà vos conexer:
per ell passau sens esser coneguda.
Tal voluntat com la mia 's perduda
la vostr' amant, qui no ·l plau d'amor pexer.

9, ha] que *A* : a *D;* forsa aflaquida *a*. — 10, || tant que pietat so forsat de mi pendre *a*. — 11, ffembrill *H* : fembrill *a;* vetx *B* : veigch *H;* attendre *ABEH* : descendre *a* : desçendre *d*. — 12, force's *A* : forsa es *a*.—13, aquel *a;* s'arma a *a;* viçis *BE*.— 14, un *ABDE*G^1*abcde;* habit *DE*G^1*abcde;* aquell *BDabcde* : aquels *H*. — 15, te] ha *DHbcde;* hira *EH* : yra *de* | contra amor ne yra *a*. — 16, q.] puix *Dbc* : puys *H;* poder *F;* abendona *H*.

17, en] a *H;* tolre *ABDabc* : tolra *H*. — 18, de partir *B* : departar *H;* d'amor *manca B;* pensa *ABDE*G^1*Habcde*. — 19, e *B;* ya *H;* con *H;* no mi *D* : noy *H;* trob *D* : trob en *Eabcde;* deffensa *ABEH* : defensa *D*G^1*abcde*. — 20, d'aço *AB* : de so *a* : perço *de* | la r. n'es (ffallona *H*) f. *DHabcde*. — 21, d'hom *DHabcde;* descreixer *Ede* | la vida veig descrexer *a*. — 22, millora *ADE*G^1*Habcde*.— 23, la] le *A;* ntranyora *BH* : entrenyora *a*. — 24, | com ella s veu *a;* mereixer *Eacde*.

25, jo *A;* bastaua *DEabcde* : bestara *H;* coneixer *Ede*. — 26, p.] pas sol *DEbc* : tot sol *de;* conaguda *H*. — 27, mie's *A* : mia es G^1*Ha*. — 28, vostra *a;* que *H;* peixer *EHde*.

La vostr' amor d'altr' amor no ·s contenta:
qui ama poch altr' amor no li alta.
Sana rahó e passió malalta
han tot poder per amor dar empenta.

Dolor d'amor novament me turmenta,
perqu' es lonch temps que dolors no ·m feriren,
e mos volers amar ja no sofiren:
novell' amor no ·m pens que jamés senta.
Amant a vos he plagut ma natura,
e contra vos es que a mi amasseu:
primors de por no sse que ·us oblidasseu
ne remetés los fets a la ventura.

Encontr' amor vostre cor a 'rmadura
e per tots temps ab la rahó 's consella.
Si no amau, no es gran maravella,
car poc' amor no viu on seny atura.
Si passions d'amor dins vos jutgassen,
fosseu del seny quantsevol consellada.
La voluntat de dona 'namorada
no troba frens aquella refrenassen.

— 29, vostra *a;* emor *H.* — 30, emor *H.* — 31, patio *B,* — 32, | t. p. h. *E*G^1*;* han] te *a;* anpenta *B :* enpenta *Dbde.*

33, d'mor *b;* m'aturmenta *D*G^1*Kbcde* || dolor a mi nouament molt turmenta *B : n. t. K.* —34, llonch *Eade;* dolos G^1*K;* ja (non *c*) nom *ADEFHbcde;* firen *Dbcde :* fariren *H* || pe (sic) qu'a loch temps que dolors nom fereien *B : n. t. K.* — 35, ya sofferiren *A :* ya no suffiren *B :* soffiren *EH.* — 36, no p. *E;* penes *a;* yames *B.* — 37, e *H.* — 38, amassen *Be :* amasen *d.* — 39, primos *BDHbc;* sce *A :* se *BDE*G^1*abcde;* oblidassen *B :* obligassen *Dbce :* obligasen *d.* — 40, no *a;* remetets G^1*:* ramates *H.*

41, encontra *a;* vostra *H;* cos *d :* cors *e;* ha *Dbcde;* ha'rm.] ermadura *H* || vostre cor te contr'amor armadura *B : n. t. K* | ha vostre cos armadura *a.* — 42, tostemps *ABEHade :* tot t. G^1*;* conçella *B.* — 43, merauella *H.* — 44, poch *ADEabcde :* poqu G^1*;* hon *ABDE*G^1*abcde :* hun *H.* — 45, possions *bc;* iugaçan *A :* jutjassen *BDabcd :* jugassen G^1*H :* jutjasen *d.*— 46, ffossen *H;* qualseuol *DEbcde :* quanseuol G^1*;* concellada *B :* conselada *H.* — 47, enamorada *ade.* — 48, trobra *H;* que aq. *a;* reffrenassan *A :* reffrenauen *E :* refrenasen *d.*

Si amadors poder sentir bastasen
les grans dolors qu' en fi d'amor se prenen,
si be 'n començ molts grans delits ne venen,
yo so ben cert que d'amor se duptasen.
Delit present nostra penss' afalaga
que toll saber de dolor venidora:
saber-se pot, mas no es sentidora;
la carn no sent lo mal que per temps paga.

Qui es malalt d'aquella dolça plaga
no sab la mort que ·l sa veu manifesta,
e de present amor lo delit presta,
y al sentiment dolor vinent s'amaga.
Hom sab e sent lo delit qui ·ns aporta,
e la dolor de luny a nos menaça.
Ab ulls rients lo delit nos abraça,
e la dolor calla detras la porta.

Quant delit naix, la dolor jau mig morta,
y en poch instant aquesta met sa força.
Desig, qui es passió d'om, la 'sforça,
e por de mal venidor la conforta.

49, a poder *a;* bastassen *ABDE*G^1*abce.*— 50, dolos *B.*— 51, bens *A;* comens *AHa;* molt *BDHe;* me *B.* — 52, jo *A;* som *E;* be *DEbcd;* çert *Ed;* d'amar *ADE*G^1*Habcde;* dubtassen *AB*G^1 : duptassen *DEbce.*—53, pressent *H;* nostre *H;* penç *AH* : pens *BDE*G^1*abcde;* affalagua *A* : afalagua G^1.— 54, q.] e *E;* tol *ADE*G^1*Hbcde* : tal *a.* — 55, mes *H.* — 56, pagua *A*G^1.

57, malat G^1; de *d;* d'aquela *H;* dolsa *a;* plagua *A*G^1. — 58, ne *D;* sap G^1; la m.] amor *bc;* quell *A* : quels *D* : qual *ade;* se *AB*G^1*ad* : sans *DHbc;* maniffesta *A.* — 59, pressent *H;* dellit *H.* — 60, el *H;* pensament *a;* viuent *D*G^1*bc;* s'amague *A* : se amaga *B* : s'amagua G^1. — 61, hon *H;* sap G^1; e s.] he sent *H* : essent *a;* quens *EHacde.* — 62, da *B;* lluny *AEad;* manassa *AB* : menasa *H* : menassa *a.* — 63, hulls *H;* rihents *de;* dellit *H;* abrassa *ABa* : abrasa *H.*

65, nax *B;* mitx *B.* — 66, y *manca B;* histant *H;* forsa *a.* —67, destx *B* : desigch *H;* d'om *A:* dolent *BDE*G^1*Hbcde* : do *F;* le 'sforça *A* : l'sforca *F* : la força G^1 ‖ dolent en part la esforsa *a.*— 68, del *E*G^1.

Lo be atès no munta 'n suma tanta
com, ans d'aquell haver, la pens' ordena,
y el pes d'amor no ·l sosté fort cadena:
de per si cau o prop tera ·s decanta.

O Foll' Amor, sol vostre nom m'espanta:
no ·y trob lo be qu' en temps passat trobava,
e sent los mals que d'abans ignorava:
plora mon hull e ma boca no canta.

— 69, attes *AE;* munten *A;* munt'a *B;* summa *D;* pença *H* : pensa *ad;* ordona *H* | la pensa hauer ordena *F.* — 71, de *d* || nel pas d'amor lo s. f. c. *B.* — 72, terres *A* : terras *BDEG*^{1}*H abcde.*

73-76, *manquen a.* — 74, trop *BD;* trobaue *A.* — 75, essent *BD;* ignoraue *A.* —76, ull *ABDEG*^{1} *bcde;* y *Dbcde;* bocha *AB* : boqua *G*^{1}.

LXXXIX

CERVO FERIT NO DESIJA LA FONT

Solament per la seva dama pot atenyer el Bé Sobirà, però es necessari que les llurs voluntats siguin completament unides y que s'elevin cap ad ell juntes y de comú acord. D'altra part s'adona que ella no estima tant com ell. Amor deurà, doncs, intervenir. En quant ad ell, res el farà trontollar en les seves idees, y, no tement cap torbament fisic, demana només que la voluntat de la seva dama sigui tot ú amb la seva. Gelós de Déu mateix, si ella té per ell una gran amor, no pot sofrir que ella sigui feliç o desgraciada sense ell. — La seva felicitat present y futura solament depèn d'ella.

Cervo ferit no desija la font
aytant com yo esser a vos pressent.
Al gran repòs de mon contentament
passar no pusch, sino per aquest pont.
Molt me ve tart lo jorn tan desijat,
comprat molt car per dolorós sospir:
e tart o breu so cert que deu venir,
si per la Mort camí no m'es tancat.

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mosen Ausias March G^1; Cantica de amor *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, seruo *H;* desige *A :* desiga G^1H.— 2, autant *A;* jo *AB;* ab *H;* present $ABDEG^1abcde$. — 3, ab *H.* — 4, pasar *d;* puch *BDabcde.* — 5, | m. t. me ve *a;* tard *A;* tant EG^1; desiguat *A :* desigat G^1H. — 6, d.] dolor e *B;* dolors G^1; sentir *bc.* — 7, e] mas *Ba :* he *b;* tard *A;* ho *Hbc;* sert *H.* —8, no es *H;* tanquat G^1.

Esser no pusch d'esperança lançat,
car yo ·us desig segons mon major be.
A vos deman: Contra mi res no ·us té,
mentre ·l voler vostre ·m sia donat?
Si ·l penssament lunyava hun sol punt
d'imaginar haver vostre voler,
sens aquell tot no pusch delit haver:
si no 's tot sa, tost porà sser defunt.

Davant me veig de grans dolors un munt,
puys ops he tant per a mon contentar;
e mon voler porà molt menyscabar,
si ·l vostre ·s mou e no mostra que munt;
e, devallant, devallarà lo meu;
e d'alt cahent no darà poch crebant,
car tot estrem altr' estrem es donant:
al poch estat no par l'offenssa greu.

Mil veus lo jorn es per mi pregat Deu
de ço qu' en vos està la major part,
qu'en mon voler hajau lo vostr' esguart,
e prech Amor vos lanç tot poder seu.

9, e ser *d;* puch *BDabcde;* d'esperansa *a;* lençat *AH :* llançat *Ed :* llansat *a.* — 10, jous *ABH;* desitx *B :* desigch *H;* seguons *G*[1]*;* magor *H.* — 11, r. no se *a.* — 13, pensament *ABDEG*[1]*abcde;* lunyaue *A;* un *ABDEG*[1]*abcde;* sols *Ea;* sol (sols *de*) un p. *Dbcde.* — 15, aquel *H;* puch *B* | d. no puch (aver *e*) h. *Dabcde.* — 16, | si tost nos fa *a;* sino t. *ADbc;* fa *H;* ser *BDEG*[1]*bcde;* deffunt *A:* defunct *BD :* diffunt *H* | poria esser difunt *a.*

17, deuant *AEG*[1]*Hbcde;* vetx *B :* veigch *H;* dolos *B;* hun *H.* — 18, puis *DEbc :* puix *G*[1]*ade;* obs *ABDG*[1]*Ha;* per al meu *ABa;* intentar *c.* — 19, he *b.* — 20, vostre *a;* he *b;* mostre *AH;* ques *cd.* — 21, he *b;* deualant *H :* deuellant *a;* deualara *H.* — 22, he *b;* cayent *H:* caent *a;* quebrant *Eabcde :* cabrant *H* || prenent gran colp no caura lanegant *B.* — 23, *el primer* e.] strem *B :* extrem *A;* el *segon* e.] extrem *A;* a l'estrem *H* | un altre n'es donat *B* | a l'altr'estrem donant *Dbcde.* — 24, stat *B;* l'offensa *AE :* l'ofenssa *B :* l'ofensa *DG*[1]*H :* la ofe. *a :* lo sensal *bcde.*

25, preguat *G*[1] *:* pregrat *H :* pregant *b.* — 26, d'aço *AB;* so *a;* nos *A;* sta *B.* — 27, aiau *a.* — 28, he *b;* nos *a;* llanç *EG*[1]*d :* llans *a.*

E si ·u compleix, ladonchs pendreu estrem,
si troba loch on se prenga en vos:
en loch dispost sa passió 's en nos,
e lo contrast tenim e no volem.

Noves de vos saber mortalment tem,
dubtant-me fort que no ·y mostreu amor.
Per no saber visch en altra dolor.
No sse de qual costat guart que no ·m crem.
No es en vos complir lo meu delit,
per be que vos vullau complir aquell.
D'Amor haveu haver forçat consell;
en vos y en ell recau mon be complit.

Res no temau ne prengau en despit
dels penssaments meus ab varietat,
car en servey seran de fermetat:
de tals servents vol ser Amor servit.
Si punt d'enug d'est praticar sentiu,
sens amor sou o no sabeu que vol:
ferm loch no ·l té qui d'aquest mal se dol;
lo mouiment per segurtat teniu.

— 29, | si tal cas ve *ABa;* complex G^1; lladonchs *Eade;* prendre *bcde;* extrem *A* : strem *BE.* — 30, lloch *Ead;* hon *ABDE*G^1*Habcde;* prengua *A*G^1. — 31, en] al *A* : ab *BDE*G^1*Habcde;* lloch *Aad;* pacios *A* : passio es *ad;* vos *Bde.* — 32 he *b; el segon* e] en *A* : he *b;* nol *a.*

33, nouas *H;* da *B* ‖ n. s. de v. m. t. *a.* — 34, duptant *Ha;* me] ne *F.* — 35, altre *DHbc.*— 36, se *ADE*G^1*Habcde;* guard *A.* — 37, cumplit *D* : complit *E*G^1*bcde.* — 38, c. v. *B.* — 39, aueu *H;* auer *H* : dauer *a;* forsat *a;* concell *B.* — 40, | en vostres mans *B;* el *H;* conplit *H.*

41, ne] que *a.*— 42, d.] mos *ADHbcde;* pensaments *ADE*G^1*Habcde* | ab tal varietat *DHbcde* | meus ab la veritat *a.* — 44, siruents *H* : seruens G^1*a.* — 45, p.] gens *Dabcde* : jens *H;* d'enuig *ADEabcde* : d'anutx *B* : anuigch *H;* pratiquar G^1 : pratichar *H.*— 46, o] e *B* : ho *EHbcde.* — 47, fferm *AH;* lloch *Ead;* no te *B;* de *Dd;* sa *A.* — 48, seguretat *BF* : seguritat G^1 | per lloch segur teniu *a.*

Si tant de vos com voleu no confiu,
mon gran voler me porta 'n aquest zel.
De vostre cors no tem lo pus prim pel
qu' encontra mi res fes, ne ·m fos altiu.
La voluntat vull que pas tota 'n mi:
yo so celós, si molt amau a Deu.
Dant vos delit sens mi, lo mal creix meu;
quant vos dolgués, de mal vostre ·m dolguí.

Mon derrer be, de vos yo guart la fi,
quant del present me trob esser content;
e, si ·m veig trist per algun cas present,
res venidor trobar no ·s pot en mi.

49, valeu *Dbcde.* — 50, porta en *ade.* — 51, del *Ed;* cos *BDEG*^{1}*abcde.* — 52, que contra *DG*^{1}*H abcde;* fer *B;* nim *AH :* nom *Ea :* quem *bcde.* — 53, voluntad *a;* vul *B;* tota en *Hd :* tocant *abc:* tot'en *e.* — 54, jo *A :* yon *DEG*^{1}*Hbcde;* son *a;* çelos *BDE :* salos *H :* selos *a* | que a vos matexa ameu *a.* — 55, crex *BG*^{1} | s. mi mon m. crexeu *a.*

57-60, *manquen a.* — 57, darrer *BDEbc;* jo *H;* guard *A.* — 58, pressent *H;* trop *BD;* trobe ser *G*^{1}. — 59, he *b;* vetx *B :* veigch *H;* cars *H;* pressent *H.* — 60, n. p. t. *EG*^{1}.

XC

NO ·S MARAVELL ALGÚ PERQUÈ M'ENYOR

Privat d'ara endavant de tot plaer, experimenta, al record dels seus plaers passats, un dolor més gran. D'altra part els dolors que l'amor infligeix als altres, li recorden els seu dolors, y el fan sofrir més del que sofreixen ells, ja que no han gaudit dels béns de l'amor fins al mateix punt. Com més s'estima, més se troben en sí o fòra de sí ocasions de sofriment, tants enemics té l'amor. No hi ha res més trist com recordar-se de la passada felicitat en temps de miseria, y no preveu altres plaers per l'esdevenidor a menys que no ·s dongui un altre enteniment y noves habituts, cosa que es impossible mentre visqui. — El jòc y les dònes no porten sinó decepcions.

No ·s maravell algú perquè m'enyor,
car tot delit es ja fora de mi,
tant com major part d'aquell yo sentí.
Com es passat, se dobla ma dolor,
car yo crech cert que lo temps es passat,
ab cor tot ferm, que tal en mi no torn!
Plagués a Deu que ·m desmembras lo jorn,
ab qui, ne on Amor m'a delitat!

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March G^1*;* Cantica de muerte *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, merauell *H;* m'anyor *ABHK.* — 3, c.] quant G^1H*;* magor G^1H*;* par d'aquel *H;* io *H* | d'aq. p. io s. *A* || t. c. d'aq. m. par yo s. *B.* — 5, io *AH;* sert *H;* es] fo *E.* — 6, t.] molt *H;* en] a *a.* — 8, | yl lloch ahon *a;* ne] e *B :* ni G^1 *:* yre *d;* hon $ABDEG^1Hbcde$.

Si com lo temps a plour' aparellat,
la terra ·l vent l'es a plour' avinent,
tota dolor d'altre m'es convinent
qu' en ma dolor sia passionat.
Tot cas estrem me port' a recordar
lo propri dan y el lunyament de be;
mas yo ·m dolch mes s'algú mal d'amor té,
car en l'affany es companyó e par.

Si cas semblant a degú veig passar,
yo ·m dolch pus fort, e, planyent, he delit.
planch ell e mi, e am l'oy e despit
del que jamés sentí lo mal d'amar.
E crech de cert esser malventurós
qui major be de Amor sentirà:
axí com yo se que son be perdrà,
y ab lo dolç tast sentrà mes l'amargós.

Lo major be de perdr' es perillós:
mes que ·l mijà y el poch es pus segur,
e, si 'n lo molt havia lonch atur,
tot be complit seria entre nos.

9, col *E;* ploure G^1*ade;* aperellat *A* : parellat G^1 : aparallat *H*. — 10, lo *B;* terra *A* : terra y *DE*G^1*bcde;* ploure *ade*. — 11, d'altra *ABD*G^1*bcde* : d'altri *E;* couinent *ABDE*G^1*Hbc*. — 12, sie *bc:* si' *e;* apassionat *de*. — 13, strem *Babc;* ma *A;* rrecordar *d*. — 14, propi *ABE*G^1*de;* dany *a;* y el] el *A* : e *B* : y *e;* llunyament *Ea;* del G^1. — 15, jom *ABH;* si al. G^1*ad* : s'algun *bce;* d'emor *A*.— 16, l'afany *BDE*G^1*Habc*.

17, cars *H;* dalgu *DEbcde;* veigch *H* : veix *de* || v. (vetx *B*) a d. p. *AB* || si en cas s. a nengu v. dolor *a*. —18, jom *A;* he] e *F*. —19, el *H;* e] a *BH;* he am *H;* ham *E* | e trobe gran d. *ABa* | e ab l'oy he d. G^1.—20, qui *ABDE*G^1*Hbcde;* yames *B* | d'amor *BDHac* : de amor *d*. — 21, sert *H* | ser malav. *AB*. — 22, magor *H;* d'amor G^1 | quel be d'amor sentra *Dbcde* | del be d'amor sentra *E*. — 23, aixi *bcde;* io *A*. — 24, dolz *a;* l'amargor *BHa* : l'amarguos G^1.

25, perdre es *Ha*. —26, q.] siuel *c;* mitga *A* : miga G^1 : mitia *H;* ell *bc*. —27, e] que *a;* si en *d;* llonch *DE*G^1*abcd*.

Mas dintre nos nostr' enemich portam
qui sense nos lo delit nostre tol,
e fora nos d'embarchs hun gran estol,
e com lo ferm voler de don' amam.

Tants son los dits desligans lo ligam
que no ·y ha nuu que puga sser dit cech.
En fer contrast vers Amor hom no ·s lech:
dins nos mateys medecines trobam;
e nostr' amar, per son mal cor o cap,
la su' amor no pot molt envellir,
o 'n son voler per temps ha 'nmalaltir
e cassos molts d'on no veig hom escap.

Be ·m maravell hon tanta dolor cap
com en aquell qui 'n temps dolent e trist
lo prosperant ab lo recort ha vist:
(l'esperiment solament açò sab)
no esperant ja delectació,
per mudament primerament de si
e per defalt de no trobar en qui
plaure pogués sa carn e la rahó.

— 29, enamich *A* ‖ nostr'enemich dintrel cos aportam *B*. — 30, s.] menys de *ABa* : sensa *H;* lo n. d. *DEHbcde;* toll *H*. — 31, vos *A;* d'ambarchs *B* : d'enbarchs *Dbcd;* un *ABDE*G^1*abcde;* stol *BD* | de barranchs un estol *a*. — 32, e] es *DEbcde* : si *a;* f.] fum *a;* dona G^1*a;* aman *A*.

33, tant *Aa* : tans *B* : sans G^1; desligants *AB*G^1*de* : deslligants *DEabc;* lligam *DEbcd* : lliguam G^1. — 34, a *B*G^1; nu *DE*G^1; pusque *A* : pusca *BDEHbcde* : pusqua G^1 : puixca *a;* ser *BDE*G^1*Habcde;* sech *BHa*. — 35, contrasts *E;* ves *Ba;* nous *a;* no 's dit l. G^1; llech *DEabcde*. — 36-37, *intervertits H*. — 36, mateix *DHa* : mateixs *Ebcde* : matex G^1; mediçines *B* : medicines *Dbcde* : medeçines *E*G^1 : medesinas *H;* portam *H*. — 37, e] o *ADEade* : ho *Hbc;* amat *ABDE Ha;* o] e *BDabcde* : ho *H*. — 38, enuallir *H*. — 39, o'n] o *ABDE*G^1*ade* : hon *H* : ho *bc;* enmal. *H* | fastitx lo fa 'smortir *B*. — 40, en *D;* casos *DE*G^1*Habcde;* d'hon *de;* vetx *B* : vey *E* : veigch *H;* scap *B*.

41, merauell *H;* cab *E*. — 42, qui en *d* : qu'en *e*. — 43, record *A;* a G^1. — 44, aso *a;* sap *A*G^1*bcde:* çap *H* : rap *a*. — 45, sperant *BEbc;* ya *B;* delectatio *B*. — 46, se *Ebc*. — 47, deffalt *AE;* que *Ebc*. — 48, e] a *H*.

Mon remembrar es ma confusió,
e com no sent que be ·m degua venir,
car he perdut delit quant al sentir,
l'enteniment es ops que altre ·m do.
Abits novells seran no coneguts,
e serà molt si 'n aquest temps durant
vida no ·m fall, lo delit esperant,
ans que aquells a mi sien venguts.

Amor, Amor, aquells son decebuts
qui 'n joch de daus e dones an lur be,
car menys ferm res la Fortuna no té:
de mal en be dins hun punt son cayguts.

49, remenbrar *B*. — 50, qu'en *B;* be'n *abcde;* dega *BEHabcde*. — 51, perduts *E;* el *H*. — 52, obs *ABDG*^{1}*Habcde;* altoren *ABDEHabc*. — 53, habits *BEG*^{1}*ade;* nouels *H*. — 54, si en *d*. — 55, sperant *ABDEbc*. — 56, aquels *H;* s. a mi *H*.

57-60, *manquen a*. — 57, aquels *H*. — 58, qu'en *de;* e] y en *ABH :* y *DEbc;* donas *H;* han *ABDEG*^{1}*Habcde;* llur *BEG*^{1}*de*. — 60, un *ABDEG*^{1}*abcde;* caiguts *d*.

XCI

EN AQUELL TEMPS SENTÍ D'AMOR DELIT

Se plany de la mobilitat y de les vicissituts de l'Amor. Els plaers que ofereix se canvíen depressa en dolors y penediments. Aquesta instabilitat es el més sensible dels turments d'amor que ·ls trovadors han descrit. En quant an ell, no ha oblidat els plaers avui desapareguts y d'aquí ve la seva tristesa, ja que ara no pot gustar-los. — Suplica Amor que no oposi a les seves bondats una tal dolor.

En aquell temps sentí d'Amor delit,
quant mon pensar mirà lo temps present.
Lo venidor no ·m portí en esment,
e lo passat fon lançat en oblit.
Ja no farà mon sentiment dormir,
qu' en lo començ ignor sa mala fi.
Tals fets Amor sol aportar ab ssi
que tots sos bens en dol han convertir.

Al titol : Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March *G¹;* Cantica de amor *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, aquells *K :* aquel *c;* sentint *B : n. t. K;* d'amar *D;* de *a.* — 2, penssar *B.*— 3, l'aduenidor *Dbce :* l'auenidor *H :* le adue. *d;* porte *Dbcde :* port *K;* sment *BK.* — 4, e] que *Dbcde;* fonch *DE bcde;* posat *E :* lensat *H :* llansat *a :* llançat *d.* — 5, nom *DEbcde;* sera *a.* — 6, comens *a;* hignor *H:* ygnor *a :* ignyor *d.* — 7, fats *BDEG¹Hbcde;* si *BDEG¹Habcde.* — 8, en *manca G¹;* conuertjt *B.*

Lo be d'Amor clar demostr' ab lo dit
a l'amador lo mal qui l'es vinent:
es hun senyal que no pot ser mintent;
donchs en lo goig se troba entristit.
Qui es content es molt prop d'avorrir,
en pus breu temps que de vespr' a matí;
grat sobregrat e cambi ·s favorí,
e ranc es dret, no ·l plau bregues partir.

Lo desijat pler se volta 'n despit.
No té loch ferm d'Amor lo sentiment;
sos torns e vist assats complidament,
e veig aquell de mil colors vestit.
Detras ell va continuu penedir:
tal seguidor no ·l viu, mentre ·l seguí.
Ab los ulls cluchs detras sos peus aní,
guiant m'en part on tart pogui exir.

Si com lo jorn va primer que la nit,
e d'ella es hun cert demostrament,
va lo delit d'Amor primerament;
dolor aprés no ·l vol haver jaquit,

9, de *D;* lo d.] delit G^1 | c. mostr' (mostra *ade*) ab lo delit *Dabcde* | clar mostre lo delit *H.*—10, qui es G^1. — 11, un *BDE*G^1*abcde;* senyall *H;* sser *d;* minent *B :* myntent *a* || es senyal q. no p. esser m. *Dbc.* — 12, d. en] puis (puix *de*) qu'en *Ede;* gotx *B :* goigch *H;* mostra *a;* entrestit *DEabcde:* esser trist G^1. — 13, d'euorrir *H;* del *a;* vespre *ad;* a] e *BH :* al *d.*—15, en *DEbcde;* canbis *H.* — 16, | y arranch ab dret *B;* errant *E*G^1*abcde;* que nol G^1; b.] debats *DEHbcde;* finir *DEHbcde.*

17, lo] be *a;* desigat G^1; desitgat *subratllat amb puntets y, al damunt*, gran *H;* plaher *DEde:* plaher *DEde :* plaer *F*G^1 *:* pl'her *bc;* se *manca de;* volta en *DF*G^1 *:* volte an *H :* volt'en *c* || lo gran plaer se volta en d. *B.* — 18, lloch *E*G^1*ad;* d'emor *H.* — 19, torn *a;* he *BDE*G^1*Habcde;* vists *EH.* — 20, vetx *B :* ueigch *H;* null *d :* mill *e;* colos *B.* — 21, el *H;* continu *DE*G^1*abcde.* — 22, saguidor *H;* mentrell *H :* mentres *a;* sigui *E.* — 23, huls *H;* c.] sechs *a;* d.] derrer *E.* — 24, don *B :* hon *E*G^1*H abcde;* eixir *EHbcd.*

26, d'ela *H;* un *BDE*G^1*abcde;* sert *H :* çert *d;* demonstrament *e.* — 28, no *DEbcde;* auer *H;* jequit *bcde.*

havent poder de tota res delir
que ab sa llet dolça delit nodrí:
tot ço que naix delit ho consentí
e corromp ssi per estrem dolorir.

Dels mals d'Amor que trobadors han dit
no ·n se pus fort que son gran mudament.
Lo ferm estat no dura longament,
seguint aquell hun novell apetit.
Ffahent jaquir ço que vol hom seguir,
mon apetit vol ço que no volguí;
volent amar, ladonchs yo avorrí,
e, no volent, amí sens consentir.

Certs mals d'Amor per sa colpa he dit:
altres ne son, Fortuna mal mirent,
cassos portant d'on ve departiment,
donant enyor y entr' alguns met oblit.
La Mort breument Amor port' a morir,
jaquint dolor a 'quell que no morí;
e lo qui mor no tem final Juhí,
per gran dolor forçat d'Amor partir.

— 29, auent *B;* tocar res *B;* rres *a;* delit *BDbcde.* — 30, q.] so que *a;* let *He;* dolsa *a;* nodrir *b.* — 31, so *Ba;* nax *Ba;* o G^1. — 32, corrumps *ab;* si *BDEG¹Habcde;* strem *BEa :* extrem *Dbcde;* dolorit *BDbcde.*

33, dells *b;* trobados *K;* am *Kbc* || los mals d'amor yo no sent nels oblit *B : n. t. K.* — 34, no se *DEKabcde;* g.] prest *Ka* | mas lo pus fort es son prest mudament *B : n. t. K.* — 35, stat *B;* llongament *Ea :* longuement G^1. — 36, un *BDEG¹abcde;* appetit *H.* — 37, fahent *DEG¹bcde:* ffayent *H :* faent *a;* jequir *bcde;* so *a;* saguir *H.* — 38, appetit *H;* volch *BG¹ :* volen *H;* so *a.* — 39, lladonchs *EG¹abcde;* io *H.* — 40, ame *Dbcde.*

41, serts *a :* çerts *d;* culpa *DEG¹abcde;* e *K;* scrit *E :* dits *H.* — 42, | molts altres son *B.* — 43, casos *BDEabcde;* d'hon *de.* — 44, anyor *B;* entre *a;* entr'elguns *H :* en alguns *a;* oblits *H.* — 45, la] a *cde* || la mi a. b. p. m. *a.* — 46, qui *Ea.* — 47, finall *H;* juy *a.* — 48, grant *G¹;* d'emor *H;* parti *K* || tan com dolor de son forsat partir *a.*

Los fets d'Amor no puch metr' en oblit
ab qui ·ls haguí, ne ·l loch no ·m cau d'esment;
no puch sentir com los era sintent:
on seny no 'teny no es per seny sentit.
Lo meu recort a mi no pot suplir
dar lo delit que per Amor sentí.
Perdent lo tast que per Amor tastí,
a poch instant lo delit viu fugir.

Ab la rahó algú no ha sentit
lo mal d'Amor, o lo delit que ·n sent:
en altre loch ha son sitiament,
y es ja en mi alterat y marsit.
Quant altres bens yo veig de mi fugir,
enyor aquell que temps fon que ·m fugí.
Puys que lo loch d'Amor en mi fallí,
Amor en mi no troba on tenir.

Tot mudament es verament fallit
e d'Amor es lo seu sosteniment,
car de rres l'om no pot esser content,
si 'n hun estat Amor lo té 'stablit.

49, de *d;* pusch *B* : puc *e;* no p.] nom plau *ad;* mentr'en *Db* : metr'an *H;* metre *a;* obblit *H* || los fets m'acort si bel tinch auorrit *B* : *n. t. K.* — 50, agui *BHbcde;* nil *D* : n'l *bc;* lloch *Ead.* — 51, nols *E;* pusch *B.*— 52, hon EG^1abcde; ateny *a;* no 's *bc* || tant ha que fon que passan per scrit *B.* — 53, no pot a mi *a;* supplir *E* : soplir *H.* — 55, amar *E* : aquell *a* || que d'aquell yo hagui *B.* — 56, puch *c;* histant *H;* lo] son *a;* fogir *Ea.*

L'orde dels versos es 57-60, 61-64 *en a.* — 57, degu *E;* a *bc.* — 58, o] e BDG^1bcde : ne *E:* he *H.* — 59, lloch *Ead;* setiament *BDbcde* : setjament *E* : satiament *H* | han ells son sitiament *a.* — 60, | ja es en mi *E;* en] dins *Dbcde;* y] e EG^1 || trob len mi pus auant desmortit *B.* — 61, vetx *B* | de mi yo (io veigch *H*) v. f. *DHabcde.* — 62, anyor *B;* aquells *a;* qui *a;* fonch *Ba* : ha *H;* quen G^1; fogi BG^1. — 63, puix DG^1abcde : puis *E;* lloch *Ead;* de *d* || puys quel loch fall qu'estench amor en mi *B.* — 64, nos *DEHbcde;* hon DEG^1bcde : hun *H* : bon *a;* tanir *H* || ya nos en mi quel pusca retenir *B.*

65 | se mostra defallit *B.* — 66, | y es d'amor *a;* sostaniment *H* || mas en amor es lo sosteniment *B.* — 67, res $BDEG^1Habcde$; l'hom *bc* : hom *de;* no *manca D* | pot esser may content *bc.* — 68, si en *ad;* un $BDEG^1Habcde$; stat *Ba.*

Si fermetat Amor fa defallir,
com portarà res ferm Amor en ssi?
Donchs, si Amor en fermetat fallí,
rahó es gran, puys no ferm l'a tenir.

Amor, Amor, temps es de penedir,
si que vehent no 's gire mon camí:
lo vostre be fastig porta prop ssi
o tal dolor, que sab prou qui 'u sab dir.

— 69, fermament *B;* deffallir *B :* deffalir *H.* — 70, f. r. *B;* fer G^1; si *BDEG*^{1}*Habcde;* en] ab *H.* — **72**, **puix** *DG*^{1}*bcde :* puis *E;* lo tenir *H.*

73-76, *manquen a.* — 74, vahent *H;* vos *BG*^{1}*H.* — 75, fastigch *H;* si *DEG*^{1}*Habcde* | **fastitx aportab si** *B.* — 76, ho *Hb;* s.] fa *B :* sap G^1.

XCII

AQUELLES MANS QUE JAMÉS PERDONAREN

Sobre la mort de la seva dama

Ella es morta y tot la duu a la seva memoria, renovant la seva dolor on s'amaga no res menys algún plaer. El seu amor, que té per fi darrera la raó, no podria morir com l'amor corporal o adhuc com l'amor mixte, el principi del qual es l'ànima y el cos a la vegada. Però anyora la seva unió per sempre més trencada, y ella no 'n sabrà res! Que la Mort, que no ha tingut pietat d'ella, no perdoni tampoc an ell! L'esperit de la seva dama viu encara y el crida. Si es al Paradís, podran estimar-se d'un amor verament pur. Vol morir tenint estretament enllaçat el cos de la seva amiga. La Mort els ha separat y els reunirà.

Aquelles mans, que jamés perdonaren,
han ja romput lo fil tenint la vida
de vos, qui sou de aquest mon exida,
segons los Fats en secret ordenarren!
Tot quant yo veig e sent dolor me torna,

Al titol : Mossen Auzias March *A ;* March, *de la primera mà esborrat; a dalt, y, d'una segona mà* De Mossen March, per la mort de sa muller *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March G^1N*;* Mossen Auzias March per la mort de sa muller e de sanamorada *H;* De Mossen Ausias March per la mort de sa muller *K;* Cantica de muerte *a;* Obres de mort *bc;* De mort canto *d;* De mort cant *e.*

1, aquellas *AN :* aquells *d;* perdonaran *H.* — 2, an *N;* ya *BN;* rumput *N;* fill *c.* — 3, quius *A;* son *bc;* d'aquest AG^1H*;* desaxida *A :* hixida *N.* — 4, f.] cels *a;* ordonaren *A :* ordenaren $BDEG^1H$ *abcde :* hordenaren *H.*— 5, jo *AB :* io *H;* vetx *B :* veigch *H :* veg *N :* veix *de;* e s.] essent BG^1a*;* ma *A;* torne *N.*

dant-me recort de vos qui tant amava!
En ma dolor, si prim e be ·s cercava,
se trobarà que delit s'i contorna:
donchs durarà, puys té qui la sostinga,
car sens delit dolor crey no ·s retinga.

En cor gentil Amor per Mort no passa,
mas en aquell qui per los vicis tira.
La quantitat d'amor durar no mira,
la qualitat d'amor bona no ·s lassa.
Quant l'ull no veu e lo toch no ·s pratica,
mor lo voler, que tot per ells se guanya.
Qui 'n tal punt es dolor sent molt estranya,
mas dura poch: l'espert ho testifica.
Amor honest los sants amants fa colrre:
d'aquest vos am, e Mort no ·l me pot tolrre.

Tots los volers qu' en mi confusos eren
se mostren clar per lur obra forana.
Ma carn se dol, car sa natura u mana,
per qu' en la mort sos delits se perderen;
en sa dolor m'arma es enbolcada:

— 6, quant *e;* record *A;* que *A* : amaue *H.* — 7, e] o *A* : he *N;* serquaua *A* : sercaua *BH* : cerquaua G^1*N.* — 8, se] si *A*G^1*Habce;* qu'en *Dbcde;* se *BDE*G^1*HNbcde.* — 9, pus *A* : puix *D*G^1*abcde:* puis *E;* sostingua *A*G^1 : sostingue *N.* — 10, crech *AD*G^1*Nabcde;* noy *H;* retingua *A*G^1 : retingue *N* : rretinga *d* | dolor no crech se tinga *B.*

11, gentill *N;* pasa *d.* — 12, aquel *H;* que *E;* lo *ABE*G^1*N* | qui (que *a*) sols lo vici (visi *H:* vicil *a* : viçil *d*) tira *DHabcde.* — 13, cantitat *Nade;* turar *a.* — 14, calitat *Nade;* laça *B* : llassa *E:* llaça G^1 : llasa *d.* — 15, llull *A;* praticha *AH* : pratiqua G^1*N.* — 16, tots *H;* ell *ADde* : els *H* : el *bc;* gonya *H.* — 17, stranya *BEN.* — 18, tura *a;* dure *N;* poc *e;* l'esperit *B* : l'esbert *E* : l'espirit G^1: lo espert *d* : l'expert *e;* ho] o *a* : lo *de;* testiffica *A* : testifiqua G^1 | quin passau testifica *DHbc.* — 19, sancts *DENbc;* amans *A* : amant *BD*G^1*N* : amant lo sants *H;* colra *A* : colre *DHNabc.* — 20, n. me] no men *Ea;* tolre *ADHNabc.*

21, confussos *N.* — 22, mostran *BH;* llur *Ead;* hobre *H.* — 23, car] de *a;* sa] ha *E;* natur' *e;* u] ho *a;* humana *de.* — 24, la] sa *E*G^1*d.* — 25, embolquada G^1 : embolcada *Ea* | m'arme 's enbolicada *A.*

de que llur plor e plant per null temps callen.
En tal dolor tots los conorts me fallen,
com sens tornar la que am es anada.
Mas l'altr' amor de amistança pura,
aprés sa mort, sa força gran li dura.

Aquest' amor, si los pechs no la crehen,
es ver senyal del be qu' en ell' abita:
aquesta es qui sens dolor delita:
y ells cechs volers de prop aquesta ·s vehen;
lo voler cech del tot ell' illumena,
mas no en tant que lleve ·l cataracte,
e, si posqués fer sens empaig son acte,
no fora ·l mon hull ab gota serena;
mas es axí com la poqua triagua
que molt verí sa virtut li apagua.

Aquell voler qu' en ma carn sola ·s causa,
si no es mort, no tardarà que muyra.
L'altre, per qui dol continuu m'abuyra,
si ·m deffaleix, no serà sens gran causa.
Ell pot ser dit voler concupiscible

—26, lur DG^1HNbce.— 27, los conorts tots EG^1; los] sos *a;* fellen *bc*.— 28, ham *H;* amada *A*.— 29, de] te *A* : qu'es *DHbcde* : d' G^1; amistansa *a*. — 30, lamort *DEHNabcde;* la f. *B;* forsa *a;* tura *a*.

31, crehan *A* : vehen *H*. — 32, es] en *A;* senyals *N;* habita DG^1bcde; ella G^1. — 33, | aquest sols es *a;* que BDG^1HNbc.—34, y ells] hels *A* : los *B* : yls DG^1bcde: y els *EHNa;* sechs *Ha;* voles *B;* aq.] de aquest *a* : d'aquesta s *de;* veen *B* : veyen *H* : venen *bcde*. — 35, sech *H;* inllumena *E* : illumina *FHNc* || aquests del tot ella no illumina *B*. — 36, | no pot fer tant *B;* level *ABEHN;* catharacte *B* | que lleue (leue G^1) lo (cataracte G^1) caracte DG^1bcde. — 37, | e sis pusques *A;* pogues *BDEabcde;* anpatx *B* : empaigch *H* : enpag *N*. — 38, feral *F;* ull $BDEG^1Habcde$. — 39, es] en *B;* pocha *AN* : poca *BDEHabcde;* triaga *BDEHNabcde*. — 40, se *A;* virtud G^1; apaga *BDEHabcde*.

41, aquel *Ha;* ma] la *B;* sola es *A*.—42, ques *A* | tost finara sa vida *B*.—43, continu DEG^1abcde; m'avuyra *A* : m'ahuyra *D* : buyra *a* : mabhuyra *c* || lo del compost qui te virtut sens mida *B*. — 44, deffalleix *AH* : defalleix *Dbcde* : defalleix *E* : defallex G^1a : deffallex *N;* pausa DG^1bc || pot deffallir car no te ferma causa *B*.— 45, el *N;* scer *A;* concupissible *A* : concupicible DEG^1bc: concupisible *H* || ell es fundat en lo concupissible *B*.

e sol durar, puys molt de l'arma toqua,
mas fall per temps, car virtut no invoca,
e, d'un costat, es apetit sensible.
Aquests volers l'amor honesta ·m torben,
perqu' entre mal e be mes pensses orben.

D'arma e cors es compost l'hom contraris,
perque ·l voler e l'apetit contrasten.
Tot quant aquests de llur natura tasten
es saborós e vitals letovaris.
Altre voler, qu' en mig d'aquests camina,
es atrobat que no té via certa:
cuyd' haver port en la plaja deserta,
e lo verí li sembla medecina.
Aquest voler ab arma y cors converssa;
naix d'ells e fa la obra d'els diverssa.

Tres son les parts vers on mos volers pugen,
e per semblant venen per tres maneres.
Entre ssi han contraries carreres,

— 46, puix *ADG*^{1}*abcde* : puis *E;* tocha *AH* : toca *DEabcde* : toque *N* ‖ car l'iraçible toqua *B.* — 47, | mas no tostemps *DEHbcde;* c.] puix *G*^{1}*;* inuocha *A* : inuoqua *G*^{1} : invoque *N.* ‖ no de per si mas l'esperançal broca *B.* — 48, | de tot en tot *Ea;* appetit *H* ‖ hauent sguart a prop de l'impossible *B* ‖ E par a mi ques pot dir hirascible *N.* — 49, aquest *FH;* voler *F* : valers *b;* amor *E;* torban *H* | honestament me torben *ade.* — 50 entrel *A* : entra *H;* penses *ABDEG*^{1}*abcde* : pensas *H;* bornen *ABEFG*^{1}*Nade* : horben *Db* : bornan *H* : h'rben *c.*

51, cos *BDEbcd;* l'om *ABEG*^{1}*HN;* contrariis *H* ‖ d'arma y cors l'om compost e contrari *a.*— 52, y el *E* ‖ perque los senys ab la raho contrasten *B.*— 53, lur *DG*^{1}*HNbc.*— 54, vtils *ade;* latouaris *A* : lletouaris *EG*^{1}*ad.* — 55, altra *d;* qu'an *B;* mitx *B* : mitgch *H;* d'aquest *Ba* : d'aquets *H;* camine *N.* — 56, serta *H.* — 57, suyd' *A* : cuyda *G*^{1}*a;* auer *ABEHN;* platja *BDEbce* : playa *H:* plaga *N.* — 58, semble *H;* medeçina *BEG*^{1} : medicina *Nae* : mediçina *d.* — 59, arm e cors *A;* arrma *a;* cos *BEa;* conversa *ABEG*^{1}*Na* ‖ cascun (cascu *H*) dels tres fa obra'n (hobra'n *H* : obra en *d* : obr'en *e*) mi diuersa *DHbcde.* — 60, nax *BG*^{1}*a;* l'obra *G*^{1}*;* d'ells *ABEG*^{1}*N;* diversa *ABEG*^{1}*N* | la bara d'ells molt diuersa *a* ‖ lo menys (meys *c*) potent lo jorn ab mi (conuerça *H*) conuersa *DHbcde.*

61, ves *G*^{1} : per *H;* hon *ADEG*^{1}*Hbcde;* pujen *DEbcde* : pengen *a* | que d'amor he sentides *B.* — 62, maneras *AH.*— 63 si *ABDEG*^{1}*Habcde;* an *B;* contrarieras *H;* contraris *c;* carreras *AH* | molt diuerses carreres *B* | contraris les carreres *d.*

delits portants e d'altres que m'enugen.
Quant los delits del cors la penssa ·m mostra,
yo sent dolor, car son perduts sens cobre.
Altra dolor sent que ·m vist tot e ·m cobre,
com pens que Mort ha tolta l'amor nostra.
L'altre voler Rahó y Natura funden,
que sens dolor molts delits ne abunden.

Lo loch, on jau la dolor gran que passe,
no es del tot fora de mes natures,
ne del tot es fora de lurs clausures:
lo mouiment creu que per elles passe.
Aquell voler, qu' en mi no troba terme,
es lo mijà per on dolor m'agreuja.
L'estrem d'aquest fora natur' aleuja,
fort e punyent, mas encansable verme.
Oppinió falssa per tots es dita,
que fora nos e dintre nos habita.

D'aquest' amor les demés gens tremolen:
aquesta es sentida y no sabuda.
Poques gents han sa causa coneguda:
delits, dolors per ella venir solen.
Lo cors per si lo seu delit desija;

—64, portant *e;* m'enujen *DEbde* : men-ien *H* : m'enhuien *c* | e dolos infinides *B* | e d'altres que nen vegen *a*. — 65, cos *BEabcd;* pençam *AH* : pensam *BEG*^{1}*Habcde* || quant los del cos la pensa los me mostra *D*. — 66, jo *A;* so perdut *d;* sen *B*.— 67, altre *H;* que *H* : quim *a;* hem *AH;* sobre (?) *D* : obre *G*^{1}*bc* || altra maior de molt en mis descobre *B*. — 68, a *G*^{1} || pensant l'amor per mort perduda nostra *DHbc*. — 69, naturans *E;* fundan *A* | en honestat se funda *B*. — 70, dolors *EG*^{1}*;* mals *F;* no *H;* abonden *A* : habunden *G*^{1} | en gran delit abunda *B*.

71, lloch *EG*^{1}*ad;* hon *ABDEHabcde;* gran dolor *Dbc;* passa *A*. — 72, mas *H;* naturas *AH*. — 73, de *D;* llurs *ABEd* : ses *a*. — 74, lo] son *a;* ellas *AB* : els *H;* passa *A*. — 75, nos *BH;* trobe *BH*. — 76, miga *AG*^{1}*H;* hon *ABDEHabcde* : hun *H;* m'egreuge *AH* : me greuja *BDbc* : m'agreuga *G*^{1}. — 77, lo est. *ad;* fara *Db;* alleuge *A* : alleuja *EG*^{1}*Hade*. — 78, ffort *AH;* en] es *ABDEG*^{1}*Habcde;* casable *AH* : canssable *B* : causable *Dbcde;* verma *H*. — 79, opinio *ABDG*^{1}*Habcde;* falça *ABH:* falsa *DEG*^{1}*abcde;* t.] temps *A* : tostemps *B;* dia *c*. — 80, abita *a* || començа'n nos e la fi noy habita *B*.

81, las *A;* gents *BDEG*^{1}*Habcde*. — 82, hi *H* | sentid'e coneguda *A*. — 83, gens *BG*^{1}*;* conaguda *H*. — 84, delit *Bbcde;* dolor *ABDEG*^{1}*Habcde*. — 85, cos *BDEabcd;* desiga *AG*^{1} : desitge *H*.

l'arma 'naprés lo sent e vol atenyer
lo propri seu, al qual no ·s pot empenyer,
car tot es fals: d'on ella se fastija.
D'aquests contrasts aquest' amor escapa,
que veritat no ateny ab sa capa.

Tant es hunit lo cors ab la nostr' arma
que act' en l'om no pot ser dit be simple.
Algú no es vers l'altr' umil e simple:
contrast se fan, hu contra l'altre s'arma;
mas es tan poch lo contrast a sa hora
qu' en fets del cors l'arma no fa gran nosa,
y, en contemplant, axí l'arma reposa,
que, be reprès, lo cors d'açò no plora.
Aquesta pau en mi no es molt longa
per que dolor mes que ·ll delit s'allonga.

Dolor yo sent e sembl' a mi estrema:
no so en punt de voler consell rebre;
e de negun remey me vull percebre,
ans de tristor he presa ja ma tema.
Si ·m trob en punt que dolor no m'acorde,

— 86, en apres *a;* attenyer *Dbc.* — 87, lo] el *E;* propi *ABEG*^{1}*Hde.* — 88, falç *AD;* hon *Dbcde;* sa *BH;* fastiga *AG*^{1}*;* s'enfastija *DEbcde.* — 89, d'aquets *H;* contrats *Ha;* scapa *B :* no 'scapa *a.* — 90, atteny *DEabc;* ab] en *A.*

91, tan *K;* unit *BDEG*^{1}*abcde;* cos *DEKbcde* ‖ t. es lo c. u. ab la vostr'a. *B : n. t. K.* — 92, | que act'en lo mon *DK* | que att'en lo mon, *després dues correccions per altres mans :* qu'en aquest mon : que act'en lo mon *G*^{1}*;* atten *B;* acte *a;* l'hom *Dbcde;* be *manca K.* — 93, | algu no 's be *Dbc;* ves *BG*^{1}*;* l'altre *EHade;* humil *Eade :* vil *H;* semple *B :* simple *H* | l'altra (l'altr's *c*) humil e simple *Dbc.* — 94, contrats *Aa;* fa *B;* un *A :* l'un *E :* l'u *G*^{1}*;* contre *H;* altre *DEb.* — 95, mes *H;* es] en *ADEbc;* ten *AH;* ha *Ebc;* ssa *B;* ora *G*^{1}. — 96, cos *BDEG*^{1}*abcde;* fa g.] fara. — 97, y en] hen *A:* e *B;* contemplar *E :* vn templant *bc.* — 98, los *b;* cos *BDEG*^{1}*abcd;* d'ayço *E.* — 99, longua *G*^{1}*:* llonga *Ea.* — 100, quel *ABDEG*^{1}*Habcde;* s'alonga *BDbcde :* s'allongua *G*^{1}.

101, jo *AH;* e] o *A;* strema *B :* extrema *Dbc* | y semblam molt estrema *a.* — 102, n. s.] nem trop *B;* son *G*^{1}*;* poder *a;* conçell *B.* — 103, e] ne *Dbce;* algu *A :* algun *DEG*^{1}*Habcde;* me] nom *EG*^{1}*ad : d'una segona mà G*^{1}*;* persebre *H :* perçebre *d* | c. no v. p. *A* ‖ e de remey nom cure de percebre *B.* — 104, e *B :* ne *bc;* ya *ABH :* yo *E;* j. m.] yo ja *G*^{1}. — 105, trop *DHa;* que ab d. *a;* nom recorde *E.*

ja tinch senyal ab que a dolor torne:
recort sos fets d'amor e allens borne,
d'ací 'scapant ab oci no ·m concorde.
Son espirit ab lo cors yo contemple;
tant delit sent com l'om devot al temple.

De pietat de sa mort ve que ·m dolga,
e so forçat que mon mal haja planyer.
Tant he perdut que be no ·m pot atanyer:
Fortuna ja no té que pus me tolga.
Quant ymagin les voluntats unides,
y ell converssar, separats pera sempre,
penssar no pusch ma dolor haja tempre:
mes passions no trob gens aflaquides,
e, si per temps elles passar havien,
vengut es temps que començar devien.

Mes volentats mos penssaments aporten
avall y amunt, si com los nuvols l'ayre.
Ades me dolch, puys dolor no sent gayre,
e sent dolors qu' ab si delits comporten.
Quant pens que ·lls morts de res dels vius no pensen

— 106, ya *B;* senyall *H;* ab d. *a;* torna *A.* — 107, recors *A :* recorts *B;* l'amor *ABG¹H :* l'autor *Db :* lla torn *c;* he *H;* e al.] ellens *B :* e a elles *d :* e elles *e;* borna *A.* — 108, d'açi *Bd :* d'asci *F:* saçi *G¹ :* d'assi *a;* o.] si *B;* no me corde *H;* recorde *A* | ab mi gens no concorde *ade.* — 109, esperit *ADEG¹Habce :* sperit *B;* ab] sens *ABHade;* cos *Bad;* comtemple *F* | absent lo cos (cors *G¹*) contemple *DEG¹bc.* — 110, tan *G¹ :* tal *H;* l'hom *Dbcde;* d.] de no *B :* dauot *H.*

111, el *primer* de] da *A;* mor *B;* ve] be *A.* — 112, forsat *a;* aja *H.* — 113, atenyer *AHa :* attenyer *B.* — 114, ia *A :* ya *B;* ma *A.* — 115, imagin *G¹ :* himagin *H;* hunides *A :* hunidas *H.* — 116, y ell] hel *A :* e *B :* y el *DEG¹Hbcde :* yl *a;* conversar *ABDEG¹Habcde;* seperats *H;* peressempre *A.* — 117, pensar *ABDEG¹Habcde;* puch *BDHabcde;* aje *B :* aja *H;* terme *H.* — 118, possions *lc;* trop *DHa;* g.] ser *A :* jens *G¹H;* afflaquides *Ede :* afflequidas *H* | no trobe af. *B.* — 119, ellas *AH;* auien *H* — 120, comensar *a;* deurien *de* || vengut es ya e comensar deujen *B.*

121, mas *A;* voluntats *ABDEG¹abcde;* pensaments *ABDEG¹Habcde;* aparten *a.* — 122, | almunt y auall *a;* y a.] e munt *A :* e amunt *B.* — 123, puis *DEbc :* puix *G¹de;* guayre *G¹* || e dolch me puix quant d. no s. g. *a.* — 124, | dolos essent *a;* e s.] essent *BG¹;* doloros *G¹;* c'ab *B :* que ab *ad;* dolors *Dbc :* dolres *e;* aporten *BH.* — 125, quan *G¹;* quels *ABDEG¹Hbcde :* dels *a;* de] que *ade.*

e les dolors que pas sens grat se perden,
mos sentiments han mal e no s'esperden
tant que d'amor e dolor se deffenssen,
e pas dolor qu' en la d'infern s'acosta,
com en est mon no la 'm veuré de costa.

En altre mon a mi par que yo sia,
y ells propis fets estranys a mi aparen,
semblant d'aquells que mos juhis loaren:
lo fals par ver, la veritat falsia.
Los meus juhis la dolor los offega:
lo loch no 'y es hon primer habitaven.
Si es no tal com ans del cas estaven,
alterat es: la Mort y asò 'm fa brega
tal e tan fort qu' altre matant mi mata.
No se com es que lo cor no m'esclata.

Alguns han dit que la Mort es amarga:
poden-ho dir los qui la sabor senten
o de per ssi, o com per altre tenten
sa fort dolor, qu' entre totes es larga.
Per mi no tem, per altre l'e temuda.

— 126, dolos *B;* sesperden *A.* — 127, sentimens *B;* an *B.* — 128, sen *a;* deffensen *AE :* defensan *B :* defensen *D*G^1*abcde :* deffenen *H.* — 129, que a la *a;* d'ifern *DE.* — 130, la vere *a;* vaure *H;* da *H.*

131, l'altre *abcde;* jo *ABH.* — 132, y e.] hels *A :* los *B :* yls *D*G^1*bcde :* y els *EH :* y als *a;* propris *Dabc;* strans *B :* stranys *DE;* apparen *B*G^1. — 133, semblants *BDE*G^1*H;* d'aquels *H;* qui *H;* juys *A :* delits *B :* juhins *DEbcde :* johis G^1*;* lloaren *Ead* | q. los meus juys loharen *A.* — 134, falç *AHcde;* per *Acde;* falcia *A :* falçia *B.* — 135, juhins *DE*G^1*bce;* offegua *A :* ofega *Eade :* ofegua G^1. — 136, lloch *ad;* on G^1. — 137, stauen *B.* — 138, y a.] yo iam *A :* yo sam *BH :* y açom *DEbcde;* bregua *A*G^1 | la mort me fa esta brega *a.* — 139, e] y *d;* caltre *BHa :* que a. *d.* — 140, no y esclata *A :* nom sclata *BE.*

141, an *B;* l'amor *cde;* amargua *A*G^1 — 142, la] tal *a;* tastan *B.* — 143, si *ABDE*G^1*Habcde;* o] e *F;* c.] que *a;* altri *Aa :* alre *e;* senten *DFbce* | ho com per altri tenten *A.* — 144, que *D;* tots G^1*;* largue *A :* largua G^1 *:* llarga *Ed* | entre totes mes llarga *a.* — 145, altri *AE :* altra G^1*;* la he *d;* l'he *e;* tamuda *AH.*

Puys fon cruell, ja pietat no m'haja!
Qui 'n terra jau no tem pus aval caja.
En l'esperat ma 'sperança 's perduda.
O partiment dolorós, perdurable,
ffent en dolor mi comparat diable!

No preu los bens que yo sol posseesca,
car plaent res home sol no pratica:
la Mort no tem que lo mon dampnifica,
sino que tem que ·l Cel me defallesca.
Tot cas yo mir ab una egual cara:
res no ·m fa trist e ja molt menys alegre.
No es color desobre blanch o negre;
vers mi no ·y ha cosa 'scura ne clara.
Tot quant Amor e Por me pogren noure
finí lo jorn que li viu los ulls cloure.

Segons lo cas, ma dolor no es tanta
com se requer per un mortal damnatge.
Sobre tots mals la Mort port' avantatge:
yo l'he sentit e de present m'espanta.
Segons l'Amor, del dan no port gran signe,

— 146, puix *DG^1abcde* : puis *E;* fonch *ADEbcde;* cruel *ABDEG^1Habcde;* ya *B* : la *Db;* piatat *a;* m'aja *B* : m'haya *G^1* : m'aya *H.* — 147, j.] cau *a;* nom *B;* t.] pens *BH;* auall *ABDEG^1abcde;* vaja *ADbcde;* caia *AE* : caya *BG^1*. — 148, en] e *H* : sens *a;* l'esperit *A* : l'esperar *DEG^1abcde;* masperansa *a;* es *G^1a;* masparançes *A.* — 149, pertiment *A* : parriment *c.* — 150, ffen *B* : fent *DEG^1abcde;* m'en *Dbcde* : *d'una segona mà D;* mi *esborrat D;* comperat *AH* : comparar (?) *G^1;* comparat al diable *Ebcde.*

151, y. s.] jon pler *A;* jo *H;* sols *EG^1;* possehescha *A* : possehesca *BDEbc* : poseesqua *G^1:* posahesca *H* : posseexca *a* : poseexca *de.* — 152, | c. r. p. *a;* plahent *ADbcde* : plent *B* : plasent *E:* planyent *H;* hom *B* : harma *H.* — 153, la m.] ja m. *a* : larmor *c;* dampniffica *A* : damnifica *DE abcde* : dannifica *G^1;* demnifica *H.* — 154, q.] quel *F;* quel] que *DG^1bcde;* çel *BEHd;* cell *D;* mi *E:* ne *b;* deffallescha *A* : deffallesca *B* : desfallesca *E* : defallesqua *G^1* : deffalesca *H* | que cel me fallezca *a.* — 155, cars *H;* jo *AH.* — 156, ya *H.* — 157, ho *H.* — 158, ves *B;* a *EG^1;* cos *e;* escura *Dade.* — 159, hamor *A;* puguen *A;* moura *H.* — 160, ffini *AH;* huls *H* | q. l. vlls li v. cl. *Ba.*

161, cars *H.* — 162, hun *H;* dampnatge *A* : dampnatge *B* : damnatje *DHabcde* : dapnatge *G^1*, — 163, auantatje *BDabcde.* — 164, jo *AH;* l'e *DEG^1abc;* he *H;* pressent *H;* m'aspanta *A.* — 165. sagons *H;* l'a.] a mi *a;* dany *a.*

e volgra yo qu' en lo mon fos notable,
dient cascú: «Veus l'ome pus amable»,
e que plangués cascú mon fat maligne.
Aquell voler causat per cos' onesta,
mentre seré, serà mostrant gran gesta.

Tan comun cas, perque tan estrem sembla
al qui per sort la Mort en tant lo plaga?
Perqu' en tal cas la rahó d'om s'amaga,
e passió tota sa forç' assembla?
Deu piadós e just cruel se mostra,
tant es en nos torbada conexença:
fluxant dolor, primer plega creença,
mas ferm saber no 's en potença nostra.
Als que la Mort toll la muller aymia
sabran jutjar part de la dolor mia.

Tot ver amich a son ver amich ama
de tal amor que Mort no la menyscaba,
ans es fornal qu' apura l'or y acaba,
lexant lo fi e l'als en fum derrama.
D'aquest' amor am aquella qu' es morta

— 166, volgre *ADHbc;* jo *AH;* que *H* : en *a*. — 167, dients *E;* veu DG^1Hbc : veig *d;* l'home *Dbcde*. — 168, plagues *B;* m.] mot *A;* m. f.] ma sort *a*. — 169, aquel *Hbc;* cosa DG^1abcd; honesta DG^1abcde — 170, | sera mentres *c;* mentres *DEHbde;* sera *Aade;* iesta *H* || yo mort o viu s'en mostrara gr. g. *B*.

171, t.] lo *B;* tant *AH* : tan *K;* cars *H;* strem *BEK;* semble *H* | p. tant e. ressemble *A*. — 172, en t. la m. G^1; plagua AG^1 : planga *H* || al qui la mort per dret natural plaga *B*. — 173, que t. *de;* cars *H;* don *A* : d'hom *Abcde;* s'amagua AG^1. — 174, sa] la *a;* força $ABDEFG^1Hbcde$: forsa *a;* semble *AH* : sembla *BDEFbc* : sembla G^1ade. — 175, piedors *A;* cruell *H;* mostre *A* || la pietat vers mi cruel se mostra *a*. — 176, conaxença *AH* || tant tinch torbada del tot ma conexensa *a*. — 177, ffluxant *BH;* plague *A* : plegua G^1; crehença $ABDEG^1bcde$: crahença *H* : crehensa *a*. — 178, m.] lo *a;* s.] voler *H;* no es *d*. — 179 *a*.] los *B;* qui *AE;* tol $ABDEG^1abce$; heymia *A* : o aymia *Dacde* : ho ay. G^1 : y ay. *H* : o ayma *b*. — 180, jutgar AG^1H.

181, *segon* v.] bon *ABDabc*. — 182, meniscaba G^1. — 183, es] el *de;* fornall *H;* c' *H* : que *ad* | quell pura l'or hi caba *A*.—184, leixant *DHbcde;* l'or *ABDHabcde;* e l'als] ellas *A;* fums *a:* fun *bc;* desrama *Aa*. — 185, d'aq.] aquest *A;* ham *H;* aquesta *A*.

e tement am tot quant es de aquella.
L'espirit viu (donchs, quina maravella
que am aquell?), e res tant no ·m conforta.
Membra ·m la Mort e torn en ma congoxa,
e, quant hi so, dolor pas com me floxa.

Accident es Amor e no substança,
e per sos fets se don' a nos conexer.
Quant es ne qual ell se don' a parexer;
segons d'on part axí sa força lança.
Si com lo vent, segons les encontrades
on es passat, de ssi calt o fret gita,
axí Amor dolor da o delita,
segons lo for del loch hon ha lançades
ffondes rahels, o sus cara de terra,
o sobre fanch, o sus molt aspra serra.

Amor en l'om dos lochs disposts atroba,
car hom es dit per ses dues natures.
Lo cors per si vol semblant de sutzures,
l'arma per si d'un blanch net vol sa roba.
D'ells hahunits surt amor d'algun acte,

— 186, | tement y amant *e;* tament *H;* ham *H;* quan *a.* — 187, l'esperit *BDEabce;* mereuella *H.* — 188, | si ama aquell *a;* ham *H.* — 189, membrem *ABDabc :* membran *a;* t.] tam *a;* tornem ma *A;* angoixa *A.* — 190, y *DEG¹bcde*; c.] quant *B :* no *DG¹abc;* floixa *H;* m'afloxa *BDG¹abce :* me afloxa *d.*

191, açident *d;* sustança *EG¹ :* substancia *F :* sustancia *a.* — 192, coneixer *EH :* conexe *b.* — 193, quanta's *Dbc :* quanta es *d;* ne] e *B;* se *manca H;* pareixer *EH.*—194, d'hon *Dbcde;* p.] surt *B;* se *H;* forsa *a;* llança *EG¹d :* llansa *a.* — 195, si] axi *G¹.* — 196, hon *ABDEG¹Hbcde;* da ci *A;* si *ABDEG¹Habcde;* o] e *A* | fredor o calor gita *B* | de calt ho de fret gita *H.* — 197, dan *A;* da dolor *de;* ho *H.* — 198, lloch *Ead;* hom *B;* llançades *Ead* | hon ha forças lansades *H.* — 199, fondes *DEG¹abcde :* ffondas *H;* raels *Ea :* rahils *F;* ho *H.* — 200, ho *H;* franch *B;* ho *H;* m.] de *EG¹;* aspre *H.*

201, l'hom *Dbcde;* llochs *Ead;* dispots *B :* dispost *E;* arroba *e.* — 202, l'om *A;* duas naturas *H.* — 203, los *bc;* cos *BDE;* sutsures *E :* sutsuras *H.* — 204, d'um *a;* n. v.] uol fer *a* || l'arma d'un (d'hun *d*) blanch vol que sia sa (rroba *d*) roba *DHbcde.* — 205, | del huma mes *A;* dels *G¹H;* ahunits *ABEG¹ade :* units *Dbc :* aunits *H;* de *Dbcde.*

que no ·s diu be qual d'ells mes part hi faça.
Cascú per si algun delit acaça,
y, aquell atès, l'altr' en porta caracte,
e veus la Mort que llur voler termena:
lo bo no pot, no basta que l'offena.

Morint lo cors, a son amant no ·l resta
sino dolor per lo recort del plaure;
fallint aquell, no tard' amor en caure:
fallint lo sant, defall la sua festa.
Alguns delits, qu' en l'arma pel cors venen,
son los composts que ·ls amadors turmenten,
e cascú d'ells tanta y qual dolor senten
segons del cors o de l'arma part prenen;
e, mort l'amat, amor es duradora
tant quant lo mort del viu té gran penyora.

Ço qu' en passat enbolt e confús era
es departit; lo gra no 's ab la palla;
esperiment altre no ·m pens hi valla:
per la Mort es uberta la carrera.
Ma carn no sent: donchs, no ·s pot fer que ame;

— 206, no G^1; d.] veu *Eade; A;* quals *A;* dels *H;* y *B;* fassa *H*.— 207, cascun G^1; acassa *A* : atrassa *B* : acasa *H*.— 208, | e quant l'ateny *B* | del que hu ateny *a;* attes *ADE*G^1; altren G^1; porte *B;* caracta *H*. — 209, ven *b* : vent *c;* la mor *A;* lur *D*G^1*Hbcde;* q. l.] quel gros *DHbcde*. — 210, *segon* no] ne *ADEbcde* : mas *a;* b.] staba *b:* sta be *c* : bast *de;* q.l'o.] aquest (aquell *e*) offena *de*.

211-220, *al marge y rosegats de la fi H*. — 211, cos *BDE*G^1*abcd*. — 212, record *A* : rocort *b*.— 213, ffallint *BH;* tarda molt en *ade*. — 214, ffallint *ABH;* sanct *Dbcde;* falleix *AH* : fallex *B* || fallint lo rey ha de faltar la festa *a*.—215, cos *BDE*G^1*abcd;* que a *a;* per *H*. — 216, amados *B:* tormenten G^1. — 217, cascun *A;* dels *H;* canta *AD*G^1*bcde;* y *manca DEbcde* : hi G^1 : e *a;* quel *A:* quant *B* : quall *H* : tal *a*. — 218, cos *BDE*G^1*abcd*. — 220, q.] com *A;* la *ABa;* ten *e*.

221, so *a;* embolt *BE*G^1*a;* e] en *ABA* : he *H* : *n. t. K*.—222, depertit *H;* no es *a;* n. a.] deixant *D* : dexant *bcde*. — 223, esperment *B* : speriment *E;* no *E*G^1; p. *manca a;* y *B;* calla *AH* : falla *B*.— 224, carerra *F*. — 225, d.] mas *H;* ama *H*.

car ja no es ço que sentir hi feya.
Si voler tinch, pech es lo qui no crehia
que l'espirit de pur' amor s'enflame,
cobejant molt que Deu s'arma s'en porte,
açò dubtant, que yo pena reporte.

Si 'n nostr' amor pens esser fi venguda
e dellà pert esperança de veure,
si no que tost vinch en açò descreure,
l'arma 'n lo cors no fora retenguda.
Si be los morts en lo mon no retornen,
ans de sser mort, noves sabré d'aquella.
Estat es ja, donchs, no 's gran maravella,
açò 'sperant, mos sentiments sojornen,
e, si cert fos qu' entre los sants fos mesa,
no volgra yo que de Mort fos defesa.

O Deu, mercè! mas no sse de que ·t pregue,
sino que mi en lo seu loch aculles.
No ·m tardes molt que dellà mi no vulles,
puys l'espirit on es lo seu aplegue;
e lo meu cors, ans que la vida fine,

— 226, no y es *de;* hes *H;* so *Ba;* li *ABDE*G^1*Habcde;* fehia G^1. — 227, creya *ABDEHabcde.* — 228, l'esperit *BDEHabcde;* senflama *A* | a soles amor brame *H.* — 229, s'enporta *A* : s'emporte *a.* — 230, ayço *E* : asso *a;* duptant *ABDHabc;* jo *AH;* penan *a;* reporta *A* | fa que yo pena porte *de.*

232, port *Dbc;* sperança *BEa;* veura *H.* — 233, descreura *H.* — 234, l'arma en *d* : l'arm'en *e;* cos *BDE*G^1*abcd;* fara *A;* rettenguda *Db.* — 236, de ser *DE*G^1*abcde;* nouas saber *H.* — 237, stat *F;* ya *B;* nos *manca B;* n. g.] quina *ade;* merauella *H.* — 238, ayço *E;* sparant *A;* sogornen *A.* — 239, sert *H* : çert *d;* sancts *Ede;* messa *H.* — 240, volgre *A;* jo *A;* da *A;* deffesa *AD*G^1*abc:* deffessa *H.*

241-250, *tenen per titol* fi G^1. — 241, merçe *BE*G^1*H;* sce *A* : se *BDE*G^1*Habcde.* — 242, qu'a mi *AB;* lloch *Ead;* acullgues *a.* — 243, no *Bade* : non *E;* d.] alla *E;* vullgues *a* | que con ella mi vulles *d.* — 244, puy *B* : puix *D*G^1*abce* : puis *E;* l'esperit *BDEHabce;* hon *BDEH*G^1*abcde* || hon es lo seu sepulcre *A.* — 245, cos *BDE*G^1*abcd;* fina *Ab.*

sobre lo seu abraçat vull que jaga.
Ferí ·ls Amor de no curable plaga;
separà ·ls Mort: dret es qu' ella ·ls vehine.
Lo jorn del Juhy, quant pendrem carn e ossos,
mescladament partirem nostres cossos.

— 246, abrassat *A;* vll *b;* jague *A* : jagua G^1. — 247, plagua G^1 || amor e mort farien d'una plague *A* || amor e mort feriren (feriran *H*) d'una plaga *BH* || amor e mort ferils de una plaga *ade*. — 248, que lals G^1 : quellalls *H;* veyne *B* || se pels morts dret es que ellals vehine *A*. — 249, juy *ABEH* : juhi DG^1bcde || perque lo jorn que p. c. e o. *a*. — 250, || se troben junts al lleuar nostres cossos *a*. — *La poesia termina pel mot* ffy *A*.

XCIII

QUI SER' AQUELL DEL MON SUPERIOR

Segona poesia sobre la mort de la seva dama

On la trobarà novament? Al Cel o a l'Infern? No té per consolar-se sinó la vana recordança de la vera amistat que van tenir l'un per l'altre. Què devenir sense ella? No valdria més la mort per ell? Dels tres béns que existeixen, l'util y l'agradable li són d'ara endavant prohibits, y l'honest té necessitat del Cel per realitzar-se. Té ·l dret de planyer-s de la mort, tant fòra de raó com sigui, y no sabria fer altra cosa, car s'hi mescla una part de plaer, quant reveu els diferents esdeveniments de la vida de la seva dama. Goig momentani, y que desapareix tot seguit que pensa amb la llur separació. — Prega a la Verge Maria que intercedeixi vora ·l seu Fill perquè l'ànima de la seva amiga torni aquí baix a revelar-li ·l seu estatge.

Qui ser' aquell del mon superior
que veritat de vos a mi recont,
e qui sab dir hon ser' aquell afront
que nos haurem, portant goig o dolor?

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Altres *B;* Mossen Osias March, *esborrat per una segona mà D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Segona (de la Mort) *K;* Cantica de Muerte *a;* Obres de mort *bc;* De mort canto *d;* De mort cant *e.*

1, sera *F;* dal *A.* — 2, qui *DEHbc;* rrecont *d.* — 3, on *F;* sar' *A;* aquella font *AH;* affront *B.*— 4, aurem *H;* gotx *B;* e *ADbc* : ho *H.*

Los lochs seran mostrants lo be o mal,
segons en ells mal o be ·s contendrà;
e, si nos dos hun loch no 'cuparà,
lo partiment serà perpetual!

L'esguart, que yo de vos he, no 's egual,
axí divers es o contrariant.
Les penes grans d'Infern yo so duptant:
tot quant n'e lest adolorir me val;
e, puys, ve temps que ·us ymagin al mon
haver ab mi verdader' amistat.
Aquell delit que ·l mon pot haver dat,
ffort cor es obs a membrar lo que fon.

Lo dolorós e miserable don!
Estrany e molt, mas prestament perdut
es tot ço quant en lo mon he haut:
la Mort l'a tolt e portat no sse on.
Ma fort dolor no bast' a fer valer
que l'amistat fos estada no res,
ans so content d'aquella que fos mes,
si be tristor per aquella sofer.

— 5, llochs *Ead;* mostrant *a;* lo] o *B;* o] e *A :* ho *H.* — 6, els *H;* mals *ADFbcde;* ho *H;* bens *de.* — 7, un *ABDEHabcde;* lloch *Ead;* no 'ccupara *ADb :* no ocupara *ac.* — 8, pertiment *H;* perpetuall *H.*

9, l'esguard *A;* jo *AH;* he] e *AHK;* no es *d;* eguall *H* ‖ lo que de vos pens es molt desegual *B : n. t. K.* — 10, diuerç *H;* o] e *DEabcde :* ho *H;* contreriant *H* ‖ xi diuers es o contrariejant *A* ‖ hoch e diuers e contrariaiant *B : n. t. K.* — 11, penas *AH;* jo *A;* io *H;* dubtant *ADabcde.* — 12, n'e] e *B;* llest *Ede;* adoloril *A* ‖ tot quant en ell esta a dolrem val *a.*—13, puig *Dbc :* puis *Ed :* puix *ae;* — 14, auer *a;* ab] en *H;* vertader *H :* verdadera *a.* — 15, *manca B : n. t. K;* aquel *H;* auer *H.* — 16, fort *BDEabcde;* cos *bcd :* cors *e* ‖ segons qu'en pens mes passions tals son *B : n. t. K.*

17, dan *H* ‖ tant doloros be no crech james fon *B : n. t. K.* — 18, | strany per grau *B;* estran *A :* strany *F :* estrayn *a;* e] es *AEbcde.* — 19, es] e *AEbcde;* hagut *ADbcd :* sabut *H :* habut *a:* agut *e* ‖ en ell compli tot lo que m'a plagut *B.* — 20, | mort l'om a tolt *a;* l'ha *Bde :* ha *E;* portal *de;* no] yo *E; ABDEHabcde;* hon *ABDEHabcde.*—21, mas *DEbc;* voler *ABDEabcde :* volar *H.*— 22, stada *B.* — 23, conten *b;* d'aq. y que *ABDEHabcde.* — 24, soffer *AEH.*

Hon es aquell qui no 'spera plaer
e no a 'sguart a bona u mala fi?
Mira lo mon, veu-se jove y mesquí:
com ja no ·y es hon ferme son voler,
dreça sos ulls envers la part del Cell,
e diu a Deu, ab gest no sats humil,
paraules tals que puys se ·n té per vill,
mas l'om irat davant rahó té vel.

Ho Deu, perque no romp l'amargua fel
a 'quell qui veu a son amich perir?
Quant mes puys vol tan dolça mort sofrir
gran sabor ha, puys se pren per tal zel.
Tu, Pietat, com dorms en aquell cas
que ·l cor de carn fer esclatar no sabs?
No tens poder que tal fet no acabs?
Qual tan cruell qu' en tal cas no ·t loas?

Arquer no se, que tres hocells plaguas
ab un sol colp, que no fos ben content,
matant los dos hi el terç en estament
que per mig mort o prop de mort portas.

25-72 *manquen F; text y ortografia de N.* — 25, on *B;* aquel *H;* espera *d;* plaher *ADEbcde:* player *H.* — 26, | e no esguard *A;* ha *ABDEabcde;* bon'e *A* : bon'ho *e;* ho *H* : o *ad* : hu *bc.* —27, tinra *Db* : fora *E;* mire *N;* se veu *E* : veure *N* : vence *a;* y *manca AH;* mezqui *Dbcde.* — 28, y *manca BENade;* es] veu *ade;* hon] en *Dbc;* ferma *A* : forme *Dbc.*—29, dressa *a;* huls *H;* enues *Bb;* de *H;* cel *ADEHabce* : çel *Bd.* — 30, gests *A* | ab g. molt desumil *B.* — 31, puix *Bace* : puis *DEbcd;* vil *ABDEHabcde.*—32, m.] car *B;* l'hom *Dbcde;* yrat *Eade* : hirat *H;* deuant *A;* | en los vlls porta vel *B.*

33, o *ABDEHabcde;* rep *a;* l'amarga *BDEHabcde.* — 34, aquel *e* | tot son voler perir *Ede.* — 35, pus *AN* : puix *DHabcde* : puis *E;* tant *A* : *manca B;* dols'amor *a;* morir *A* : sofir *H* : soferir *B,* soffrir *Ede.* — 36, pus *AH;* puix *Dabcde* : puis *E;* p.] del *H;* t.] gran *A;* zell *H.* — 37, cars *AH.* — 38, cors *H;* sclatar *Ba.* — 39, acaps *AB* | qu'en tal temps lo acabs *Dbcde.* — 40, q.] qu'est *A:* tant *bc;* cruel *ABDEHabcde;* cars *AH;* no lohars *A;* lloas *DEabcd.*

41, sce *A;* ocells *ADEabcde* : osels *H;* plaguats *N* : plagas *BDEHabcde.* — 42, hun *H;* golp *d;* be *AHa.* — 43, hi el] el *A* : y el *BEade* : yl *DHbc;* stament *Ba.* — 44, mitx *B* : migch *H;* o]he b: e *cde;* da *B;* portats *A.*

Mort en un colp los tres bens m'a ferits:
los dos son morts, l'util y el delitós,
e, si l'onest perdés del Cel recors,
sos derés jorns serien ja finits.

Yo no puch dir que no senta delits
del pensament, puys que perdre no ·l vull.
En lo meu mal algun be s'i recull,
tal que ·l plaer present met en oblits.
Pense cascú quant fon ans de sa mort,
que, perdut ell, yo 'n avorresch tot be.
No se hon jau, si recort no ·l sosté,
car tots mos senys an perdut lur deport.

Per be que ·ls dits dels savis yo recort
reptant aquells qui alarguen son dol,
e yo sabí que bona rahó vol
que null remey es dolre ·s del qui 's mort,
e tot quant l'om per sa voluntat fa
se deu dreçar a 'lguna bona part,
e que lo dol, si es tolt, ix d'om tart,
car certament en ell delit està.

— 45, hun *H;* los *manca a;* m'ha *Dbcde :* me ha *a;* farits *A :* ferit *B* | de tres colps m'a ferits *Dbc.* — 46, l'utill *H;* y el] el *AN :* jl *B :* y ell *H.* — 47, l'honest *DEabcde;* çell *H;* recos *BDEbc:* requors *H* | del cel perdes lo cors *A.* — 48, mos *Ebcde;* derrers *ABEH :* darrers *Dabcde;* serian *de;* fenits *Dbc* || son darrer jorn seria ja finit *B.*

49, jo *A;* pusch *E;* delit *B.* — 50, pus *AN :* puix *Dae :* puis *Ebcd;* pendre *A;* no *Ae.* — 51, se *DEHbcde.* — 52, tant *DEHbcde :* puis *Ed :* puix *e;* que p. *A;* plaher *ADEabcde :* player *H;* pressent *H;* oblit *H* || tal quent be altre que yo met oblit *B.* — 53, pensa *D;* quascu *B;* qual *E :* que *H;* fonch *B :* fo *DHbc;* as *AB.*— 54, jon *BH;* auoresch *H :* hauorresch *cde.* — 55, hon] vn *A :* hont *B;* record *A.* — 56, han *ADEHabcde;* l.] llur *Ed :* son *a;* daport *B.*

57, | per quels delits *a;* jo *AH;* record *A.* — 58, rebtant *Dbcd;* aquels *H;* allarguen *ADE abcde :* allargan *B :* alargan *H.* — 59, jo *ABH;* s.] se be *de.* — 60, ningun *B;* dolrres *BE :* dolre *e;* de *B;* qu'es *Dbcde.* — 61, l'hom *Dbcde.* — 62, dressar *a;* a alg. *a.* — 63, colt *AE :* calt *B;* hix *ADHde:* yx *a;* d'hom *DHbcde;* atart *DEbc.* — 64, sertament *Ha;* dellit *H;* sta *B.*

Però, si dol may raó ·l comportà,
aquest serà que yo 'n present sostench!
Un tal delit ab sabor agra y prench
qu'en desijar altre be cor no ·m va.
Riure jamés no ·m plach tant com est plor;
l'aygua dels hulls res tan dolç no m'apar.
No prench enyor, si no ·m puch delitar:
contra la Mort me trop esforçat cor.

E, si tots temps en continuu no plor,
de mon recort aquella no ·m partesch,
ans vull que ·l dol me leixque, si ·l jaquesch:
mon sentiment vull que muyra, si mor.
Puys que delit a ma dolor segueix,
ingrat seré, si ella no m'acost:
tal sentiment de mal e be compost,
temps minva ·l mal, e lo be tots jorns creix.

Un gran delit en ma penssa ·s nodreix,
quant algun fet, sens la mort, d'ella pens:
quant me percep, de dolor no ·m deffens,
penssant que Mort per tostemps nos parteix.

65, sil *Dbc;* raho *E* : rahol *ADHabcde* ‖ mas si raho james dol comporta *B* : *n. t. K.* — 66, | e ser aquest *B* : *n. t. K;* jol *A* : jon *BK* : yo al *ad;* present *H;* sostinch *B* : *n. t. K.*—67, hun *H;* desig *A;* ag. y] e guany *A;* princh *B* : *n. t. K.* — 68, que d. *A* : quel d. *a;* desigar *AH;* a altre *a;* be] de *B.* — 69, r.] rute *A* : tinre *Db* : riura *H;* no plach *N;* planch *H.* — 70, ulls *BDEabcde* : huls *H;* tant *E;* dolz *a.* — 71, anyor *BH;* pusch *E.* — 72, contre *N;* trob *ABDEHabcde;* sforçat *a;* e. c.] forçat de cor *A* : ab forçat cor *H.*

73, tostemps *ABDbcde;* en] e *BHacde;* continu *DEabcde.* — 74, record *A;* n.] com *bc.* — 75, lexque *B;* jaqueixsch *F.* — 76, pensament *a;* vuy *A.* — 77, pusque *A* : puixque *Dabcde* : puisque *E.* — 78, si a ella *ad.* — 79, del *a;* e] y *Dbc* : he *H* : o *a.* — 80, | minua lo mal *A;* mimual *B;* tems *B;* tostemps *Dbc* : tots t. *Ede* | e be tots los (*manca a*) jorns (creix *a*) crex *Ba.*

81, un g.] algun *ADEHbc* : en g. *F;* pense s *A* : pensa s *DEHabcde;* nodrex *B.* — 82, m'aparcep *A;* perçeb *E* : preçep *d* : precep *e;* defens *BDEHabcde.* — 84, pensant *ABDEHabcde;* tots t. *Ea;* partex *B* : perteix *H.*

Aquest delit la penssa ·l fa e ·l pert:
foch es mon mal e mon be sembla fum:
en aquest cas de somni té costum;
be sent, durment, e mal, quant so despert.

Yo no puch dir que no sia desert
de tot delit, quant morta l'imagin.
De mi mateix m'espant, quant yo m'affin
penssant sa mort; em par que no 'n so cert.
Tal mudament he vist, en temps tan breu,
que ·l qui ·m volgué voler a mi no pot,
ne sent, ne veu, n'enten, si ·l dich, mon vot:
e tot es be, puys es obra de Deu.

A tu, qui est mare y filla de Deu,
supplique molt, puis Ell no ·m vol oyr,
qu' en aquest mon s'arma pusca venir
perque m'avis hon es l'estatge seu.

— 85, la] ma *de;* pensal *ABDEabcde* : pensa el *H;* yl *B* : e *E.* — 86, ffoch *AH;* semble *H.* — 87, cars *H;* sompni *AB;* s. te] subeth e (?) *a;* tinch *H.* — 88, durmint *Dbcde* : dorment *E.*

89, jo *A;* pusch *E;* stiga *Ebc.* — 90, l'emagin *A* : l'ymagin *D* : la ym. *E* : himagin *H* : la im. *d.* — 91, matex *B;* m'aspant *B;* q.] com *E* : quan *H;* jo *ABH* : no *Ede;* m'afin *BDEHabcde.* — 92, | sa m. pens. *B;* pensant *ABDEHabcde;* hem *E;* no *D* : nom *Hcd;* sert *AH* : çert *d.* — 93, m.] dolor *H.* — 94, que *E;* qui *B;* volgui *a* | a mi venir no pot *a.* — 96, bo *DEHbcde;* pus *A* : puix *Dabcde* : puis *E;* hobra *DHb.* — *El mot* ffy *termina la poesia en A.*

97-100, *manquen AFHKNa, d'una segona mà D. En D la primera mà havia escrit els dos versos següents, que han estat esborrats per la segona mà :* En tal dolor l'om sentir perdre deu ‖ quis veu tal cas sentiment perdre deu. — 97, | Amor qui est *D;* es *de;* mara *B.* — 98, | supplich quant pusch *E;* suplique *de;* puys *B* : puix *e;* hoyr *B* : hoir *Ede.* — 99, l'estatje *Bbcde.*

XCIV

PUYS ME TROB SOL EN AMOR, A MI SEMBLA

Tercera poesia sobre la mort de la seva dama

D'ençà de la mort de la seva amiga ·l seu amor augmenta, en lloc de disminuir. Es que en ell subsisteix solament l'amor honest y pur, deslliurat dels estorbs de l'amor corporal. D'ara endavant, en ell la raó governa l'apetit. No se sent torbat, ara que es morta, per les temptacions de la carn, y no estima d'ella sinó son esperit. — Suplica a la Verge de intercedir vora ·l seu Fill, perquè ella vagi al Cel, si es en el Purgatori.

Puys me trob sol en amor, a mi sembla
qu' en mi tot ço sia costuma 'stranya.
Amor se pert entre gents per absença,
e per la mort la mi' amor no fina,
ans molt mes am a vos en mort qu' en vida;
e yo perdon si algú no ·m vol creure:
pochs son aquells qui altres cosses creguen,
sino semblants d'aquelles que ·ls avenen.

Al titol : Mossen Auzias March *A;* Estramps *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March (fol. 497) G^1; Mosen Ausias March (fol. 638) G^2; Tercera (de la Mort) *K;* Cantica de Muerte *a;* Obres de mort. Estramps *bc;* De mort canto. Stramps *d;* De mort cant. Stramps *e.*

1-32, *manquen* G^1; 1-96, *manquen H.* — 1, pus *A :* puix DG^1abce : puis *Ed;* trop *ABK;* semble *A :* senbla *B : n. t. K.* — 2, ço] sol $ADEG^2abcde$; costum *e;* estranya *Ede :* estrayna *a* || que sols e mi sia costuma stranya *B.* — 3, gens *AB.* — 4, mia *a.* — 5, ham G^2; a *manca* EG^2. — 6, jo *A;* perdo G^2a; algun *Dbcde;* nomen vol G^2; vol *manca A;* creura *A.* — 7, a.] veres EG^2a; cosas *A:* coses $BDEG^2abcde$. — 8, semblant *de;* d'aquellas *A;* quells *A :* quils *B;* de les que a ells G^2a : dels que a ells *de;* hauenen EG^2.

Ma dolor fort lo comun cors no serva:
tota dolor lo temps la venç e guasta.
No dich qu' en tot a tot' altra dessemble:
en quantitat molt prop d'altres se jutja;
en qualitat ab les altres discorda.
Seguint l'Amor d'on ella pren sa forma,
gran part del temps seca dolor me dona,
y algun delit ab altra dolor dolça.

Dins lo cors d'om les humors se discorden;
de temps en temps llur poder se transmuda:
en un sols jorn regna malenconia,
n'aquell mateix colera, sanch e fleuma.
Tot enaxí les passions de l'arma
mudament han molt divers o contrari,
car en un punt per ella ·s fan los actes
e prestament es en lo cors la causa.

Axí com l'or que de la mena ·l traen
està mesclat de altres metalls sutzeus,
e, mes al foch, en fum se 'n va la liga,
lexant l'or pur, no podent-se corrompre,

9, ma] la EG^2ade; comu *A*; cos *BDbc* : cars EG^2a. — 10, guasta *ADbcde*. — 11, d.] crech *B*; a] e *B*; altre $ADEG^2$; desemble EG^2. — 12, *manca ·l segon hemistiqui* G^2; cantitat DG^2abcde; de l'altre es *D* : de l'altres *bc* : d'altre se *de*; jutge *ADbc* : jutga *a*. — 13, calitat *Aade*.— 14, d'hon *Dbcde*; p. sa] pensa *A*. — 15, e gran *a*; secha *A* : sola *B* | secament me fa (dolor *a*) dolrre G^2a. — 16, y a.] helgun *A*; dilit G^2 mesclat ab dolor dolça *B* | ab dolor dolsam (dolcam G^2) dona G^2a.

17, dient *c*; cos $BDEG^2abcde$; d'hom DG^1bcde : humos *B*; se *manca c*. — 18, lur $ABDG^1bce$; voler *A*; tresmuda *ADEbc* : trasmuda G^2ade. — 19, hun G^2; sol $ABDG^2abcde$; regne *A*; malancolia *B* : malencolia *Aa*. — 20, | en lo matex *B* | en lo mateix *e*; naquel *a*; matex G^2; sanchc *d*. — 21, enanxi *de*; pasions G^2; de] e G^2a. — 22, an *B*; molts *Db* : mals *c*; diuerç *B*; o] e *ADE*; contraris *d* auidentment han diuersos contraris G^2a.— 23, en] sol *D*; hun G^2; elles *Dbc*. — 24, cos $BDEG^2abcd$; la] le *b*.

25, q.] $ADEG^1abcde$; trahen *ABDEbcde*. — 26, sta BG^1; d' *de*; matalls ABG^2 : metals *Eade*; sutzes *B*. — 27, en] al G^2; se *AEabcde*; la ligua *A* : la lliga EG^2a.—28, leixant *De* : leyxant G^2bcd; llexant *a*; l'or] lo EG^2a.

axí la Mort mon voler gros termena:
aquell fermat en la part contrassemble
d'aquella que la Mort al mon l'a tolta,
l'onest voler en mi roman sens mescla.

Dos volers son que Natura seguexen
e cascú d'ells l'om per Natura guien,
si act' ensemps fan mal o be atracen
seguons qual d'ells en l'altre ha domini.
Quant la Rahó l'Apetit senyoreja,
es natural de l'hom tota sa obra,
e lo revers sa natura li torba
e no ateny la ffi qu' en tots fets cerca.

Quant l'apetit segueix la part de l'arma,
l'ome va dret, seguint Natura mestra,
car la major part la menor se tira,
e ves la fi que va lo camí troba,
e, l'appetit volent son necessari,
l'ome no fall, si no trespassa l'orde,
e, si s'esten mes que Natura dicta,
surt-ne voler fals, oppinionatich.

— 29, g. v. *B*. — 30, fermar *de;* contrasembla $ABDG^2abcde$: contrasemble *E*. — 31, ha *E* : l'ha *de*. — 32, l'honest *Dbcde;* rroman G^2.

33, segueixen *ADEabc*. — 34, l'hom *Dbcde;* g.] porta *B* : ginyen *bc*.— 35, | si acten fan G^2a; fan] son G^1a; atraçen ABG^1d : arahen *Db* : atrahen G^2a; acaben *a*.— 36, segons $ABDEG^1G^2abcde$; quals G^2a; ha] te G^2a. — 37, la r.] l'atre ho *b* : l'altre ho *c;* señoreja G^2.— 38, l'om *E*. — 39, reues $BDEG^1G^2abcde$. — 40, atteny *AD;* fi $ABDEG^1G^2abcde$; ferts *F* : fet *a;* serqua *AB* : serca G^2.

41, quan G^1; seguex BG^1. — 42, l'home *Dbcde;* mestre *A*. — 43, la p. me. EG^2. — 44, e *manca* G^2; vers EG^1G^2abcde. — 45, e] a *Dbc;* l'apetit $ABDEG^1G^2abcde$. — 46, l'home *Dbcde;* traspassa $ADEG^1$: reposa *B* : trespasa *de;* l'horde *d*. — 47, e] y *D;* sosten *A* : sestes G^1; dicte *A*. — 48, ne] lo *A;* fals y DG^2abcde; openionatich AG^2a : opinio nantich *B* : opinionatich DG^1bcde.

Les voluntats, que per natura venen,
en certitut e terme son compreses.
L'altre voler passa d'om les natures:
son senyal cert es que no l'enclou terme.
De tots aquests passions mantengueren
mescladament, si com mesclats jahien,
mas be distints son aprés de son opte,
e separats los sent quasi visibles.

Molts son al mon que mos dits no 'ntengueren
e ja molts mes que d'aquells no sentiren.
Qui creure pot qu' entr' amors vicioses
voler honest treball per estar simple,
gitant de si maravellós effecte,
estant secret per força dels contraris?
Dolç' y agr' ensemps, llur sabor no 's distinta.
Ella vivint, mos volers aytals foren.

Dolrre ·s del mort ve de amor comuna
e de açò yo ·m sent tot lo dampnatge:
fugir les gents quisque sien alegres,
y aver despit que jamés lo dol fine!

49, naturans $ABEG^1$: naturas *Dbcde*. — 50, e] o G^2a. — 51, d'hom *Dbcde*. — 52, nols en. *A*; nol conclou *Dbc*. — 53, de] se *A*; aquest *B* : aquestes G^1; pations *B*; mantangueren *A* : matengueren *BE* : mantegueren G^1 : me atengueren G^2a. — 54, jayen G^2a : fahien *bc*. — 55, distinchs *A*: distincts *Dbc* : distins *a*; obte $ABDEG^1G^2abcde$. — 56, visibles $ABDEG^1bcde$: nuisibles G^2a: vissibles *F*.

57, no 'ntangueren *A* : no ent. BG^2a. — 58, ya *A*; molt BG^1; qui *E*. — 59, quetremos *A*: qu'en amos *B* : qu'entr'amor G^2a; qu'entre *d*; viçioses *BEd* : viçios G^2 : vicios *a*. — 60, | v. treball h. G^1; v.] amor *B*; star *B*. — 61, affecte *Dbc* : efecte G^1de. — 62, sacret *A*; forsa *a*. — 63, | dolç'agra'nsemps *A*; dolz *a*; y *manca E*; lur *ABDabce* : *manca* G^1; saber *A*; distincta $ABDG^1bcde$ | es llur sabor distincta G^2a. — 64, biuint *d*; atals *A* | los meus volers tals foren *B*.

65, dolres *ABDEabcde*; del] de G^2a; d' BG^1 | perteix d'am. c. *A*. — 66, y *B*; ayço *E*; jon *A*: yon BEG^1G^2a; t.] be G^2a; lo] es *A*; dampnatje *B* : damnatje *Dbcde* : dannatge *Ea* : dapnatge G^1. — 67, fugint G^2a. — 68, y ha.] hiuer *A*; haver BDG^1bcde : auent G^2 : hauent *a*; yames *B* | quel del james (fallesca *a*) fallezca G^2a.

Tot delit fuig com a cosa ’nemiga,
car un be poch entre grans mals dol porta
e met poder que ·m torn dolor en abit,
perque de goig la sabor jamés taste.

Senyals d’amor qu’ en tal cas homens senten,
yo trob en mi que sens dolor se prenen.
Si res començ yo ’n corromp lo principi,
perquè la fi de res mi no contenta.
Molt e pus fort tot’ amor me da fastig,
e sembl’ a mi ser cos’ abominable,
s’algun delit entre mes dolors mescle:
de ffet lo pert e torn a ma congoxa.

Si ·l penssament per forç’ altra part lance,
d’ell acordant, ab gran sospir lo cobre:
en lo començ ab dolor en mi entra;
no passa molt que m’es dolor plaible.
Decrepitut ma natura demostra,
car tota carn a vomit me provoca.
Grans amadors per llur aymia morta
son mi semblants: en part al tot no basten.

— 69, futx *B;* namigua *A* : namiga *B* : nemigua G^1 : enemiga G^2a. — 70, um G^2 : com *bc;* entrels *D;* g.] tants G^2ade. — 71, habit EG^1G^2de. — 72, gotx *B;* yames *B;* yames *B;* tasta *E* | no haja franch arbitre *ADbc*.

73, cars AG^1. — 74, jo *A;* trop *AB*. — 75, comens *B;* jom *A* : yom *d;* yon teromp *B* : yo’nterromp EG^1; prinçipi *BEd*. — 76, rres G^2d. — 77, e *manca B;* dona *B;* fastitx *B* | t’amor totam da fastich *A*. — 78, senbl G^2; s.] per *F;* cosa *a* || e semblam ser cosa (cos *D*) abominable *Dbcde*. — 79, silgun *A* : si alg. G^1G^2acd; dolos *B;* mescla *Dbc* : mezcle *a*. — 80, fet $BDEG^1G^2abcde$; a] en BG^1a; congoixa *A*.

81, pensament $ABDEG^1G^2abcde$; forçal n’apart *Db* : forca’n depart *cde;* forsa *a;* lança *ADb;* lançe BG^1c : llance *Ed* : llance G^2a. — 82, recordant *E;* lo] la *B;* cobra *A*. — 83, comens *A;* entre *A*. — 84, m’hes *de;* pahibla *A* : payble *B* : plahible *DE* : pahible G^1G^2abcde. — 85, decrepitud *A* : dretepitut *F*. — 86, provocha *A* : provaca *a*. — 87, amados *B;* lur *ADabce*. — 88, senblants G^2; y en G^2a; bastan *Bde*.

Si res yo veig d'ella, dolor me dona
e, si 'n defuig, par que d'ella m'aparte.
Los temps e lochs ab lo dit la ·m senyalen,
segons en ells delits o dolors foren;
e son ne tals que la ·m demostren trista,
altres e molts mostrants aquell' alegra;
e pas dolor, com jamés li fiu greuge,
e volgr' açò ab la mia sanch rembre.

Amor es dat conexer pe ·lls efectes:
sa cantitat no té mesura certa.
Gran es o poch l'amador segons altre,
e poder pren Amor segons on entra.
La qualitat es tal com segons guarda,
car de semblants es forçat que s'engendre;
la carn vol carn, l'arma son semblant cerca:
d'ells naix fill bort als engenrrants contrari.

Qui ama carn, perduda carn, no ama,
mas, en membrant lo delit, dol li resta.
En tot' amor cau amat e amable:
donchs, mort lo cors, aquell qui ell amava

89, jo *A;* vetx *B;* mi *B.* — 90, sim AG^2ade; deffuig *A* : deffutx *B* : defug *a;* d'ella m daparta *A.* — 91, lo AEG^2ade; e] el *de;* lloch EG^2ad; senyalan *B.* — 92, dolors o delits $ABDEG^1abcde$. — 93, || e son alguns que trista lam demostran *B.* — 94, mostrans BG^2a; aquella lega *A.* — 95, fuy *D;* greuie *B* : creuge *F.* — 96, volgre ço *A;* so G^1a; rebre *a.*

97, coneixer *E;* pels $ABDEG^1Hbcde$: per G^2a; effectes *ABDEbc* : los fets G^2a : affectes *H.*— 98, quantitat $ABDEG^1bc$; serta *H.*— 99, gra *B;* sagons *H;* l'altre $ABDEG^2Habcde$. — 100, hon $ABDEG^1G^2Habcde$; entre *AH.* — 101, la *manca a;* calitat G^1G^2ade; sagons *H.* — 102, senblants G^2; forsat *a.* — 103, senblant G^2; serca AG^2Ha : cerqua G^1 : çerca *d.* — 104, nax BG^1; engendrats BG^1 : engenrants *Dbc* : engendrants *Ede* : engenrrats G^2 : engenrats *a* | en contrari desemble *Dbc* | als engendrats (desemble *H*) dessemble *AH.*

105, p. c.] perdent ella *B.*— 106, menbrant G^1; li] y G^2 : hi *a* || pero dolor per lo recort li resta *B.* — 107, | en tota mort G^2a; amar *B;* amat] amant *B* : amar *Dbc.* — 108, mor *H;* cos $BDEG^2abcd$; aquel *H;* que G^2a; el *H;* amaue *A.*

no pot amar, no trobant res que ame.
Amor no viu, desig mort y esperança,
y en lo no res no pot haver espera:
quant es del cors la Mort a no rres torna.

Si la que am es fora d'aquest segle,
la major part d'aquella es en esser,
e, quant al mon en carn ella vivia,
son espirit yo volguí amar simple,
e, donchs, quant mes qu' en present res no ·m torba.
Ella vivint, la carn m'era rebelle.
Los grans contrasts de nostres parts discordes
canten forçats acort e de grat contra.

De mon voler jutge cascú la causa,
e farà poch, vehent en mi les obres.
La mi' amor per la mort no es morta,
ne sent dolor, vehent-me lo mon perdre.
Yo am e tem ab honesta vergonya
l'esperit sol d'el' a qui Deus perdone,
e res de mi ne del mon no cobege
sino que Deu en lo Cel la colloque.

— 109, ame] ama *AB*. — 110, desitx *B* : desigch *H*; mor G^2; sparança *A* : sperança BEG^2 : esperansa *a*. — 111, en lo] ell o *bc*; auer G^2H; spera BEG^2Ha. — 112, cos $BDEG^2abcd$; ha *H*; res $ABDEG^1G^2Habde$.

113, fara *B*; setgle *DHb*. — 114, magor *H*; d'equella *H*. — 115, biuia *a*. — 116, spirit *ABH*: esperit *Dabce* : sperit EG^1; jo *AH*. — 117, pressent *H*. — 118, me for *B* : m'hera *de*; rabella *A*: rebella DG^2Hbc : rebetle *ade*. — 119, gran *H*; contrats *H*; nostra part *A*. — 120, caten *B*; acorts BG^2a; he *Ha*; da gra *A* : de gran *B*; contres G^2Ha.

121, jutje *Bde*. — 122, vahent *A*; obras *A*. — 123, mia mort *H*. — 124, vahent *A* : vehen *bc*; pedre *H*. — 125, jo *A*; ame y G^2; ham *H*; oncstat G^1. — 126, l'espirit AG^1d; s.] nuu *AD* : seu *H*: viu *bc*; della *H*; que *A*; deu EG^1G^2acde. — 127, rres *d*; no] yo BEG^1G^2ade; cobeje BDG^1ade | ne fora mi (cobeia *AH*) cobeje *ADHabc*. — 128, en lo cel] entrels sants *B*; cell *H*.

Mare de Deu, si es en Purgatori
son espirit per no purgats delictes,
a ton Fill prech no guart los prechs d'on venen,
mas, lla on van, mos pecats no li noguen!

129-132, *manquen a.* — 129, mara *H;* de *manca B;* porgatori G^1H. — 130, sperit BEG^2H; esperit *Dbce;* purgar *A* : porgats *H;* delits *de.* —131, | vostre fill prech G^2; a] si $ABDG^1bc$; guards *A;* d'hon *de.* — 132, hon BEG^1Hde; va DEG^2bc; paccats *A* : pecats G^2.

XCV

QUE VAL DELIT, PUYS NO ES CONEGUT

Quarta poesia sobre la mort de la seva dama

Està torbat al més alt grau desde que està separat de la seva amiga, detestant allò que ha recercat amb més ardor, y desesperant-se desseguida si ·u perd. Ja no hi ha plaer per ell; refusa tot consol. Tot lo que vol es que la seva amiga li digui on es. El seu avenir no serà sinó un plany perpetual, y amb molta raó, car la seva amiga era tota la seva alegria. Maleida sigui la Mort que ha trencat l'unió llur! — Està prest de donar la seva vida per la salvació de la seva dama. Que vingui ·l seu esperit a dir-li si cal pregar per ella!

Que val delit, puys no es conegut,
ans es fastig, quant es molt costumat?
Ço per que Mort vos haureu atraçat
dins molt breu temps volrreu haver perdut,
e ço de que no ymaginarem
que ·l perdre ·ns fos una poqua dolor,
si ·l cas hi ve, sentim tal amargor
que de bon grat vid' abandonarem.

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March G^2; Quarta (de la Mort) *K;* Cantica de Muerte *a;* Obres de mort *bc;* De mort canto *d;* De mort cant *e.*

1, pus *A :* puix *Dabcde :* puis EG^2; conagut *A.* — 2, a. f. es *A;* fastitx *B :* fastigch *H;* quan *bc.* — 3, lo *DHbc :* so *a;* nos G^2a; haurem G^2a : aureu *H;* atractat *ADHbcde :* atrasat G^2 : atrassat *a.*— 4, volreu *ADEHbce :* volrrem G^2 : volrem *a;* auer *Ha.*— 5, so *a;* ymaginareu *A :* imaginarem G^2: himaginarem *H.*— 6, quell *A;* perdents *A :* perdreus G^2ade; perdre *B;* pocha *A :* poca $BDEG^2Habcde$. —7, | si casi ve G^2; si *ade;* cars *AH;* y ve] aue *ADEHb :* haue *c;* y *B.*— 8, vida *a;* abandonareu *A.*

En aquest punt me trob yo tan estrem:
ço que volguí ab molt estrem' ardor
torna en mi una lenta calor,
e, puys, perdut, mortal dolor me prem.
Tal mudament en ssi hom no veurà,
com en mi veig per nostre partiment.
La Mort ho fa qui ·m tol mon be present:
del venidor sab Deu lo que serà.

Molts han perdut tot lo que ve e va,
fills e muller, e part de llur argent,
e resta ·ls cor ab null esperdiment,
e may virtut en llur cor habità.
E yo tinch clos e sagellat procés
que per null temps delit yo sentiré;
ne planch lo dan per on ma dolor ve,
mas l'aspra Mort d'on son mal vengut es.

Un poch delit en ma dolor es pres.
Ja ssent dolor com mon cor mal sosté,
penssant per qui ne d'on ma dolor ve:
a mi no plau de dolor ser deffès.

9-16, *manquen K.* — 9-76, *manquen H.* — 9, trop *A;* jo *A* : ya *B;* tant *AEde;* strem *B;* yom trob (trop *a*) en tal estrem G^2*a.* — 10, so *ABa;* estramador *A* : stremamor *B* : estremat cor *Dbc* : feruent ardor *E* : estremador *F* | ab estremat ardor G^2.—11, tornat G^2; poqua G^2 : llenta *a.* — 12, puis *DEbcd* : puix G^2*ae;* perdent *a;* dolor mortal *ADbcde;* pren *BD.* — 13, mundament G^2; si *ABDE*G^2*abcde.* — 14, vetx *B;* vostra *A;* pratiment *a.* — 15, l'amor *BD;* o *B*G^2; toll G^2*a.*

17, an *K;* t. lo] allo G^2*ade;* e] he *a* : y *de* | lo que ve puys e va *A* || molt perden ço que ve tost e s'en va *B* : *n. t. K* || m. homens han p. lo q. ve y va *Dbc.* — 18 fills *b;* lur *Dbce.* — 19, restalls G^2; n.] lur *A* : vll *a;* espordiment *A* : sperdiment *BE*G^2. — 20, ma *bc;* lur *ADbc* || per mes cobrar que fortunals leua *B.* — 21, jo *A;* segellat *A* : segallat *B.* — 22, nul G^2*be;* jo *A.*— 23, no *Ede;* dany G^2*a;* hon *BE*G^1*ade* | e nom dolch molt com delits (delit *c*) perduts he *ADbc.* — 24, | mas planch la mort *ADbc;* d'hon *Dbcde;* s.] lo *ADbc.*

25, | es en ma d. p. *ABDbc.* — 26, jo *A;* sent *ABDE*G^2*abc;* j. s.] sentint *Ede;* d.] plaher *Dabcde:* plaer *E*G^2 || entre mos mals sentilla sent de be *B.* — 27, pensant *ABDE*G^2*abcde;* ne] e *B;* d'hon *Dbcde.* — 28, nom G^2; scer *A;* deffers *A* : defes *B*G^2*ade.*

O tu, qui est fora del present mon,
e veus a mi per ta mort mal passar,
acapt' ab Deu que ·m pusqués avissar
quins espirits a tu de prop te son.

La Mort qui tol lo agradable don
qui vida y sort als homens volen dar,
quant es de mi m'a tolt, sens mi matar:
de mos tres temps me resta lo que fon.
D'aquest present a tothom do ma part,
car no ·y ha res que ·m vinga en plaer:
del venidor no vull haver esper,
puys la tristor es a mi dolç esguart.

No ·m dolrré tant qu' en dolor sia fart,
ans ma dolor yo prench per mon mester.
Mon cor de carn es pus fort que l'acer,
puys ell es viu y entre nos es depart.
Quant l'espirit del cors li viu partir
e li doní lo derrer besar fret,
conech de mi qu' Amor no ·m té son dret
qu' ab cor sancer ho posqui sostenir.

— 29, es *de*. — 30, pasar *G*^{2}. — 31, | acceptem deu *A* | acaptam grat *G*^{2} | acapta graçia *a;* receptab *E;* puixques *G*^{2}*a;* avisar *ABDEG*^{2}*abcde*. — 32, spirits *A :* sperits *BEG*^{2}*a :* esperits *DHbc;* ab *E*.

33, que *B;* agradeble *e* | per tostemps e confon *B*. — 34, quant *B;* solen *Ede;* vol donar *G*^{2}*:* volch donar *a*. — 35, m'ha *de;* mateix *F* || ha tolt a mi la vida sens matar *B*. — 36, m. t.] nostres *DG*^{2}*abc;* meresque *A*. — 38, a *G*^{2}*;* rres *d;* vingua *A;* plaher *ADEG*^{2}*abcde* || car no vetx res quem retorn en plaer *B*.— 39, sper *BEG*^{2}*a*. — 40, pus *A :* puis *DEbcd :* puix *G*^{2}*ae;* d.] ver *G*^{2}*a;* esguard *A :* sguart *B*.

41, dolra *A :* dolre *Da :* dol res *bc :* dola *e*. — 42, jo *AB;* master *A*.— 43, l'asser *a*. — 44, pus *A :* puis *DEabcd :* puix *G*^{2}*e;* es] no *A;* y *manca A;* es] a *A*. — 45, l'esperit *BDE*^{2}*abce;* cos *BDEG*^{2}*abcd;* pertir *A*. — 46, darrer *BDG*^{2}*abcde;* basar *A :* abras *G*^{2} *:* abraç *a*. — 47, | de mi c. *B;* da *A;* que *G*^{2}*ad;* qu'amor *manca F;* mante *A :* no te *B :* non te *DEG*^{2}*Habcde*.— 48, c'ab *DF;* que *G*^{2}*ad;* senser *A :* censer *B :* sançer *d;* o *G*^{2}*;* pogui *ABDG*^{2}*abcde :* pugi *d;* soferir *G*^{2}*a*.

En molt breu temps l'om no ·s pot dolorir,
tant com depuys ab l'entendr' es costret,
car per gran torb tots comptes no ha fet:
dolor vol temps, si l'om tot l'a ssentir,
e majorment com rahó y apareix,
car, si no ·u fa, tost s'i mescla conort.
Massa es foll lo qui ·s fa tan gran tort,
si cascun jorn son dol foll no pereix.

No ·m jutj' algú, si primer no coneix
si tinch rahó per dolrre ·m d'esta mort.
En ella fon complit lo meu deport;
ella finint, lo mon per mi feneix.
Qui 's tan cruel que no ·s dolga de si
e de aquell, qui 'n part mes que si vol?
Donchs, si algú pusque fer honest dol,
licenciat no ·l fon mes que a mi.

O Mort, qui fas l'om venturós mesquí,
y el ple de goig, tu mijançant, se dol,
de tu ha por tot quant es jus lo sol;
dolor sens tu no hauria camí.

49, bre *B* : *n. t. K;* l'hom *bcde;* adolorir G^2. — 50, dapuys *B* : depuis *DEb* : despuis G^2 : despuix *ade* : de qui *c;* l'entendre es *Ba* : l'entres *D* : l'enteres G^2*bc;* constret *AB*G^2*a*.— 51, torp *AB*G^2*a;* t.] ell G^2*de* : ells *a;* c.] totstemps G^1*a;* a G^2; fets *ADbc*. — 52, l'hom *bcde;* l'ha *de;* sentir *ABDE*G^2 *abcde*. — 53, rraho G^2*d;* ja pareix *ade;* aparex *B* | contra hoy apareix *Dbc*. — 54, se *A*. — 55, maça G^2; lo] çell *E*. — 56, perex *B* : pareix *Dbc* : partex G^2 : parteix *ade*.

57, jutg *A*G^2*ae* : juig *E* : jutge *d* ; conex *B*G^2.— 58, rraho *d;* p.] de G^2; dolrem *AD*G^2*abce*.— 59, fou *B* : fonch *a*.— 60, fenint *D;* fenex *B*. — 61, qui es *ad* : qu'es *bce;* tant *A;* dolgua *A*. — 62, d' *A;* qu'en *AB*G^2*a;* par *BE;* qu'a si *Ede* : que a si G^2*a;* dol *a*. — 63, pogue *ABD*G^2*abcde:* posque *E*.— 64, licençiat *B* : liçençiat *E* : llisenciat G^2 : llisensiat *a;* no G^2*a;* fo *A* : feu *D* : fonch *Ea;* a] en *A*.

65, que *AD*G^2*abcde;* faç G^2; q. f.] *manca B;* l'hom *Dbcde;* mezqui *Dbc*. — 66, y el] hel *A:* yl *D*G^2*abc;* gotx *B;* migençant *A*. — 67, a G^2 | q. es dejus lo s. G^2*a*. — 68, hauric *BDbc* : auria G^2.

Tu est d'Amor son enemich mortal,
faent partir los coratges hunits.
Ab ton colp cert has morts los meus delits:
gustar no ·s pot be ton amargós mal.

Tu, Espirit, si mon benfet te val,
la sanch daré per tos goigs infinits.
Vine a mi de dia e de nits;
fes-me saber si pregar per tu cal.

— 69, es *de;* enamich *A*. — 70, fahent *ADEabcde;* coratjes *Dde;* units *BDEabcde*. — 71, sert *a;* as G^2; mort *Ea*. — 72, estar *A;* be t.] toncert y *Dbcde, d'una segona mà D*.

73-76, *manquen* G^2*a*. — 73, esperit *Dbce :* sperit *BE;* ben fer *de;* ta *A*. — 74, gotxs *B*. — 75, e] o *ABEde*. — 76, | ffesme assaber *B* | fes assaber *K;* val *A*.

XCVI

LA GRAN DOLOR QUE LLENGUA NO POT DIR

Cinquena poesia sobre la mort de la seva dama

No sab si deu alegrar-se o entristir-se, car la sort de la seva dama serà també la seva, però si la seva dama es a l'Infern per culpa d'ell, no creu mereixer per la seva part un castic semblant. Demana al Dolor d'encarnisar-se amb ell perquè no oblidi la seva dama — de la qual evoca l'esperit per saber què ha devingut.

La gran dolor, que llengua no pot dir,
del qui 's veu mort e no sap on irà!
No sab sson Deu si per a si 'l volrrà,
o si 'n l'Infern lo volrrà sebollir.
Semblant dolor lo meu esperit sent,
no sabent què de vos Deus a ordenat,
car vostre be ho mal a mi es dat:
del que aureu jo 'n sseré sofirent.

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March G^2; Sexta (de la Mort) *K;* Cantica de Muerte *a;* Obres de Mort *bc;* De mort canto *d;* De mort cant *e.*

2 *textes en F : l'un tenint per titol* Altra (foli 154vo) *F; l'altre, incomplet del principi* (foli 121vo) F^1.

1-24, *manquen* F^1. — 1, la] al *K;* lengua *ABDHbcde.* — 2, queus *H;* sab *ABDEHabcde;* hon *ABDEHabcde;* yra *Ea* : hira G^2N. — 3, ne *B;* sab *ABDEHbcde;* son $ABDEG^2Habcde$; cil AG^2: ssil *B;* volra *ABDEHabce.* — 4, ho *H;* si en *d;* infern ADG^2bcde : hifern *H;* volrra *DEHabcde;* sobollir *A* : sabollir *EHa* : sabullir G^2. — 5, senblant G^2; spirit *AE* : sperit BEG^2a. — 6, saben *B;* Deu *de;* hardenat *A* : ha *BDEabcde* : *manca H;* ordenat *B* : hordenat G^2de. — 7, mal o (ho *H*) be $ABDEG^2Habcde$. — 8, sentreu *B* : haureu *ABDEabcde* : aurem *H;* jon *ABH;* sere $ABDEG^2H$ *abcde;* soffirent *AE* : sufirent G^2 : suffirent *H.*

Tu, Esperit, qui as fet partiment
ab aquell Cos qual he yo tant amat,
veges a mi qui sso passionat:
duptant estich fer-te rahonament.
Lo lloch hon est me farà cambiar
d'enteniment de ço que ·t volré dir.
Goig o tristor per tu he yo complir:
en tu està quant Deu me volrà dar.

Preguant a Deu les mans no ·m cal pleguar,
car fet es tot quant li pot avenir.
Si es al Cel, no ·s pot lo be 'spremir;
si en Infern, enfoll es mon preguar.
Si es axí, anulla ·m l'esperit;
sia tornat mon esser a no res;
e, majorment, si 'n lloch tal per mi es,
no sia yo de tan adolorit!

No sse que dir que ·m fartas d'aver dit;
si crit o cal, no trop qui ·m satisfés;
si vaig o pens, e temps en va despès;
de tot quant faç, ans de fer, me penit.

9, espirit AHd : sperit BEG^2; que G^2a; has $ABDEHabcde$. — 10, cors AH; jo ABH; que yo he E; yo (e G^2) he G^2a. — 11, vejes BEH : vingues de; so $ABDEG^2Habcde$; apassionat G^2d : apassionnat a : pessionat H. — 12, | y e. d. a | e. dub. EG^2; stich Bc; dubtant $ABDbc$; de ferte a; ferta A; rehonament A. — 13, loch $ABDHbce$; es de; ma A; canbiar G^2.—14, l'enteniment Ea; da AB; so a; volrre BEd : voldre G^2a. —15, gotx B : goigch H; o] e AG^2 : he H; he] e BG^2; jo ABH; sentir B : acomplir G^2a. — 16, sta BG^2; volra $ADEHbce$: voldra G^2a.

17, pregant $ABDEG^2Habcde$; plagar AH : plegar $ABDEG^2Habcde$. — 18, hauenir cd. — 19, es al] estal A; al] ell F; nol A; sprimir $BEHde$: exprimir G^2a.— 20, l'infern B : hinfern H; fol A : van de; pregar $ABDEG^2abcde$. — 21, | si axi es H; anullem $ADHbc$: annullem G^2; l'espirit AHd. — 22, eser G^2; a] en BEG^2a; rres d. — 23, magorment H; si en BFd : sil a : s'en e; loch $ABDHbce$. — 24, jo ABH; tant $ABDEG^2Habcde$; denant H.

25, sce A : se $BDEG^2Habcde$; quhe A; q. f.] fartant me B; farts c; d'euer H : d'haver $bcde$.— 26, | so que no vull a; ho H; call $ABDEF^1G^2Habcde$; trob AEF^1de; quem $ADEG^2Habcde$. — 27, vach $ABDEbc$: valch F : veigch H; he $ABDEG^2abcde$: en a. — 28, fas $ABDH$; ffer A; men $Dbcde$; pinit H.

No planch lo dan de mon delit perdut,
tanta 's la por que ·m ve de sson gran mal:
tot mal es poch, sino 's perpetual,
e tem aquest no l'aja merescut.

Lo dan mortal es molt mes que temut,
e tol-ne part esser a tots egual.
O tu, Dolor, sies-me cominal;
encontra ublit vulles me sser escut.
Ffir-me lo cor, e tots los senys me pren:
farta-t'en mi, car no ·m defens de tu;
dona ·m tant mal que m'en plangua cascú;
tant com tu pots, lo teu poder m'estén.

Tu, Esperit, si res no t'en defèn,
romp lo costum que dels morts es comú:
torna 'n lo mon e mostra qu' es de tu!
Lo teu esguart no ·m donarà 'spavén.

— 29, dany *G^2a*. — 30, tante's *AH* : tant'es *G^2ae*; son *$ABDEF^1G^2abcde$* : so *H*. — 31, si no es *G^2ad*; perpetuall *H*. — 32, t.] com *A*; l'haja *ABF^1de* : l'haje *Dbc* : l'aya *H*; merexcut *G^2a*.

33, m.] de mort *G^2a* : mortall *H*; tamut *H*. — 34, eser *G^2*; igual *G^2* : agual *H*. — 35, o] a *G^2*; partial *B*. — 36, | encontr'oblit *ADEbce* | contra oblit *B* | encontra oblit *G^2ad* | encontranoblit *H*; vules *F^1*; me ser *$BDEG^2abcde$*; scut *BEG^2*. — 37, fir *EG^2abcde*; sens *B*. — 38, ffartat *AF^1H*; en] ab *B*; deffens *ADF^1bcde* : deffenç *H*. — 39, donem *A*; mem *A*; plangue *A* : planga *BDF^1G^2H abcde* : planyga *E*. — 40, esten *Ede* ‖ encontra mi lo t. p. sten *B*.

41-44, *manquen a*. — 41, tu] trist *A*; esspirit *AF^1Hd* : sperit *BEG^2*; deffen *$ABDEF^1abcde$*. — 42, rom *F^1* : rromp *d*. — 43, torna en *G^2* : torn'en *e*; mostram *Ede*; que es *B*. — 44, esguard *A*: sguart *BDEbc*; espauent *H*.

XCVII

SI PER NULL TEMPS CREGUÍ SER AMADOR

Sisena poesia sobre la mort de la seva dama

Tem de no ser un ver amador, ja que, morta la seva dama, ell encara es viu. No es el signe d'un feble amor planyer-s unicament de les tristes conseqüencies de la Mort? Que ·ls seus amics el planyin : que ·ls seus enemics s'alegrin. No pot fer sinó deplorar la mort de la seva amiga, y ja que no mor tot seguit, ell s'acusa de poc amor. — Si ·ls amadors que resten vius després de la mort de la llur dama, no s'excusen del llur poc amor, que ·s retirin almenys lluny del món!

Si per null temps creguí ser amador,
en mi conech d'amor poch sentiment.
Si mi compar al comú de la gent,
es veritat qu' en mi trob gran amor.
Però, si guart algú del temps passat
y el que Amor pot fer en loch dispost,
nom d'amador solament no m'acost,
car tant com dech no so passionat.

Al titol : Mossen Auzias March AG^2; March, *esborrat per una segona mà D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Quinta (de la Mort) *K;* Cantica de Muerte *a;* Obres de mort *bc;* De mort canto *d;* De mort cant *e.*

1-24, *manquen H.* — 1, cregui *a;* scer *A.* — 3, | e sim compar *B;* comptar *c :* conpar *de.* — 4, trop G^2a | quem trobe gran amor *B.* — 5, guard *A* | que fonch lo temps passat G^2a. — 6, | e quant amor *B;* el] lo G^2a; lloch EG^2ad; dispot *d.* — 7, | n. de amor *A* | lo nom d'amor *B.* — 8, dich *A;* apassionat G^2ad.

Morta es ja la que tant he amat,
mas yo son viu, veent ella morir!
Ab gran amor no ·s pot be soferir
que de la Mort me pusqua ver lunyat.
La dech anar on es lo seu camí:
no sse que ·m té qu' en açò no m'acort;
sembla que ·u vull, mas no es ver, puys Mort
res no la tol al qui la vol per ssi.

Enquer està que vida no finí
com prop la Mort yo la viu acostar,
dient plorant: «No vullau mi lexar;
hajau dolor de la dolor de mi!»
O cor malvat d'aquell qui ·s veu tal cas,
com pecejat o sens sanch no roman!
Molt poc' amor e pietat molt gran
degra bastar que senyal gran mostras.

Qui ser' aquell qu' en dolrre abastas
lo piadós mal de la Mort vengut?
O cruel mal, qui tolls la joventut
e fas podrir les carns dins en lo vas!

9, ya *B;* e G^2. — 10, jo *A;* so *BG^2ade* : biu *d;* vahent *A* : vehent *$BDEG^2abcde$*. — 11, sostenir *B* : sofferir *AE*. — 12, d'ella *BEG^2a;* pusque *A* : pusca *BEde* : puixca *G^2a* : pusqu's *bc;* auer G^2: hauer *a;* llunyat *EG^2a*. — 13, lla *$ABDG^2abcde$;* hon *ABDEabcde*. — 14, sce *A* : se *$BDEG^2$ abcde;* ayço *E* : asso *a;* nom record *A;* m'acord *Dbc*. — 15, semblam *B;* pus *A* : puis *DEbc* : puix *G^2ade*. — 16, rres *d;* la] li *G^2a;* que *de;* la] ella *a;* si *$ABDEG^2abcde$*.

18, jo *A*. — 19, leixar *DEbcde* : llexar *G^2a*. — 20, aiau BG^2. — 21, d'aq.] del *Ede* : de *G^2a;* quis en t. *A;* veu en t. *EG^2ade;* pas *Ede*. — 28, | que peçes tot *ADbc;* pessejat *BG^2a* : peçejat *Ed:* o *manca B*. — 23, poch *A* : poca *a*. — 24, degre *A*.

25, ser'] es *$ABDEG^2Habcde$;* dolor *A:* dolre *DEabce* : dolra *H*. — 26, piedors *A;* mall *H* | l'enamorat a mal de mort vengut *E*. — 27, cruell *H;* mall *H;* que *Dbcde;* tols *$ABDEG^2Habcde$*. — 28, pudir *AH;* lo] la *b*.

L'espirit, ple de paor, volant va
a l'incert loch, tement l'eternal dan:
tot lo delit present deçà roman,
Qui es lo sant qui de Mort no dubtà?

Qui ser' aquell qui la mort planyerà
d'altre ·u de ssi, tant com es lo gran mal?
Sentir no ·s pot lo damnatge mortal,
molt menys lo sab qui mort jamés temptà.
O cruell mal, donant departiment,
per tots los temps, als coratges units!
Mos sentiments me trob esbalayts;
mon espirit no té son sentiment.

Tots mos amichs hajen complanyiment,
de mi, segons veuran ma passió.
Haja delit lo meu fals companyó
e l'envejós, qui de mal delit sent,
car, tant com puch, yo ·m dolch e dolre ·m vull,
e, com no ·m dolch, assats pas desplaher,
car yo desig que perdés tot plaher
e que jamés cessas plorar mon ull!

— 29, | e l'espirit *Ad* | e l'esperit $BDEG^2Habce$; por $ABDEG^2Habcde$. — 30, l'insert *H;* lloch EG^2ad; tament *A;* l'aternal *AH*. — 31, pressent *H;* daça *AB* : desa G^2H; rroman *d*. — 32, | qui es aquell G^2a; sanct *DEbcde;* que G^2a; dupta *AEH*.

33, sera *a;* planyara *A* : plenyara *H*. — 34, d'altri G^2a; u] y EG^2a : hu *H;* da *B;* si $BDEG^2H$ *abcde*. — 35, dampnatge AG^2H : dampnatje *B* : damnatje *de*. — 36, lo] ho *E* : la *F;* sap BG^2a; tenta EG^2a. — 37, cruel $ABDEG^2abcde$; mall *H;* depertiment *AH*. — 38, lo *H;* tems *a;* coratjes *Bbcde;* hunits AG^2H. — 39, me t.] estan G^2a; esbalahits *AEH* : sbalayts *B* : esbadalits G^2 : esbalaits *de*. — 40, sperit $BDEG^2abc$: esperit *He*.

41-60, *manquen F : ortografia de D*. — 41, hagen *A* : aien BG^2H; complanyment G^2 : complayiment *H*. — 42, sagons *H*. — 43, aia AG^2H; falç *AH;* compayo *H* : compaño *a*. — 44, e] i G^2 : y *a;* l'enuaios *A* : l'anuios *B* : l'embejos *a*. — 45, pusch *AE* : puxch *a;* jom *AH* : me EG^2; dol EG^2; he *A;* dolrrem BG^2d. — 46, desplaer *B* : desesper EG^2 : desplayer *H*. — 47, *manca B*. — 47, jo *AH;* desigch *H;* pardes *H;* plaer BG^2 : player *H*. — 48, sessas *Ha;* m.] nom *A;* vull *A* : hull *H*.

Tan poch no am que ma cara no mull
d'aygua de plor, sa vida y mort pensant.
En tristor visch de sa vida membrant,
e de sa mort, aytant com puch, me dull.
No bast' en mes; en mi no puch fer pus,
sin' obehir lo que ma dolor vol,
ans perdre vull la rahó, si la ·m tol,
mas, puis no muyr, de poc' amor m'acús.

Tot amador d'amar poch no s'escús
que sia viu e mort lo seu amat;
o que almenys del mon visc' apartat:
que solament haja nom de resclus.

49, tant *AEHacde* : tam G^2; ham *H*; vull *A* : embolch G^2a. — 50, penssam G^2 : pesant *H*. — 51, | entristit visch *A*; v.] vinch G^2a; sa] la *Ba*; vida acordant *Db* : vid'acordant *c*; m.] pensant *H*. — 52, pusch *AE*; m'en dolch G^2 : me dolch *a*. — 53, pusch *AE*.—54, sino *Ha*; obeyir *A* : obeir BG^2de : hobeyr *H*; me *H*. — 55, | ans yo perdre *D* | abans perdre *H*; rraho G^2. — 56, pus *AH*: puys *B* : puix *ade*; mur G^2 : muir *de*; m'ecus *A*.

57-60, *manquen a*. — 57, amatdor *c*; d'amor *D* : d'emar *H*. — 58, e] o G^2; m.] no *B*. — 59, d. m.] d'amor *A*; d. m. alm. *B*; visqu' *A*; apertat *H*. — 60, aia *BH*; de esclus *E* : d'esclus G^2; reclus *bcde*.

XCVIII

PER LO CAMÍ DE MORT HE CERCAT VIDA

Cercant la vida ha trobat la mort. Ha perdut els plaers sensibles de l'amor y no té cap confiança en els plaers intel·lectuals que espera. En la seva ànima se lliura una lluita cruel. Estima y no vol estimar. La que ell estima no ·u mercix y ha acomplit però alguns actes amables. Té por de la mort y no té cap raó de viure. Els seus plaers són dolços y amargs. Pertany als més sabents en coses d'amor l'explicar tots aquests fets. En quant ad ell s'acontenta de sentir-los. Amor y Ira s'imposen a ell l'un y l'altre. Sols el seu pensament es lliure. — Per què ·l temps, seguint la llei humana, no ha endolcit els seus sofriments?

Per lo camí de mort e cercat vida,
on he trobat moltes falsses monjoyes.
Quasi guiat per les falses ensenyes,
so avengut a perillosa riba,

Al titol : Mossen Auzias March *AH;* Rims de Mossen Osias March, *de la primera mà, esborrats per una segona mà y reemplaçats pel mot* Stramps *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March *G^1N;* Cantica de Amor *a;* Estramps de amors *bc;* De amor stramps *de;* De amor cant. Estramps *e.*

1, de mor *H;* he *ADENabcde;* cerçat *Ee :* cerquat *G^1N :* sercat *Hae.* — 2, hon *ABDEG^{1}H abcde;* e *G^1;* moltas *H;* falces *A :* falçes *B :* falses *DEG^{1}abcde :* falças *H.* — 3, q.] car si *Dbcde :* casi *EH.* — 4, | yo so vengut *B* | sol he vengut *E;* hauengut *G^1a;* perillossa *HN.*

si col malvat qu' en Paradís vol cabre
e ves Infern ab cuytat pas camina,
y axí com cell qui de Migjorn les terres
va encerquant per vent de Tremuntana.

Gran es mon dan, seguons ma complacença:
seguons lo ver, es poch lo meu dampnatge.
Yo pert delit, havent ab dolor liga,
e, tal com fon, plach molt a ma natura.
En mi no pusch trobar als sino perdre,
e de mon be, si be ·u vull, no m'alegre:
lo perdre sent perquè, perdut dolç habit,
del be vinent no ·m trob certa fiança.

Axí com l' om, per molta fe que haja,
lex' ab dolor esta vida mesquina,
perquè no sent los delits de l'Altisme
e sent aquests qu' en esta vida lexa;

— 5, com *B;* quin *ADHNbcde;* parahis *A* : parays *a.* — 6, vers *ADEG*^{1}*Habcde;* hinfern *H:* l'infern *ade.* — 7, y *manca A;* exi *A;* çell que *AG*^{1}*;* mitg *H;* las *A;* terras *AH* || a mi sdeue que vull tot delit traure *B.* — 8, encercant *ADEbcd* : ensercant *Hae;* tramuntana *Ha* || d'amor qui es de mals e dolor forma *B.*

9-76, *manquen H.* — 9, dany *a;* segons *ABDEG*^{1}*abcde;* complanyença *A* : complasença *E:* complayenca *N* : complaxensa *a* : complaçença *d* || gran es mon mal segons lo primer plaure *B.* — 10, segons *ABDEG*^{1}*abcde;* damnatje *Dde* : damnatge *Eabc* : dapnatge *G*^{1}. — 11, jo *A* : car *B;* auent *N;* per *e;* ligua *AN* : lliga *E.* — 12, fonch *EG*^{1}*ade;* planch *N* || plau men estrem mas tot lo viurem torba *B.* —13, en] sus *bc;* puch *ADNabcde;* tolre *A* : dolre *DNabcd* : dolrre *e* || d'est perdiment no puch fer que nom dolga *B.* — 14, si bem *A* : si ben *DEG*^{1}*bc* | yol vull e (mas *N*) no (m'alegre *Nde*) m'alegra *Nade* || puys tots mos senys d'aquest delit s'aiudan *B.* — 15, perqu' he *A:* car he *ade;* dolz *a;* abit *ADNbc* || lo be entench mes nom sent nem delita *B.* — 16, de be *EG*^{1}*;* non *a;* trop *AG*^{1}*a;* carrera franca *a* || essent amor per tot quant me dich home *B.*

17, l'hom *DEbcde;* haie *B* : aya *N* : aja *de.* — 18, leix *DG*^{1}*bcde* : lexa *a;* mezquina *G*^{1}*a.* — 19, altissime *bc.* — 20, essents *B;* aquells *a* : aquest *e;* leixa *ADbcde* : dexa *E* : llexa *a.*

ne pren a mi que ·l delit d'Amor lexe,
ab tal dolor que no sse on pot cabre.
Ab molta por esper lo rahonable,
perquè no sse com lo sentré plaible.

Si com aquell qu' entrar vol en batalla
e troba ·s cor ans que la 'sperimente,
e, quant se veu esser prop de l'encontre,
per gran paor fug, mostrant les espatles,
ne pren a mi qu' encontr' Amor m'esforce,
fins a venir a fer-ne l'estret compte,
e, quant so prop de aquell apartar-me,
com a vençut yo abandon mes armes.

Dubtar no ·m cal si ·m son fetes metzines;
ab algun' art son preses mes potences.
Per son voler tot home del mon ama,
y amar no ·m plau, e d'amor son mes obres.
Per los cabells a mi sembla que ·m porten
a fer los fets que Amor me comana.
Si 'n vull fugir, portar no ·m poden cames.
En tal contrast la mia vida penja.

— 21, que *a;* leixe *ADEbcde* : llexe *a.* — 22, sce *A* : se *ABDEG¹Nabcde;* hon *ABDEG¹Nabcde.* — 23, y ab *ADabcde;* sper *ABDEbc* : espere *a.* — 24, sce *A* : sent *B* : se *DEG¹Nabcde;* sentire *F;* plahible *A* : playble *B* : pahible *DEG¹bc* : payble *a.*

25-32, *collocats després* 33-40 *K.* — 25, en] ab *N.* — 26, trobar *A* : trobes *N;* c.] fort *B;* qu'ella *Abc;* l'esperimente *N;* sperimenta *A* : experimente *a* : esperimente *d.* — 27, e] mas *a;* q.] com *A* ; l'encontra *A.* — 28, pahor *ABDEG¹Nbcde* : pauor *a;* fuig *ADEG¹bcde* : futx *B;* mostrent *a;* espatlles *A* : spatlles *B* : spatles *Ea* : espalles *N.* — 29, qu'encontra mort *B;* qui *E* : que *G¹a;* contramor *EG¹a;* m'esforça *AN* : m'esforse *a* : m'esforçe *b.* — 30, hauenir *N;* ferma *A* : ferme *Dbc:* comte *N.* — 31, d'aquell *AG¹;* apartantme *E.* — 32, com ja *Ede;* vensut *a;* jo *A.*

33, duptar *A;* metzies *cd.* — 34, potenças *B* : potencies *a.* — 35, homa *B;* ame *AN.* — 36, | no vull amar *B;* amor *A;* e] y *G¹;* hi *N;* hobres *N.* — 37, semble *AN;* portan *B.* — 38, ffer *A;* tots *a;* comane *Dbc.* — 39, si vull *N;* sim *d;* non *G¹* : no me *a;* l's cames *d.*

Aquell dolç tast c' ab si l'acordant tasta
no es en mi, mas dolor del discorde.
Qui no 's amat y amor d'altre cobeja
no sent gran mal, puys un terme desija.
Yo so aquell qui 'n res del mon no ·m ferme;
yo am a qui no mereix que yo l'ame,
e, d'altra part, veig obres en contrari.
De vida y mort he certana paraula.

A tot mesquí un gran be no li minva,
ço es haver de mort un molt poch dubte.
D'aquest gran be yo no sse on té casa;
no trob rahó perque viure desige.
Encontr' Amor aytant yo no m'esforce
que don oblit en algun be seu ficte,
ne ·l mes bastant, si com dabans, complaure:
yo so 'n l'estat lo qual deu tothom tembre.

41, qu'ab *ABDEG*^{1}*bce* : que ab *ad;* tast *G*^{1}*b*. — 42, dell *A* : tan, *d'una segona mà D* : tant *bc*. — 43, no es *ad;* d'altri *ADEbcde* : d'altra *B;* cobege *D* : cobeje *b*. — 44, pus *A* : puix *BG*^{1}*ae* : puis *DEbcd;* desiga *ADG*^{1}. — 45, jo *AB;* son *AG*^{1} : som *E;* qui en *acd* : qu'en *e;* res *manca A;* d. m.] de mi *B;* non *G*^{1}. — 46, jo *A* : y *G*^{1}*;* ham *G*^{1}*;* merex *G*^{1} : meresch *a;* que la ame *a;* jo *A* ‖ car jo vull ço que mos habits no volen *B*.—47, d'altre *A* : d'atra *b;* veg *a;* en] al *a* ‖ calitats son no façilment lexades *B*. — 48, da *A;* e *ADa;* sertana *E* : molt certa *a* ‖ dins mi he fet encontra mi un altre *B*.

49, mimua *B* : minaua *c*. — 50, da *A;* de la m. *B;* un *manca B;* dupte *AEa* : dubta *B* ‖ ço es (hauer *de*) d'hauer de mort hun (un *de*) poch de dubte *Dbcde* ‖ so es de mort hauer..... *a*.— 51, d' *manca ADabcde;* jo *A;* sce *A* : se *ABDEG*^{1}*abcde;* hon *ABDEG*^{1}*abcde*. — 52, ne *DEbcde;* trop *AB;* desije *Bde* : desiga *D* : desija *bc*. — 53, encontra *a;* jo *A;* m'esforça *A* | yo vull e nom sforçe *B* | yo aytant no m'esforse *a*. — 54, d.] deu *A;* hen *A;* alun *B;* son *A* : sens *D* : sent *bc* | en algu seu cas ficte *a*. — 55, nell *BDEG*^{1}*bcde* : ni *a* | pus lo (li *a*) conech complaure *Ba*. — 56, jo *A;* som *B:* so en *ad;* bestant *A* : estat *a;* tembra *a*.

Font son mos ulls d'aygua dolça y amargua,
perqu' en dolor y ab delit aquells ploren,
car una es la dolor delitable,
l'altr' ab aquell poch ne molt no ·s companya.
Com ne perque, saber açò, com passa,
no ssia yo lo deidor o mestre:
tan solament a ben sentir o baste.
Vinga ·l juhy als qui d'amor mes saben!

Cascuna part de si ·m dona creença,
tant que no sse rahó que la desfaça.
Amor de ssi gran rahó m'a donada,
e, si desam, no ·m sia dada colpa.
Ja los meus fets rahó d'ome no ·ls porta;
als Fats es dat tot quant a mi seguesca;
a res a fer a mi es tolt l'arbitre;
no ·m trob res franch, sino la sola pensa.

O Foll' Amor, les dolors costumades
venen per temps que no donen congoxa;
s'axí no fos, ja no serien homens:
e perque, donchs, aquest hus en mi ·s trenca?

57, ffont *ADG*^{1}; fons *c;* hulls *A* : vulls *b;* d'ayga *G*^{1}; dolç e amargua *A;* dosa *a;* amarga *ABDE G*^{1}*abcde*. — 58, y ab] heb *A* : ab *EG*^{1}. — 59, color *A*. — 60, | laltres aquell *A* | y altra ab aquella *a;* ne *esborrat A;* no s *manca a;* acompanya *G*^{1} : s'acompanya *a*. — 61, ne] e *E;* aso saber *a* || quant los delits yo pens qu'estats no fossen *B*. — 62, sia *ABDEG*^{1}*bcde:* sere *a;* jo *A;* dehidor *A* : deydor *DEG*^{1}*abcde;* o] e *a* || per entrenyor yom dolch per dolor dolça *B*. — 63, tant *A;* ho *ADabcde;* basta *A;* o b.] abaste *E* || si pens mon temps perdut sens hauer cobre *B*. — 64, vingual *G*^{1}: romangal *a* : vinch 'al *e;* juhi *ADEG*^{1}*abcde;* que *a;* mes d'amor *ADEG*^{1}*abcde* || yom dolch e par que la fel pels ulls plora *Ba*.

65, sin *Dbc;* crehença *BDEG*^{1}*abcde*. — 66, tal *Dbcde;* se *ABDEG*^{1}*abcde;* lam *E;* defença *B:* desfasa *D* : defense *a*. — 67, | amor desitx *B* | a mon desig *bc;* si *ABDEG*^{1}*abcde;* m'ha *Ade*. | 68, e] donchs *a;* culpa *DG*^{1}*abc* | algu nom done colpa *B*. — 69, ya *B;* d'home *ADbcde;* p.] jutia *B*. — 70, seguexca *G*^{1}*a*. — 71, rres *B;* tot *B;* es tolt a mi *EG*^{1} | en mi no es l'arbitre *a*.

73-76, *manquen a*. — 73, dolos *B*. — 74, congoixa *G*^{1}*de*. — 75, sixi *A* : si axi *DEbcd;* fas *A;* ya *B;* seriem *ADbc* : serian *G*^{1}. — 76, | e d. p. *de;* us *BDabcde;* trenqua *G*^{1} || donchs perque quest hus mistarranque *A*.

XCIX

AQUESTA ES PERDURABLE DOLOR

Sofreix la pitjor de les dolors per causa de la dama de la qual esperava tota la seva felicitat. Cada vegada que s'acosta a ella, se torba y resta mut. Es Fals Amor que li fa desitjar així ·ls plaers de la carn. Però resistirà; y, si triomfa de l'apetit, almenys el seu esperit restarà indemne. Déu meu! Estima ·l seu mal y detesta ·l seu bé. Solament la Mort pot posar fi en aquesta lluita intestina tota la responsabilitat de la qual incumbeix al seu esperit. Que sigui damnat per aquesta traició!— Si ·l poeta no es l'amador d'altre temps, es perquè no ha trobat en les dònes sinó sers carnals.

Aquesta es perdurable dolor.
Les que sentí foren totes a temps,
mas la present deu viur' ab mi ensemps!
Be ·m fa saber quant pot en mi Amor:
ab coxo peu m'a sseguit y aturat.
Atesa es la pena de mon mal;
fferit me sent d'una plaga mortal:
es lo remey fer no res lo passat.

Al titol : Mossen Auzias March *A;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Mossen Ausias March *G¹;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1-24, *manquen H.* — 1, | aquesta 's la *Dbc.* — 3, viure ab *de.* — 5, m'ha *de;* seguit *ABDEG¹ bcde;* y at.] e turat *A.* — 6, attesa *A.* — 7, ferit *ABDEG¹bcde;* plagua *ABG¹.* — 8, y es *Dbcde,* y *d'una segona mà D.*

Gran mudament no pot ser comportat
en poch de temps sens alteració.
Qui pot saber la dolor en que so,
vinent a mi per haver molt amat?
Aquella d'on esperí tot mon be,
tant quant delit en mi pot abastar,
per son defalt m'en cové de lunyar
e pel camí d'Amor gran ira ·m ve.

Tal mudament com Natura ·l sosté,
sens fer senyal major del qu' es en mi?
Aquella que per ma vida tenguí
entre morir e viure me deté.
Lo meu repòs treball es convertit,
e lo meu goig es tristor sens remey.
Yo so catiu com esser penssí rey:
tot alterat me trob y esbalahit.

Aquella carn, on lo meu espirit
entrar volgué abans qu' en Paradís,
mi sembla foch de l'infernal abis,
e moltes veus no ·n vull esser fugit.
Ans d'acostar no sent lo mudament,
mas, fet l'acost, sent lo cambi tan gran
que res no ·l pusch dir, quant li so denan,
e pas dolor d'aquest mal calament.

9, scer *A*. — 10, alteratio *B*. — 12, venint *B;* auer *de*. — 13, d'hon *bcde;* speri *ABE :* espere *G¹*. — 14, en] e *B*. — 15, deffalt *A;* m'en] me *G¹;* llunyar *Ed*. — 16, yram *Ede*.

19, tingui *ABE*. — 20, vida *A*. — 22, | e lo gotx meu *B*. — 23, jo *A;* som *E;* pensi *ABDEbcde:* pense *G¹*. — 24, trop *B;* y *manca A;* esbalayt *ADEbcde :* sbalahit *B :* esbalait *G¹*.

25, hon *ADEG¹Hbcde;* sperit *BE :* esperit *Dbce*. — 26, volge *H;* a.] primer *ABDbcde*. — 27, me *ABDEG¹bcde;* semble *A*. — 28, nom *cde;* fogit *B :* exit *E*. — 29, d'ecostar *BH;* s. lo] sentil *E;* mundament *d*. — 30, lescot *A;* cami *DHbcde;* tant *A*. — 31, no *Hde;* puch *BDG¹Hbcde;* quan *BDEG¹bcde :* com *H;* dauan *AB :* deuant *Dbcde*, t *esborrat per segona mà D :* devan *E*. — 32, de aq. *d;* callament *ABDEG¹Hbcde*.

On cab en mi tan gran alterament,
si por me pren per qu' esperança ·m vol?
Que es açò que voluntat me tol
qu' en be ne mal no hus d'enteniment?
O fals Amor, qui ·l loch vedat te plau,
lexa m'usar a qui ·m mereix desdeny.
Per que ·l desig teu amar me costreny
ço que amar a mi tant me desplau?

Per que ·l desig meu contra rahó cau?
Amor ho vol, per que tant li contrast,
e mon desig cobeja lo fer past
d'aquella carn on gran amargor jau.
O fals Amor, no poras pus en mi,
sino forçar mon apetit escas:
mon espirit per força ·l jaquiras:
no amarà ço que vols de per ssi.

O fort Dolor, no perdones a qui
per colpa gran me dona dol e plant!
Tu, Pietat, no vulles parlar tant
en la favor de qui tan mal merí!

33, hon *AEHcde;* cap *ABH :* cay *G*^{1}*;* en] ab *Db;* tant *A.* — 34, me] mes *Hbc :* m'en *de* | per qu'esparancem dol *A* | e la sperançam vol *E* | hi qu'esperançam vol *G*^{1}. — 35, qu'es *H;* volentat *H.* — 36, ni *A;* us *ABDG*^{1}*bcde.* — 37, quel *H :* qui *B;* lloch *Ed.* — 38, lexe *A :* leixa *Hcde;* m'ussar *H;* ab *EG*^{1}*cde;* quil *E :* quiu *b :* quin *c;* merex *BG*^{1}.— 39, pel *H;* d.] poder *B :* desigch *H;* teu, e *esborrat per segona mà G*^{1}*;* amor *Ebcde;* constreny *Abcd.* — 40, qu'a. *de la primera mà*, que a. *de la segona G*^{1}.

41, desitx *B.* — 42, o *B;* li] hi *ABDG*^{1}*Hbcde.* — 43, desitx *B :* desigch *H;* cobega *H.* — 44, hon *AEG*^{1}*Hbcde;* gau *H.* — 46, appetit *H;* scas *B.* — 47, spirit *A :* sperit *BE :* esperit *DG*^{1}*bce.* — 48, amaras *AG*^{1}*bc;* vol *B;* si *ABDEG*^{1}*Hbcde.*

49, perdodes *c;* mi *AH.* — 50, culpa *DG*^{1}*Hbcde.* — 51, piatat *BG*^{1}*;* plorar *B.* — 52, tant *ABDE Hbcde;* m.] me *B;* mori *A :* falli *B;* meri per merexque, *nota marginal, d'una segona mà D.*

Yo am mon dan e mon be avorresch.
Lo per que am no es vist; lo per que
del desamar molt clarament ho se:
e lo carrer no vist yo ensseguesch.

O Deu, per que am a qui avorresch?
En tal contrast, com vida no ·m jaqueix?
Amor no mor e d'ahirar no ·m leix:
cas' igualment entr' ells a mi partesch.
Saber no ·s pot qual d'ells abans morrà.
Muyra donchs yo per llur debat finir!
Quant am, me dolch, e mal pas, mentr' ahir:
lo pus cortès dolor mortal me fa.

Yo so malalt, havent lo cors tot sa,
cascun' umor ab l'altra s'acordant.
Mon espirit es lo dolorejant:
ab l'orgue seu desacordat està.
Ell de per ssi vol lo que deu voler:
perdut l'onest voler, no vol que l'am,
e mon cor fals pot haver molt just clam
d'aquell a qui pietat vol haver.

— 53, jo *A;* hauorresch *cd.* — 54, lo] so *A* : ço *DEHbcde;* ham *H.* — 55, o G^1; sce *A.* — 56, cami *H;* jo *AH;* ensaguesch *H.*

57, auoresch *c.* — 58, jaquex *B*G^1. — 59, d'ehirar *AB* : d'airat *D* : d'ayrar *E*G^1*c* : d'errar *H:* de ayrar *d;* lex *B*G^1. — 60, quesiguantment *A* : quasigualment *BE*G^1; pertesch *A* | entre els me partesch *H.* — 61, quals *A.* — 62, jo *AH;* lur *ADHbc.* — 63, mentre mir *A* : metrahir *B* : mentrehir G^1 : mentr'ahyr *e.*

65, | no's sa malalt *E;* jo *A* : no G^1; cos *BDEbcd.* — 66, cascuna *H;* amor *ADEF*G^1*bcde* : humor *B;* l'altre *ADbcde* : altra *E* : altre *H.* — 67, sperit *BE* : esperit *D*G^1*bce;* doloregant *AH.* — 68, l'orga *H;* desacordant *A* : desecordat *BDbc;* sta *BDbc.* — 69, el *H;* si *ABDE*G^1*Hbcde;* v.] deu *F;* lo] ço *B.* — 70, l'honest *bcde;* nol *F;* voll *H;* que am *ABDEbcde* : que ham *H.* — 71, cors *Ec;* falç *A* : flach *d;* auer *H.* — 72, d'aquel *H;* que *E*G^1; que *E*G^1; no pietat *c;* nol *e;* auer *H.*

En la dolor d'amor delit pot ser,
si ab aquell ira 'nbolta no ·s met.
Essent lo cas, ladonchs dolor tramet
contra qui cau tot lo seu gran poder,
e, tant com pus Amor es gran e bell,
tant sa dolor es major e pus fort.
En lo cors sa tota 'nfecció 's fort,
y en lo malalt no 'nten que ·s prenga 'n ell.

No dech morir solament ab coltell:
mon cors mig mort deu ser viand' als cans,
mon cor partit entre corps e milans.
Mon espirit tinga lo loch d'aquell
qui volch trahir besant lo fill de Deu!
Aquest es loch a ell just e degut:
puys ha trahyt a ssi, Deu no l'ajut,
e 'n gran pecat deu rebre pena greu.

Amador fuy, tant com l'espirit meu
penssà gran seny en dones o bondat;
mas, sino carn, no ·y trob, e so 'nganat:
a quatre peus deu anar qui no ·u creu.

73, lo *K;* d'amo *B;* scer *A*.— 74, jranbolcha *A* : jranvolta *B* : yra 'nbolta *Ede* : irambolta *G*^{1}: hiranvolte *H* : irambolta *K*. —75, | car si ho fa *de;* cars *AH;* lladonchs *EG*^{1}*bc* : llauons *d* : lauons *e;* tremet *D*. — 77, amors *H* ‖ e t. A. quant es p. g. e b. *E* ‖ e t. c. A. es p. g. e b. *G*^{1}.—78, magor *H*. — 79, | si lo cos sa *B;* cos *BDEG*^{1}*bcd;* sa] llas *c;* 'nfaccios *A* : feccios *F* : nfeçio es *d* | afectio te fort *E* | tota 'nfeccio fort *G*^{1}. — 80, y *manca B;* en lo] allo *Dbc;* no ten *ABDEG*^{1}*Hbcde;* gues *A;* prenguan ell *AG*^{1} : prengab ell *Dbce*.

81, deu *G*^{1}. — 82, cos *BDEG*^{1}*bcd;* mitx *B* : mitgch *H;* scer *A*. — 83, mon] y el *B;* pertit *AH;* entrels *EG*^{1}*;* corbs *DEbcde*. — 84, sperit *BE* : esperit *Dbce;* tingua *A;* lloch *Ed*. — 85, basant *A* : bessant *H*. — 86, lloch *EG*^{1}*;* e d.] e lagut (?) *H*.— 87, pus *A* : puis *DEbcd* : pux *G*^{1} : puix *e;* a *G*^{1}*bc:* la *H;* trahit *ABDEG*^{1}*Hbcde;* si *ADEG*^{1}*Hbcde;* vol aiut *A;* l'ajust *bce* | a si e descbut *H*. — 88, en] e *ABDEG*^{1}*Hbcde;* paccat *A* : peccat *DEG*^{1}*Hbcde;* rebra *A*.

89, fui *e;* l'esperit *BDEbc* : l'spirit *d* : l'sperit *e*. — 90, pensa *ABDEG*^{1}*bcde;* donas *H;* a bundat *A;* o] e *BEHde*. — 91, trop *B;* so ganat *bc*. — 92, nom *BEde* : no *FG*^{1}.

C

ENTRE AMOR SO PORTAT E FORTUNA

Portat de l'Amor a la Fortuna, no ha pres per guia l'Intel·ligencia. D'aquí vénen totes les seves desgracies. Als plaers de la Virtut ha preferit ell els goigs grossers del Vici. Ha comprès massa tard en qué consisteix la fi de l'home.

No són els béns del Cos y de la Fortuna. Els plaers sensibles no constitueixen la caracteristica de l'home, sinó la de l'animal. L'home ha de fer obra d'intel·ligencia per amor de Déu. Aquí està la Virtut y la Felicitat.

D'aquest ver plaer els altres s'allunyen més o menys. Els plaers preferits de la gent, l'amor carnal, els honors, la riquesa, la força física, la melodía, la bellesa y la salut són passatgers y enganyadors. Solament els plaers de l'esperit són duraders y sense mescla de dolor. Es per ells que l'home, en el qual l'ànima deu regnar sobre'l cos, es superior als altres animals y l'acosta a Déu.

La nostra voluntat tendeix al plaer y al bé; el nostre enteniment recerca la veritat. Però som més sensibles als plaers presents, y es per això que preferim follament —y, com més intel·ligents som, més apassionadament— els plaers del Cos als de l'Anima.

Al titol : Altra. Mossen Auzias March *A;* Marc *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March *G¹;* Setena [de la Mort] *K;* Cantica moral *a;* Obres de amors *bc;* Canto moral *d;* Cant moral *e.*

Entre Amor sso portat he Fortuna,
cahent, levant, si com infant en roques.
Congoxes grans, ab alegries poques,
si ·n posseesch, no 's maravell' alguna.
Semblant me trop a l'home qui navegua,
qui per los vents sa persson' es regida.
Dolrre no ·s deu, si la ·s veu escarnida:
caure deu l'om guiat per via cegua.

No com aquell qui 'nteniment replegua
e dintre ssi delits de virtuts usa,
sa fi guardant, aquella qui acusa
als ignorans hy als sabens mal no plegua,
jaquint los mals qui bens als pechs aparen,
ja perdut tast de res no essent noble,
ans e sseguit delits comuns de poble,
e davant mi altres no ss'y acarren.

1, | entich amor *B* : *n. t. K;* son *ADKbce* : so *BEG^{1}Hbcde;* posat *DEG^{1}Hbcde;* e *ABDEG^{1}bcde;* a *H;* e la f. *a.* — 2, caent *Ba;* lauant *AH* : lleuant *EG^{1}ad;* en] per *a;* rroques *d.* — 3, congoixes *Dbcde* : conguoxes *G^1;* congoixas *H* : grants *G^1* : prou *H.* — 4, sim *F;* possehesch *ABDEG^{1}bc* : possahesch *H* : posseexch *a* : posehesch *de.* — 5, trob *ABG^{1}de;* l'ome *H;* que *a;* navega *BDEHabcde.* — 6, se *A;* person'es *A* : persona's *BDEG^{1}bcde* : presona's *H* : persona es *a.* — 7, dolre *ADEHabc;* les *AH* : la *d;* scarnida *ABE.* — 8, caura *H;* l'hom *bcde;* via] guia *DEbcde;* segua *A* : cega *BDEbcde* : sega *Ha.*

9, enteniment *a;* replega *BDEHabcde.* — 10, he *b;* si *ABDEG^{1}Habcde;* delit *a;* ussa *H.* — 11, gordant *B* : guordant *H;* que *a;* acussa *H.* — 12, a] los *ABDG^{1}Habcde;* ignorants *ABDEHabcde* : innorants *G^1;* y *DHabcde;* sabents *Dade* : sebents *bc;* mals *DEHbcde;* plega *DHabcde* | hels sabents mal no plegua *A* | y als mal sabents no plaga *B* | e mal sabents no plega *E* | *el nostre text, després, d'una segona mà,* y mal sabents no plegua *G^1.* — 13, jaquints *D;* que *a;* bons *a;* pochs *A; al marge* pechs per ignocents *D;* apparen *BE.* — 14, ja] heb *A* : ya *B* : he *E* : yan *a* : lia *e;* perdur *b;* e] sentint *H.* — 15, e] he *ABDEG^{1}Hade* : es *F* : van *bc;* seguits *A* : seguit *BDEG^{1}ade* : saguit *H* : seguint *bc;* comuns delits *ADHabcde;* del *Ha.* — 16, he *b;* deuant *G^{1}a;* si *ABDEG^{1}Hbcde* : sy *a;* acaren *ABDEG^{1}Habcde.*

Donchs, si dolors a mes pensses emparen,
rahó es gran, puix, tal vida seguida,
la fi de l'hom tardament he sentida.
Mos apetits ssens trava caminaren:
a lur semblant cuytats acorregueren.
Als qui pus prop los fon de lur natura
regonegut, m'arma ·n tench vestidura
tal com aquells vicis saber li feren.

Los meus desigs tals delits emprengueren
qu'altre poder dins si mateys avia,
hi, aquells aguts, degú mi no complia,
e no molt tard a mi desparegueren.
Qui 'n poch vezell molt gran cantitat penssa,
no ·s pot aver, car la natura passa;
qui vol rich ser per una ma esquasa,
lo seu desig de aver sse deffenssa.

17, dolos *B;* ha *b;* ma *Dbcde* : mos *a;* penses *ABEa* : pensa's *DH* : pensers G^1 : pensa *bcde;* amparen *B* : enparen *H.* — 18, gra *B;* pus *A* : puys *BHbc* : puis *Ed;* vide *A* : vida he G^1d : vid'he *e;* saguida *H* | puix he seguit tal vida *a.* — 19, ffi *H.* — 20, sens $ABDEG^1Habcde$; traves *E* : traura *H.* — 21, ha *b;* llurs *A* : llur BEG^1Hade; semblants *AB;* cuytas *A;* acorregeran *H* : acoregueren *c.* — 22, y al *a;* al *bcde;* que *ABHa;* mes *Ba;* lurs *A;* fonch *E* : fan *H;* llur $ABEG^1ad$. — 23, regonagut *A* : reconagut *H* : regoneguts *a* : reconegut *de;* marma t. *A;* prench *bcde;* vestedura *H.* — 24, tals *FH;* aquell *B* : aquels *H;* viçis *BE* : vicicis *a.*

25, desitxs *B* : delits *a;* d.] desigs *a;* aprengueren *AB* : aprengueran *H.* — 26, c'altre AHG^1: c'altri *Dbcde;* mi *d'una segona mà D;* mateix *ADEHabcde* : matex BG^1; havia $ABDEG^1ade$: hauie *bc.* — 27, y $ABDEG^1Habcde$; aquels *H;* auis (?) *A* : ahuts *Ba* : hauts *DEHbce* : haguts G^1: auts *d;* dagu *A* : algu *Bd;* cumplia *B* | degu a mi (complia *e*) complie *Dbce* | algu nom complaya *a.* — 28, he *b;* tart $ABDEG^1Habcde$: desparagueren *AB* : desperegueran *H.* — 29, qui en *a;* vexell $ABDEG^1ade$: vaxell *H* : veixell *b* : veyxell *c;* quantitat *ABDbcde;* pensa *ABDabcde* : pença *H* | g. (grant G^1) q. dispensa EG^1. — 30, | esser no pot *a;* haver $ABDEG^1abcde$; la] a *E* : ã G^1.— 31, volch *B* : creu *a;* ser rich *Ha;* escassa *ADEHabcde* : scassa *B.* — 32, desitx *B* : desigch *H:* delit *a;* haver $ABDEG^1Hbcde$; se $ABDEG^1Habcde$; defenssa *a* | contentar se (se defensa *Bdc*, sa deffença *H*) deffensa *ABDHbcde* | per l'altre se (defensa G^1) deffensa EG^1.

Ja no viuran en molt alegra pensa
qui bens del cors e de fortuna volen,
e totes gens per aquells aver volen
hi encontra ssy prenen armes d'offensa,
si col malalt qui no 'nten medessina
pendrà verí cuydant aquell guaresqua,
e de sabor amargua sent la brescha,
e dolssa ·l par un' amarguant sardina.

Qui 'n fer viltats la penssa ·n té vehyna
e no ateny al delit de l'entendre,
la veritat de res no pot apendre
y esclava fa de sa rahó rehyna.
Delit d'om pert qui tals delits no tasta,
car l'om es dit mes per la part de l'arma:
tot a ssi pert qui de rahó no ss'arma,
y en aquell fruyt d'enteniment no basta.

A si matex lo malvat hom contrasta,
y el que li plau fa e lo restant llexa;
lo be jaqueix; ab tot lo mal se fexa;

33, alegre *EG*^{1}. — 34, cos *BDEG*^{1}*abcd;* o *B :* he *b* | o de natura colen *a*. — 35, he *b;* totas *H;* gents *DEG*^{1}*Habcde;* p. h. aq. *A;* haver *ABDEG*^{1}*bcde :* morir *a;* moren *Ede*. — 36, | hencontra si *A* | e contra si *B;* y *DEG*^{1}*Habcde;* si *ABDEG*^{1}*Habcde;* d'offensa *AEbcde :* d'offença *B :* de ffensa *D:* d'ofensa *G*^{1} *:* defensa *H :* de defensa *a*. — 37, medecina *ADHa :* medicina *Bbcde :* medeçina *EG*^{1}.— 38, penrra *B :* pendre *H;* aquel *H;* guarescha *A :* guaresca *BDEG*^{1}*Hbcde :* guarexca *a*. — 39, | de la sabor *Dbcde;* da *H;* amarga *BDEHabcde;* bresca *BDEG*^{1}*Habcde* | amargua sembla brescha *A*. — 40, he *b;* dolçal *ABDEG*^{1}*Hbcde;* u.] son *E;* amargant *ABDEHbcde* || e dolsa par una amarga sardina *a*.

41, qui en *a;* pença te *A :* pensa te *BDEG*^{1}*Habcde;* vehina *ADEG*^{1}*abcde :* veyna *B :* vahina *H*. — 42, he *b;* l'antendre *B :* l'entendra *H*. — 43, attendre *E :* apendra *H*. — 44, | hesclaua fa *A;* regina *Aacde :* reyna *DEG*^{1}*H :* reyina *b* || seruenta fa de sa raho reyna *B*. — 45, d'hom *bcde* | qui delits del cos tasta *a*. — 46, hom *ADEHbcde;* mas *H* || car difinit es l'om de part de l'arma *B* | car definit es tal hom per part de l'arma *a*. — 47, si *ADEHbcde;* s'arma *ABDEG*^{1}*Habcde*. — 48, hi *A;* d'nteniment *b*.

49, ssi *BG*^{1}*;* mateix *ADEHabcde*. — 50, y el] hel *A :* y ell *H;* he *b;* leixa *ADEH :* lexa *G*^{1}*:* deixa *bcde* | fa lo quel plau e tot lo restant lexa *B* || so que li plau fa y lo restant llexa *a*. — 51, jaquex *BG*^{1}*a;* ab] e a *a;* sa *Ha;* feixa *ADEbcde*.

si delit pren, en molt poch temps se gasta.
Tot lo que fa li torna en contrari,
e no conex l'enemich seu qui ·l mata;
aquell qui deu portar jus la çabata
te sobre ·l cap per molt bell vestiari.

Pren m'enaxí com grosser erbolari,
qui prop la mar les erbes del bosch cerqua,
e com lo clerch fahent de festes cerqua
en lo *Troyà*, lexant lo *Breviari*.
Qui 'n aquest mon d'esser hom se contenta
cerque delits que ssa natura vulla,
lexant als bruts los camps e llur despulla,
e sos delits no ·ls acurt ne ·ls do 'npenta.

Lo delit d'om en l'entendre s'assenta,
quant veritat per aquell es sabuda.
En tal delit sa sciencia y ajuda,
mas no ·s complit sens volentat conssenta
en be obrar cosa de be y eleta,
e que delit prenga 'n la sua obra.

— 52, pochs tems *H;* guasta *ADbcde.* — 53, li] le *a;* torne *D :* torna'n G^1. — 54, y *a :* he *b;* coneix *ADEabcde :* coneyx *H;* l'anamich *A;* quill *H.* — 55, | so quel poria *a;* y aq. *abcde;* aquel *H;* que *EG*^{1}*;* sabata *ABHa.* — 56, bel *A;* vistuari *B :* vestuari *DEHabcde.*

57, g.] al gros *E :* lo gross G^1; grocer *B;* arbolari *AE :* herbolari *abc.* — 58, herbes *Dabcde:* erbas *H;* serque *A :* serca *BH :* cerca *DEabcdc.* — 59, he *b;* faent *Hbc;* festas *H;* serque *A :* cerca *Dbcde :* çerca *E :* serca *H* || e com aquell qui les matines cerca *B* || o com aquell quel jorn de festa serca *a.* — 60, | en la trona *A* | en lo alcora *a;* lexant *ABG*^{1}*H :* leixant *DEe :* leyxant *bcd.* — 61, qui en *a;* de ser *DEG*^{1}*abcde;* sa *H;* contente *e.* — 62, cerqua *AH :* cerca *Dbc :* serque G^1; delit *a;* sa *ABDEG*^{1}*Habcde.* — 63, leixant *DEG*^{1}*bcde;* los] lo *Ba;* camp *a;* en *F;* lur *ADHbc :* sa *a.* — 64, he *b;* sols *c;* nos *H;* acurts *A :* ha curt *H;* ne *EH;* 'mpenta G^1 *:* empenta *a.*

65, d'hom *Hbcde;* l'entendra *BH :* be'ntendre *Dbce :* lo entendre *d;* sostenta *A :* s'asenta *EG*^{1}*de :* se çenta *H.* — 66, aquel *H.* — 67, tall *H;* la *ABDEG*^{1}*Habcde;* sciença *ABEH :* siencia *H;* y a.] jaguda *A;* haiuda G^1 | es nostra carn cayguda *a.* — 68, | m. no esplich *A;* no *B;* voluntat *ABDEG*^{1}*Habcde;* consenta *ABDEG*^{1}*Habcde.* — 69, en] e *B;* ben *ABa;* elleta *A :* electa *ade.* — 70, e] o *A;* prenguan G^1 *:* prenguen *H* | se pr enga en sa obra *a.*

Tot quant es d'om fa sa propia obra;
si ·u fa per Deu, sa vida es perfeta.

La vida d'om es en dolor constreta,
com los pus alts delits mundans pratiqua:
llur estament en fermetat no ·s fiqua,
o cambi pren qui ·ls pren ab ma estreta,
o fallex ço per on los delits venen;
e de ssi ells l'anima no contenten.
Com sobirans bens, ans d'aver, se tenten;
com son auts, ab si dolor sostenen.

Ignorantment les gens fals delit prenen.
Corrent al mal, puix a de be semblança,
en lloch de por an alegra 'sperança,
avents mes be, dementre no la tenen.
Atès lo lloch qual ab gran desig volen,
an compliment de dolor infinida.
Volent tot be no ·l troben ne partida:
per delitar, amargua dolor colen.

— 71, d'hom *Hbcde.* — 72, p. D.] perdent *A;* v.] obra *B;* perfecta *ade.*

73, d'hom *bcde;* contreta *de.* — 74, mundants *A* : pratica *ABDEHabcde.* — 75, lur *ADHbc;* stament *BE;* fica *ABDEHabcde.* — 76, ho *ADbcde;* quills *H;* p.] reb *ADHbcde* : *manca B;* ab] per *B;* streta *BEG*^{1} | quil ha per man estreta *a.* — 77, | o que fallezca *a;* ho *Abcde;* falleix *ADE abcde* : falex *G*^{1} : faleix *H;* hon *ABDEG*^{1}*Habcde;* venan *H.* — 78, | e si en ells *E;* he *b;* de *manca G*^{1}*;* daçi *B;* si *AEG*^{1}*Hcde;* els *H;* contenan *H* | llur arma no contenten *E* | e si en ells llur arma no contenten, *correcció d'una segona mà G*^{1} | quc per si ells a l'arma no contenten *a.* — 79, sobirants *A;* hans *H;* d'euer *AH* : d'auer *BEFG*^{1} : de hauer *Dad* : d'haver *bce;* sen *F;* sentenen *H.* — 80, hauts *ADEG*^{1}*Hbc* : ahuts *B* : aguts *a* : haguts *de.*

81, innorament *G*^{1} : hignorantment *H;* gents *ABDEG*^{1}*Habcd;* delits *ADabcde.* — 82, al] en *A;* pus *A* : puys *BG*^{1} : puis *E;* y ha *G*^{1}*;* ha *ABDEHabcde;* del *a.* — 83, hen *A;* loch *ABDG*^{1}*Hbce;* han *ADEG*^{1}*Habcde;* alegre *EG*^{1}*a;* sparança *A* : esperança *a.* — 84, havents *ABDEG*^{1}*abcd* : hauent *e;* dementra *H;* l'entenen *A* : l'atenyen *Da* : l tenen *G*^{1} : la tenten *H.* — 85, attes *ADEH* : alt es *Hbc;* loch *ABDG*^{1}*Hbc;* desitx *B* : desigch *H* : delit *a.* — 86, han *ABDEG*^{1}*Hade.* — 87, volen *EG*^{1}*;* troban *AH;* ni *H* : en *a;* pertida *H.* — 88, amarga *BDEHabcde;* senten *H.*

Alguns delits d'aquell ver delit solen
llunyar-s'en mes que ·ls altres no ss'en lunyen,
e tots aquells que delitar hy punyen,
si plaer an, ab ells no ss'aconsolen;
e, tant com pus en ells hom se delita,
axí forment a gran dolor s'acosta.
De luny mirant, lo camí 's plasent costa,
y el caminant, ronpent lo col, despita.

Carnal amor a gran pena concita
a tots aquells metens hy llur espera.
Desig mortal es passió primera;
de penedir no ·n cal aver sospita.
A les honors grans penssaments seguexen:
a riques gens servex la roberia;
dolor de mort han que llur be tolt sia;
senyors en nom e com esclaus servexen.

Si ·ls bens del cors per no res apareixen,
no ·us hy cal dar en açò gran crehença:
de fortitud lo bou a mes potença,
de temprament los hocells en florexen.

89-96, *manquen a*. — 89, d'aquel *H*. — 90, lunyar *ABDG*^{1}*Hbde* : luyar *c*; se *ABDEHbcde*: s'en *G*^{1}; quells *H*; llunyen *E*. — 91, he *b*; aquels *H*; qui *ABDEcde*; hi *ADEbde* : y *BG*^{1} : he *c*; puyen *AF*. — 92, plaher *ADEbcde* : player *H*; han *ADEG*^{1}*Hbcde*; ell *ADG*^{1}*bcde* : el *H*; s'aconsolen *ADEG*^{1}*bcde* : se condolen *B* : s'aconsolan *H*. — 93, | tant es com pus *A*; he *b*. — 94, fortment *ABDEG*^{1}*Hbcd*; ha *b* : la *de*. — 95, lluny *BEcd*; mirat *BDG*^{1}*H*; cami p. *Dbcde*; pla sens *BDEbcde*. — 96, y el] hel *A* : el *B*; lo] sel *DEbde* : ses *c*; rompent *ABDEG*^{1}*Hbcde*; coll *ABDEG*^{1}*bcde*.

97, | car mal amor *d*; conçita *BG*^{1} : consita *Ha*. — 98, tos *bc*; aquels *H*; matents *A* : metents *EG*^{1}*abcde* : mettens *H*; hi *ABDEHbcde* : y *G*^{1} : en *a*; lur *DHbc* | metents lur sperança *B*. — 99, desitx *B* : desigch *H*. — 100, del *bcde*; penadir *A*; haver *ABDEG*^{1}*abcde* | no cal auer suspita *H*. — 101, las *H*; honos *B*; vans *ABDEbcde* : mals *a*; pensaments *ABDEG*^{1}*Habcde*; segueixen *AEabcde*: saguexan *H*. — 102, ha *b*; r.] poques *a* : rriques *d*; gents *ABDEHabcde*; serveix *ADEG*^{1}*Habcde*; robaria *AH* : rroberia *d*. — 103, dolors *E*; h.] en *A* : an *B*; lur *DG*^{1}*Hbce*; tot *a*. — 104, senyos *B* : señors *D*; n.] mon *DHbcde*; sclaus *Ba* : escalaus *bc*; serueixen *AEHacde*.

105, dels morts *A*; cos *BDEG*^{1}*abcd*; apareixen *Aabcde* : apparexen *B* : appareixen *E* : aperexen *H*. — 106, | noy cal donar *a*; hi *ADEG*^{1}*Hbcde* : y *B*; ayço *E*; grant *G*^{1}; fiança *H* : creença *a*. — 107, fortitut *ABDEG*^{1}*Habcde*; lo be n'ha *A* : lo bo n'a *abc*; ha *ABDEG*^{1}*Habcde*. — 108, trampramest *D*; ocells *Ac* : oçells *BDHade* : ne *AEHbcde* : no *BD* : se *a*; floreixen *AEabcde*.

Per hun no res estime la bellessa:
en poch temps cau, e poch temps la s'en porta,
e sson poch fruyt als folls amans conforta:
la sanitat mal poch la ·ns te deffessa.

Be mostra ·l cos haver poca bonessa,
que de virtud l'animal brut lo passa.
L'om es senyor, donchs no per esta massa,
car d'esta part los bruts an mes d'espessa.
L'om es mortal animal rahonable:
quant a la carn, bestia n'es formada,
e la rahó en l'arma 's emprentada:
per esta part a Deu es comparable.

Tant quant finit pot esser estimable
ab l'infinit, e comte s'i pot metre,
a comparar se poria remetre
res de la carn ab l'esperit durable?
Sino ·l present la carn sentir no basta,
tastant, toquant, alguns delits sensibles;
los altres senys, per si no ·ls son playbles:
delit dels tres pels dos sobredits tasta.

— 109, un *ABEG*^{1}*ade;* stima *A :* stime *B;* bellesa *ABDEG*^{1}*acde :* belesa *H :* belasa *b.* — 110, | e molt poch (menys *a*) la s'en porta *ABDG*^{1}*Habcde.* — 111, he *b;* son *ABDEG*^{1}*Habcde;* alls *b;* f.] seus *A :* fols *H;* amants *ABDEHabcde* | als a. no c. *a.* — 112, p. m. *E;* la te *B;* defesa *BEG*^{1} | es per xich mal (ofeza *d'una segona mà*) deffesa *A* | es per chich mal (deffessa *H*) deffesa *DH* | del mal no la defesa *a* | es per poch mal (defesa *d*) deffesa *bcde.*

113, cors *Ae;* auer *H;* pocha *AB :* poqua *G*^{1}*;* bonesa *ABDEG*^{1}*Habcde.* — 114, virtut *ABDEH abcde;* pase *H.* — 115, l'hom *Dde :* com *DEbc;* señor *D;* donch *B :* mas *E;* parescha *A :* peresca *Dbc;* mase *H.* — 116, han *ADEG*^{1}*Habcde;* d'espesa *ABDEG*^{1}*Habcde.* — 117, l'hom *bde;* racionable *E* | y animal racionable *a.* — 118, ha *G*^{1}*;* bestia es *ABDEG*^{1}*Ha :* es bestia *bcde.* — 119, he *b;* l'arme's *A :* l'ama's *b :* l'anima's *H :* l'arma es *a;* empremptada *ADEa :* empremtada *BG*^{1} *:* enpremtada *H :* enprentada *de.* — 120, a D.] hauer *bc;* comperable *H.*

121, stimable *B.* — 122, ab infinit *BDbc;* e] en *Eade :* he *b;* compte *ABDEG*^{1}*abcde;* se *Ha de.* — 123, y a *a;* comparat *Dbc;* porie *bc;* rametra *H* | nos poria admetre *E.* — 124, l'espirit *A:* l'sperit *bc.* — 125, pressent *H;* s. la c. *DG*^{1}*bcde;* sentre *A;* baste *H.* — 126, testant *A;* tocant *BDEHabcde.* — 127, seny *B;* sy *F;* nol *Dbcde :* no *E;* paibles *DH :* plahibles *ABE :* paybles *abc:* pahibles *de.* — 128, delits *ADHabcde;* del *D :* dells *bc;* sobradits *H.*

Delit es bo, puix a dolor contrasta;
mas no val molt sens obra virtuosa.
Ell la complex, sens ell no 's saborosa,
on en dolor la virtud no ss'enguasta.
Donchs, quant la carn es a l'arma tirada,
per bon delit sa obra es perfeta;
no es rahó, mas es sa filla feta:
la part brutal rahonal es tornada.

Aquells delits de que la carn s'agrada
cascú be sap, hy els de l'arma ignora.
Aquella res que no fall algun' ora
entenen pochs y es per molt menys toquada.
A 'lguns se pert per falta d'ignorança;
altres, sabens, per no tastar, no preuen:
axi villans, qu'en lloch honrat no seen,
no senten be lo delit qu' onor llança.

En sser content cascú ha esperança
e follament aquell delit espera,

129, pus *A* : puys *BHa* : puis *Ebcd;* ha *b;* delit *AK;* contraste *H* || per si delit es bo res noy contrasta *B.* — 130, obre *H.* — 131, ella la *B;* el *F;* la] lo *ADHc;* compleix *ADE*G^1*Hbcde;* ella *B:* ell *manca F* : el *H;* no es *DHad;* sabrosa *D*G^1*Hd.* — 132, | hon dolor cap *a,* hon *ADE*G^1*abcde;* en] cap *ADEHbc* : cab *de;* dolar *c;* virtut *ABDEHabcde;* s'enguasta *A*G^1 : s'engasta *BDEHabcde.* — 133, q.] com *A;* l'amar *A;* acostada *a.* — 134, obra's G^1 : hobre es *H.* — 136, brutall *H;* es racional *Aa;* rational *B* : racional *DE*G^1*bcd* : raçionall *H* : raonal *e.*

137, aquels *H;* la] ma *a;* se grada *H* | d'aquella c. s'a. *A* | que la carn es portada *B.* — 138, sab *ABDEHbcde;* y *BE*G^1*H;* y e.] hells *A* : yls *Da* : ils *bce* : ills *d.* — 139, res] es *H;* fal *H;* alguna *D;* hora *de* || la cosa que no defall algunora *B.* — 140, molt *manca E* : molts *Hade;* tocada *ADEH bcde* : trobada *a* | e per menys praticada *B.* — 141, nalguns *E* : en uns *a* : ha'lguns *b* : algu *de;* per] en *ABDbc;* f.] sobres *d;* d'ignorancia G^1. — 142, sabents *ABDEHbce* : sabent *d;* t.] sentir *B;* nou *a;* prehen *ABDE*G^1*abcde* : prean *H.* — 143, axils *ABDe* : axills *Hcd* : aixills *b* : com los *a;* vilans *ABDE*G^1*abcde;* quin *D* : qui en *bce;* loch *ABD*G^1*Hbce;* hornat *A* : honrrat *BEde* : onrrat G^1; no *manca Dbc gratat F* : ne *a* : si *d;* sehen *ABE*G^1*Habcde.* — 144, be] vers *a;* c'onor *D;* que *GHad;* honor *A*G^1*Habcde;* lança *ABDHbce.*

145, en esser *F;* ser *ABDE*G^1*Habcde;* sperança *BF* : sesparança *A* : sa sperança *DE*G^1*abcde.* — 146, he *b;* spera *BE.*

car los llidons vol trobar en figuera
e tals morischs cerqua 'n la dolça França.
Hu es lo be cerquat en grans partides;
no y ha delit sens dolor en alguna.
Qui mes ne pren ha voluntat dejuna;
los menys volens ne han alegres vides.

Ans que virtuds sien per hom sentides,
los vicis an mesa dins nos lur força,
e, si per temps la rahó tant s'esforça,
es conexent e no clar ses fallides.
Durant lo temps mals abits se nodrexen;
en hom sens hom aquest abit se talla;
l'arma y lo cors s'en fan cota y gramalla,
e los broquats leigs vestits li aparexen.

Qui son aquells qui 'n tanta virtud crexen
que solament los vicis se coneguen?
La major part, yo son cert que ferm creguen
que ço es bo que volen e conexen.
Puix l'om es mal, lo be no li pot plaure,

— 147, ledons *A* : lidons *DHbc* || car vol rayms trobar en la figuera *B*. — 148, | e los morischs *a*; he *b*; t.] als *E* : talls *ABDE*G^1*abcde*; sercant *AH* : cerca'n *BDbcde* : serca en *a*; dolsa *a* : dolçe *d*. — 149, un G^1; serquat *A* : cercat *BDEbcde* : sercat *Ha*; pertides *AH*. — 150, | no trob delit *B*; a *Ede*. — 151, no *A*; a *Ha*. — 152, dolents *A* : volents *ABDE*G^1*Habcde*; alegras *H*; vidas *H*; n'atenyen plaents vides *B*.

153, virtuts *ABDE*G^1*Habcde*; sian G^1; p. h.] en nos *a*. — 154, han *ADE*G^1*Habcde*; maça *A*; nos *manca B*; llur *Ead* : sa *H*; forsa *a*. — 155, y *a* : he *b*. — 156, | desconeyxem *b* : desconeixem *cde*; conaxent *AH*; fallidas *H*. — 157, habits *B*G^1*ade*; nodreixen *AEbcde*. — 158, | e no sens l'om *a*; habit *B*G^1*ade*. — 159, | l'arm' e lo cors *A* | l'arma e cos *a*; lo] el *E*; cos *BDE*G^1*bcd*; s'an *H*; cot *A*; y] e *Ae*; gran malla *D*. — 160, he *b*; brocats *ABDEabde* : brocarts *c*; letx *B* : lleigs *E*; vestir *B*; li *manca ABDEHbcde* : los *a*; apareixen *AHbcde* : appareixen *E* : parexen *a*.

161-208, *manquen F : Ortografia segons* G^1. — 161, aquels *H* : equells *c*; qui en *a* : qu'en *de*; virtut *ABDEHabcde*; creixen *AEbcde*. — 162, viçis *Bd*; se] seus *Ede*; coneguan *B* : conexen *H* | los seus vicis coneguen *a*. —163, magor *H*; jo *AH*; so *Ba* : som G^1; sert *H*; fermament *B*; reguen *A*. — 164, so *Ha*; e] o G^1*a* : he *b*; coneixen *AEbcde*. — 165, pus *A* : quan *B* : puys *H* : puis *E*: quant *a*; l'ome *a* : l'hom *bcde*; plaura *H*.

car no té part en be que aquell tira;
en voler d'om es al començ que gira,
mas l'abit fet, Deu ajudant, pot raure.

En saborit sentiment deu recaure
aquell delit qu' en be obrar se troba.
D'aquest delit l'arma sol no ·n fa troba,
mas en lo cos tal sentiment ha jaure.
Tant quant cascú es pus dispost a rebre,
aytant val menys, si no hix en bel acte.
Dels dos loants en surt aquest contracte:
sens llur acort no ·s pot virtud consebre.

A si matex par que vulla decebre
qui sa valor aytant com pot no munta.
Tota res d'el vol a bondat conjunta,
lo fill y el net, lo bou y el ca de lebre:
segons l'amor, axí llur be demana.
Amant a si molt mes del be s'aparta.
Desigant be, s'umple de mal e ·s farta:
mal vol per sí y a l'altre vida sana.

— 166, ne *B;* te p.] repart *bcde;* q.] de *B;* aq.] a ssil *B:* a sil *a;* tire *ABDEHa.* — 167, poder *B;* d'hom *abcde;* comens *B;* ques *ABDHbcde;* gire *ABDEG'H* en lo comens pot ser quel voler gire *a.* — 168, l'habit *de;* traure *bcde* || mal abit fet sens deu prest nos pot raure *B.*

169, caure *E.* — 170, ben *Ha;* sa *H;* cobra *a.* — 171, d' *manca Dbc;* l'alma *a;* sol] son *B* : sols *a;* non] no *Ead;* trobra *H* : rroba *d* : roba *e* | l'arma sol na troba *G'.* — 172, cors *Ae;* a *ADabc;* jaura *H.* — 173, dispot *d;* ha *b;* rrebre *d.* — 174, ay] en tant *B;* ix *ABDde;* bell *ADEabcde.* — 175, pels *bce;* lohants *AG'Hbce* : lloants *Ed* : lloats *a.* — 176, lur *ADHabcde;* virtut *ABDEHabcde;* concebre *ABDEabcde.*

177-184, *manquen a.* — 177, axi *A* : assi *DEbc;* mateix *ADEHbcde;* deçebre *BEH.* — 178, ay] en tant *B.* — 179, d'ell *ABDEHabcde;* val *e;* a] o *A;* abandonat *B;* conjuncta *ADH.* — 180, y el] el *ADHbcde* : o *B;* y el] el *AB* : yl *bde* : il *c;* llebre *E.* — 181, sagons *H;* lur *ABDHbce.*—182, açi *H;* m. m.] moltes *A* || mes amant si de aquest be s'aparta *B.* —183, desijant *BDEbcdc;* sunple *ADHd;* hi s *E.* — 184, he *b;* d'altra *AH;* y a l'] e d'altre *ADHbce* || menjant veri vol sa persona sana *B.*

Puix que virtut delit e be ·ns comana,
per que no ·ns plau virtud, e vici ·ns alta?
La voluntad a be y a delit salta;
l'enteniment sol entendre ·l ver mana,
mas no volem tastar d'esta vianda,
car en començ desaborida ·s mostra.
L'avol delit sent la passió nostra;
aquest l'ateny, treball e cura granda.

A tal delit los pechs no troben anda,
puix que no es en ells esperiença.
Fe no havens, no ·ls basta conexença;
lo no sentit per ells lexen en banda.
No volen mal, quant son en malaltia,
e, pobrejant, cobejen les riquees,
los flachs e leigs, forces e grans bellees:
luny, fora sí, han tota s'alegria.

Tot hom vol be per que delitat sia;
e, no sentint aquell propi de l'arma,
cerqua ·l del cos, e de aquest se arma
e d'altres molts que follament se fia;

185, pus *A* : puys *BH* : puis *E;* he *b.* — 186, virtut *ABDEHabcde;* he *b;* vicis *AG*[1] : viçis *B* : visins *H.* — 187, voluntat *ABDEabcde* : volentat *H;* ha *b; la segona* a *manca A* : ha *b.* — 188, ver, *manca B* : be *a;* entrendel *G*[1] : entendrell *H;* entre lo ver *A.* — 189, valem *c;* testar *A;* de sa *H;* d' *manca E.* — 190, en] al *a;* comens *Ha;* dessaborides *A* : dessaboridas *Babc.* — 191, | lo mal delit *B;* patio *B* : pacio *H.* — 192, n'ateny *Ebcde;* traball *A.*

193, al *abc;* t.] bon *a;* pecs *H* : pech *c;* troban *B.* — 194, pusque *A* : puysque *BH* : puisque *Ebc* : perque *a;* es en *manquen B;* esperiencia *B* : speriença *DEbcde.* — 195, ffe *AH;* havents *ABD EHabcde;* conaxença *A* : conoxença *G*[1] : coneixença *Hbc.* — 196, sentir *DG*[1]*bcde;* els *H;* leixen *EH bcde:* llexen *a;* en] a *H.* — 198, he *Hb;* cobegen *A* : cobran *B;* riqueses *ADEabce* : riquehes *H:* rriqueses *d.* — 199, he *b;* leytgs *A* : letxs *B* : lleigs *E* : llechs *a;* forçes *AHbd* : forses *a;* he *b: manca c;* belleses *ADEabcde* : belles *G*[1] : beleas *H.* — 200, lluny *Ead;* totalegria *G*[1]*;* salagria *A.*

201, he *b;* propri *Dabc.* — 203, cercal *ABDEbcde* : çerqel *H* : sercal *a;* cors *AHae;* he *b;* d'aq. *H.* — 204, solament *a.*

los quals, com son units en una cosa,
aquella es de l'hom Benahuyrança,
cascú per sí l'om havent-n' esperança,
en algú d'ells sa pensa no reposa.

Per millor part Deu l'enteniment posa
com a senyor en cascuna persona,
e, si 'n açò que ·l deu donar no ·l dona,
com pus n'ateny en tant mes li fa nosa:
car de per sí lo lleig fet tristor mena,
e sent-ho mes qui d'entendre mes toqua,
si com l'om foll qui ·s fir l'ull d'una broqua,
com pus dret fir, sa vista destermena.

Tota passió es cert que mes s'encena
en l'om suptil qu' en perssona grossera,
car entenent encontra la carrera
d'oy o d'amor d'on s'aparella pena,
car solament pratiquant de l'entendre,
no espletat en virtut n'en sciença,

— 205, c.] quant *E;* hunits *H.* — 206, benuyrança *Aa :* benahuirança *De :* bonahuyrança *E :* benehuyrança *H :* benhauhirança *bc :* bona'uirança *d.* — 207, auent *H;* nesparança *A :* esperança *DHbcde;* h. (l'om *D*) l'hom *Dbcde* | e separats quin algu te sperança *B.* — 208, algun *Aa;* dels *H;* raposa *A.*

209, mellor *B :* melor *H;* D.] de *Dbc.* — 210, ha *Hbc;* señor *D.* — 211, | e (he *b*) si en ço *BDEHbcde* | e si en asso *a;* que G^1; d'onor *A.* — 212, ne teyn *H :* l'ateny *a :* ne ateny *d;* aytant *a;* m.] pus *B.* — 213, leig *ADG¹bcde :* letx *B :* leigch *H :* lleg *a.* — 214, | essent homens *A* | e mes ho sent *a;* essent *BD;* he *b;* decendre G^1; toca *BDEHabcde.* — 215, col *E;* lo *ABa :* l'om *bcde;* broca *DEHabcde* | quis ferit d'una broqua *A.* — 216, fer *A;* destramena *A :* determena G^1: desstermena *H.*

217, sert *H;* s'ensena *Aa :* cencena *F :* sentena *H.* — 218, lo *A :* l'hom *bcde;* sobtil *A :* subtil *BDEabcde :* subtill *H;* que en *ac;* persona *ABDEG¹abcde :* presona *H;* grocera *B :* grosera *H.* — 219, entanent *H :* l'entenent *a.* — 220, d'hoy *bc :* de oy *d;* o] e *AH :* ho *bc;* d'emor *A;* d'on] hon *cde;* separella *A :* separrella *H.* — 221, c.] donchs; praticant *ABDEG¹abcde.* — 222, spletat *BE:* esplatant *H :* espletant *bcde;* virtud G^1; ne EG^1 : ni *a;* ciença *DFH :* sciencia *a.*

de ço que ·l plau ha major conexença
e no es res que 'n dol no ·l faç' encendre.

Si Deu a l'hom groser lo plau defendre
de fam e set e de dolor ssenssible,
altra dolor no li pot sser terrible,
si ja molt prop d'aquestes no ·s deu pendre.
E donchs de tant l'om entenent pren colpa
com en dolor a l'home grosser passa;
saber a poch e giny contra sí massa;
lo poch hy el molt, cascú per sí l'encolpa.

— 223, d'aço *B* : d'ayço *E* : de so *H*; menor *A* : magor *H*; conaxença *A* : conoxença G^1 : coneixença *H* ‖ asso quel plau sab per experiencia *a*. — 224, quel DEG^1Hbcde; nom *A* : lo *E* : no G^1a: nel *bc*; façençendre *A* : faça stendre *B* : façantendre *DF* : façançendre *E* : faça ençendre *H*: fassa estendre *a* : fa contendre *bcde*.

225-232, *tenen per titol* fi G^1. — 225, grosser $ADEG^1Habcde$: grocer *B*; lo] no *DHbc*; deffendre *ADEHbc*. — 226, ffam *A*; o set *B* : y set *e*; y de *a*; de *manca* G^1; sensible $BDEG^1abde$: sensibble *H* : semsible *c* | e dolor incensible *A*. — 227, altre *ADHabcde*; ser $ABDEG^1H$ *abcde*; terribble *H*. — 228, d'aquests *F* : d'aquesta G^1. — 229, l'hom *Dbcde*; culpa DG^1. — 230, c] quant *E*; l'hom G^1 : l'homa *H*; grocer *B*; posa *A* : pasa *d*. — 231, ha *ABDEHbcde*; he *b*; e q.] engeny *B* : enginy *F* : engeni *a*; m.] nosa *A*. — 232, hy el] hel *A* : el *Ba* : y el DEG^1 : y ell *H*: yl *bcde*; quascu *B* : causcu *a*; l'ancolpa *A* : l'enculpa DFG^1a. — *El mot* fi *a la fi A*.

CI

LO VIZCAHÍ QUE ·S TROBA ’N ALEMANYA

Solament la seva dama el pot guarir. Davant d'ella es com un esclau, incapaç de resistir, com un infant perdut entre roques. Dels seus ulls l'amor ha passat al seu cor, però la Fortuna no deixa triomfar l'Amor. Estima la seva dama amb una folla afecció que estimula el seu desig y afebleix la seva intel·ligencia. N'està tot regirat. — Tota la seva felicitat es vora la seva dama.

Lo vizcahí que ·s troba ’n Alemanya
paralitich, que no pot senyalar
si es malalt, remey no li pot dar
metge del mon, si donchs no es d’Espanya.
Qui del seu mal aurà mes conexença
y n’entendrà millor sa calitat?
A tal son yo e ’n estrany lloch posat
c’altre, sens vos, ja no ·m pot dar valença.

Al titol : Obres d’amor. Mossen Ausias March *E;* Mossen Ausias March G^2*;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, viscahi *Dbcde;* qui s *D;* troba en G^2*de.* — 4, metje *de.* — 5, d. s.] de son *E;* hauria *DEbc.* — 6, | y entendra molt *Dbcde;* molt *d'una segona mà D;* mellor *E;* qualitat *DEbce.* — 7, | e tal som yo *d;* loch *Dbce.* — 8, qu’altre *Ebcde.*

Yo viu uns ulls aver tan gran potença
de dar dolor e prometre plaer,
yo, 'smaginant, viu sus mi tal poder
qu' en mon castell era 'sclau de remença.
Yo viu un gest e sentí una veu
d'un feble cos, e cuydara jurar
qu' un hom armat yo ·l fera congoxar.
— Sens rompre ·m pel, yo ·m so retut per seu!

Si com l'infant que sab pel carrer seu
prou be anar, segons sa poc' edat,
si en escullls per cas se veu posat,
està pauruch (no sap hon se té ·l peu)
d'anar avant, perque no ·y veu petjada;
no vol, ne pot usar de camí pla:
tornar no sap perque altr' i ·l portà,
que ell per sí no ferà tal jornada.

Mos ulls d'açò an feta la bugada,
e tots sos senys s'i son volguts mesclar!
Yo pena ·n pas; mes no ·y puch contrastar,
per qu' algun tant ab delit es mesclada.
Amor me vol, e Fortuna ·m desvia:
a tals contrasts no basta mon poder.
Sens ell' al mon remey no puch aver.
— Donchs dir m'eu vos ja de mi que ·us paria.

9, Io *bc;* vi *d;* haver *DEbcde.* — 10, he *b;* plaher *DEbcde.* — 11, yo esmaginant G^2 : y esmaginant *bcde.* — 12, esclau G^2*de.* — 13, vi *d;* he *b.* — 14, ẽ *D* : he *b.* — 15, que un G^2 : que a un *d;* conguoxar *d.* — 16, pell *d.*

17, col *E;* qui *E.* — 18, poca *DE*G^2*d* : poca 'dat *b.* — 19, esclus G^2 : sculls *bc.* — 20, pahuruch *Dbc;* sab *DEbcde;* se t.] te lo *d.* — 22, no] ne *Ebcde.* — 23, sab *DEbcde;* p. q.] de hon *DEbcde, d'una segona mà,* perque *de la primera D.* — 24, | ni menys per si *Dbcde, d'una segona mà, sobre text rascat D;* no] may *Dbcde,* may *d'una segona mà D.*

25, d'ayço *E;* han *DEbcde.* — 26, he *b;* mos *E*G^2 *d'una segona mà y a sobre* sos G^2. — 27, penam *d;* mas *Dbcde;* pusch *E.* — 28, que G^2. — 29, he *b;* fortunal *D* : f. me *e;* d'suia *e.* — 31, pusch *E;* haver *DEbc.* — 32, de mija *E;* que m *Dbcde.*

Dormint, vetlant, yo tinch la fantasia
en contemplar qui am, qui es, què val,
e, quant mes trop, lavors me va pus mal
pe ·l pensament qui ·m met en gran follia,
hoc, en tan gran que yo am son desdeny,
son poch parlar, son estat tal qual es,
mes qu' esser rey del poble tot francès:
e muyra prest, si mon parlar yo ·m feny!

Vos no voler lo meu voler empeny,
e vostres ulls an mon arnès romput.
Mon pensament minvant m'a ja vençut:
so presoner pauruch per vostre seny.
Lo vostre gest tots mos actes afrena,
e mon voler res no ·l pot enfrenar,
l'ivern cremant, l'estiu sens escalfar.
Aquests perills me daran mala 'strena.

Bell' ab bon seny, tot es poca fahena
al meu afany de ver vos lluny estar,
car prop de vos res no ·m pot mal temps dar,
e luny de vos no trop res bo sens pena.

33, vellant *E* : velant *d*. — 35, he *b;* trob *DEbcde;* llauos *E* : llauons *d;* ve *E*. — 36, del *E*. — 37, he *b* : e *cde;* tant G^2. — 39, que ser *Ede*. — 40, he *b;* si'n *Ebce* : si en *d*.

41, enpeny *DEbde*. — 42, he *Db;* han *DEbc*. — 43, m'ha *cde*. — 44, pahoruch *D* : pahuruch *Ebc*. — 46, he *Db*. — 48, estrena G^2.

49, bella G^2; faena *Dbcde*. — 50, affany *Dbcde;* veure *DEbcde* : deure G^2; luny *Dbcde*. — 51, c.] puis *E*. — 52, he *b* : y *e;* luny *Dbcde;* trob *DEbcde*.

CII

QUAL SER' AQUELL QUE FORA SÍ MATEIX

L'amor corporal y els seus efectes

Es de planyer aquell que estima sense poder coneixer la passió que ·l regira. El poeta declara que en ell l'apetit ha près el lloc de l'esperit. Havia nascut per contemplar les virtuts de la seva dama; però ja ha descrit suficientment, altre temps, els secrets de l'Amor. Ara en ell no hi ha sinó amor brutal.

Aquest amor, on l'ànima acaba per pendre part amb el cos, es aviat satisfet y perd la seva força tot seguit que se n'analitza amb cura. Insaciable, no deixa darrera d'ell sinó tristicia y amargor. Déu ha permès que ell també l'experimentés bé perquè no s'irrités ja contra aquells que ·n són posseits.

Es una lluita entre el seu cos al qual aquest amor convé, y la seva ànima que ·l detesta. En ressent a la vegada plaer y dolor. Però ·l plaer es passatger y engendra, amb el desig y la gelosia, sofriments més duraders.

Aquest estat, aquesta barreja d'amor y d'odi, té dugues causes; de primer, perquè, compost d'una ànima y d'un cos, estima més aviat amb el seu cos que amb la seva ànima y que l'apetit resisteix en ell a la raó; després, perquè ·ls amants estan gelosos de la llur dama, en la qual cerquen a tort la perfecció y la constancia.

Després de consells als savis, el poeta conclou que la pau, es a dir la felicitat recercada per l'home, no pot residir sinó en el cos o en l'intel·ligencia pura.

Al titol : Altres *B;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March *G*[1]*;* Mossen Auzias March *H;* Vuytena (de la mort) *K;* Cantica moral *a;* Obres de amors *b;* Obres de amor *c;* De amor canto *d;* De amor cant *e*.

Qual ser' aquell que fora sí mateix
fara juhí, puys sí no sab jutjar?
Sa passió no sabrà estimar,
quanta 's ne qual, ne si minva o creix.
Qual es lo foll qu' estime res de ssí,
puys lo voler no sab on li darà?
Son mal vinent no sab com lo sentrà,
lo que sofir no sab de fi en fi.

Traure no ·s pot d'aver nom de mesquí
qui son voler l'à en tal part lançat,
que no sab com ama o es amat:
d'och o de no no pot fer bon juhí,
e passa molt dolrossa passió
que ·n pert dormir e se ·n veu alterat.
En hun instant se troba reposat
que ·l par jamés vendrà en tal sahó.

1, qui *BDEG*^{1}*Hbcde;* se *a;* matex *BG*^{1}*K.* — 2, ffara *BH;* puix *DG*^{1}*bcde :* puis *E;* sap *BG*^{1}*;* jutgar *bcd.* — 3, passion *bc;* stimar *BG*^{1}*c.* — 4, quant' es *Ebc :* quanta es *ade;* e qual *BDbc;* e si *BDbcde :* ni si *a;* munta *G*^{1}*;* o] ne *E :* ho *H :* ni *a;* crex *B.* — 5, que rime *B :* qu'estima *ade;* si *BDEG*^{1} *Habcde.* — 6, puix *DG*^{1}*abc :* puis *Ede;* sap *G*^{1}*;* hon *G*^{1}*Ha;* hon (hom *d*) lo metra *BDEbcde.* — 7, sap *G*^{1}. — 8, lo] so *bcde;* sofer *G*^{1} *:* sofrir *ade;* sap *G*^{1}*;* de si en si *abcd.*

9-16, *Dues redaccions : l'una en el text està representada, per EFG*^{1}*HKade, l'altre, en nota * seguint D, figura en BDbc.* — 9, t.] fugir *Ede :* taure *H;* no p. *EKde;* d'haver *BDbce :* de hauer *d;* mezqui *G*^{1}. — 10, l'ha *BDbcde;* prat *a;* llançat *Ead :* lancat *F.* — 11, ho *H.* — 12, d'hoc *de;* o] ho *H;* far *d;* juy *K.* — 13, pasa *d;* m.] fort *HKa;* dolrosa *BDbce :* dolrrosa *E :* dolorosa *G*^{1}*d :* dollor e *H :* dolor e *Ka;* patio *K.* — 15, y en *E;* un *BDEabcde;* istant *H;* repossat *H.* — 16, per *K.*

* Yo so aquest e puch me dir (mezqui *bc*) mesqui:
d'oy e d'amor me trob (trop *B*, pationat *B*) passionat,
tan egualment e fort que so (qu'estich *bc*) torbat
Qual d'aquests (de *B*, aques *b*) dos ha major part en mi,
dant-me assalt qualsevol passió
ab tal dolor que n'estich alterat,
e puix (puys *B*) me trob (trop *Bbc*) d'aquella reposat,
venint aprés de l'altra la (lur *bc*) sahó.

*Aquesta segona redacció ha estat publicada, per segona vegada, sota ·l titol d'*Esparça de amor, *en d* (foli 140) *y en e* (foli 133), *amb el primer vers aixi modificat :* Yo so molt trist e puch me dir mesqui; an *per* ha, *al v.* 12; llur *per* la, *al v.* 16.

Si com aquell qu' en la mar té maysó
e d'aquell' art se té per molt sabent,
e veu tal temps fora d'esperiment
qu' a son juhy es contra la rahó;
e va en part on per null temps no fon,
e veritat sa buxola no ·l diu;
de tot quant feu e dix allí ·s desdiu,
com creu ses leys que Natura confon.

Si guart lo temps present e lo que fon,
de nou creat me par que m'haja Deu.
Mos apetits e lo penssament meu
cambi han pres, no se com ve, ne d'on;
car en amar fuy tot de l'esperit,
e no ·l me sent e sent en mi amor.
Si no amas, no sentria dolor:
lo mal d'amor menciona delit.

Per contemplar fuy en lo mon exit,
penssant los bens e lo gentil voler
d'aquella 'n qui mon voler e saber
eren lançats, sens haver ne despit.
No ·m cal dir pus, car en passats escrits
he sats parlat d'Amor e de sos fets,
e descuberts molts amagats secrets,
los quals en mi son de present fallits.

17, maiso *a*. — 18, de aq. *d;* molt per *BEG*^{1}*H*. — 19, | e ve li temps *BDbcde*. — 20, qu'en *BDbcde :* que a *H :* car *a;* juhi *BDEG*^{1}*Habcde*. — 21, hon *EG*^{1}*H* | hon per nengun (negun *D*, temps fo *B*) temps fon *BDbce*. — 22, bruxola *BEG*^{1} *:* buixola *Dbcde;* no diu *E*. — 23, | e dix se desdiu *B* | dix clar se desdiu *Dbcde*. — 24, c. c.] rompent *abce;* veu *BDE;* lleys *EG*^{1}.

25, | e lo passat que fon *EG*^{1}. — 26, aja *Ba* , de nou me par que m'aja (m'haja *G*^{1}) creat deu *EG*^{1}. — 27, appetits *H;* pensament *BDEG*^{1}*Habcde*. — 28, an *B;* d'hon *bcde*. — 29, amor *DG*^{1}*abcde;* del sperit *BEHae :* de l'esperit *DG*^{1}*bc :* del spirit *Fd*. — 30, s.] trop *B :* trob *Dbcde;* essent *BD abcde*. — 31, sentira *bc*. — 32, d'emor *H;* mençiona *BEd*.

33, | so exit en lo mon *a*. — 34, pensant *BDEG*^{1}*Habcde;* gentill *H;* valer *E*. — 35, d'aquella en *d;* e] y *Dbcde*. — 36, llançats *EG*^{1}*d :* lancats *BF :* llansats *a;* auer *H;* despits *F* | e punt no m'en penit *BDbcde*. — 37, call *H;* scrits *BDEabc*. — 38, he] e *a;* asats *d;* perlat *H;* d'emor *H*. — 39, he *G*^{1}*;* amaguats *H*. — 40, son e de *B;* pressent *H*.

Mos bells volers son de present finits;
solament am de un' amor brutal,
que passa 'n mi en l'espiritual,
forçadament, com arma y cors units.
Axí m'es nou aquest mal sentiment,
com si amat yo per null temps agués.
Tots los costums d'amor veig al revés:
en poca part han semblant aparent.

Parlat he ja sens clar coneximent,
d'aquest' amor per qu' en mi tant habita,
mas l'altr' amor honesta la te 'strita,
que no 'n sentí sino hun mouiment.
Mas he sentit qu' en est' amor del cors,
temps discorrent, l'anima 'n pren sa part,
e mescla-s'i hom sens haver esguart:
d'on se penit e mostren-ho sos plors.

Moltes veus es que yo sent mon repos,
tant quant al cors, puys fartament ateny;
mas l'apetit a mes delit m'empeny,
e troba carts per voler cullir flos.
Molt hom es bo per esser un catiu,
que per senyor no valrria hun clau.

41, molts *B* : *n. t. K*; vells *K*; voles *BK*; pressent *H*; fallits *a*. — 42, d'un *G*^{1}; una *a*; brutall *Hbc*. — 43, passa en *ae* : passa en *d*; l'esperitual *G*^{1} : l'espirituall *H*. — 44, fforçadament *H* : forsadament *a*; cos *BDEG*^{1}*abcde*; unit *b*. — 45, aixi *bcd*. — 46, hagues *G*^{1} | p. n. t. yo (agues *BHbcde*) h. *BDHabcde*. — 47, vetx *B*; reuers *H*. — 48, poqua *G*^{1}; an *B* : hun *bc*.

49, e *Bd*; coneiximent *bd*. — 50, perque en *de*; tant *BDEG*^{1}*Habcde*; abita *BEHbc*. — 51, | honesta l'anulla *BDEKH* | honesta l'an gitá *G*^{1} | d'onestat lo anulla *a* | honestat anulla *bc* | honestat la incita *de*. — 52, no senti *E*; un *BDEG*^{1}*bcde* : lo *a*. — 53, | mas ara (hara *de*) veig *ade*; ha *H*; cos *BDEG*^{1}*abc*. — 54, | t. scorrent *B* | t. es corrent *DEG*^{1}*Habcde*; l'anima empren *d*. — 55, auer *Hd*; n'esguart *EG*^{1}*Ha*; sguart *B*. — 56, d'hon *cde*; s'en *G*^{1}; mostran *G*^{1}; plos *EG*^{1} | e mostra s per sos (plors *D*) plos *BDbc*.

57, io *H*. — 58, cos *BDEG*^{1}*abcde*; pus *BEG*^{1}*a* : puix *Dbcde*. — 59, d.] voler *a*; m'enpeny *BDE bcd* : empeny *H*. — 60, trobe *Ead*; voller *H*; collir *Eacde* : colir *b*; flors *DG*^{1}*Ha*. — 61, hun *H*. — 62, qui *E*; per que *G*^{1}; señor; valrrie *B* : valdria *DEbcd* : valria *BHe*; un *BDEG*^{1}*Hbcde* | no val tant sols un clau *a*.

Axí Amor es bo, si 'n loch baix jau,
e mal, si vol fer del cors mort hom viu.

Si com aquell qu' ab flaca barca 'n riu
pesca son peix e viu sats cabalós,
mas, per esser de bens pus abundós,
entra 'n la mar e no ·y espera 'stiu:
ne pren aquell qui ama dona vil
e l'es plaent tan com toca la carn;
si mes ne vol, prenga ·s de ssí escarn;
si n'es forçat, vaga ·s negar al Nil.

Aquell' amor deu ser tenguda vil
que null delit aporta 'n lo report:
en molt breu temps passa lo seu deport.
Mal criminós ha e delit civil
qui ama carn e l'anim' avorreix;
obra e tanch sos ulls, cloent l'oir,
car per aquells dolor ha de sentir,
e son aquells d'on amor se nodreix.

Aquest' amor ses forces aflaqueix,
si primament enquesta se ·n fa ·l mon.

— 63, aixi *bcde;* si en *Bd;* lloch *ad;* bax *B.* — 64, cos *BDE*G^1*bcde;* mort cos G^1; h.] un *BDb* : cos *c.*

65, aquel *B;* qab *H* : que ab *de;* flaqua G^1; barcha'n *B* : barqua'n G^1 : barca en *d.* — 66, peixca *Dbc* : pesqua G^1; pex *Ba;* treballos *a.* — 67, abudos *B* : habundos G^1. — 68, spera *BEH;* estiu *Ebde.*— 69, que *Ba.* — 70, elles *B;* plahent *DEabde* : plazent *E;* tant *BDE*G^1*Habcde;* c.] quant *BDHbcde;* toqua G^1. — 71, prenga de *E* : prengua de G^1; si *DE*G^1*Habcde* | prengues d'asi ascarn *B.* — 72, vajas *BDE*G^1*Hade* : vejas *bc;* nyl *a.*

73, esser *B*G^1; tenguda'n *BDE*G^1*Habc* : tenguda en *de.* — 74, aporta en *de;* recort *BDEH bcde* | aporta en llur report *a.* — 75, en] e *B.* — 76, e] per *BDHabcde;* ceuil *E.* — 77, fe l'anima vorex *B* | e l'arma auorreix *E* | e l'anima n'auorreix *H* | a l'anima 'borreix *a* | e l'anima 'borreix *de.* — 78, e] en *B* : y G^1 : o *a;* tant *B;* los *a;* clohent *E*G^1; l'oyr *Ba* : l'ohir *DEb* : l'hoir *ce* : lo hoir *d* ‖ obre los hulls e tanch del tot l'ohir *H.* — 79, aquels *H* ‖ obrals (obrels *de*) del cors (cos *B*) e tanch los del sentir *BDbcde.* — 80, | com si en çells *E;* e] ells *a;* nodrex G^1 ‖ si contrafa amor en ell (en ell amor *B*, descrex *B*) descreix *BDbcde* ‖ car tot quant hou en hira conuerteix *H.*

81, afflaquex *B* : aflaquex G^1. — 82, ‖ si es enquest e vist (aiust *B*) los mals quey son *BDbcde.*

Si ·ls amadors an esguart al que fon
y als altres temps, dolor sens amor creix,
amants voler ferm y als altres honest.
Penssant açò, qui es que no s'espant?
Qual dona es que no sia dubtant
ella y amar, si d'ells serà enquest?

O trist d'aquell que un cors desonest
ama forçat e fer honest lo vol!
Di' abciach per solemnial col,
mas no del tot d'ignorança 's conquest,
ans sab que may fartà la sua fam.
Desvergonyit a dar e pendre larch,
no ·y ha bocí que li pareg' amarch:
que ·s deu penssar de les pomes del ram?

D'altre que mi no puch haver just clam:
lo meu delit es qui m'a decebut.
Trobat so pres ans que regonegut,
no pas tot mi, car no ·m plau que yo am,
ans sino tant com fora seny romanch;
e sentiment continuu dolor pas;
partit me trob com si hom me serras;
si ·m vull aunir, lo cor me trob sens sanch.

— 83, sils] sos G^1; han *BDEG*^{1}*Habcde;* sguart *a* ‖ e sobre tot a l'amador confon *BDbcde.* — 84, y *manca E;* crex G^1 ‖ amant aquell qu'en estrem (strem *B*, avorrex *B* : aborreix *de*) auorreix *BDbcde.* — 85, amans G^1 | honest e desonest *E* ‖ e vol ensemps honest y (e *B*, desonest *Bc*) deshonest *BDbcde.* — 86, pensant *DEHabcde;* ayço *E* : aso *a;* qui *E;* s'spant *d.* — 87, qui no *Dbc;* duptant *H.* — 88, amor *BDEG*^{1}*abcde;* 'nquest G^1.

89, de aq. *d;* cos *BEG*^{1}*ade;* deshonest *Dbe.* — 90, forsat *a.* — 91, absiach *E* : abçiach G^1: abziach *d;* pel *B;* sollempnial *B* : solennial G^1 : soplenial *a* : solempnial *de.* — 92, de ignorança es *d* : d'ignorança es *e.* — 93, sap *BG*^{1}*H;* f.] carn *FG*^{1}*a, esborrat y reemplaçat per* fam *F.* — 94, desuergonyt *EH;* ha *H;* llarch *EG*^{1}*ad.* — 95, a *Ba;* boçi *B;* paregu *G*^{1}*H.* — 96, pensar *DEG*^{1}*Habcde;* las pomas *H.*

97, pusch G^1 : puxch *a;* auer *H.* — 98, m'ha *DEHbcde;* deçabut *H* : dessebut *a.* — 99, reconagut *H* : reconegut *d.* — 100, jo *B.* — 102, he *de;* continu *DEbcde* : contino *a.* — 103, mi G^1; sercas *B* | c. si mi h. çerras *E* | tant com si m asseras *a.* — 104, haunir *BDHb* : hunir *Ee* : unir *G*^{1}*ade;* trop *B.*

Hoit he dir que, per esser pus franch
a perdonar Sent Per' al peccador,
Deu permeté que vengés en error,
mostrant-li com lo sancer pot ser manch;
tot enaxí de mi Deus ha permès
que ame tal que no ·s gose be dir,
per que jamés me pusqua 'nfellonir
encontr' algú que d'amor sia pres.

Tan clarament partir me viu jamés;
no fon en mi tan maniffest contrast,
car ma carn sent son apropiat past,
e res tan fer a m'anima no es.
Grat e desgrat en mi han trobat loch,
a cascú d'ells ha trobat tot son alt:
m'arma 'n contrat lo seu propi desalt,
ma carn en res de tan bon grat se moch.

Aygua no tinch per apagar est foch,
e, majorment, si prop estar-li vull.
Sos deffensos son lo toch e mon ull:
l'aurella es que li fa mortal joch,

105-112, *manquen a.* — 105, hoyt DG^1bc; e BG^1. — 106, sant BG^1de : sem *E;* pere *Bde;* als peccadors *Dcd* : als pecadors *Hb* : ls peccadors *e.* — 107, permite *d;* vingues *Bde* : vengues DEG^1H *bcde;* errors *de* | ses terribles (erros *H*) errors *DEHbc.* — 108, s.] dret *B;* senser *H;* esser *B.* — 109, Deu EG^1e. — 110, guose G^1; ben EG^1cde | que no la gosa dir *B.* —111, j.] de res *D;* me] mes *d;* pusca $BEHG^1$; 'nfenollir G^1 : enfellonir *de.* — 112, en] e *Dbcde;* contra *bc;* qui *E;* de *d.*

113, tant BG^1bcde; partit $BDEG^1H$ | james partir me viu *a.* — 114, ne *BEde;* tant *abc;* manifest $BDEG^1Habcde$. — 115, apropriat *c.* — 116, ma arma *E* || e r. t. ferm en ma carn no s'asiu *a.* — 117, an *B;* lloch EG^1ad. — 118, cascun *a;* a *de* | strem e lo pus alt *B* | estrem en baix e alt *Dbc* || lo pus estrem en baix y estrem en alt *H.* — 119, | m'arm'a trobat *BDHa* | m'arma ha 'n contrat G^1 | en m'arma trob *bcde;* propri *a.* — 120, rres *d;* tant *abcde.*

121, aigua *d;* apaguar G^1H; e.] tal *B.* — 122, magorment *H;* star *B;* hi *BDHbc.* —123, ses *E;* deffensors *E:* defensors G^1ade; hull | per deffensors (defensos *B*) ha lo t. e m. u. *BDbc.* — 124, l'orella EG^1de : luny cella es *bc;* qui *BE* || mas mon oyr fora va d'aquest joch *a.*

car tot quant hoig en ira o retorn,
en fastig gran de mi e molt menyspreu,
com veig mon cor qu' en tal amar ss'aseu
que mal s'en diu cascun' ora del jorn.

Axí com cell que ·ll cap té dins calt forn
y el cors lançat sobre llit fresch o moll:
aquest delit la dolor no li toll,
ans passa 'n ell menys de sentir sojorn,
ne pren a me, car, si en ella pens
algún delit, gran dolor consegueseh.
Son antich mal a mi es un mal fresch,
preant-me poch com d'amar no ·m defens.

Foch crem ma carn, e lo fum per ensens
vaj' als dampnats per condigne perfum!
Mon espirit trespas de Lete ·l flum
per que de res de aquest mon no pens,
car, per haver delit, dolor atench,
puys ne vull mes que lo toch no ·m promet!
Passant avant, mon delit es desfet,
e pas dolor fins que aquell restrench.

— 125, otx *B* : oig *Ee;* yra *Ede* : hira *H;* ho *BDEHbcde* || tot quant ell hou y enyora es son retorn *a*. — 126, y en *E;* fastitx *B* : fastigch *H;* he *bc*. — 127, con *b;* vetx *B;* amor *DEHabcde;* se seu *B:* s'asseu *DG*^{1}*Hbc* : s'aseu *Eae* : se aseu *d*. — 128, ser diu *G*^{1} : se diu *a;* hora *Dbcde*.

129, quel *BG*^{1}*Hade* : quil *DEbc*. — 130, y *manca BD* : i *G*^{1}; el] l *G*^{1} : ell *H;* cos *BEade;* llançat *Ed* : llansat *a;* lit *Bae;* e] o *BDEabcde*. — 131, tol *DEb*. — 132, pensan *G*^{1} : passen *H* : pasa en *ade;* ells *b* | que no sent hull soiorn *H* | sens hauerne sojorn *ade*. — 133, pres *G*^{1}; mi *BDE Habcde;* c.] que *BDbc*. — 134, g.] ab *E;* consaguesch *H* : consegueixch *a*. — 135, hun *H;* mall *H*. — 136, d'amor *Ec* : d'mor *b*.

137, ffoch *H;* encens *BDG*^{1}*bcde*. — 138, vaja *de;* damnats *DEbce* : dapnats *G*^{1}. — 139, sperit *BEHa* : esperit *Dbce;* traspas *Bde;* de] el *BE* : del *a;* letell *BE* : let lo *a* : lete el *d* : lethe l *e*. — 140, dre *B;* d'aq. *G*^{1}. — 141, auer *H*. — 142, puix *DG*^{1}*abcde* : puis *E*. — 144, fiins *c;* restench *a*.

Quant en desig d'esser amat m'estench,
yo sent dolor mesclat d'un fret e calt,
car no ·s pot fer e conech mon defalt.
D'ací scapant en pejor punt me prench.
Mire son cors e totes ses fayçons,
e veig algú qui l'ha conquest sens cost.
Com pus yo am a dolor me acost;
ladonchs desig sa carn per als lleons.

Tot quant yo pens me porta passions,
e sens penssar poch delit s'aconsech:
menys que d'un bou lo meu delit conech,
car mentre 'l prench lo ·m torben passions.
Car tant com es plaent e de mon punt,
d'aquell delit una dolor m'en ve,
penssant qu' en tal ab l'altr' ella vengué,
e que ·y vendrà, si no li so ajunt.

O Deu, perquè justat es en un munt
tan gran voler ab avorriment tant?
Yo avorresch del que ·m trobe amant;
dins en mi viu qui volgra fos defunt.
Ara veig clar lo natural contrast
qu' en l'om està per s'anima e cors:

145, quan G^1a; desitx *B;* de ser DEG^1abcde; m'estrench G^1a. — 146, jo *B;* d.] dins *BDbce:* de un *d.* — 147, deffalt *H.* — 148, escapant *a;* pijor $DG^1Habcde$. — 149, cos BEG^1ad; totas sas *BH;* faycions *a* : faiçons *d.* — 150, vetx *B;* que *B;* l'a *Ba;* conquist *c.* — 151, c.] quan *E;* jo *BH;* yo am] hi pens *ad;* a la d. *E;* m'acost EG^1. — 152, lladonchs *Ebce* : ladonch G^1 : lauors *a* : llauons *d;* desitx *B;* leons BDG^1Hbce.

153, pations *B.* — 154, pensar $BDEG^1Habcde$; s'aconseguesch *B.* — 156, c.] puys *B* : puix *Dbcde;* mentrel $BDEG^1abcde$; lo t. G^1; troben *Dbc;* pations *B* : a montons EG^1de. — 157, es] he *bc;* plahent BDG^1bcde : plasent *E.* — 158, d'aquel *ae;* me ve *ad.* — 159, pensant $BDEG^1Habcde$; que tal *ad;* ab altrella BG^1 | ab altri li auengue *a.* — 160, | o auendra *a;* adjunt EG^1.

161, en *manca F.* — 162, aborriment *a.* — 163, auorreixch *Dbcd* : aborreixch *a* : auorisch *e;* del] la *BDabcde.* — 164, en *manca* G^1; volguera G^1; defunct *B* : difunt *a.* — 165, vetx *B.* — 166, l'hom *BDbcde* : lo mon G^1; sta *B;* s'] la *E* : l' G^1a : sa *d;* arma *E;* e] y lo *a;* cos $BDEG^1abcd$.

hu fastig pren de l'assaborit mos
que l'altre sent per dolç e agre past.

Axí com cell de gran follia ·s bast
qui vol fer or de coure o de plom,
los amadors en aquest punt tots som
que volem seny on tot seny es degast,
e lealtat en cor malvat e fals,
qu' Amor no ha menys de vilana por,
car por gentil ve de notable cor
que té fort mur a tots fets desleals.

Si col malalt que no 'nten los senyals
de l'accident e pensa qu'està be,
e veu pulguó que prestament li ve,
o als pejor que ·l descobre sos mals,
ne pren a me com amar ja no cuyt,
per ignorar lo que dins Amor port;
e veig senyal cert d'amor com la mort
que lo meu cor de amar no 'stà buyt.

Rahó es gran qu' en dolor sia cuyt,
car dins en mi grans maravelles veig:

— 167, | fastig prenent *a;* hu] a *B*G^1 : lu *E* : hun *H* : u *de;* de *manca B;* lo ass. *B* : l'asab. G^1*de.* — 168, dolz *a;* agre] y alegre *B;* tast *BDEbcd.*

169, | com es aquell *B* : *n. t. K;* çell *EK;* folia s. *H* : follia es *a;* follia bast *BDE*G^1*bcde* : *n. t. K.* — 170, que *Ha;* fer *manca K;* ho *H.* — 171, amados *B;* son *B* | t. en a. p. s. *a.* — 172, hon *BDE*G^1 *Habcde;* deguast G^1 : desguast *H.* — 173, llealtat *Ea* : lealt *H;* cos G^1; falç *H.* — 174, | que amor no te *ad;* villana *ad.* — 175, quar *B;* gentill *H;* ve] hix *H* : es *a.* — 176, tost *H;* deslleals *Eade.*

177, | com lo m. *B* | si com lo m. G^1; qui *Ha;* no'nteny *B;* enten *d;* lo *H.* — 178, de acc. *a;* de l'açi. *d.* — 179, pulgo *BDEabcde* : puguo *H;* be *a.* — 180, | o tal senyal *BDHbcde;* pijor *E*G^1; que descobre *E;* descubre G^1*a* ‖ o tals senyals que descobren sos mals *a.* — 181, mi *BDEHabcde;* yo *B.* — 182, hignorar *H* | lo (ço *E*) que d'amor dins port *BDE*G^1*Habcde.* — 183, vetx *B* | d'amor quem crida mort *a.* — 184, d'amar G^1 : de amor *Dbc* : d'amor *de;* esta *d* ‖ llauos conech que d'amor no 'stich vuyt *a.*

186, merauellas *H;* vetx *B.*

senyal d'amor en mi tinch per cas leig,
e quant no ·l trob en ella 'n dol so 'nduyt.
La part en mi qu' en rahó pusch mesclar
vol que no ·m plau d'amor son sentiment;
l'altra, de qui no tinch lo regiment,
d'esta part am, e ·m plau lo seu amar.

Yo pas delit com la veig mal passar,
e sent dolor com per açò l'am mes:
donant-se poch en mi no ·m plau en res,
e sent delit com la dech airar.
Bast' a cascú, volent saber de mi,
que, ço que ·l mon ha per pus inperfet,
yo, com a foll, he volgut fer perfet,
penssant trobar contentament e fi.

O amadors, rebeu açò al ssi,
los que jovent vol que ·us sia cubert:
delit d'amor en l'ome tot se pert,
si vol saber l'amor d'altre y de sí.
Si tem saber açò en dolor jau,
car ja no creu que sia be amat;
e l'amador ja no 's ben reposat,
si en l'amat la prova be no ·y cau.

— 187, senyall *H;* cars *H;* letx *B* : leigch *H* : lleig *Ead.*—188, trop *BD*G^1*ade;* ell' ab *a:* ella ab *de;* so duyt *BDEbce* : som duit *a* : so duit *d.* — 189, que raho *BDF*G^1*Hbc;* qu' ab r. *Ede* : que ab r. *a.* — 192, | fa que yo (jo *B*) am *BDEcde;* ham *H;* hem *E* : im *a.*

193, vetx *B.* — 194, ayço *E* || essent dolor com per so la vull mes *a.* — 195, en] de *E.* — 196, | e d. s. *B;* sens *e;* lan *E*G^1*H;* ahirar *BD* : ayrar *E*G^1 : hairar *bcde.* — 197, baste a *a.* — 198, imperfet *Eabcde.* — 199-200, *intervertits F.* — 199, a] un *BDHabcde;* e *H;* ser *H.* — 200, pensant *BDE*G^1*Habce* : pensat *d;* e si *B* : en si *Dabcde* : en fi G^1.

201, amados *B;* si *BDE*G^1*Hbcde* | r. asso en lo si *a.* — 202, qui j. *E;* que sia *a.* — 203, l'home *bcde;* si G^1. — 204, | com ama e (ne *Ha*) a qui *BDHabcde.*— 205, | sil saber tem *B;* asso *a.* — 206, | c. no c. j. *E*G^1*;* ben G^1 | c. n. c. be amar (amor *B*, esser *B* : y ser *a*) e ser amat *BDHabcde.* — 207, | lo amador *D*G^1*bcd* | y el amador *E;* n. b.] no viu *BDEHbcde;* no es G^1 || ni de asso pot ser certificat *a.* — 208, lo amat *d* || per cosa al mon fins que la proua y cau *a.*

O amadors, los qui 'n dan vostr'amau,
vullau de vos mateys haver mercè.
Penssau Amor on va e d'on vos ve
e on està, ne si ·us fa guerra ·u pau.
Sabent açò, de vos no fiareu,
e menys d'amor e de aquell voler
qu'en dona cau poch valent e lauger,
qu'en mig l'ivern estiu hi trobareu.

O amadors, en amor sentireu
que lo que mes delitat vos haurà,
en molt breu temps, al revers tornarà,
e tan greujós res contra vos haureu.
Lo gran desig en fastig serà mes;
los vostres peus contra ·l voler iran;
los mals delits contra los bons seran;
com penssareu ahirar, amau mes.

No si' ací tot amador entès,
sino aquell be sentit e sabent,
car aquest veu lo clar departiment
de son compost, e sab com partit es;

209, amados *B;* qui en *a* : qu'en *de;* vostre *d.* — 210, mateixs *DEabcde* : matex *G'* : mateyx *H;* auer *H.* — 211, pensau *BDEG'abcde;* hon *DEG'ad;* e] ne *H;* de hon *bcde* : vos] nos *BDFH bce : manca bce.* — 212, hon *BDEG'abc;* sta *B;* ne] e *BDH;* guerra o *EG'ad* : guerr' o *e.* — 213, ayço *E.* — 214, d'aquell *G'.* — 215, vallent *a;* leuger *B* : llauger *Eade.* — 216, || qu'en mig (mitx *B* : migch *H*) l'estiu (estiu *a*) l'iuern (yuern *EG'a* : l'inuern *d*) hi (y *G'*, trobereu *H*) trobareu *BDEG'Habcde.*

217, amados *B.* — 218, lo] ço *E;* d.] contentat *a;* aura *H* || que lo major delit queus donara *BDbcde.* — 219, reues *EG'Hade;* tornera *H* | en dolor tornara *BDbc.* — 220, tant *E;* aureu *H* || goig (gotx *B*) sens tristor james (poseireu *de*) possehireu *BDbcde* | e tant gran res contra vos no aureu *a.* — 221, desitx *B* : desigch *H;* fastitx *B* : fastit *b.* — 222, yran *Eade* : hiran *H.* — 224, pensareu *BDEG'abcde* : pensereu *H;* ayrar *EG'* : airar *H* : yrar *a;* amareu *EG'acd* : amant *H.*

225, sia *d;* açi *BHd* : asi *E* || no es en asso tot amador entes *a.* — 228, sap *BG';* compas y pes *a.*

car la rahó contrasta l'apetit,
e l'apetit n'obeheix la rahó.
Solament reb de concordia do
l'om bestial o l'entenent complit.

— 229, roho *B;* contrasta al ap. *d.* — 230, no hobehex *B:* n'obecix *H :* no obeex *a.* — 232, l'hom *de* | que nos de seny complit *a* || lo qui d'amor com besti' a sentit *BDbc* || lo qui raho la fa ser ahunit *H.* — ***El mot* fi *a la fi de la poesia G¹.***

CIII

AQUELL ATENY TOT QUANT ATENYER VOL

Els diners no fan la felicitat

Aquell ateny tot quant atenyer vol,
si lo voler egual' ab lo poder.
No ·s consegueix açò per lo diner,
y ell no sabent penssa que tot mal tol!
Donchs, per haver hom lo major delit,
no cerch ab ço que lo diner ateny,
car en mes mal que a be l'hom empeny.
Dins hom està lo seu be tot complit.

Al titol : Altres *B;* Marc, *esborrat per segona mà D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Auzias March *H;* Cants morals *b;* Obres de mort *c;* Canto moral *d;* cant moral *e.*

Dos textes en B, l'un (fol. 102 v.º) *B, l'altre* (fol. 172 v.º) B^1.

1, atteny B^1; voll *H;* q.] so qu' *B :* ço que B^1 *: n. t. K.*—2, si] qui BB^1DEHbc : si *K :* que *de;* eguala *d.* — 3, consseguex *B :* consegex B^1 : consagueix *H;* ayço *E.* — 4, | e l'ome pech B^1; y el] lo *Dbcde;* el *BEH;* pensa $BB^1DEHbcde$; mall toll *H.* — 5, auer *H;* mellor B^1 : magor *H.* — 6, nol $BB^1DEHbcde$; çerch B^1 : serch *e;* so BB^1. — 7, en] a B^1; l'om BB^1H; a be a l'hom *d;* enpeny B^1 | q. be a l'h. e. *E.* — 8, l'om B^1E; sta BB^1; be t.] delit B^1.

Natura 'n l'om ha termens establit
a sos desigs per aquells contentar,
e bastantment per aquells sadollar,
y ell no sabent ho vol en infinit!
Guardat de fam, de fret e de calor,
lo cors per ssí res no demanarà.
Si l'apetit demés lo requerà,
en loch de be s'i metrà la dolor.

Erminis, marts no guarden de fredor
mes que lla pell de la volp o d'anyell,
ne cal vestir per calor terçanell,
ne son requer lit ab molta blanor.
Prest, sens gran cost, es quant mester havem,
mas l'apetit nostre ·ns ho encareix;
tant que la fam, com mes n'avem, no ·s creix:
d'alguns desigs complits fastig n'avem.

Aquell voler per null temps fartarem
que passa d'om lo delit natural,
e sols aquest es lo mer sensual
y aquell major que d'entendre prenem.

9, l'hom *Dbcde;* stablit $BB^{1}DEbc$. — 10, a] e BB^{1}; ços *H;* desitxs BB^{1}; aquell *B* : aquels *H.* — 11, bastament *DEHbcde;* aquels sadolar *H* | quels pusca sadollar $BB^{1}DEbcde$. — 12, | el ignorant BB^{1} | y ell (ignorant *c*) ignorant *Dbc* | y el (ignyorant *d*) ignorant *Ede*. — 13, guadat B^{1}; de *manca* B^{1}. — 14, cos $BB^{1}E$; si $BB^{1}DEHbcde$; demenera *H*. — 15, d.] de nit *B;* lo] nos $B^{1}H$; requerra *BDEHbcde*. — 16, lloch *Ed;* si $B^{1}DEFbcde$: se *H* | sotsmet l'om a dolor *B*.

17, | ermins e marts *de;* g.] tolen B^{1}. — 18, la *BDEHbcde;* vol *E;* ho *H;* de l'anyell *B* || de v. o del (de *e*) anyell *de*. — 20, sson B^{1}; llit *DEHde*. — 21, | p. e s. c. *BDEbcde;* auem *H* || dins no sta lo be que obs hauem B^{1}. — 22, | les coses (encarex *B*) encareix *BDEbcde* | altre fals n'apetex B^{1}. — 23, mes hauem *BDEbcde;* nos] mes *BE;* crex *B* || la voluntat ab conçell elegex B^{1}. — 24, | d'algun (desitx *B*) desig *BDEbcde;* complit *BDEbcde;* fastitx *B* : fastigs *H* : fastis *bc;* n' h.] reebem *B* : rebem *DEHbcde* || o sens concell pren lo mitx o l'estrem B^{1}.

25, p. n. t.] compost no *BDbcde;* farterem *H* || al dret voler conçiliatiu direm B^{1}. — 26, q.] quant *H;* dellit naturall *H* || quant passa d'hom (d'om *B*) lo terme natural *BDbcde* || l'enteniment sera dit v[o]litiu B^{1}. — 27, m.] meu *E;* sensuall *H* || de la raho naix (nax *B*) e del (censual *B*) sensual *BDbcde* || de l'apetit qui es dit sensitiu B^{1}. — 28, || aquests reglats en termens los (lo *BDd*, meterem *B*) metrem *BDbcde* || ab ells concort virtut moral traurem B^{1}.

Quant aquests han lo seu propi esguart,
l'ome pot dir qu'es en lo mon content:
ladonchs lo ver coneix l'enteniment,
y ell cors sens fam e fastig roman fart.

Aquell voler es molt menys que bastart,
no resemblant als qui l'an engenrat.
Sembla ·ls mas poch: de que l'om es torbat,
veent d'ell fets lançants natur'a part.
Aquest ociu aquells d'on l'esser trau;
el es fill cert de fals' opinió,
matant lo cors, destruint la rahó;
e qui ·ll segueix a ell y a ssí desplau.

Rey es tot hom; aquest lo fa esclau
e menys de grat aquest se fa servir,
car per aquest l'ome no pot venir
al desijat, e fa lo que li plau.

— 29, propri *DEbc;* sguart *Bd* || cell no es res si a ells no ha sguart B^1. — 30, l'home *bcde;* conten *bc* || ells valen poch si nol tenen restret B^1. — 31, lladonchs *bcde;* conex *B* || adretant sa no fartabla set B^1. — 32, y *manca BDbcde;* el *BDEHbcde;* cos *BEcd;* fastitx *B* || ladonchs sens fam e fastitx sera fart B^1.

33, | tal apetit B^1; aquest *Dbcde;* bestart *H* | pot esser dit bastart BB^1Dbc. — 34, | complau e (mou *B*) nou *BDbc;* ressemblant *de;* l'han *Dde;* engendrat *BDEbcde* || es produyt mara uellosament B^1. — 35, | d'ells l'esser pren *BDbc;* l'hom *Dbcde* || lo finit fa ab l'infinit un ent B^1. —36, vehent *BDEbcde;* dels fets *H;* lançant *BDbc :* llancant *Ede* || e sa virtut cascu ab l'altra part B^1. — 37, destruu BB^1Dbcde : oçiu *E;* d'hon *Dbcde.* — 38, ell $BB^1DEHbcde$; sert *H;* falss *F:* falç *H :* falsa *d;* oppinio *E* || quant es amich de falssopinio B^1. — 39, cos *Ed;* destruhint *EH :* destrohint *de* || perço los pechs no conexent (coneixent *D :* coneixen *bc,* saho *bc*) raho *BDbc* || o mimua gran de voler e raho B^1. — 40, quil *Ede;* si *Ede* || han per dolent qui de (d' *B*) aquell se (retrau *B*) trau *BDbc* || quel rational fan que a brut retrau B^1.

41, sclau *BE :* eslau *bc* | e per aquest sclau B^1. — 42-43, *intervertits* B^1. — 42, || donal (passa B^1) dolor pels desigs (desitxs *B*) no (cumplir *bc*) complir BB^1Dbcde : *n. t. K.* — 43, || senyor (señor *D*) lo fa subjugat a seruir BB^1Dbcde : *n. t. K.* — 44, e fa] esta *H* || e pel costum no sentiu que passau *BDbcde* || james a port atteny la sua nau B^1 : *n. t. K.*

Ell es aquell qui l'om porta'n lo mon,
cercant la fi que jamés trobarà,
e fora ssí jamés hi pervendrà:
les fins d'aquest en natura no son.

Per conseguent, lo meu consell yo don:
que vostr'amich hus del dinés axí
que solament ne prenga per a ssí,
tant com mester al nessessari son;
e lo restant partesc' als qui no n'han,
car no ·n traurà d'aquells son propi be,
hoc hun be fals que tost s'en va e ve,
tal que ·l pus rich es lo mes pobrejant.

— 45, çell *Ed;* l'hom *bcde* || ell port' ab si un altre quil confon *B¹ : n. t. K.* — 46, | la fi c. *B¹* | sercant lo fi *K;* ffi *H;* trobera *H.*—47, e] car *BB¹DEHKbcde;* si *BB¹DEHbcde* | per null temps y vendra *B¹.* — 48, los *K* || sa fi no es en natura ne fon *BDEbcde.*

48-49, *Entre aquests dos versos, tres cobles han estat interpolades en B¹de.* (*No ·s troben en K.*) *Heu-les aqui seguint B¹:*

Honor, dines, fauor e fama son
coses per qui aquest voler s'ensen.
En lo ecçes que l seny del cos s'esten
se trobarà, si es sercat pregon.
Qui aquests bens per sa fi vol amar,
ell es dels folls ab fama de (valent *de*) volent.
La voluntat e menys l'enteniment
son per sguart, no ·y poden (contrastar *de*) encontrar

Lo be del cos no s deu pus allongar,
si no en tant com la natura vol.
Honor, dines, fauor que l'om (lo mon *de*) col,
instruments son (s. i. *de*) per a nostre usar.
Follament es lur be per sí amat,
e donchs quant mal en ells amar sta,
e lo del cos natura esser fa,
mas llur ecçes es molt bituperat.

Axí com l'orp sens via va errat
e no veu com entra y surt del camí,
nostr'apetit no pot fer, de per sí,
be sens raho, e si l fa mal format,
e lo juy james jutjarà be,
si l'apetit se troba corrumput.
Qual de aquests primer a l'altr'ajut,
no per scrits, mas parlant ho diré.

49, consseguent *B :* consaguent *H;* conçell *BB¹;* jo *BH;* yo d.] dare *B¹d.* — 50, us *BB¹D bcde;* diners *DHbcde.* — 51, prengua *H;* para *d;* si *DEHbcde.* — 52, necessari *BDEHbce* | a son stat li ve *B¹* | al necessari ls te *d.* — 53, restan *E;* parteixcals *DEbc :* pertescals *H;* parteixca *de;* no *BDEbcde.* — 54, d'aquels *H* || car lo be sta en dar e non tenir *B¹.* — 55, hoch *B;* un *BDE bcde;* be] de *B;* e] o *BDEbcde* || aço no pot home auar sentir *B¹.* — 56, qual *B;* pobrejan *Ede:* pobregant *H* || entendre si e creur'ab dolor gran *B¹.*

Avís a tots los qui trobar volrran
lo gran delit sens mescla de dolor:
Fugen del tot cobejança e por,
e, pe ·lls diners, a llur ostal venrran.

57, hauis *E;* volran *DHbc.* — 58, | contentament B^1; dellit *H;* mescle *H.* — 59, ffugen *BH;* c.] sperança B^1. — 60, e] car B^1de; pels $BB^1DEHbcde$; dines *BE;* lur D^1c; hostal *BDEbcde* : ostall *H;* iran B^1 : venran *Db* : vendran *cde.*

CIV

QUI NE PER SÍ NE PER DÉU VIRTUTS USA

No ·s pot trobar més que en sí mateix o en Déu la recompensa de la virtut. Insensat aquell que fa el bé en vista de l'honor!...

Aquí baix ni Déu puneix els crims, ni els reis castiguen els poderosos, sinó els pobres y els debils. De què serveix esser virtuós? El fals honor y els diners van als folls, no als savis. En quant al veritable honor, no es sinó un senyal de la virtut.

Es per medi d'accions deshonroses que ·s triomfa. Tal o qual cavaller sodomita no continua essent apreciat? No hi ha crim que deshonori y els homes són més severs per les dònes que per ells mateixos, encara que la natura llur sigui per elles una excusa.

Per quin miracle Déu no ·s vengarà de tots aquests homens que pequen contra natura? Quant se mostrarà Déu aquí baix per punir els poderosos? Els avars, els cavallers que mercadegen y els covards guarden les dignitats llurs. Tothom afalaga l'audaciós y li fa lloc. Ningú no està al seu reng, ni els reis ni els pobles.

Veus-aquí com els homes no honoren mai la gent de bé, perquè la passió impedeix la intel·ligencia llur de veure la veritat y de judicar sanament.

Al titol : Obres morals : Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Rims estrams de Mossen Ausias March *G[1];* Mossen Auzias March *H;* De honor *K;* Cantica spiritual *a;* Obres morals *bc;* Canto moral. Stramps *d;* Cant moral. Stramps *e.*

Qui, ne per sí, ne per Deu, virtuts husa,
be serà foll, que pena pas sens merit.
On mal fahents, de lur mal fet no penen,
los ben fahents de ben fer no meriten.
Ja son estats versemblants bons, per fama,
no pas en ver, car per fama be feyen,
e per lurs fets lo mon los meritava.
No ·y rest' al mon, que res de be guardone!

Donchs, lo mal hom als homens ja té scusa.
Cascú pot ser tal com son voler dicta.
Tot estament son ofici no serva.
No ·m se ·ls prelats, (perdon-me Deu com dubte!),
papes e reys, fins a l'estat pus minve,
fan lo que ·ls plau, mas no pas lo que volen?
Deu, amador d'intenció primera,
es colt y onrrat d'intenció segona.

Dret natural es que la prima causa
en nostr' amor les altres preceesca,
e quant se fa se faça per aquella,
e no vullam aquella per les altres.

1, *el primer* ne] de *BDEFG^1HKabcde;* de *esborrat per una segona mà y reemplaçat per* ne *F;* *el segon* ne] ni *B;* virtut *a;* no usa *B* : *n. t. K;* usa *BDEG^1HKabcde.* — 2, | que per lo mon ho tempte *BDbcde.* — 3, ont *B* : hon *DEG^1abcde;* mals *DEbc;* faents *H* : faent *e;* llur *BEG^1Hade;* fer *a.*— 4, be *E* : bens *a* : bons *e;* obrants *B* : fahens *G^1* : vaents *Hde.* — 5, ya *B;* stats *Bc.* — 6, fahien *G^1.* — 7, llur *E* : llurs *G^1Hade.* — 8, | no resta ja *E;* resta al *a;* qui *BDEG^1Habcde.*

9, donch *B;* ya *B* : *manca E;* escusa *a.* — 10, son] lo *E.* — 11, | cascun estat *H;* stament *BEa;* offici *BDEG^1Habcde;*—12, no *BDabcde;* ssells *B* : sel *H;* prelat *H;* c. d.] si peque *G^1;* con *H;* dubten *B* : dupte *Ede* | perdonem deu ço dupte *a.* — 13, stat *B.* — 14, ffan *BH;* v.] deuen *DEbcde.* — 15, d'entençio *E* : de intençio *d.* — 16, col *H;* y *manca E;* honrrat *BDG^1bcde* : onrat *H* : honrat *a;* d'entençio *E* : d'entencio *G^1* : d'intensio *H* : de int. *d;* seguona *G^1* | temen les (las *B*) gents e l amen per segona *BDbc.*

17, primera *G^1.* — 18, precehesca *B* : preceheixca *Db* : pressehesca *E* : preçehesca *G^1* : preceesqua *H* : precehexca *a* : precheixca *c* : preçeixca *d* : preceixca *e.* — 19, se fa *manca B;* se] ques *EG^1bcde;* fassa *Ba.*

Ella 's la fi de nos e lo principi;
en ella es, mes qu'en nos, lo nostr' esser.
Nos, ignorants, regiram aquest orde,
car Deu volem, no per sí, mas per altre.

Deu no pregam ardentment, sino 'n pressa,
e quant volem gracia d'el atenyer,
e som tan pechs que ·ns pensam ell nos hoja.
E nostres prechs ab gran dret nos condampnen,
puys no havem l'intenció primera
en ell, y, aprés, a nos e nostres coses.
A nostres prechs ell hou d'orella sorda,
e no ·ns partim davant ell menys de colpa.

No ·m maravell si ·ls fets de Deu s'ignoren,
com los morals, qui son clars, escurs paren;
llur fonament es en nostres ventresques,
perque no ·ns cal escartejar molts libres.
Si a travers la fusta va la roca,
rahó serà, puys naucher no la guia:
si per virtuts los homens no s'adrecen,
que pendran donchs per forma de lur viure?

— 21, ella es *ad* : ell' es *e*; prinsipi *H*.—22, | ella es mes *c* | en ella 's mes *de*; en] e *b*; nostre esser *ae* : nostre ser *d*. — 23, ignorant *B* : innorants G^1 : ignorans *a* : ignyorants *d*. —24, volen *Db*; mes *H*; altri *a*.

25, sino en *a*. — 26, gratia *B* : graçia *Ed*; d'ell DG^1Habce; attenyer *B*. — 27, penssam *B*; oia *Ea*. — 28, condamnen *Dabcde* : condapnen G^1H. — 29, puix DG^1abe : puis *Ecd*; l'intençio *B* : l'antençio *E* : l'antencio *a* : la entençio *d* : l'entencio *e*. — 30, y a.] e puys *B* : e puix *Dbc* : e puis *E* || ans e apres en totes nostres coses *a*.— 31, a] los *a* : ans *bc*; ou *E*; d'orrella *H*; de *a*.— 32, deuant G^1H; culpa G^1a.

33, merauell sills *H*; s'ignoran *B* : s'innoren G^1. — 34, c.] que *EH*; clas *B* | q. cl. esc. aparen *a* | nos troba quils entengua *H*. — 35, lur *BDEbce* || no dich molt be mas poch ne molt nou saben *H*. — 36, scarteiar *B* || homens letrats e donchs quant mes lo poble *H*. — 37, traues $BDEG^1abcde$; v'a *D* : van *E* : va a *a*; roqua BG^1 : rroca *d*. — 38-40 : 40, 38, 39 *a*. — 38, ra[ho] *B* : rahon *E*; s.' es gran G^1HK; puix DG^1abcde : puis *E*; nauxer *Be* : nauger *E*. — 39, s'adressen *B* : s'andreçen *H*. — 40, llur *Ba* || gran dret sera qu'en ells tot be (peresqua *H*) peresca *EHd*.

Si Deu no fos ne lo mon donas premis,
per sí mateix hom deu fer bones obres,
car en ben fer lo bon hom se delita,
e l'ome reb de sa bon' obra paga.
Mas qui en Deu n'en ssí no·s glorieja,
mas vol haver honor, gloria y ffama,
foll es penssant que, fent be, les atenga
e si no sab que trebail no merexen.

Segurs de Deu son de lurs crims los homens
en aquest mon, puys castich no se ·n mostra,
e ja los reys los potents no castiguen,
perque ·ls han ops y en part alguna ·ls dupten.
Si com lo lop la ovella devora
e lo gran tor, segur d'ell, peix les erbes,
axí los reys los pobres executen
e no aquells havents en les mans ungles.

No roman sol la culpa en los princeps,
mas en aquells qui en mal fer los insten:
ells ja son mals y en mal fer los enclinen
per lur profit o per causa d'enveja.

42, matex *B*G^1. — 43, be *BDEabcde*. — 44, | y el h. r. *E* | y ell mateix reb *a;* l'home *Dbcde:* l'oma *H;* bona *ad;* pagua *B*G^1. — 45, qui 'n *B*G^1*;* en] per *EHbcde;* ni en *a;* si *BDE*G^1*Habcde;* gloriega G^1 | ne (ni *H*) per si be no (hobre *H*) obra *EHde*. — 46, mes *B;* v. per *E*[illegible]; auer *H;* gi [illegible] *Dbce;* y *manca B* : o *D*G^1*Hbc* : e *de;* fama *BDE*G^1*Habcde*. — 47, ffoll *BH;* pensant *DE*G^1*Habcde;* fent *manca B* : sens *EFade;* attenga *BE* : atengua G^1*H* : atenyga *a*. — 48, e] ell *bcd;* sap G^1*;* mereixen *Dbc*.

49-64, *manquen HKa*. — segus *B;* llurs *BE*G^1*de;* homes *d*. — 50, non *B;* puix *D*G^1*bce* : puis *Ed*. — 52, obs *Dbcd;* hi 'n G^1*;* algunas *Dbcde;* dubten *BDbc*. — 53, llop *D*G^1*bcde*. — 54, taur *E;* pex *B*G^1*;* herbes *de*.

57, romans *d;* sols *de;* colpa *BEde;* culpa 'n G^1. — 58, ya *B;* y 'n *e;* fer *manca E;* enclinen *BDE*G^1*bcde*. — 60, llur *BE*G^1*d;* d'anueia *B*.

De nos mateixs pren lo mal causa prima,
qui ·ns fem senyors, ab lo poder del Princep,
encontr'aquells qui ·ns son pars eguals frares,
per fer-nos grans d'onor e de riqueses.

Dobl' animal es l'om y els altres simples,
per ço com son en ell dues natures.
Si del que fa no ·n complau al menys una,
del tot es foll. Que de Natura isqua,
si no complau a la part rahonable
o l'apetit, sol c'altre no ·n dampnege!
Foll es del tot, si 'n be fer se turmenta
per aver ço que ·l mon als bons denega.

Tals com aquells, qui per la mar navegen,
son desviats, si ·ls fall la tremuntana,
e van en loch on la ventura ·ls porta,
son en lo mon los homens qu'en ell viuen,
puys la virtut no tenen per ensenya:
cascú va llà on l'apetit lo porta.
Qui contraffà es foll, que s'atribule,
puix que no sab causa per qui treballe.

— 61, mateiys *B* : matex G^1 : mateix *c*. — 62, senyos *B* : señors *D*. — 63, par *F* : pas G^1 : par y *de*. — 64, d'honor *Dbcde;* e] o *BD*G^1*bc;* riquezes G^1.

65, doble *B*G^1*;* l'hom *Dbcde;* y *manca BDabcde;* yls G^1. — 66, duas naturas *H* | p. com en ell s. les d. n. G^1. — 67, no *E;* complany *BF*. — 68, qui *Dabcde;* ixca *Dabcde* : hisqua G^1. — 70, qu'altre *BDE*G^1*abcde;* nom *D* : nol *E*G^1 : nou *H;* damnege *BE* : damneje *Dabcde* : dapnetge G^1 : dampnega *H*.— 71, ffoll *H;* si en *ad;* ben G^1*Hd;* tormenta G^1.— 72, haver *BDE*G^1*abcde;* denegua *H*.

73, aquels *H;* naveguen *BDE*G^1*abcde* : nauegan *H*. — 74, | que s. d. *a;* sills *H;* tramuntana G^1*H*. — 75, lloch *ad;* hon *DE*G^1*Habcde*. — 76, qui 'n G^1. — 77, puix *D*G^1*ae* : puis *Ebcd;* virtud G^1. — 78, hon *BDE*G^1*Habcde*. — 79, contrafa *BDE*G^1*Habcde;* atribule G^1 : l'atribule *de* || e tant en l'om es l'appetit nohible *H*. — 80, puys *B* : puis *E;* sap G^1*;* que *E*G^1*a* || com per aquell vol coses menys fartables *H*.

O Deu, perquè los qui 'n lo mon tribulen
y el que volran per null temps aconsiguen,
y, aconseguit, lur voler mes desija,
si que jamés fam se part de lur ventre?
Com ne perquè no demanen ab cuyta
si res pot ser del que l'om se contente?
Sabran que och e veuran qui ·ls engàna,
e contra ssí com per tots temps treballen.

Per acabat foll se tenrà ·l pus savi;
de son defalt haurà mes coneixença,
penedint-sse, donant-sse a carnatge,
servint aquell que no sab d'on devalla.
D'oppinió falssa pren lo seu esser;
pres-la 'n descuyt, no es lo qui ·s pensava:
fama y diners cuyda que virtuts fossen;
los folls les han e savis les pledejen.

Res no es bo que ·l mal hom posseesca,
e, com honors los mals homens atenguen,
los homens bons ab fam no les demanen,
e, majorment, pensant los qui les donen.

81, qui 'n] qui *BDEFHabcde* : que G^1; trebulen *de*. — 82, y el] hil G^1 : yl *a*; volran *DEHbc*: vollrran *e*; aconseguen *Ebc*. — 83, y] e *BDEabc*; conseguit *BDEbc* : consaguit *H*; llur *Hade*; desiga G^1. — 84, llur *B*G^1*ade*; voller *e*. — 85, demanan *BH*. — 86, fer *H*; l'hom *Dbcde*. — 87, hoch *BDbc* : hoc *E*G^1*Hde* | e veuran la gran falta *Hde*. — 88, encontra *B*; si *BDE*G^1*Habcde*; tostemps *BDbc* : tostems *E* : tot temps G^1; treballan *B* ‖ que dins ells es e no pas en les (cosas *H*) coses *Hde* ‖ e com tostemps encontra si treballan *a*.

89, tenrral *B* : tendral *DE*G^1*bcde* : tenrrall *H* : tindral *a*. — 90, e de *B*; aura *Hde*; conexença *Bde* : conoxença G^1 : conaxença *H* : conexensa *a*. — 91, se *BDE*G^1*Habcde*; se *BDE*G^1*Habcde*; carnatje *D* ‖ puys (puix *de*) ha gastat (guastat *de*) lo cors (cos *d*) e molt mes l'arma *Hde*. — 92, qui G^1; sap G^1; d'hon *Dbc* | qui mal en paga dona *EHde*. — 93, d'opinio *BDEHabcde* : d'openio G^1; de *ad*; falsa *BDEabcde*; ‖ son fet esta en oppinio falça *H*. — 94, la en *a*. — 95, | ffama y onor *H*; dines *BE*G^1*a*; cuydaua *a*; que *manca a*; fassen *B* : fosen *d*. — 96, los] e *H*; les] los *a*; e] los *a*; les] los *a*; pledeian *B* : pledegen G^1 | donchs per si no son bones *Hd*.

97, posseexca *D* : possehesca *BE*G^1 : posahesqua *H* : possehexca *abc* : posehexca *de*. — 98, honos *B*; attenguen *BE*. — 99, ab fam *manca* G^1; demanan *B*.

Foll es aquell qui ·l do del foll molt prea,
car ja no ha d'aquell do la estima;
a la final, diferença no 's molta
entre aquells qui vanes cosses volen.

La bona honor al bon hom no contenta,
car lo bon hom en son acte ·s delita,
no en l'honor del qui li s'agenola.
Si onor es be en aquell es qui honra,
e no 'n l'onrat, mas lo seu be senyala,
e, si no ·y es, honor folla 's aquella
que lo bon hom de tot en tot menysprea:
no pens ser bo qui 'n tal be ·s glorieja.

Gran rahó ·m par que Deu nos avorresca,
puys lo perdem per Deu qui no 's en esser.
Quant los Gentils los lurs Deus adoraven,
en lur error havien gran escusa,
veent aquells ab l'ull no sol de penssa
e versemblants que ·ls parien miracles.
Ar' adoram Deus d'oppinió falssa,
durant aytant com los trigam conexer.

— 101, ffoll *BH;* quel G^1a *:* quell *H;* preha *de.* — 102, do] de *Dbc;* stima BG^1 | d'aquell la vera (stima *Hde*) estima *EHde* || c. ja de aq. no ha la vera est. *a.* — 103, | mas a la fi *E;* a] mas *bcde;* finall *H;* deferença *F :* diferencia G^1a *:* differença *H;* no es G^1. — 104, aquels *H;* vnes $BDFG^1$, *d'una segona mà* vanes *D :* vnas *H;* coses $BDEG^1abcde$ *:* cosas *H.*

105, lo *BDbcde;* bon *BDHbc :* van *Ede :* onor *EH;* a l'hom bo *B.* — 107, | no es en l'onor G^1; l'onor *Be;* en honor *H;* s'agenolla $BDEG^1Hbde$ *:* s'agennolla *c* | no 's la honor de qui li s'agenollan *a.* — 108, | lo be (d'onor *BE*) d'honor *BDEbcde* | mas tota honor *a;* s'onor *H;* honor G^1; qu'honora *e;* honrra *BE :* onora G^1 *:* honora *bcd.* — 109, no en G^1de *:* no lo honrat *a;* l'onrrat *B :* l'honrat *Dbc :* l'onrrat G^1H *:* l'honrrat *de;* be seu *ade;* senyalla *H.* — 110, onor G^1; folla es *a :* falsa 's *c :* falsa es *d :* fals'es *e.* — 111, en tot *manca B.* — 112, qui en *ade;* se gl. *bc;* s' gloria *e.*

112-113, *entre aquests dos versos estan col·locats els versos* 225-272 *en H, y* 233-272 *en K.* — 113, deus *a;* auorreixca *DEbcde :* auorresqua G^1 *:* auorrexca *a.* — 114, puix DG^1abcde *:* puis *E;* que no es *a.* — 115, lus *B :* llurs EG^1ad. — 116, llur BEG^1Had; herror *d;* hauian BG^1 *:* auian *H;* scusa *BE.* — 117, vehent $BDEG^1abcde$; aquels *H :* aquella *c;* ab ull G^1 *:* ab hull *H;* sols *BDE abcde;* pensa $BDEG^1Habcde$. — 118, vessemblants *B :* versemblant G^1H; parian BG^1. — 119, ara *a;* d'opinio BDG^1abcde; de *a;* falça *B :* falsa $DEG^1Habcde$. — 120, | qui duran tant *H;* en tant *BDEbcde :* ab tant *a;* triguam G^1 *:* trig' hom *c;* coneixer *E.*

A la virtut cuydam fer sacriffici,
quant la honor havem en reverença,
e no sabem d'on fals' honor pren força,
e ignoram d'on ver' honor pren forma.
Tota honor nos sembla que ·s deu colrre,
ne los sabents mes de l'entendre passen,
car fan honor als qui no la merexen:
tots som eguals al que defora ·s mostra.

Affectió y enveja 'ls bons guerregen
(enemichs son d'onor e fama bones)
e l'ignorant, en qui ver juhí ·s gasta:
qui ser' aquell qui de lurs mans escape?
Mes son però los qui d'onor maltracten
que tots aquells qui la fama varien:
al viciós pus tost l'es honor dada
que lo dolent de fama no triumfa.

No solament als pechs qui res no 'ntenen,
mas a quants som l'ull nostre s'enfalaga,
si que veent los favorits hom honra
e tol recort com no son molt colpables,

121, virtud *G^1;* sacrifiçi *BE :* sacrifici *$DG^1Habcde$.* — **122**, onor *G^1;* auem *H;* reuerencia *a.* — **123**, saben *c;* falç *DH;* onor *Gf;* forsa *a.* — **124**, | per ignorar *H;* ygnyoram *d :* ygnoram *e;* d'hon *Dbcde;* onor *G^1H.* — **125**, onor *G^1;* nom *a;* colre *DHabc :* tolrre *G^1.* — **126**, ne] e *E;* sabens *G^1* | del tot no la dexaren *a.* — **127**, | mas si la dam *a;* onor *G^1;* no la] res no *B;* mereixen *Ecde.* — **128**, deffora.

129, affeccio *G^1HK :* afectio *de;* enueja als *d;* guerrejen *K :* guerreja *de* || enueja es qui ls bons als (els *BD*) grans (guereia *B*) guerreja *BDbc.*— **130**, | nemiga es *BDbc : n. t. K;* d'honor *Dbcde;* ffama *H :* fames *a;* bona *Dbcde.* — **131**, quil *E;* vers *B;* juys *Ba.* — **132**, que de *a;* llurs *BEG^1Hade;* scape *B :* escapa *b.* — **133**, qui honor *a;* de amor *B :* d'honor *Dabcde;* m.] abusen *BDEbc :* maltraten *d.* — **134**, aquels *H;* que *de* || d'hon (d'on *BD*) al potent e mal no li fall (horra *B*) honra *BDbc.* — **135**, al] lo *BDHbc;* viçios *Bd;* les lo honor *a;* onor *G^1* | pus tost d'honor (d'onor *BH*) s'alegra *BDHbc.* — **136**, valent *Eade;* triumpha *$BDEG^1Habcde$.*

137, | no follament *B : n. t. K;* peixs *bc;* no tenen *F :* no tenten *H :* no entenen *ad.* — **138**. nostrans *B :* nostrens *DEG^1Hbcde;* anfalaga *B :* enfalaga *DEbcde :* afalagua *G^1 :* enfalagua *H :* s'afalaga *a.*— **139**, si be que *B;* vehent *BDG^1abcde :* vehents *E;* fauorrits *H;* l'om *E;* honrra *BEde:* onrra *G^1.* — **140**, toll *B;* recorts *E;* nos son *E :* culpables *$BDG^1Habcde$.*

qui per legs fets son muntats a domini;
honra ·ls l'estat mes que leig fet no ·ls leva.
Donchs, qui 's lo foll qui per honor be faça,
puys la honor per be fer no s'atenga?

Ignorantment al mon alguns be obren
per no saber lo qui ·ls ne dona causa,
altres no tant mas pegament be usen,
ffaents per tal que lur ben fer se perden.
Los primers son tenguts molt a natura
qui ·ls fa ben fer per mouiment qui ·ls dona.
Los altres son vers Deu e sí colpables:
Infern, vivint e pres mort, posseexen.

Fastig ha Deu de qui ·l mon no té 'n fastig
e del qui l'ha, si d'aquell no s'aparta.
No solament es luny qui 's en la 'rmita,
mas tots aquells qui del barbull se lunyen.
Ladre es vist qui ab ladres pratica,
superbiós qui per honor treballa,
avar aquell qui ab diners se bolca:
lo loch on es lo mostra sser culpable.

— 141, letxs *B* : leigs *DG'Hbcde* : lleigs *Ea* : — 142, honrrals *BEHdc* : onrrals *G'*; quel *G'H*; letx *B* : lleig *E*; lleua *G'de* | mas res de lleig no ls lleua *a*. — 143, qui es *d*; onor *G'*.— 144, puix *DG'abcde* : puis *E*; onor *G'*; fer be *G'*; s'atengua *BH*.

145, ignorantmen *b* | son alguns que be obren *a*. — 146, los *F*. — 147, peguament *G'd*. — 148, fahents *BDEG'abcde*; tals *Eabcde* : tall *H*; llur *BEG'ad*; fet *H*. — 149, primes *B*; tanguts *H*. — 150, mouiments *de*; quels *EG'a*; — 151, ves *B*; culpables *DG'Habcdc*. — 152, e] y *a*; p.] puix *G'*; possehexen *BDEG'* : posaexen *H* : posseheixen *a*.

153, fastitx *B* : ffastig *H*; a *G'de*; del *G'*; te f. *G'*; fastitx *B*. — 154, qui ha *G'*; l'a *B*. —155, lluny *Eacde*; qui es *a*; l'ermita *a* : la hermita *de*. — 156, aquels *H*; lunyan *H* : llunyen *Ea*.— 157, | lladres (ladre *DE* : lladre *bc*) diu hom *BDEbc* | lladres vist *G'* | ladr'es vist ya *H* | lladr'es (ladr'es *e*) ja vist *ade*; lladres *G'a*; pratiqua *G'*; | al qui l. p. *B* | a qui ab ladres (lladres *bcd*) p. *DHbcd* | a qui lladres p. *E*. — 158, onor *G'*. — 159, dines *BE* : diner *G'H*; s'anbolca *B* : s'enbolca *DEbc* : se bolqua *G'*. — 160, lloch *EG'ad*; hon *BDEG'Habcde*; lo] ly *a*; ser *BDEG'abcde*; colpable *BE*.

Dìners, honor no s'han per bones vies,
tants son los mals qui per aquells treballen.
Qui bonament en aquest mon pratica
no pot muntar per los mals qui l'empachen.
Qui regiment vol de ben fer no s'alta,
o es grosser, no sabent que s'i husa.
A mal affer lo camí pla no 'ns porta;
per nous camins hi van hy estranyes sendes.

Si l'hom hagués per leig fet vituperi,
que far' aquell cavaller sodomita,
havent pres grau d'excellent viril home,
y aquell jaqueix, volent costum de fembra!
D'alguns sabem aquest peccat orible;
no 'n veig senyal qu' onor los sia tolta.
Qui no la tol de on tolta deu esser,
no la darà en part on se meresca.

Ja no es crim que la honor rebuge,
e ja molt menys en homens qu' en les fembres,
ans fa senyal un poch peccat en elles
que lo major que 's pot fer en los homens:

161, dines *B*G^1; onor G^1; y honor *bcde;* s'an G^1 | per treball (traball *d*) just no s (guanyan *B*) guanyen *BDEbcde* | no ateny lo bon home *H* | no s'an pels bons sens vicis *a*. — 162, tant *F;* que G^1. — 163, pratiqua G^1. — 164, quill *H;* enpachen *BH*. — 165, regimen *a;* bon *c;* f. b. G^1. q. regir v. de b. f. se desalta *H*. — 166, grocer *B;* lo que *DEabcde;* s'usa *Ede;* usa *BD*G^1*abce* : ussa *H*. — 167, | a mala sort *E;* afer *D*G^1*Habcde*. — 168, hi] y G^1; hy] y *E*G^1*H* | hi (y *B*) van e plens d'espines *BDbcde* | li ve y e. s. *a*.

169, si hom *H;* l'om *BE;* agues *BH;* fet letx *B;* lleig *E* : leigch *H*. — 170, || molts son al mon de abominables actes *a*. — 171, d'exçellent *B* : d'exçelent *E* : d'eccelent G^1 : d'eccellent *bc* : de 'çelent *d* : d'ex-celent *e;* veril *E* : *manca* G^1 : virill *H* | de excelents virils homens *a*. — 172, | jaquint aquell *a;* y *manca a;* jaquex *B*G^1; fembre *H*. — 173, s.] se sap G^1 : se sab *a;* pecat *b;* orrible *BDE*G^1*Hbc:* horrible *ade*. — 174, no v. *BDE*G^1*abcde;* vetx *B;* senyall *H;* qu' honor *D*^{1}*cde:* qu'onor *E*G^1 : que honor *a*. — 175, toll *H;* hon *BDEHabcde;* d'on G^1. — 176, hon *BDE*G^1*Hde;* mereixca *Dabcde* : merexqua G^1.

177, es] y a *E;* qu'a G^1; onor G^1; rebuje *E*G^1*a* | que honor lo desdenye *BD* | que ab (al *de*) honor no s mescle *Hde* | honor lo (desdenys *c*) desdenyas *bc*. — 178, ya *B* | en los h. qu'en les f. G^1. — 179, senyals *E;* pecat *BEabc;* ells *c*. — 180, | mes quel major *E;* la *bc;* los *manca B*.

açò 'sdevé perque ·ls homens son jutges,
passants dolor del crim qu' eles mes toca;
amant a ssy, lo mal d'altr' encarexen
e simples fan lurs fets abominables.

Reptar no cal de lurs vicis les dones,
car de aquells natura 'n pren lo carrech.
Qui no entén e passió lo força,
de son be y mal natura es maestra.
Los tres pilars hon lo be d'hom s'asenta,
esser no pot qu' en elles se recolzen:
lur fonament deu esser la prudença,
e lo nom sol a elles par salvatge.

Als qui poder e saber han d'apendre
e de ben fer per favor de natura,
encontra d'ells Deu pogra fer miracle
com en peccar de la natura hixen.
Simplament l'om contra natura pecca
en tot peccat, puys a rahó repugna;
de tot en tot a sa natura 's contra,
com en peccar trespassa d'om los termens.

—181, asso *a;* perque los *B;* jutjes *c.*— 182, passant *H;* dolors *a;* dell *H;* qu'elles *BDEG*^{1}*Hbc :* que a elles *a;* mes *manca a;* toqua G^1. — 183, ssi *BE :* si *DG*^{1}*Habcde;* d'altri *Ea :* d'altre G^1; ancarexen *B :* ncareixen *E :* encareixen *abc.* — 184, llur *E;* llurs *G*^{1}*ade.*

185, de *manca B;* llur *E :* llurs *G*^{1}*Hade;* viçis *B;* donas *B.* — 186, d'aq. G^1; aquels *H;* natura p. *EH;* prench *de;* l. c.] vergonya G^1. — 187, no 'nten G^1; lo 'n *E;* forsa *a.* — 188, hi *H.* —189, pilas *B;* d'om *BEG*^{1}*Ha;* se senta *B :* s'assenta *DEHbc.* — 190 ellas *H;* recolse *E :* recolze *ade* | que sobr' ells se recolze *BDbc.* — 191, llur *EG*^{1}*ade;* esse *b.* — 192, mon *E;* a] en *bcde;* part *E;* saluatge *Ba.*

193, que *BDabcde;* he *B :* y *a;* an *B;* de pendre *BH.* — 195, miracles G^1. — 196, pecar *Eabc:* pequar G^1; della *F;* ixen *BDG*^{1}*bcde.* — 197, pequa G^1 *:* peca *a* dubtar no cal si l'hom (l'om *BE*) contra si (pecca *Dde*) peca *BDEbcde.* — 198, | en tot quant fa *BDbcde;* pecat *E;* puix *a* | si de raho (s'allonya *Ec,* s'alonga *de*) s'allonga *BDEHbcde* | puix a la raho pugna G^1. — 199, a] de *DHbcde;* ssa *B;* natura es *ade* | a la raho 's contra G^1. — 200, peçat *E :* peccats *H :* pecar *bc;* traspassa G^1 | los termens de natura (d'home *Dbcde,* d'ome *E*) passa *BDEbcde.*

Yo guart lo Cel e no veig venir flames
per abrassar la sodomita secta.
On es lo temps que tu prenies venge
de tots aquells qui natura offenien?
Mire lo cel quant plourà la justicia,
qu' en temps passat entre nos habitava;
e no veig res que d'aquest loch devalle:
en fe roman tot quant de tu s'espera.

O senyor Deu, e quant serà que ·t mostres?
Ja tarda molt com del mal hom no ·t venges.
Yo son be cert que dellà ço esperes;
mas en lo mon be ·m sembla que ·t mostrasses.
Vulles haver pietat del bon poble!
Poneix aquells sients alt en cadira,
qui de l'anyell volen la carn e llana,
e son consents que feres lo ·s devoren.

Si dels estrems los homens no s'espanten,
vicis comuns quasi 'n virtuts s'enpenyen.
Ja los avars passen per homens savis;
los cavallers per mercaders s'espachen,

201-216, *manquen H.* — 201, çel *BE;* vetx *B.* — 202, abrasar *BDG^1abcde :* abrazar *E;* indomita *a.* — 203, hon *BDEG^1abcde;* prenias *a;* venja *BEde :* venga *G^1 :* venje *bc.* — 204, aquels *B;* ofenien *G^1 :* ofenian *a;* natura (greuiauem *E*) greujauen *BDEbcde.* — 205, çell *B;* quan *G^1.* — 206, | en tres habitaua *B.* — 207, vetx *B;* d'aquell *E;* lloch *d;* daualla *B* || en tu es tostemps e no la poden veure *a.* — 208, se esp. *a.*

209, señor *D;* quan *G^1.* — 210, vengues *d.* — 211, so *BDEG^1abcde;* ben *BG^1* | qu'apres (que ap. *b*) la mort l'esperes *BDEbcde.* — 212, mostrases *d.* — 213, d. b.] del teu *bcde.* — 214, ponex *B :* punix *E :* punex *G^1 :* car veig *a :* puneix *de;* sehents *DEbcde;* alt *BDEG^1abcde.* — 215, l'anyel *G^1a;* lana *Dbcde.* — 216, contents *BG^1abcde;* lo d. *Ee.*

217, dells *d;* strems *B;* s'espantan *B.* — 218, quasi en *Bd :* casi'n *H :* casi en *a;* s'empenyen *BG^1H.* — 219, passan *B.* — 220, mercades *B :* merquaders *G^1;* s'espatchen *B :* despachen *E:* s'espatxen *H.*

e los coharts lur grau d'onor no perden.
Per be que ·l nom en los pits d'hom romanga,
als propris fets enteniment no ·s troba,
si per aquells per hon diners s'ajusten.

No 's deshonrat per ser avar lo jove,
e, que passas Tantalus en cobea,
si es dispost en ser franch, essent prodich,
ja li nourà, si tracta matrimoni.
Vell, ignocent de be, mas de mals apte,
luxuriós, cubert e ple de pompa,
no pert honor n'entre los pechs sa fama.
Qui son aquells sabents quin deu l'om esser?

Que pot valer hom qu' endignat no sia
encontr' aquells qui en lo mon triunfen,
veent los folls, grossers e plens de vicis,
e tot lur be los ve per atrivença?
No ·n sse algú qui ·l mon tant lo rebuge
que l'enderoch, puys no sentint no ·s canssa;
maldit jutjat pot ser, mas no l'empachen:
a l'atrevit, lo mon camí ly obre.

— 221, coarts *BE* : couarts *ade;* llur *Ead;* d'honor *Dbcde*. — 222, quel mon *Ha;* lo pus *Ea* : lo pits *H;* d'om BEG^1Ha; romangua G^1H. — 223, | als fets propis G^1 | als fets honests *H;* propis *BD Ebcde* : propriis *F*. — 224, aquels *H;* hom *B;* dines BEG^1.

225, no es G^1a; desonrrat BEG^1 : desonrat *Ha* : deshonorat *b* : deshonrrat *de;* sser G^1; l'om BEG^1a : l'hom *Dbcde*. — 226, proea *F* : couesa *a*. — 227, dispot *d*. — 228, trata *d;* m. (mamoni *D*) tr. *BDEbc*. — 229, innocent G^1a; abte $BDEG^1Habcd$. — 231, onor G^1; entre *a;* la $BDEG^1Hbc$. — 232, aquels *H;* sabens G^1; q.] qual *Ede;* l'hom *Dbcde*.

233, qu'endignitat *B* : qu'endigne G^1 : qui en dignitat *H* : qu'indignat *de*. — 234, encontre *a;* aquels *H;* qui 'n G^1; triumphen $BDEG^1Habcd$. — 235, vehent DEG^1abcde; fols *BH;* groces *B:* grosses G^1 : grosers *de*. — 236, llur *EHade;* adquirença *B* : atriuensa *a*. — 237, no se *BDEabcde;* lo] no *Dabcde;* rebuje BEG^1ade. — 238, qu'en *F;* l'endarroch *B* : l'enderroch $DEG^1Habcde$; pus *B* : puix DG^1abcde; cançа *B* : cansa DG^1abcde | si no sent e nos (canssa *H*) cansa *EH*. — 239, jutgat G^1H; l'empacha *ad* : l'empatxa *e*. — 240, que al *a;* l'atrauit *B;* li $BDEG^1Habcde$.

Pels mals mijans lo mon sa ffavor dona,
y, en son despit, los atrevits s'avancen.
Son avorrits, e quasi ·l mon los dubta:
loch té cascú en lo mon hon s'alloga.
No ·y es rahó l'ordenador al seure;
ne ·y seur' algú, si espera bon orde.
No contraffà la Taula de Peruça:
orde no ·y es, mas error sempiterna.

Rey no regeix ne ·ls pobles obeexen:
no sse qui es pus colpable a l'altre.
Degun estat a l'altre no impugne,
car no 's algú que sa fi no ·s desvie.
Si algun hom es qui la regla rompa,
tan poca part al tot punt no altera.
Ab tot açò resta la regla ferma:
un oronell l'estiu no denuncia.

O gent del mon, obriu los hulls per veure
com no es ver lo que veritat sembla,
e que honors, la gloria o ffama
per les virtuts per null temps s'atengeren!

241, per *EG*^{1}; migans *G*^{1}; favor *BDEG*^{1}*Habcde*. — 242, en] a *H*; atrauits *B*; s'auansan *B*: s'auançen *EH* : se auançen *d*.— 243, quasi lo *B* : casil *H*; dupta . — 244, lloch *ad*; te] de *e*; hon *BDEG*^{1}*Habcde*; s'allotja *BD* : s'allongua *G*^{1} : s'alleuga *H* : s'alleuja *a* : se aloja *d* : s'aloja *e* | en aquell hon s'alloja *E*.—245, no es *G*^{1}*Ha* : no y a *de*; seura *H*.—246, ney *BDEbcde* : menys *G*^{1}: ne *a*; seura *abc*; spera *BEG*^{1}*H*; lo bon *B*; horde *E*. — 247, contrafa *BDEG*^{1}*abcde*; perussa *B*: perusa *DEabcde*. — 248, horde *Ede*; es] ha *a*; horror *B* : herror *d*; senpiterna *bc*.

249, regex *BG*^{1} : regint *de*; obehexen *B* : obeeixen *Dbcde* : hobehexen *E* || als jutges mals los pobles no obeexen *a*. — 250, se *BDEG*^{1}*Habcde*; culpable *BDG*^{1}*bc* : cullpable *H* | a l'altre pus culpable *a*. — 251, dagun *B*; stat *BDbc*; inpugne *D* : impugna *E*. — 252, no es *G*^{1}*ad*; no d. *BDEG*^{1}*Habcde*. — 253, y si *a*; rompe *B* | es questa regla rompa *a*. — 254, tant *BDe*; poqua *G*^{1}; t.] cor *c*. — 255, ayço *E* : asso *a*. — 256, oronel *e*; denunçia *B*.

257, d.] al *B* : *n. t. K*; ubriu *B*; ulls *BDEG*^{1}*abcde* : vulls *b*; veura *BH*. — 258, | com no es (no 's *de*) tot ver *ade*; verita *b*; semble *H*. — 259, onors *G*^{1}; o] ho *H* : e *a*; fama *G*^{1}*a* | los diners (dines *BE*) e la fama *BDEbcde*. — 260, nul *Ebc*; s'atangueren *B* : s'atengueren *DEG*^{1}*bcde* : setengueran *H* : se atenygueren *a*.

Lo cobejós cruel, fenyt, ple de pompa,
astuciós, inportú, sens Deu tembre,
aquest aytal les gents per Deu adoren,
elles semblant que font de virtuts mane.

L'om que virtut ab sol entendre toca
y en algun tant per glori' aconsegre
es conexent, e la favor menysprea,
veent los fols com en aquell' atenyen,
no es tam bo que, si los bons l'avien,
no la volgués ab rahonabl' estima;
no es tan foll qu' en estrem la cobege;
l'entendre ha, mas a virtut no basta.

O quant son pochs qui de general regla
sapien fer als ffets singulars regles,
e aplicar aquelles a la vida,
e fer juhís incerts e necessaris!
Tots los juhís que ·s fan entre los homens,
affecció la sentencia ordena:
d'on tinch per foll qui en gloria ·s munta:
per lo juhí qui tal jutge la done.

— 261, cruell *BH;* f.] e *BDbcde* : fruyt *E* : fehint *G*^{1} | c. fengit en p. *a*. — 262, importu *BDEG*^{1} *abcde*. — 263, aques *a* || aquest les gents per virtuos lo (jutien *B*) jutgen *BDbcde*. — 264, | crehents de çert *E* | creents de sert *H;* els es *a;* fonts *EG*^{1}*;* virtut *EH;* manen *E* || donchs per bondat nos guanya bona fama *BDbcde*.

265, l'hom *de;* qui *E;* virtud *G*^{1}*;* son *a;* entendra *B;* toqua *BG*^{1}. — 266, an *H;* p.] pot *BH:* por *DEFG*^{1}*bcde*. — 267, coneixent *DEabcde* : conoxent *G*^{1} : conaxent *H;* menyspreu *D*. — 268, | com veu los fols *H;* vehent *BDEG*^{1}*ade;* folls *BDG*^{1}*abcde;* ntenyen *c* : ntenen *de* | e los mals com l'atenyen *EH*. — 269, nes *G*^{1}*;* tan *BDEG*^{1}*Hbcde* : tant *a;* l'havien *bcde*. — 270, nou *e;* volguesen *de;* rahonable *a;* rahonabla stima *B* | e sa 'n faria martre *H*. — 271, tant *E;* que en strem *B;* cobeia *B* : cobeje *EG*^{1}*abcde* | que aquella c. *H*. — 272, ha] a *a;* a] ha *BF;* virtud *G*^{1}.

273, quan *G*^{1} : quants *HK;* que *a*. — 274, saprien *d* : sabrien *e;* fets *EG*^{1}*Hade* || prenguen profit per als singulars (singulas *B*) actes *BDbc*. — 275, applicar *E* : apliquar *G*^{1}*;* aquellas *H* | no per aquells fora d'honesta (d'onesta *B*) vida *BDbc*. — 276, e] a *G*^{1}*;* juhins *E;* inserts *H* : molt certs *de* | mas per aquells qui fan vida contenta *BDbc*. — 277, juys *B* : juhins *DEHbcde;* quis *DEG*^{1}*;* homes *H*. — 278, affectio *DEabcde* : afeccio *G*^{1}*;* sentenci *BDHbc* : sentença *Ee;* ordona *BH* : hordena *D* : ordenada *bc*. — 279, donch *G*^{1} : d'hon *de;* tench *B;* se munta *a*. — 280, juy *B;* que *E;* jutje *bcde;* li *E;* dona *Bde*.

Caus' an les gents d'esta error comuna,
puys en lo mon tal enteniment troben.
Ans de aver del ver la conexença,
han engenrats habits dels mals conceptes.
No ha molt fet qui 'n conexença basta;
mas lo qui l'ha, que la part bona prenga.
Als homens flachs par obra impossible,
per c' ab hull flach miren cosa dificil.

281, cascun *B* : causen *DE*G^1*bcde* : causa *K* : cansen *a;* d' *manca Ede;* herror *d.* — 282, puix *D*G^1*abcde* : puis *E;* troban *B.* — 283, haver *BDE*G^1*abcde;* coneixença *E* : conoxença G^1 : conaxença *H* : conoxensa *a.* — 284, an *B;* engerrats *B* : engendrats *DE*G^1*abcde* : engenrrats *H;* abits *BHbc;* pels *B* : per *DEbc* : de G^1*Hade;* conseptes *H.* — 285, coneixença *E* : conoxença G^1. — 286, qui ha *bcde;* prengua G^1*H.* — 287, falchs *B;* per *BH;* obre *H;* impossibla *B* : inpossible *H* : imposible *d.* — 288, cap *B* : qu'ab *DE*G^1*bcde;* ull *BDE*G^1*abcde;* miran *B;* la cosa *B;* cossa *H;* difficil *EHae.* — *El mot* fi *a la fi* G^1.

CV

PUYS QUE SENS TU ALGÚ A TU NO BASTA

Pregaria a Déu

Implora la gracia de Déu, però per mereixer-la, calen esforços pels quals es incapaç. Que Déu l'ajudi a deixar ·l món y a canviar la seva natura corrompuda pel pecat!

La seva fe y la seva esperança són somogudes. No li resta sinó ·l temor de Déu. Però sent que ·l temor el conduirà a l'amor.

Nascut amb bones inclinacions, ha falsejat la seva natura. Que Déu l'ajudi a tornar-se a aixecar! No vol d'ara endavant altre cosa sinó amar-lo y renunciarà a tots els goigs del món.

Que Déu descendeixi en ell, tal com ha fet per més culpables! Consent en expiar en el seu cos el seu gran error, per tal que no li faltin la Fe y l'Esperança y per consegüent la Caritat.

— Espera en fi que les recances que sent per atrició el duran a la contrició perfeta.

Al titol : Orations *B;* Rims stramps, *d'una segona mà D;* Obres morals. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Rims estrams de Mossen Ausias March (fol. 512) *G[1];* Mossen Ausias March (foli 640 v.º) *G[2];* Mossen Auzias March *H;* Oratio a Deu *K;* Cantica spiritual, cap. I (foli 104), cap. III (foli 117 v.º) *a;* Obres norals *bc;* Canto spiritual. Stramps *d;* Cant spiritual. Stramps *e.*

Puys que sens tu algú a tu no basta,
dona ·m la mà o pels cabels me lleva;
si no estench la mia ’nvers la tua,
quasi forçat a tu mateix me tira.
Yo vull anar envers tu a l’encontre.
No sse perquè no faç lo que volrria,
puys yo son cert haver voluntat francha,
e no sse que aquest voler m’enpacha.

Levar mi vull e prou no mi esforce:
ço fa lo pes de mes terribles colpes.
Ans que la Mort lo procés a mi cloga,
placia ·t, Deu, puys teu vull ser, que ·u vulles,
fes que ta sanch mon cor dur amollesca:
de semblant mal guarí ella molts altres.
Ja lo tardar ta ira ·m denuncia;
ta pietat no troba ’n mi que obre.

Tan clarament en l’entendre no peque
com lo voler he carregat de colpa.
Ajuda ·m, Deu, mas follament te prege,
car tu no vals sino al qui s’ajuda,

1-168, *manquen* G^1. — 1, puix DG^{1}abcde : puis E : pus H. — 2, ho DEbc; cabells BDEG^{1}abcde; me *manca* E; leva B. — 3, stench B; nues B : vers Dbcde : enuers a.— 4, casi H; forsat a; matex BG^1. — 5, enues B; l’ancontre H. — 6, ne H; se BDEG^{1}Habcde; fas BG^{1}Ha; volria DEHabc. — 7-8, *intervertits* BDEG^{1}Hbcde. — 7, puis DEbce : puix G^{1}ade; jo B : ix D; so BDHbcde; çert EG^{1}d: sert a; auer H; franca DEHabcde : franqua G^1. — 8, se BDEG^{1}Habcde; empacha Dbce : m’empacha G^{1}a || ni ’ntendre puch mon voler qui l’empacha B.

9, lleuar de; me BG^1; he Db; sforçe B : sforse a. — 10, so a; mas cde; culpes a : colpas de. — 11, la mor b; proçes H; clogua G^1 : clogue H | a mi lo p. clo. E. — 12, plaçiat BEG^{1}d; puix DG^1 abcde : puis E; vull ser teu a; quem BDEG^{1}Habcde. — 13, ffes H; amoleixca Dbc : amollexqua G^1. — 14, || que de semblant mal a guarit molts altres a. — 15, ya B; yram EG^{1}ade; denuncia d. — 16, troba en d : trob’en e | no dolga de mes obres a.

17, tant BEa. — 18, he] ha H : es a : e c. — 19, haiudam G^1; ffollament H; pregue BDEG^{1}H abcde. — 20, vols BD || car tu mes vals aquell qui mes s’ajuda a.

e tots aquells qui a tu se apleguen
no ·ls pots fallir, e mostren-ho tos braços.
Que faré yo que no meresch m'ajudes,
car tant com puch conech que no m'esforce?

Perdona-mi, si follament te parle;
de passió partexen mes paraules.
Yo sent pahor d'Infern al qual faç via;
girar-la vull, e no ·y disponch mos passos.
Mas yo ·m recort que meritist lo Ladre:
tant quant hom veu, no ·y bastaven ses obres.
Ton espirit là hon li plau espira:
com ne perquè no sab qui en carn visca.

Ab tot que so mal crestià per obra,
ira no ·t tinch ne de res no t'encolpe.
Yo son tot cert que per tostemps be obres
e faç tant be, donant mort com la vida.
Tot es egual quant surt de ta potença,
d'on tinch per foll qui vers tu ·s vol irexer.
Amor de mal e de be ignorança
es la rahó que ·ls homens no · t conexen.

— 21 | y atots aq. *Ede;* aquels *H;* que *EG*[1]*;* s'apleguen *d* | qui a tu señor se apleguen *a*. — 22, mostran *B;* brassos *a*. — 23, jo *B;* mereixch *Dbc;* maiudes *BG*[1]. — 24, pusch *EG*[1]*H;* nom sforçe *Dbc;* m'esforçe *BHd* : m'esforse *a* | de mon sforç (esforç *G*[1]) no m'ampre *EG*[1].

25, | perdonam Deu *EG*[1]*de*. — 26, parteixen *Eac;* peraules *H*. — 27, d'ifern *F;* fas *BG*[1]*ac*. — 28, e] y *a*. — 29, jom *B;* remetist *B* : meritst *b* : meritists *c;* lladre *EG*[1]*ade*. — 30, bastauan *H*. — 31, sperit *Ba* : esperit *DHbcde* : spirit *EF* : espirit *G*[1]*;* lla *BDEG*[1]*Habcde;* spira *BEFa*. — 32, ni *B;* nou *BEG*[1]*e;* sap *BG*[1]*;* lo qui 'n *G*[1] : hom qui en *d;* qui 'n *d;* qui 'n *G*[1]*;* vixca *Dbc* : visqua *G*[1].

33, ma *b;* xpia *Dbc* : chrestia *Eade* : christia *G*[1]*;* obre *H*. — 34, yra *Eade;* no tinch *Ede;* no t'enc.] jo t'enc. *B* : yo t'enc. *DHbcde* : yo t'jncolpe *G*[1]. — 35, s. t.] so ben *BDbcde* : se tot *EG*[1]*H;* sert *H* : cer *a;* tot t. *EG*[1]. — 36, fas *BDEG*[1]*Habcde* | d. tant m. c. la v. *B* | d. la m. c. v. *E*.— 38, donc *a* : d'hon *de;* quin *H;* tu vol *EG*[1]*a;* yrexer *Ea* : hirexer *H* | quin (quim *d*) contra tu murmura *BDbcde*. — 39, mall *H;* ha *Db;* jnnorança *G*[1]. — 40, coneixen *DEbc*.

A tu deman que lo cor m'enfortesques
si que ·l voler ab ta voluntat ligue,
e, puys que se que lo mon no ·m profita,
dona ·m esforç que del tot l'abandone;
e, lo delit que ·l bon hom de tu gusta,
fes-me ·n sentir una poca sentilla,
per que ma carn, qui m'està molt rebelle,
haj' afalach; que del tot no ·m contraste.

Ajuda ·m, Deu, que sens tu no ·m puch moure,
per que ·l meu cors es mes que paralitich.
Tant son en mi envellits los mals habits
que la virtut al gustar m'es amarga.
O Deu, mercè! Revolta ·m ma natura,
que mala es per la mia gran colpa;
e, si per mort yo puch rembre ma falta,
esta serà ma dolça penitença.

Yo tem a tu mes que no ·t so amable,
e davant tu confés la colp' aquesta.
Torbada es la mia esperança,
e, dintre mi, sent terrible baralla.

41, cors *d;* m'enforteixques *Dbcde :* meu forteixques *a.* — 42, volentat G^1; lligue *E*G^1*ade.* — 43, | e puys (puix *Dbcde*) so cert *BDbcde;* puis *Ea:* puix G^1 | quel mon no m'aprofita G^1. — 44, m esforç *B;* l'abonde *H.* — 45, lo] del *Eade.* — 46, ffes *H;* me s. *E*G^1*H;* senti *c;* poqua G^1; centilla *Dbce :* çentilla *E*G^1 : centella *a :* çentella *d.* — 47, rebella *H* || perque la part menor quem es rebelle *BDbce* — 48, | haje afalach *b;* aia *H;* fallir *a;* d. t.] tan fort *BDbce.*

49, sen *B;* pusch *E.* — 50, quell *H;* cos *BDEabcd.* — 51, enuelits *bc;* abits *BDHbc.* — 52, virtud G^1; tastar *B;* amargua *B*G^1*H.* — 53, reuolta ma *B :* reuolta'n mi *Dbce.* — 54, g. c. mia *B;* culpa *a.* — 55, p.] ab *H;* io *H;* pusch *E;* me *H.* — 56, dolsa *a;* panitença *c :* penitençia *d* || dolçam sera aquesta p. *B.*

57, ya *a.* — 58, e] y *Ba;* dauan *Ea :* deuant G^1; lla *bc;* culp *Dd :* culpa *a* | con. aq. col. *E*G^1*H.* — 59, sperança *BDE*G^1*bc :* esperansa *a.* — 60, batalla *EH?a?.*

Yo veig a tu just e misericorde;
veig ton voler qui sens merits gracía;
dones e tolls de grat lo do sens merits.
Qual es tan just quant mes yo que no tema?

Si Job lo just por de Deu lo premia,
que faré yo que dins les colpes nade?
Com pens d'Infern, que tems no s'i esmenta,
llà es mostrat tot quant sentiments temen.
L'arma, qui es contemplar Deu eleta,
encontr' aquell blasfemant se rebella.
No es en hom de tan gran mal estima.
Donchs, com està qui vers tal part camina?

Prech-te, Senyor, que la vida m'abreuges
ans que pejors cassos a mi 'nseguesquen.
En dolor visch faent vida perverssa,
e tem dellà la mort per tostemps longa,
donchs, mal deçà e dellà mal sens terme.
Pren-me al punt que milor en mi trobes;
lo detardar no se a que ·m servesca:
no té repòs lo qui té fer viatge.

— 61, jo *H;* vetx *B;* ha *Dbc;* he *Dbc.* — 62, v.] e $BDEG^1bc$; merit *Ha;* graçia *B* : guardonaua *a.* — 63, he *Db;* e t.] a tots *ad;* tols $BDEG^1abcde$. — 64, quall *H;* que *manca a* | quant mes yo no tremole *BDbce.*

65, p'hor *d'una segona mà D;* prenia *Bbcde.* — 66, qui d. *de.* — 67, de *a;* temps $BDEG^1Habcde$; smenta *Ba.* — 68, la *BDb;* quants *B.* — 69, elleta *H* : electa *de.* — 70, blasemant *bc;* rebetla *de* || auorriment ha vers deu per sa colpa *H.* — 71, l'om *H;* tant *BE;* stima *Bc.* — 72, sta *B;* que *e;* ves *E;* camine *Dbc.*

73, señor *D;* m'abreujes G^1ade. — 74, peios *B* : pijors *Dbcde;* cosas *B* : casos *EHade;* mi seguesquen *BE* : mi (mim *D*) segueixquen *Dbcde* : mi seguescan *H* : mi 'nseguexquen *a.* — 75, vixch *Dabc;* fahent EG^1Hbc; perversa $BDEG^1Habcde$. — 76, | e tem la mort *ade;* he *D;* tots t. *E* : tot t. G^1; llonga *E* : longua G^1 | qui (que *de*) es per (tos t. lon. *de*) tots temps llonga *ade.* — 77, daça *B;* dalla *B;* terma *H* | e della sens null terme *E.* — 78, | y pren m'al p. G^1; millor BDG^1H *abcde* : mellor *F.* — 79, los detardars *Dbc;* deterdar *H;* serueixen *Dbc* : seruesqua G^1 : serueixca *ade.* — 80, viatje *B* | qui te a f. (viatje *de*) v. EG^1ade.

Yo ·m dolch perquè tant com vull no ·m puch dolrre
de l'infinit dampnatge lo qual dubte,
e tal dolor no la recull natura,
ne ·s pot asmar e menys sentir pot l'home.
E donchs açò sembl' a mi flaca 'scusa
com de mon dan tant com es no m'espante.
Si ·l Cel demant, no li do basta 'stima;
fretura pas de por e d'esperança.

Per be que tu iracible t'amostres,
ço es defalt de nostra ignorança;
lo teu voler tostemps guarda clemença.
Ton semblant mal es be inestimable.
Perdona ·m, Deu, si t'he donada colpa,
car yo conffés esser aquel colpable.
Ab hull de carn he fets los teus judicis:
vulles dar lum a la vista de l'arma.

Lo meu voler al teu es molt contrari,
e ·m so 'nemich pensant-me amich esser.
Ajuda ·m, Deu, puys me veus en tal pressa.
Yo ·m desesper, si los merits meus guardes;

81, dolc *a;* tan *d;* pusch *bc;* dolre *DHabcde.* — 82, dampnatje *B* : damnatge *Dde* : dapnatge *G*^{1}*:* damnatje *de;* dupte *EG*^{1}*ad.* — 83, he *Db.* — 84, smar *B* : esmar *EH;* ne *a;* l'ome *BEG*^{1}*Ha.* — 85, he *Db;* ayço *E;* asso *a;* semblam flaqua *G*^{1}*;* falça *H* : flac *e;* escusa *Dade.* — 86, dany *ae* : dam *b;* nom spante *BE.* — 87, çel *d;* deman *BDEG*^{1}*Habcde;* nol do *E;* bast *e;* estima *Eade.* — 88, ffretura *BH;* e d'esperansa *a.*

89, iraçible, *B* : irascible *De* : yrasçible *E* : yrascible *a* : irasçible *d;* te mostres *BDEG*^{1}*Habcde.* — 90, so *a;* conexença *BEe* : coneixença *Dbc* : jnnorança *G*^{1} : ignoransa *Ha.* — 91, tots t. *E:* tot t. *G*^{1}*;* c. (clamença *B*) g. *BDbcde.* — 92, t.] tot *Db* : son *a* : *manca c;* es un be *c;* jnstimable *B* : instimable *Dbc* : inextimable *G*^{1}. — 93, t'e *BEG*^{1}*a;* culpa *a.* — 94, confes *BDEG*^{1}*abcde;* aquell *BDEG*^{1}*Hade;* culpable *a.* — 95, ull *BDG*^{1}*abc* : ulls *Ede;* e *c;* fet *G*^{1}*a;* judiçis *BG*^{1}. — 96, vullas *H;* llum *Ead.*

98, hem *Eabcde;* manemich *D* : enemich *G*^{1}*a.* — 99, deus *a;* puix *DG*^{1}*abcde* : puis *E.* — 100. desasper *H* | si mos demerits (guardas *a*) guardes *BDEabcde.*

yo m'enug molt la vida com allongue,
e dupte molt que aquella fenesqua.
En dolor visch, car mon desig no ·s ferma,
e ja en mi alterat es l'arbitre.

Tu est la fi on totes fins termenen,
e no es fi, si en tu no termena.
Tu est lo be on tot altre ·s mesura,
e no es bo qui a tu, Deu, no sembla.
Al qui ·t complau tu aquell Deu nomenes:
per tu semblar major grau d'ome ·l muntes;
d'on es gran dret del qui plau al diable
prenga lo nom d'aquell ab qui ·s conforma.

Alguna fi en aquest mon se troba,
n'es vera fi, puys que no fa l'om felix.
Es lo començ per on l'altra s'acaba,
segons lo cors qu' entendre pot un home.
Los filosofs, qui aquella posaren,
en sí mateixs son esser vists discordes.
Senyal es cert qu'en veritat no ·s funda:
per conseguent, a l'home no contenta.

— 101, m'anutx *B* : m'enuig *DEHabcde;* alongue *B*. — 102, dupte *a;* feneixca *Dbcde* : fenesca *EG^1Ha* | aq. be fenesca *B*. — 103, vixch *Dabc* : visc *G^1;* d.] voler *BDHabcde;* nos farta *B* | per la mia gran colpa *H*. — 104, l'albitre *a*.

105, es *de;* hon *BDEG^1Habcde;* fies *a*. — 106, | e fi no es *B*. — 107, es *G^1ade;* hon *BDEG^1H abcde*. — 108, semble *H*. — 109, aquest *d*. — 110, gran *bc;* d'homel *Dbcde* | en majordom lo muntes *a*. — 111, d'hon *de* | de (del *B*) qui semblal diable *BDabcde*. — 112, prengua *G^1;* mon *Db;* conformat *c*.

113, | si alguna fi *d;* s'alguna *e*. — 114, | mas no es vera fi *a;* no 's *EG^1de;* puix *DG^1abcde:* puis *E;* l'hom *acde*. — 115, comens *a;* hon *BDEG^1Habcde;* l'altre *G^1H;* s'ecaba *H* : se acaba *d*. — 116, cos *B* : curs *Ecde*. — 117, philosofs *BEG^1* : philosophs *DHbcde;* possaren *G^1*. — 118, mateys *B* : matexs *G^1* : mateix *H;* son vists esser *a*. — 119, senyall *H;* sert *H*. — 120, consaguent *H;* l'ome *E*.

Bona per sí no fon la Ley judayca;
en Paradís per ella no s'entrava,
mas tant com fon començ d'aquesta nostra:
de que ·s pot dir d'aquestes dues una.
Axí la fi de tot en tot humana
no da repòs a l'apetit o terme,
mas tan poch l'om sens ella no ha l'altra:
Sent Johan fon senyalant lo Messies.

No te repòs qui null' altra fi guarda,
car en res als lo voler no reposa:
ço sent cascú e no ·y cal suptilesa,
que fora tu lo voler no s'atura.
Si com los rius a la mar tots acorren,
axí les fins totes en tu s'en entren.
Puys te conech, esforça ·m que yo t'ame:
vença l'amor a la por que yo ·t porte!

E, si amor tanta com vull no m'entra,
creix-me la por, si que tement no peque,
car, no peccant, yo perdré aquells abits
que son estats per que no t'am la causa.

121, fonch *Ba;* lley *E* : fe *d;* judayça *B* : judaica [illegible].—122, peradis *H*.—123, fonch *a* : fou [illegible]; comens *a* | prinçipi de la nostra *B*. — 124, duas *H* || se pot ben dir d'aquellas duas una *B*. — 126, rrepos *d;* ho *DHbce* : ne *E;* terma *B*. — 127, l'hom *bcde;* l'altre *H*. — 128, sant *BG¹Hde;* joan *BDE* : iohan *H* : iuhan *bc* : iuan [illegible]; fonch *Da* : es *G¹* : fou *H;* señalant *D;* meçias *B* : massias *H* : messias *de*.

129, altre; n. a.] en altra *BDbcde* | nulla altra figurada *a*.—131, | cascu coneix *a;* fent *BDbcde;* call *H;* subtilea *B* : subtilesa *DEHabcde* : sobtileza *G¹*. — 133, t. a la m. *a*. — 134, las *H*. — 135, puix *DG¹abcde* : puis *E;* sforçam *B* : esforsam *a;* jo *BH*. — 136, vensa *a;* yo p. *G¹* | a la temor quet porte *a*.

137, l'amor *EG¹de*. — 138, crex *B*. — 139, pecant *BDEb;* aquels *H;* habits *EG¹ade*. — 140, stats *B* | de no amar te causa *a*.

Muyren aquells qui de tu m'apartaren,
puys m'an mig mort e ·m tolen que no visca!
O senyor Deu, fes que la vid' allargue,
puys me apar qu' envers tu yo m'acoste.

Qui ·m mostrarà davant tu fer escusa,
quant auré dar mon mal ordenat compte?
Tu m'as donat disposició recta,
e yo he fet del regle falç molt corba.
Dreçar-la vull, mas he mester t'ajuda.
Ajuda ·m, Deu, car ma força es flaca.
Desig saber que de mi predestines:
a tu 's present, y a mi causa venible.

No ·t prech que ·m dons sanitat de persona,
ne bens alguns de Natura y Fortuna,
mas solament que a tu, Deu, sols ame,
car yo so cert que ·l major be s'i causa.
Per conseguent, delectació alta,
yo no la sent per no dispost sentir-la;

— 141, muyran *H;* aquels *H;* que *ade;* m'apertaren *H.* — 142, puix DG^1*ad* : puis *E* : pus *H;* m'han *ad;* hem *E* : en *a;* tollen *Ha;* vixca *a* | puys so mitx mort e fan que no reuisca *B* | puix so (som *bce*) mig mort em fan que no (reuisca *c*) reuixca *Dbce.* — 143, señor *D;* alongue *B* | o senynor fes que ma vida s'allargue *a.* — 144, | puix que m'apar G^1 | per que jam par *a;* puix *Db cde* : puis *E;* appar *E;* qu'enues *BE.*

145, deuant G^1; scusa *B* : escuses *E.* — 146, haure *BDE*G^1*abc;* hordenat *E;* conte G^1. — 147, m'has *D*G^1*bcde;* disposiçio *E;* r.] no mala *BDFHabcde.* — 148, de *BDbc;* corua *d* | del regle falsa corba *E* | de regle bo m. c. *a.* — 149, dressar *Ha;* lo *Dbc;* mes *B;* ta haiuda G^1 : ta ajuda *a.* — 150, forsa *a;* flaqua *B*G^1 : fflaca *H.* — 151, | que predestinat sia *a* | tu est (es *de*) primer en tota bona obra *BDbcde* || a tu 's pressent y a mi causa venible *H.* — 152, || com sera donchs que (qui *de*) primer de tu passe *BDbcde* | d'altre part tem em plau la ignorança *H* | que a tu es present y a mi cosa incierta *a.*

145-152, *F*G^1 *terminen la cobla per un novè vers* : d'altra part tem e m plau la ignorança. *Aquest vers es el vuitè en H, que a omes el v.* 151 *y li ha substituit el v.* 152.

153-160, *tenen per titol* fi G^1. — 154, ni *H.* — 155, sols deu *a.* — 156, jo *BH.* — 157, consaguent *H;* delectatio *B* : delectecio *H* | si be delit de delect. a. *a.* — 158, | no puch sentir *a;* lo *a* | per que dispost nom trobe *BDbcde.*

mas, per saber, un home grosser jutja
que ·l major be sus tots es Delitable.

Qual serà ·l jorn que la mort yo no tema?
E serà quant de t'amor yo m'inflame,
e no ·s pot fer sens menyspreu de la vida,
e que per tu aquella yo menysprehe.
Ladonchs seran jus mi totes les coses
que de present me veig sobre los muscles.
Lo qui no tem del fort leó les ungles
molt menys tembrà lo fibló de la vespa.

Prech-te, Senyor, que ·m fasses insensible
e qu' en null temps alguns delits yo senta,
no solament los leigs qui ·t venen contra,
mas tots aquells qu' indifferents se troben.
Açò desig per que sol en tu pense,
e pusc' aver la via qu'en tu ·s dreça.
Fes-ho, Senyor, e si per temps me ·n torne,
haja per cert trobar t'aurella sorda.

Tol-me dolor com me veig perdre ·l segle,
car, mentre ·m dolch, tant com vull yo no t'ame,

— 159, hun *H;* grocer *B;* jutje *B :* jutga G^1 *:* jutge *H.* —160, qual *BDabcde:* quell *H;* tost *a.*

161-224, *manquen* FG^1HK; *Ortografia de D;* G^2a *consideren els v.* 161-192, *com una poesia independenta, a la qual l'ed. a dona per titol :* Cantica spiritual : capitulo III, *y col·loquen els v.* 161-168 *després dels v.* 169-176.— 161, jo *B.* — 162, e] y G^2a; ta *a;* yo *manca* G^2a; me G^2a; jo m'enflame *B.* — 163, | quisuulla pot G^1a; s.] fer G^2a | sens auorrir la vida *B.* — 164, q.] si G^2a; jo *B;* menypree *B :* menyspree *a.* — 165, lladonchs G^2abcde; totas las cosas *B.* — 166, vetx *B;* musclos *B.* — 167, lo] el *B :* çell *E;* lleo *Ea.* — 168, temrra G^2; bespa *a.*

169, señor DG^2; faces G^2 *:* fasas *d :* faças *e;* insençible *B :* incenssible G^2. — 170, | tant que james *BE;* que null G^2ade; algun delit G^2a; yo] no *B.* — 171, | los letxs (lleigs *E*) quels (habomine *E*) abomine *BE* | lexant (lexe *a*) quit ve encontra G^2a. — 172, que G^2a; que 'ndifferents *DEbc;* indiferents *a.* — 173, asso *a;* desitx *B;* sols EG^2a. — 174, puixc G^2 *:* puxca *a :* pusca *d;* haver *abcde;* d.] dona G^2a. — 175, o G^2; señor DG^2. — 176, aja G^2 *:* haje *cde;* çert *d;* t'orella *Ee;* ta orella G^2ad.

177, toll *B;* com vetx *B* | vehent me p. s. *E* || tolme dolor (senor G^2) de veurem p. s. G^2a.— 178, c.] que G^2a.

e vull-ho fer, mas l'abit me contrasta:
en temps passat me carreguí la colpa.
Tant te cost yo com molts qui no ·t serviren,
e tu ·ls has fet no menys que yo ·t demane:
per que ·t suplich que dins lo cor tu m'entres,
puys est entrat en pus abominable.

Catholich so, mas la Fe no m'escalfa
que la fredor lenta dels senys apague,
car yo leix so que mos sentiments senten,
e Paradís crech per Fe y rahó jutge.
Aquella part de l'esperit es prompta,
mas la dels senys, rocegant-la, m'acoste.
Donchs, tu, Senyor, al foch de Fe m'acorre,
tant que la part, que ·m porta fret, abrase.

Tu creist me per que l'anima salve,
e pot-se fer de mi sabs lo contrari.
Si es axí, per que donchs me creaves,
puys fon en tu lo saber infallible?
Torn' a no res, yo ·t suplich, lo meu esser,
car mes me val que tostemps l'escur carcer!
Yo crech a tu, com volguist dir de Judes
«que ·l fora bo no fos nat al mon home».

— 179, | volriau (volrriau G^2) fer G^2*a;* mes *B;* l'habit *de.* — 180, | me carregui aquest (est G^2) carrech G^2*a.* — 181, || molts son estats senyor (señor G^2) que not seruiren G^2*a.* — 182, as *B;* jot *B.* — 183, sopplich *E;* dintrel cor *B* | que dins mon cor tu entres *E* yo nou mereisch (merexch G^2) mas tu pots fer me digne G^2*a.* —184, puix *Dbce* : puis *Ed;* es *Bde* || y tornar bo de molt abominable G^2*a.*

185, catholichs *c;* nom scalfa *B.* — 186, lança *B* : llenta G^2*a;* apaga *B* : l'apaga G^2*a.* — 187, lex BG^2 : llex *a;* ço BEG^2*;* sentimens *b.* — 188, | e lo dalla G^2*a;* crech *manca* EG^2*a;* y] e *E;* jutje *Bbc.* — 189, del sperit BEG^2*;* l'espirit *d.* — 190, roçegant *Ed* : rossegant G^2*a.* — 191, señor DG^2*;* m'ocorre *B.* — 192, abraze *a.*

193-224, *manquen* G^2*a.* — 193, | tu m'as creat *B;* crehist *DEbc;* mi *Ecde;* l'a.] ma arma *E.* — 196, puix *Dbce* : puis *Ed;* fonch *E;* infalible *d.* — 197, rres *d;* jot *B;* supplich *Dbc* : sopplich *E.* — 198, tots t. *E;* carcre *B* : carçre *d.*

Per mi, segur, havent rebut batisme,
no fos tornat als braços de la vida,
mas a la mort hagués retut lo deute,
e de present yo no viuria 'n dubte.
Major dolor d'Infern los homens senten
que los delits de Paradís no jutjen.
Lo mal sentit es d'aquell altr' exemple,
e Paradís sens lo sentir se jutja.

Dona ·m esforç que prenga de mi venge:
yo ·m trob offès contra tu ab gran colpa,
e, si no ·y bast, tu de ma carn te farta,
ab que no ·m tochs l'esperit, qu' a tu sembla.
E, sobretot, ma Fe que no vacille
e no tremol la mia Esperança!
No ·m fallirà Caritat, elles fermes,
e, de la carn si ·t suplich, no me n'hoges.

O quant serà que regaré les galtes
d'aygua de plor ab les lagremes dolces?
Contrictió es la font d'on emanen;
aquesta 's clau que ·l Cel tancat nos obre.
D'atrictió partexen les amargues,
perqu' en temor, mes qu' en amor, se funden;
mas tals quals son d'aquestes me abunda,
puys son camí e via per les altres.

201, par *de;* babtisme *BE :* baptisme *d.* — 202, dida *Bde.* — 204, ya *B :* ja *E;* viuria en *d:* viuri' en *e;* . — 206, qui *DEbcde;* jutgen *E.*

209, m sfors *B;* venja *BEde.* — 210, trop *B;* culpa *Dbcde.* — 211, | ma carn señor (senyor *E*) castiga *BE.* — 212, toch *B;* l'espirit *d;* que a *d.* — 213, q. no] qu'en (rres *E*) res *BE;* vaçille *BE:* vaçile *d.* — 214, sperança *BDEbc.* — 215, | puix que nom fall *e;* charitat *de.* — 216, soplich *B:* sopplich *E;* hojes *BEcde :* noges *b.*

217-224, *d'una segona mà D.* — 218, las *de;* llagremes *E :* lagrimes *bcde;* dolçes *BEd.* — 219, contriçio *Bd :* contricio *e;* d'hon *Dbcde.* — 220, | aquell es clau *e;* çel *E;* tancas *c.* — 221, d'atricçio *B :* de atriçio *d;* parteixen *DEbcde;* las *B :* le *b.* — 223, q.] com *E;* de *de;* m'ab. *de.* — 224, puix *Dbce :* puis *Ed;* e] es *bc.*

CVI

LO TOT ES POCH ÇO PER QUE TREBALLAM

Del veritable Bé

El fi dels nostres esforços es insuficient. La nostra felicitat depèn de la nostra ànima y del nostre cos. D'on ve que cerquem plaers que ·ls són noibles? Entre ·ls plaers els uns són naturals y necessaris; els altres, artificials y imposats per l'opinió, no tenen valor per sí mateixos; tals l'honor y el diner. Els homes hi posen equivocadament la felicitat llur y en fan déus. La virtut exigeix l'amor desinteressat y veritable del Bé.

Quina opinió es formen del bé ·ls homes instruits? Resulta del cos o de l'ànima o de tots plegats?

Els uns han dit que ·l bé es lo útil; altres lo agradable; altres, en fi, lo honest. En realitat lo honest té per consegüencia els altres dos y els implica.

Cada un recerca la fi que li es propria y es feliç quant l'ateny. Els Estoicians hi veuen la felicitat absoluta; però Aristòtil no va tant enllà. El bé de l'home, per tant que està compost d'una ànima y d'un cos, no pot estar sinó en la coneixença de la veritat per l'enteniment y en la subordinació de l'apetit a la raó.

Sèneca pretén que amb la virtut per ella mateixa n'hi ha prou per fer l'home feliç, y que ·ls béns exteriors hi poden afegir molt poc. El bé està en la concor-

Al titol : Altres *B;* Marc *esborrat per una segona mà D;* Obres morals. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Mossen Ausias March *G[1];* De ve[r]tader delit *K;* Cantica moral *a;* Obres morals *bc;* Canto moral *d;* Cant moral *e.*

dança de l'home amb ell mateix. Epicur defineix el bé pel plaer que no n'es sinó una consegüencia. Plató havia condemnat el plaer. En fi, Aristòtil distingeix el bon plaer del mal plaer.

El plaer no difereix del bé sinó perquè ve després. La natura ha imposat lleis a l'home, y cada vegada que s'hi conforma, en ressent plaer. En el cas contrari es la dolor. D'aquí vénen l'Amor y l'Odi, les seves primeres passions.

El savi es aquell que se sab dominar y cercar la veritat. Entre ·ls que obren altrament, no són els ignorants que són culpables, sinó aquells que fan el mal a grat scient, els folls que cerquen els béns d'aquest món y prenen el mal pel bé, com el disbauxat y l'intemperant, en un mot, tots aquells que posen la felicitat fòra d'ells mateixos, en els falsos béns.

Aquests béns són l'objecte d'apreciacions diverses segons els homes, y en un mateix home segons les seves necessitats. Solament l'honestitat no pot ser apreciada sinó pel savi que la posseeix.

Com l'home instruit pot cercar els honors y la riquesa que només resideixen en l'opinió? Els plaers dels cos tenen més valor puix que són el principi de la vida y que permeten la conservació de l'especie humana. Un hom s'enganya considerant la quantitat, no la qualitat dels plaers.

Com l'home instruit pot preferir l'honor y la riquesa a la virtut? Que ·ls deixi pels ignorants y pels folls y que menysprei ·l món!

Concloem que la virtut va de parella amb la veritat, la raó y el veritable amor.

Lo tot es poch ço per que treballam,
puix, conseguint, lo voler fart no es.
En lo volgut lo defalt no es pres,
mas l'apetit com en tal part gitam.
Alguns desigs acorren a delits
que ·l mouiment no pot hom escusar;
e d'altres molts, que se ·n pot ben guardar,
encontra nos per nos son elegits.

1-16, *manquen H.* — 2, puys *B* : puis *E;* conseguim *BDbc* : conseguit *Eade;* lo] y el *BDbc:* el *EG[1]de;* fort *B.* — 3, deffalt *Dbc.* — 4, giram? *a.* — 5, desitxs *B.* — 6, scusar *BDFbc.* — 7, se p. *de;* b.] be *BDbc* : hom *ade;* lunyar *BDbc.* — 8, e contra *BDabcde;* son per nos *BDabcde.*

Per poch lloguer treballam jorns e nits,
No se que fa perdre hom sí e Deu:
molt per poch preu se dona ço del seu,
perdent delits per delits ab despits.
Contra lo cors es enemich lo mon:
de l'arma es enemich principal.
Entre aquests es nostre be o mal:
donchs, d'on los ve amar qui ells confón?

Diversitats de delits en l'om son.
A n'i alguns nessessariament,
naturals son, la 'specia sostinent;
altres que ·m pens que Natura no ·ls don,
mas sson per hom d'openió 'stimats,
los quals per ssí no han nulla valor,
car en ssenyal de virtud es honor:
y els diners sson per estima trobats.

Los homes sson axí foraviats
c' onor, diners, crehen ser be de l'hom:
ço es perquè l'ull nostre no veu com
a la virtud sien premis donats,

9, leuger *B* : loguer *Dbce;* jons *B*. — 10, ne *e;* qu'es *de;* l'hom *Dbc;* fi *D*. — 11, so *a*. — 13, cos BEG^1ad. — 15, entr' *E;* aquest *Dbc;* es lo nostre *E* || son semblant be es un verdader mal *ade*. — 16, d'hon *Dbcde*.

17, diuerçitats *B* : diversitats $DEG^1Habcde$; de *esborrat F;* delit G^1bc; lo mon BFG^1 : l'hom *Dbc* || per delitar diuersos delits son *ade*. — 18, | auiur' (uiure *c*) alguns *BDHbc;* ha ni G^1a; necessariament *BDabc* : nesesariament G^1 : necessitadament *Ede*. — 19, l'especia *c;* speçie G^1: espeçia *d;* sustinent *H*. — 20, | altres me pens *BDbc*. — 21, son $BDEG^1Habcde$; l'hom G^1; d'opinio BDG^1bce : d'oppinio *EH* : de opinio *ad;* estimats *ade*. — 22, si $BDEG^1Habcde$; n.] res de *BD abcde* : ulla EG^1H. — 23, en] lo *ade;* senyal $BDEG^1abcde$: senyall *H;* virtut *BDEHabcde;* onor G^1. — 24, y els] los *BDabcde;* dines BEG^1a; son $BDEG^1Habcde$; stima *BE*.

25, son $BDEG^1Habcde$; foragitats *a*. — 26, | que honra y dines *a;* qu'onor BEG^1H : qu'honor *Dabce* : que honor *d;* dines BEG^1; creuen *Ha;* del mon *DF*, nom *d'una segona mà D* : de l'om *E:* del nom *bc*. — 27, so *a;* llull *B*. — 28, virtut *BDEHabcde*.

e veu aquells honrats, havens diners,
lo loch no ·y es e lo senyal roman;
e tant al mon a durat est engan
que no sap hom altres Deus verdaders.

Uns delits sson dels altres homeyés.
La carn no vol treball, fam ne coltell,
e pels dinés axí jove com vell
se dona mort e pert tots sos plaers;
e la honor ab lo diner debat,
no pas tots temps, ans al diner segueix;
en camps ssembrats de diners honor creix.
Tals son los Deus que ·l mon ha celebrat!

Si be a'n l'om, per lo mon l'a trobat,
dich-ho d'aquell qui no sap altre be,
e, si te mal, axí pel mon hy ve,
no en tot mal, mas en gran cantitat.
Lo mon fa mal dant entendre ben fer,
e, quant fa be, no es be verament.
Açò no 'nten lo qui viu grossament,
e lo sabent qui passió sufer.

— 29, aquell *Dbcde* : aquels *H*; honrrats *BEH* : honrat *Dbc* : onrrats G^1 : honrrat *de*; havents *B*G^1*H* : hauent *DEbcde*; dines *B*G^1 | honrats per los diners *a*. — 30, lo] quel *a*; lloch *Ead*. — 31, en t. *Dbcde*; ha *BDE*G^1*Hbcde*; enguan *H*.— 32, sab *BDE*G^1*abcde*; vertades *B* : verdades G^1 : vertaders *H*.

33, n.] pus *H*; son *BDE*G^1*Habcde*; de altres *de*; homeyers *EHade* || alguns delits son d'altres (homeyes) homeyers *BDbc* : *n. t. K*. — 34, f. t. *a*. — 35, pells *H*; diners *DHbcde*. — 36, plaes *B*: plahers *DEabcde* : plahes G^1. — 37, h.] dolor *B*. — 38, tostemps *BDHbcde* : tot temps G^1; al] lo *ade*; seguex *B*G^1 || no mal (val *c*) honor car lo diner segueix *BDbc*. — 39, | en camp sembrat *BD E*G^1*Hbcde*; dines *BE*G^1*a*; onor G^1; crex *B*G^1. — 40, çelebrat *d*.

41, | si 'n l'hom (l'om *B*) es be *BDbc* | si l'hom (l'om *a*) ha be *ade*; a'n] ha 'n *E*G^1*H* : am *F*; l'hom *BDabcde*; l'ha *de*. — 42, o *B*; sab *BDE*G^1*Habcde*. — 43, mall *H*; pell *H*; hi] li *E*G^1*e* : hi *BDHabcde*. — 44, | no pas en tot *ade*; mall *H*; mes *B* : *n. t. K*; quantitat *BDE*G^1*abc*. — 45, mall *H* | mostrant que vol ben (be *a*) fer *BDabcde*. — 47, ayço *E*; no enten *a*; que *a*. — 48, e] ni *ade*; paçio *B*; suffer *BDEbc* : ssoffer *H*.

Ardit e franch, prudent, justicier,
es l'om pel mon, sens abit de virtud.
Aquest nom ha per lo mon merescut,
perque no ·s veu ço que virtud requer.
Bon fet requer de be fer gran amor.
Si açò ·y es, delit no ·y fallirà:
la 'ntenció d'interès no ·y serà,
y el mon vol als, ço es : bens y honor.

Infinits sson que obren ab dolor
y ab interès algun acte honest,
e ·ls ignorants cuyden aver conquest
ja la virtud ab gran dolor e por.
Altres, e pochs, entenen lo que fan
e faran be ab mala 'ntenció,
dant entenent que llur voler es bo.
Tots davant gents virtuosos seran.

Sens nombre sson los qui tant no faran,
volents portar- sí molt be arreats,
no penssant als sino com son mirats,
hy en lo poblich ab dolor despendran.

49, justiçier *B*. — 50, l'hom *Dbcde;* habit *de;* virtut *BDEHabcde*. — 51, mereixcut *Dbcde:* merexcut *a*. — 52, so *B;* virtut *BDEHabcde*. — 53, | e fent aço *BDbcd* | e essent aço *a* | essent aço *e;* dellit *H*. — 55, l'antençio *B*G^1 : l'int. *He* : la int. *ad*.—56, y l *a;* y] e *EH;* onor G^1 || e lo mon vol diners (dines *B*) fama y honor *BDbcde*.

57, son *BDE*G^1*Habcde;* qui *Dbc* : qu' G^1. — 59, ells *BE*G^1*H* : als *c;* ignorats *H* : ignyorants *d;* cuyden *H;* haver *BDE*G^1*abcde*. — 60, ya *a;* virtut *BEHad* : salut *Dbce;* e] y *a;* plor *e*. — 61, he *a*. — 62, mal *e;* intencio *Eade*. — 63, lur *D*G^1*bce*. — 64, | davant les gents *a;* deuant G^1*H;* gens *B;* virtuossos *H* : virtuos *c*.

65, son *BDE*G^1*Habcde*. — 66, volets *F* : volens *H* : volent *a;* ben *BDHabcde*. — 67, pensant *BDE*G^1*Habcde*. — 68, hy *manca BD* : y *E*G^1*Habcde;* llochs publichs *a;* lo] lloch *d* : loch *e;* publich *BDE*G^1*Hbcde*.

De la virtud, qu' en conservar serveix,
tanta n'auran com ssolament los plau,
res no metent en obra, si ·ls desplau:
sepulcre son on res leig no pareix.

Lo be del mon no es be qui ·l coneix,
lo savi ·l sap e creu aquell lo foll.
Savi no es qui ·l sap e no se ·n tol:
sens act' onest prudença no ·s nodreix.
De savis folls yo faré menció
e de aquells qui savis hom pot dir,
dels folls cuberts e del menys de cobrir,
dels perdonats e dels menys de perdó.

Seguons de molts fon llur intenció
que ·l be l'hom fon en tres parts partit,
mas, en aprés d'açò, deu esser dit
que es lo be per vera openió,
tant com hom sent ab anima e cos,
e tant com sent ab lo cors solament;
e tant quant ssent ab mer enteniment
del be celest, d'aquell yo res no pos.

— 69, virtut *BDEHabcde;* conuersar *DH :* comensar *bc;* seruex *B :* seruen *F*. — 70, | tanta natura han *G*^{1}*;* solament *BDEG*^{1}*Habcde*. — 71, metents *E*. — 72, sepulcres *E :* sepulchre *ade;* hon *BDEG*^{1}*Habcde;* rres *d;* letx *B :* leix *D :* lleig *EG*^{1} *:* lleigch *H :* lleix *a;* parex *BG*^{1}.

73, be a quil *a;* quill *H;* conex *BG*^{1}. — 74, sauill *H;* sab *BDEHabcde;* c.] ten *BD :* tem *bc;* fol *E*. — 75, quill *H;* sab *BDEHabcde*. — 76, acte *G*^{1}*d;* honest *DEG*^{1}*bcde;* prudencia *DG*^{1}*bcde:* prudenç'a *e;* nodrex *BG*^{1}. — 77, mençio *BE :* mancio *H*. — 78, d'aquells *G*^{1} *:* de aquels *H;* p. h. *EG*^{1}. — 79, d'ells *H;* cubrir *a*.

81, segons *BDEG*^{1}*Habcde;* fonch *E;* lur *DG*^{1}*Hbc;* intençio *B :* entencio *G*^{1}. — 82, l'om *E;* fos *BDEG*^{1}*Habcde*. — 83, d'ayço *E*. — 84, ver' *e;* upinio *B :* opinio *DHabcde :* oppinio *EH*. — 85, c.] quant *BDHabcde;* hanima *H;* e] y *G*^{1}*a;* cos *BEG*^{1}*d*. — 86, c.] quant *BDEHabcde;* cors *DHbce*. — 87, | e quant enten *BDEbcde;* quan *H;* sent *BDEG*^{1}*Habcde;* m.] sol *BDbcde*. — 88, res *manca B;* res yo *DHbcde*.

Molts philosofs en llurs escrits an clos
ser profitós, delitable y honest;
e tot quant es que sia desonest
no esser be fora de tot repòs.
Lo be honest s'en porta ·ls dos ab ssí,
car per aquest delit perfet s'ateny.
Axí matex a tot profit s'enpeny,
no desviant de rahó lo camí.

Lo profitós perque ss'esguarda fi,
lo delitós dins sí matex enclou.
Tot act' en l'om, que d'electió mou,
porta delit, e no ·u cal dir a mi.
Mas tot delit profit a ssí no trau,
e pus comú es delit que profit:
tot animal participa delit,
y en lo proffit hom per la rahó cau.

D'on se pot dir que ·l be de l'home jau
en aquests bens, clohent-los tots l'onest:
mas es a dir que es lo be aquest,
e si l'ateny lo rey e lo esclau,
e hon està en l'ome assegut,
e que deu fer per consseguir tal do,
e qu' en ateny per sa possessió,
e com per poch lo vol aver perdut.

89, molt *H;* philosophs *Dbcde* : filosofs *a;* lurs *DHbc* : llur *E;* scrits *BDEHbcd* : scriptures *a:* escripts *e;* han *DEG*^{1}*Habcde.* — 90, o delitable *c;* onest *H.* — 91, deshonest *Dbcde.* — 92, bo *BDbcde.* — 93, si *BDEG*^{1}*Habcde.* — 95, mateix *DEHabcde;* sanpeny *B* : s'empeny *EG*^{1}*H.*

97, s'esguarda *BDEG*^{1}*Habcde;* si *Dbcde.* — 98, mateix *DEHabcde;* anclou *B* : s'enclou *E.* — 99, acte *a;* l'hom *BDbcde;* deleccio *FG*^{1}*H* : dilectio *ade;* li mou *d* ‖ tot aten l'om que delectatio mou *B.* — 100, call *H.* — 101, proffit *H;* si *DEG*^{1}*Habcde.* — 102, proffit *H.* — 103, animall *H;* ab d. *a.* — 104, profit *BDEG*^{1}*abcde;* la *manca B.*

105, d'hon *de;* l'ome *E.* — 106, cloent *BDHbcde* : clohents *E;* l'honest *Dbcde.* — 107, ha *H;* qu'es *G*^{1}*H.* — 108, si ll *H;* sclau *BE.* — 109, | y en quin lloch (es *manca d*) es *ad;* sta *BD;* l'home *Dbcde;* hasegut *a* : asegut *de.* — 110, conseguir *BDEG*^{1}*abcde* : consaguir *H.* — 111, quan at. *de;* possesio *G*^{1}*.* — 112, voll *H;* haver *BDEG*^{1}*abcde.*

Seguons per molts e per mi es sabut,
tot quant que es en va no es fet res;
los elements e tot quant que d'ells es
a certa fi per sos migs an vengut.
Repòs ateny, seguons qui es, cascú,
no pus ne menys que Natura ·ls promet.
En consservar- sí cascú es discret,
e, fet açò, no roman trist algú.

L'animal hom es animal comú,
toquant de brut e de celestial,
brut per la carn, per l'arma divinal.
E d'aquest be molt menys serà dejú,
e serà quant la rahonable part
atès aurà sa fi per sson obrar.
Est es lo be final hon vol bastar,
ab que ·l falç be romangua u 'n depart.

Cascú obrant a be ha sson esguart
e sap que mal de tot en tot farà,
mas per fals juhy algun be 'stimarà
plahent a ssí per fer l'apetit fart.
E no serà si ·l be ver hy defall,
car no roman contenta la rahó,

113, segons *BDEG*^{1}*Habcde;* mi] tots *BDabcde.* — 114, | tant (tot *B*) quant fa deu *BDbcde* | quant deu ha fet, *a.*—115, elaments *B;* que *manca H* | e tot so quant d'ell es *a.*—116, mitxs *B;* han *BDEG*^{1}*Habcde.* — 117, atteny *B;* segons *BDEG*^{1}*Habcde.* — 118, no] ne *B.* — 119, e *D;* conservar *BDEG*^{1}*Habcde* | sia cascu discret *E.* — 120, e] en *cd;* fer *cde;* ayço *E.*

121, animall *H.* — 122, tocant *BDEHabcde;* celestiall *H.* — 123, diuinall *H.* — 124, de *a;* be *manca B;* men.] mes *G*^{1}*;* daju *a.* — 126, attes *D;* haura *BDEG*^{1}*abc;* son *BDEG*^{1}*Habcde.* — 127, | aquest es be *BDabc;* aquest *rascat y reemplaçat per* est *G*^{1}. — 128, | e que lo fals *BDbcde;* fals *EG*^{1}*a;* hun *F.*

129-176, *manquen K.* — 129, ha be a son *BH;* son *BDEG*^{1}*Habcde;* sguart *Ba.* — 130 sab *BDEHabcde.* — 131, mas *manca B;* falç *H;* juy *BG*^{1}*a* : juhi *DHbcde* : stimera *H* : estimara *a* ‖ y els fals juhi per ver estimara *Ede.*—132, plaent *BH* : plasent *E;* si *DEG*^{1}*Habcde;* l'appetit *H.* — 133, sil ver be *ade;* si be *bc;* y *BG*^{1} : hi *DEabcde;* deffall *B* | sil vertader hi fall *H.*

si no es be, ·mas per openió;
si n'ha delit, no ·s llunya lo treball.

Tal es lo be que no es mur ne vall
tingua lo pas que ·l voler d'om nos port.
Per ssa virtud, sens de hom lo acort,
lo tir' a ssí e sens altr' entrevall.
E d'ell an dit savis Estocians
que ·l qui l'ateny no pot caur' en tristor.
— Lo Philosof açò pren per error,
dient d'aquest no 'stendre tant ses mans.

Alguns han dit qu' en les coses molt grans
lo contemplar d'elles la veritat
es aquest be, mas axí an errat;
altres an dit qu' en les virtuts usans.
— Tots an dit ver, e no cascuns per ssí.
Lo be de l'hom en dues parts se pren:
quant veritat l'enteniment entén,
e l'apetit a rahó consentí.

Del be aquest algú no desentí
que de per ssí benahuyrat l'om fa,

— 135, opinio BDabcde : oppinio EH. — 136, n'a a; dellit H; lunya BDG^{1}Hbcde.

137, ne] de B : ni Hade. — 138, tinga BDEabcde; d'hom Dbcde. — 139, sa BDEG^{1}Habcde; virtut BDEHabcde | sens hauer hom acort BDbcde. — 140, si DEG^{1}abcde : ci H : e *manca* E | e menys d'altrencenall BDbc | e sens altrensenall H | e menys d'altren treball ade.—141-147, *manquen* B. — 141, han BDEG^{1}Habcde; escocians BDEHbcde : estodians G^1 : scocians a. — 142, | quel (posseint e) possehint Dabce; quel] que EHd; ll'at. H | ell no cau en tristor a.—143, philosoph BDEbcde: filosof a; ayço E. — 144, dihent G^1; aquest ade; estendre a.

145, han BDEG^{1}Habcde; que les D; cosas H. — 146, d'elles es a. — 147, est bc; han BDEG^{1}Habcde. — 148, han DEG^{1}Habcde; que les a; los BDHbcde; usants BDEHabcd. — 149, han DEG^{1}Habcde; cascu BDabcde; si BDEG^{1}Habcde. — 150, duas H. — 151, l'entenimen G^1. — 152, a la r. B; consenti BDEG^{1}abcde.

153, | de aq. be BDHbcde; dissenti BDEabc : discenti H : disenti de.—154, si BDEG^{1}Habcde; benahurat B : benuyrat H : benauyrat a : benhauyrat bc : benhauirat de; hom Dbc : l'hom de.

mas, per complir el, que l'om mester ha
dels bens forans, e sens ells no 's mesquí,
mas que del tot benahuyrat no es.
D'altra part, diu per ssí esser bastant:
entre be y mal l'om fan estar penjant,
entr' aygua y foch, sens fret o calt l'a mes.

De son poder Senequ' a so defès,
dient qu' en bens forans es algun be,
mas lo qui ·ls ha del sobirà no té,
per ells aver, la part de mig pugès.
Ell vol tant l'om estrenyer dins sa pell
no pus haver que sa natura vol.
S'alguns d'aquests la Fortuna li tol
que ·l sobirà ferm està 'n son castell.

Si ·ls bens forans son mester ab aquell
conplir son be a l'hom en aquest mon,
menys de aquests lo be no es ne fon;
deserta es sa propria obra 'n el.
Ffortun' aurà en ell sson poder llarch
y el natural comú a tots los bruts.
Son propi be en ell serà perduts,
si aquells bens en ell an tant allarch.

— 155, cumplir *Dbc;* ell *H :* lo *de;* qual *B :* ques *E;* hom *BDEbc :* l'hom *ade;* menester *a.* — 156, ssens *Ba;* els *H;* n'es *E;* mezqui *bcde.* — 157, qui *Ede;* benauyrat *a :* benhauirat *de.* — 158, d'altre *H;* si *BDG*^{1}*Habcde;* bastants *E.* — 159, mall *H;* hom *BDHabcde;* fa *EG*^{1}*bcde;* star *B;* penjants *E :* pensant *a :* penant *de.* — 160, sent *e;* ho *H;* l'an *BDEG*^{1}*Hbc :* l'han *de.*

161, Sent a *B :* Senec *DEHabcde;* ço *DEHabcde;* deffes *DEHabc.* — 162, dients *E;* foras *B.* — 163, subira *G*^{1}*H;* ve *F.* — 164, els *H;* haver *BDEG*^{1}*abcde;* mitx *B :* migch *H;* pogues *B :* pujes *d.* — 165, voll *H;* l'hom *Dbcde;* strenyer *B.* — 166, auer *H;* voll *H.* — 167, | si algun d'ests *E;* si alguns *G*^{1}*abc;* toll *H.* — 168, subiran *B :* subira *H;* f.] fort *a;* sta'n *BHa :* esta en *G*^{1}.

170, complit, *DEHbcde :* complir *BDEG*^{1}*Habcde;* ha *E;* l'om *E;* l'home *a.* — 171, aquest *Eabc;* no es lo be *a;* ne] ni *G*^{1}.— 172, propri *DH :* propi *Ebce :* propia *G*^{1}*;* obr' *c;* en *G*^{1}*ade;* ell *BDEG*^{1}*Habcde.* — 173, fortun *BEHce :* fortuna *DG*^{1}*abd :* ffortuna *F :* haura *G*^{1}*ace :* hura *Db:* vra *d;* son *BDEG*^{1}*Habcde;* larch *BDHbce.* — 174, ell *H :* en *e;* naturall *H.* — 175, | sos propris (propis *Bde*) bens *BDabcde;* seran *BDabcde.* — 176, | sils (sills *D*, si als *bc*) altres bens *BDbce* | sils bens (aquell *a*) aquells *ad;* aquels *H;* en *manca c;* han *DEHabcde :* a *G*^{1}*;* tant gran *c;* alarch *H.*

De aquests bens veritat no fa 'nbarch
d'esser en hom forans y enteriós.
Fama y dinés son forans, e honós,
ffills e mulers, e no ·m se ssi m'allarch.
Los a part dins, bellea y sanitat,
e tots aquells que Natura dar pot,
tots sson no rres, a mon parer e vot,
per sser comuns e fora potestat.

E aquest be no es en hom trobat,
e, si trobat, s'ateny sens los estranys.
Qui perdre pot no ten ssegurs los guanys,
hy en perfet be s'entén seguretat.
Qui jutgarà si aquest be pot ser,
sino aquell qui es tot virtuós,
car l'ome flach un pes molt ponderós
per tant alçar no creu d'el fort poder?

Menys de delit tal be no ·s pot haver
e lo major que ·s pot aconsseguir,
e res no ·l pot per natura venir
tant acordat aquest lo fa saber.
— Picurus dix ell esser lo delit.
— Açò es fals, mas es per conssiguent.

177, | dels bens aquests *a*. — 178, de ser *DEab;* y] e *Bd;* interios *B :* enteriors *DEabce :* interiors *d*. — 179, y] e *B;* diners *DHabcde;* e] y *Dabcde;* honors *DEG'Habcde*. — 180, fills *BDEG'Habcde;* muller *BDEG'Habcde;* no se *de;* si *BDEG'Hbcde* | e dubten que m'allarch *a*. — 182, aquell *b*. — 183, son *BDEG'Habcde;* res *BDEG'Habcde*. — 184, ser *BDEG'Habcde*.

185, e] o *BDHbc;* hon *b*. — 186, stranys *Ba*. — 187, te s. *EG'a;* segur *BDbcde :* segurs *EG'a:* sagur *H;* sos *BDHabcde*. — 188, y *BDEG'Habcde;* s'ateny *ad;* segueretat *d*. — 189, jutjara *BDEabcde :* jutgera *H;* si ja 'quest *bcde;* fer *E* | aquest be que p. s. *a*. — 191, l'home *Dabcde;* poderos *BG'*. — 192, d'ell *BDEG'abcde;* f.] tant *BDbcde*.

193, be] que *c;* auer *BH*. — 194, | y es lo major *a;* e] ne *EG';* aconseguir *BDEG'Hbcde :* aconsaguir *H*. — 195, rres *B*. — 196, cant *EG' :* tan *bcd;* acordant *BDEG'Habe;* y aq. *ad*. — 197, Picurrus *E*. — 198, ayço *E;* falç *H;* conseguent *BDG'abcde :* consiguent *EH*.

Sens lo major delit no 's hom content;
sson senyal cert es fer l'om ahunit.

Saber no ·s pot tal be menys de sentit
e no ·l sent hom, si donchs sabut no es.
L'enteniment sab lo be on es mes,
mas pel voler deu esser elegit.
L'om es mester que faça unió
de sses dos parts, la principal seguint,
ffahents tals fets que sia hobehint
son apetit ssenssual a rahó.

En est obrar cau delectació,
donant ssenyal de sser l'acte perfet.
Sens lo delit l'abit no ·s mostra fet,
car mostra ·l cors ser en rebellió.
Clarament es deshobedient fill,
qui, murmurant, per lo pare treball.
Si l'apetit l'obediencia fall
a la rahó, la pau es en perill.

Damunt es dit que virtud pren exill,
si l'om obrant obra per interès,

— 199, sen *a;* no ees *a* : no es *d;* conten *bc.* — 200, son *BDE*G^1*Habcde;* ssenyall *H;* sert *H;* f.] ser *a;* l'hom *Dbcde;* aunit *BD*G^1 : haunit *Eabcde.*

201, m. de] sino 's *E*G^1*H* : sino *a.* — 202, dons *Dbc;* sabud *a.* — 203, sap G^1*;* hon *BDE*G^1*H bcde* | sab aquest be hon es *a.* — 205, l'hom *Dbcde;* fassa *B.* — 206, ses *BDE*G^1*Habcde;* principall *H.* — 207, ffaent *BH* : fahent *DE*G^1*abcd* : faent *e;* obeint *Ba* : obehint *DE*G^1*Habcde.* — 208, appetit *H;* censual *BD* : sensual *E*G^1*bcde* : sensuall *H* | e sensual raho *a.*

209, delectatio *B* : delectasio *H.* — 210, senyal *BDE*G^1*abcde* : senyall *H;* de ser *DEbcde;* perffet *H* || sens lo delit l'abit no es benifet *a.*—211, | e sens delit *bcde;* l'habit *de* || donant senyal de ser l'acte perfet *a.* — 212, cos *BE*G^1*;* ser en] sens *F;* rebelio *d.* — 213, desobedient *BDE*G^1*Habcde.* — 215, sill *H;* l'obediençall *H* : la ob. *a* | en obehir (obeyr *B*) defall *BDbcde* | lo obehir defall *E.*

217, virtut *BDEHabcde;* exil *Bc.* — 218, l'hom *Dabcde;* hobrant *H.*

e per delit que l'abit complit es,
e sens aquest no vall un gra de mill.
Mas, si delit es sola caus' al fet,
per interès nomenar-se farà.
No ·l cal penssar al qui be obrarà,
que v'a delit e tristor a malfet.

Al be obrant virtud delit promet,
y el mal fahent, s'algun delit ateny,
no passa molt que tristor lo costreny,
e no ·l deffèn loch publich ni secret.
Ab ell se va conexença del mal.
Qui per tots temps la conciença ·l rrou,
si es malvat tant qu' en mal sa fi clou,
lo sseu delit a dolorir li val.

Plato volch dir que bo ni cominal
no es delit, mas ach molts enemichs.
— Picurians posaren com inichs,
que ·l be de l'hom era 'n delit carnal.
— Mas derrer vench son dexeble matex
que anullà vanes openions
e del que dix donà 'videns rahons,
y el bon delit de l'avol dividex.

— 219, e] o *a;* l'habit *ade.* — 220, aquell *BD*G^1*bc;* val *BDE*G^1*abcde;* hun *H.* — 221, causa el *d.* — 222, ‖ e l'act' es bo interes se fara *BDbce.* — 223, no c. *a;* call *H;* pensar *BDE*G^1*Habcde;* obrera *H.* — 224, q.] be *Eade;* val *a;* ha *de* | hon (on *B*) es lo be alli delit (dellit *B*) se met *BDbc.*

225, virtut *BDEHabcde.* — 226, y el] lo *BDbce* : yl *a* : y ell *H;* faent *BDHde;* si alg. *D*G^1*bc;* atteny *B.* — 227, constreny *BDbce.* — 228, noll *H;* defen G^1*ade;* lloch G^1*ad;* ne *BDEHbc.* — 229, sen *BDEbcde;* conoxença G^1 : coneixença *cde;* mall *H.* — 230, tostemps *BDHabcde* : totemps G^1; conçiençal *B* : conçiençial *E* : conciencial G^1*ad* : consiençal *H;* rou *BDE*G^1*Habcde.*—232, seu *BDE*G^1*Habcde;* adolorit *Hde;* vall *H* | a dolre s mes li val *a.*

233, Platon *d;* ne *DEbcde;* cominall *H* : comunal *ad.* — 234, d.] dit *F*G^1; hach *BD*G^1*bcde:* hac *EHa.* — 235, possaren *B* : posauen *H.* — 236, l'om *E;* carnall *H.* — 237, darrer *BDabde:* derreren *F* : derrera G^1; mateix *DEHabcde.* — 238, qui *BDE*G^1*Habcde;* annulla *E;* vanas *BH;* opinions *BD*G^1*abcde;* oppinions *EH.* — 239, donan *H* : posa *c;* vidents *BDEHbce* : euidents G^1*ad.* — 240, y el] el *BDbc* : pel *F* : y al *de;* divideix *DHbcde* : diuedeix *E.*

Delit e be sol orde ·ls departex:
delit es bo en tots fets naturals,
sino en l'om quant passa 'n los brutals,
car en tal cas natura desseguex.
Quant a Deu fet seguex natural cos,
lo cel e ·l mon, los vegetals e bruts.
Axí rahó met a l'hom instituts;
si les romp, es animal ociós.

De quant fa l'om delit es occasiós,
car tot agent entén semblar a ssí,
per convenient de la cosa per qui
ffa lo que fa, essent-ne cobejós,
si be es ver que molts aςtes l'om fa
qu' entre voler e no voler se fan,
de que ·ls fahens porten voler penjan,
mas elegint a voler se refà.

Si com dolor contra delit està,
axí fa 'n l'om contrari' acció.
De tot quant fuig dolor es la rahó.:
tals passions nostra natura ·ns da.

241, sols *d;* departeix *DEHabcde.* — 243, | sino 'n (sino en *bc*) lo mon *Dbc;* l'hom *de;* passa en *d* : passe en *e.* — 244, cars *H;* dessegueix *DEHabc* : desegueix *de.* — 245, | quant es al mon *BDbce;* ha *EG*^{1}*Hbcde;* segueix *DEHabcde;* cors *Dabcde.* — 246, çel *G*^{1}*d;* y el *E;* los *manca e;* vejetals *E* : vegetalls *d* : vegetables *e* || fora de l'hom qui ha per Deu virtut *BDbc.* — 247, | que de per si *BDbc;* prepos *c;* intituts *G*^{1} | propos e que s'en mut *B* | propos que may s'en mut *Dbc* | raho al hom a posat instituts *a.*—248, | y si les romp *a* | e si les (romps *e*) romp *de* || eleccio (electio *bc*) solament es en nos *BDbc.*

249, l'hom *Dbcde;* ocasios *EG*^{1}*Ha* : ocasions *a.* — 250, ag.] fahent *Bbc* : faent *De;* si *DEG*^{1}*H abcde.* — 251, conuinent *Be* : conuinent *E* : conuinient *a.* — 252, ffa *DEG*^{1}*abcde.* — 253, | es veritat *BDG*^{1}*abcde;* l'hom *Dbcde.* — 255, de aquels *B* : d'aquells *d;* faents *DHbc* : fahents *EG*^{1}*ade;* portan *B.* — 256, reffa *DHbc.*

257, col *E* : con *bc;* sta *B.* — 258, fa l'om *EG*^{1}*;* fa en *a* : fo 'n *bc;* l'hom *DEG*^{1}*bcde;* contraria *a;* contrariatio *B* : contrari'actio *E* : contrariacio *Dbcde* : contrari a l'accio *G*^{1}. — 259, futx *B:* fuigch *H.* — 260, pations *B.*

Amor e hoy, primeres pressions;
son termenats en delit o dolor.
A 'sguart de be lo camí es amor,
e per fogir dolor ne da rahons.

Savis no sson tots qui les questions
determenar ssaben e dar conssells,
si contra por sson simples com anyells,
e vers delits ardits com a lleons.
Savi 's aquell qui sap sí consellar
envers lo be qui propi es e sseu,
prenint aquell, jaquint l'als en relleu,
mirant los folls en lo mon tribular.

Savis sson dits los qui poden justar
honor, dinés e favor de grans gens,
e sson vilans de cor e mal sabens
que res del ver no ssabrien pensar.
Cuydant esser ssavis, ells sson astuts;
poder avent d'esser bons, sson malvats.
Aquests aytals no sseran perdonats
pel savi hom qu' en sa fi es venguts.

— 261, oy *BDEG*^{1}*abcde;* primeras *H;* pations *B* : passions *DHabcde:* presions *EG*^{1}. — 262, termenants *DEab;* ho *H* : e *a;* o en *B*. — 263, ha *de*.— 264, fugir *BEHbcde;* ne da] veda *EFG*^{1}*;* ne] me *H;* rahos *E*.

265, son *BDEG*^{1}*Hbcde* | tots aquells qui questions *a*. — 266, saben *BDEG*^{1}*Habcde;* conçells *B* : consells *DEG*^{1}*abcde* : consels *H*. — 267, son *BDEG*^{1}*Hbcde;* anyels *Ha*. — 268, ves *BG*^{1}*;* a] o *d;* leons *BDbce* : lahons *H*. — 269, savi es *a;* que *DHbcde;* sab *BDEG*^{1}*Habcde;* concellar *B* : conselar *H*. — 270, enues *B;* que *a;* propri *a;* seu *DEG*^{1}*Habcde*. — 271, l'alls *H;* releu *G*^{1} | e j. l'a. e r. *B*. — 272, m.] anant *bcde;* fols *H*.

273, son *BDEG*^{1}*Habcde*. — 274, onor *G*^{1}*;* diners *DHabcde;* fauors *a;* gents *BDEHabcde*. — 275, son *BDEG*^{1}*Habcde;* sabents *BDEG*^{1}*Habcde*. — 276, sabrien *BDEG*^{1}*Habcde*. — 277, sser *F:* ser *G*^{1}*;* savis *BDEG*^{1}*Habcde;* son *BDEG*^{1}*Habcde;* estuts *H* || cuyden ser sauis e no son sino astuts *a*. — 278, havent *BDG*^{1}*Habcde* : hauents *E;* de ser *DEG*^{1}*abcde;* son *BDEG*^{1}*Habcde*. — 279, | aquells e tals *BDbce;* seran *BDEG*^{1}*Hbce* || na (no *d*) sera donchs que sien perdonats *ad*.—280, sa] la *a;* es] sson *F*.

Molt sson erants, d'ignorança vençuts,
altres que sson erants ignorantment,
gran causs' avents de llur defalliment,
penedint-se del cas on sson cayguts.
Tots aquests son sens culpa llur pecants,
no l'ignorant que per colpa no sab.
Rahó serà que perdó no acap,
e si aquells sens llur culpa errants.

Aquells sson folls qui son llurs bens guastants,
menys de servar manera 'n res del lur.
Parlar de tals larguament yo no cur,
mas d'altres folls saviessa mostrants,
comprant molt car treball, dolor e mort,
per guanyar poch, encar' açò no cert.
Pleguats al lloch, lo troben tot desert,
clamants del mon, e açò ab gran tort.

Axí com l'orp no trob ab l'ull deport,
perquè no ·y veu per falta d'un gros tel,
e, tolt aquell, pot veure terra y cel,
ne pren a 'quell qui d'entendr' a confort

281, molts *DEd;* son *BDE*G^1*Habcde;* errants *BDE*G^1*Habce* : herrants *d;* ignoranment *b:* ygnyorantment *d* : ygnorantment *e.* — 283, caus' *BDEHade;* causa G^1*bc;* havents *D*G^1*acd:* hvents *b* : hauent *e;* lur *Da;* deffalliment *H* | de lur gran falliment *bc.* — 284, penidense *a;* hont *B* ; hon *BDE*G^1*Habcde;* son *BDE*G^1*Habcde;* caiguts *d.* — 285, colpa *BEH;* lur *DHabc:* llurs G^1; peccants *Dbc* : peccats G^1*de* | per no saber peccants *a.* — 286, *repetició del v.* 278, *F;* culpa *D*G^1*abcde;* sap G^1. — 287, acab *BDE*G^1*Habcde.* — 288, | e si en cells *Ede;* aquels *H;* culpa llur *a;* lur *BDHabc;* colpa *BEHade.*

289, aquels *H;* son *BDE*G^1*Habcde;* fols *H;* lurs *BDHbc* : llur *E;* gastans *BH* : guastants *D*G^1*H bcd* : gastants *E* : guastats *F* : guastans *a* : gastats *e.* — 290, manera en *E*G^1*de;* de llur *Eade;* llur *BH*G^1. — 291, largament *BDHbcde* : llargament *Ea* : jo *B;* non *E.* — 292, fols *H;* saviesa *BDEabcde* : sauieza G^1; mostrans *B.* — 294, ayço *E;* çert *E* | encara es no sert *H* | encara yo crech cert *ade.* — 295, plegats *BDEHabcde;* loch *BD*G^1*Hbce;* troban *B.* — 296, ayço *E;* ab] es *H;* grant G^1 | sens fer los (les *de*) algun tort *ade.*

297, l'orb *DEHbcde;* t.] te *BDbcde* : troba *a;* llum *E* : llull *H.* — 298, f.] causa *Dbcde, corregit d'una segona mà D;* tell *H.* — 299, | y ssa d'aquell *a;* tot *F;* veura *B;* çel *E*G^1 : cell *H.* — 300, d'entendre *d;* ha *de* | qui te l'entendre tort *a.*

en veure ·l ver, e per mal apetit
es ignorant, que lo mal jutga be.
L'incontinent per passió ·n tal ve,
l'intemperat en fer mal pren delit.

De semblants gents està lo mon fornit,
en tals recau la major part del mon.
Quals son aquells qui de aquests no sson?
Lo dat a Deu hy el de natura' xit.
En general l'incontinent entén,
mas ja no sap com passió lo prem:
el sap lo be, e va per lo estrem;
l'intemperat no ·l sap e donchs no ·l pren.

Encadenat deu sser qui no comprèn
que tota res deu sser jaquit per Deu,
mas escapant d'ací tot home creu
que altre be lo cor de l'hom encén.
Del be aquest es de maravellar
com se pot fer que ·l cerch fals l'entenent,
en part hon fi e lo començament
ab la rahó pot be de ssí llunyar.

La major part del mon no pot amar
lo be honest, perquè be no ·l percep.

— 301, veurell *H;* mall *H;* appetit *H.* — 302, jutja *BDEabcde* : jutje *H.* — 303, patio'n *B;* en *d.* — 304, l'intempert *a.*

305, sta *B.* — 306, recreu *F.* — 307, aquels *H;* d' G^1; son $BDEG^1Habcde$. — 308, l'om *BEa:* l'hom *D;* y $DEG^1Habcde$; yl *B;* exit G^1ade. — 309, el inc. G^1; anten *B.* — 310, ya *B;* sab *BDEH abcde;* pren *BF.* — 311, ell $BDEG^1Habcde$; sab *BDEHabcde;* e] mas *ade;* strem G^1a ell va pel mig (mitx *B*) e per cas pren l'estrem *BDbc.* — 312, sab *BDEHabcde.*

313, esser *BF* : ser $DEG^1Habcde$; copren *F.* — 314, ser $BDEG^1Habcde$: esser *F.* — 315, scapant *B;* dassi *B.* — 316, l'om *E;* enten *BDFabcde.* — 317, marauillar G^1: mereuelar *H.* — 318, çerch *Ed* : serch *e;* l'ent.] enteniment *a* : entenent *de.* — 319, on *B;* comensament *B* : comesament *a.* — 320, si $BDEG^1Habcde$; lunyar BDG^1Hbce.

322, *el segon* be *manca B;* perceb *BDabcde;* perçeb *EH.*

Qui es aquell qui 'n paciença rep
que tot sson be dins ssí puscha estar,
e per virtud tal be ss'en aconsech,
e que la mort no deu hom avorir,
e que honor e bens sson de jaquir,
e de aquells qui ·ls amen que renech?

Savi e foll, scient e home llech,
en algun be sa esperrança met,
e, si l'honest llançat a part tramet,
de falssos bens l'es forçat fer aplech.
Seguons qui es, tal fi li aparrà:
lo temps e ·ll lloch, la disposició
li mudaran; sa mala openió
jamés en ferm sa volentat aurà.

L'ome avar son be 'n dinés està,
hy en lo delit del cohyt lo fembrer;
l'om ergulós desiga honrat ser,
mas entre ssí açò diverç serà.

— 323, qu'en *BDbce* : qui en *al;* paciencia *Dbc* : pasciença G^1 : pasienca *H;* crehença *a:* paciençia *d;* reb *BDEHabcde.* — 324, q.] *manca* G^1; son *BDE*G^1*Habcde;* si *BDE*G^1*Habcde;* pusca *BDE*G^1*bcde* : pusqua *H* : puixca *a;* star *B*G^1. — 325, virtut *BDEHabcde;* sen *BDE*G^1*Hbce* | que tal be (s'aconcech *a*) se aconsech *ad.* — 326, avorrir *BDE*G^1*Habcde.* — 327, onor G^1 : honors *a;* son *BD*G^1*Hbc* : s'an *Eade.* — 328, aquels *H;* quels *a.*

329, sabent *B* : scients *E* : çient G^1 : cient *H;* lech *BDHbcd.* — 330, se asperança *H;* sperança *BEF*G^1 : esperança *DHacde.* — 331, l'onest *BEa;* lançat *BDEHbce* : llançant G^1; ap. lan *a;* llançat *d.* — 322, falços *B* : falsos *DE*G^1*Habcde;* bens *manca F;* applech *H.* — 333, segons *BDE*G^1 *Habcde;* apparra *E* : apara *F* : aportara *a* : aparara *d.* — 334, ell] e *BDEH* : el G^1*abcde;* loch *BD*G^1*Hbce* | e la disposiçio *B* | e disposicio *Ea.* — 335, mal' *DEHbce;* opinio *BDE*G^1*Habcde.* — 336, voluntat *BDE*G^1*Habcde;* haura *BDE*G^1*abcde.*

337, l'home *de;* be en *a;* diners *DHde;* sta *B.* — 338, y *BDE*G^1*Habcde;* coit *B* : cohit *D*G^1*H abcde* : coyt *E.* — 339, l'hom *Dbcde;* argullos *B* : ergullos *BDE*G^1*Hacde* : orgullos *a;* desija *BDE abcde;* honrrat *BEH* : onrrat G^1; h. (honrrat *de*) d. s. *ade.* — 340, dintre *ade;* si *BDE*G^1*Habcde;* ayço *E;* divers *E*G^1; d. (diuerç *BH*, asso *B*) a. *BDHbcde* | diuersitat haura *a.*

Molt hom avar lo llogre té per mal
e vol robar en places e camins.
Si be ·lls avars volen guany a part dins,
en lo guanyar hu d'altr' es desegual.

L'om ergullós vol sser, en general,
honrat, lloat, mas en diverç cascú:
hu vol sser dit franch, ardit, pel comú,
altr' en saber creu esser sson cabal;
altr' en virtud del cos o bell cantar:
tot açò fa qualitat dessemblant;
e, per ssaber de l'hom qui es tirant,
entr' aquests bens qual per milor li par?

Nessessitat fa la fi cambiar,
car lo malalt en sanitat la met,
lo sedejant diu qu' en fartar la set,
lo pobre hom en aver creu estar,
lo flach e lleig fort voll esser e bell.
Tots aquests bens ans d'aver an gran preu.
Lo be honest no ·s pot fer algun preu,
sino ·l prudent qui posseex aquell.

— 341, | car molt auar *BDHabc* | car l'hom auar *de;* logre *BDHbcde;* mall *H.* — 343, bels *DEG*^{1} *Habcde;* auas *B.* — 344, un *G*^{1}*;* d'altra 's *B;* d'altre es *a;* desigual *EG*^{1}*abcde* : desaguall *H.*

345, l'hom *de;* argullos *Ba* : ergulos *H;* ser *BDEG*^{1}*Habcde;* generall *H.* — 346, honrrat *BEHde:* onrrat *G*^{1}*;* y lloat *a;* loat *BDabce* : llohat *G*^{1} : lohat *H;* divers *BDEG*^{1}*Hbce* : dines *a* : diners *d.*— 347, un *G*^{1}*;* ser *BDEG*^{1}*Habcde.* — 348, altre en *a;* son *BDEG*^{1}*Habcde;* caball *H.* — 349, altre en *a;* virtut *BDEHabcde;* dels *H;* cors *H;* ho *H;* bel *H.* — 350, ayço *E;* calitat *BEHa;* de semblant *BEG*^{1}*a.* — 351, e] o *BDG*^{1}*Hbcde;* saber *BDEG*^{1}*Habcde;* l'om *E;* que *E;* triant *BDEG*^{1}*Habcde.*— 352, entre quests *B* : en aquests *ade;* millor *BDEG*^{1}*abcde* : mellor *H.*

353, necessitat *BDEG*^{1}*Habce* : neçesitat *d.* — 355, sed *a.* — 356, haver *BDEG*^{1}*Habcde;* star *B.* — 357, e *manca c;* letx *B* : leig *Dabcde* : leig *H;* vol *BDEG*^{1}*abcde.* — 358, d'haver *DG*^{1}*bde;* han *DEG*^{1}*Hbde* | a. de hauer h. p. *c* | e tots aquests han d'auer en menyspreu *a.* — 359, lo] del *BDEG*^{1}*bcde* | no (nos *H*) pot fer algul preu *EG*^{1}*H* | del qual no sap lo preu *a.* — 360, | sino per (l'om *B*) l'hom *BDbc;* que *a;* possehex *BG*^{1} : posseeix *DH* : posseheix *Ebcde* : possex *F:* posseix *a.*

De l'hom sabent es dret que ·m maravell.
Que es açò que de tot seny lo trau?
Com no coneix que foll es mes qu' esclau?
Volent delit, lo pert per mal conssell,
car natural passió ell no ·l mou.
Tals desigs sson trobats d'openió.
Per no usar lo delit de rahó,
la voluntat cerquant sson be ·lls enclou.

Nostra rahó aquests delits exclou;
no ·ls vol la carn, ans aquells avorrex
qui mes de prou ha, com voler li crex
a desigar ço qu' a la vida nou,
quant l'om de poch en pau munta senyor,
que li plau mes per tots temps treballant,
obrant mals fets, nulla virtut usant,
no esperant sino falssa honor.

Delits del cos no son de tanta 'rror,
car no 's algú qu'esllunye lo començ.
Restant en carn, llur delit res no venç;
l'especia d'om d'aquells trau sa valor.

361, l'om *E;* merauell *H.* — 362, ayço *E* ‖ quin motiu es lo qui de seny lo trau *a.* — 363, conex *BG*^{1} | que de rey torna sclau *ade.* — 364, pert] per *F;* conçell *B :* consell *BDEG*^{1}*Habcde.* — 365, naturall *H;* no li *G*^{1} | passio a ell nol mou *ad.* — 366, delits *BDEGHabcde;* son *BDEG*^{1}*H abcde;* d'opinio *BDEG*^{1}*bce :* d'oppinio *H;* de opinio *ad.* — 367, ussar *H.* — 368, la] sa *G*^{1}*;* sercant *Bae :* cercant *BDHabce :* çercant *Ed;* son *BDEG*^{1}*Habc;* bels *BDEG*^{1}*Habc;* sos bens *de.*

369, enclou *FG*^{1}*Ha.* — 370, nolls *H;* aquels *H;* avorreix *DEHabcde.* — 371, por *a;* c.] ço 'n *b :* son *cde;* creix *DEHabcde.* — 372, ha *B;* desijar *BDEHabcde;* qu'a] qu'en *BDbc :* que *EHade.* — 373, quan *G*^{1}*;* l'hom *Dbcde;* pau] poch *B;* señor *BD.* — 374, q.] com *E;* tostemps *BDHbcde:* tot temps *G*^{1}*;* traballant *G*^{1} *:* trebelant *H.*— 375, obrar *E;* vulla *a.* — 376, sperant *BEG*^{1}*H;* falsa *DEG*^{1}*abcde :* falça *H;* onor *G*^{1}.

377, cors *DHbce;* tant amor *a;* error *G*^{1}. — 378, no es *a;* qu'eslunye *BDG*^{1}*Hbc :* qu'ells lunye *e;* comans *B.* — 379, nestant *G*^{1}*;* lur *BDG*^{1}*bc;* res *manca G*^{1}*;* nol *BDEabcde;* vens *B.* — 380, l'espeçia *Bd :* la speçia *EG*^{1} *:* l'especie *a;* d'hom *DHbcde;* de hom *a;* d'aquels *H.*

Sobresvolguts, nostr' arma 'n abit ve,
e vol n'eccés per sa 'nfinida part:
en terme sson, e de llur terme ·lls part;
ffer-los vol grans: Natura no ·u sosté.

Donchs, al sabent quina 'sperança ·t té
en los dinés e honor de mal lloch?
No dich, si ·ls ha, que com a serp no ·ls toch:
no ·s don a ells, sabent com no an be.
Tant com dinés lo cor d'om res no 'streny:
en cor avar algun be no s'assiu,
ne pot haver amich home altiu,
qui pecca 'n tot o quant de be ateny.

Donchs, qui dirà d'aquell hom haver seny
que ·ll propi be pert per mal accident,
car, per haver favor de folla gent,
a grans despits e vergonya s'enpeny?
No venç primer de trobar-se vençut,
e serveix ans que no sia servit,
e pert plaer ans d'aver-ho sentit,
e, si l'ateny, ab dol es retengut.

— 381, en *Bd;* habit *de.* — 382, n'acçes *B* : n'ecçes *E* : ne mes *ade;* sa infinida *Bd* : sa finida *a:* s'infinida *e.* — 383, son *BDEG*^{1}*Habcde;* lur *Dbc;* terme ls *BDG*^{1}*Habcde* : termes *E.* — 384, fer *DEG*^{1}*abcde.*

385, sebent *c.* — 386, diners *DHbcde;* onor *G*^{1} : honors *a;* loch *BDG*^{1}*Hbce.* — 387, con ha *H;* nols] los *BDHabcde.* — 388, nes *ade;* els *H;* han *BDEG*^{1}*Habcde.* — 389, diners *DHbcde;* d'hom *Dbcde;* res *manca BDbcde;* estreny *Dbcde.* — 390, ss'assiu *BH* : s'asiu *a.* — 391, no *H;* auer *H;* amich *manca F;* hom *G*^{1} : l'ome *H.* — 392, peca'n *Bbc* : peca en *a;* en *d;* ho *H.*

393, d'aquel *H;* de *d;* auer *H* | aq. home h. s. *a.* — 394, quel *BDG*^{1}*abcde* : quil *E;* propri *abc;* pert *manca G*^{1}*;* per *manca F;* acçident *B* : açident *d.* — 396, a] e *G*^{1}*;* gran *G*^{1}*;* s'empeny *EG*^{1}*ade.* — 398, seruex *BG*^{1}*;* hans *H.* — 399, per *e;* plaher *Dabcde;* hans *H;* d'haver *Ddc* : d'auer *BEFG*^{1}*H abc;* ho] lo *BDEG*^{1}*Habcde.* — 400, l'atteny *B;* rettengut *D.*

Cell qui no sap qu' en obra de virtut
es un tal be, donant delit perfet,
e que ·l desig per als no 's satisfet,
no ·m maravell qu' en Deu sia 'rascut,
com veu que res no ·l bast' a contentar,
e no ·s pot fer que sson desig castich,
e de tal be veu tot animal rich,
y el qu' es senyor que n' haja pobrejar.

S'entre los bens forans lo vol trobar
y els naturals, e no ·l pot consseguir,
en esta 'rror açò lo ·y fa venir
com cantitat penssa que ·l deu fartar,
e jamés fon hun hom tan bell e fort,
honrat e rich, que per çò fos content.
Seguons que vol a l' hom contentament,
no seguons quant, si be y a 'lgun deport.

En la honor ha be, com fa report
de la virtud, mas be no ha per ssí.
Son be està en qui la fa y a qui:
es dat, si ·u vall; si no, tots reben tort.

401, c.] lo *BDbcde* : çell *E;* sab *BDEG¹Habcde;* que obra *B;* qu' *manca a;* virtud *G¹*. — 402, || prehant a si com se coneix per tal *a.* — 403, desitx *B* : desigch *H* || qui pora dir aquest hom esser mal *a.* — 404, marauell *H;* quem *G¹;* Deu *manca FG¹* || si pobre es treball en joventut *a.* — 405-428, *manquen a.* — 406, son *BDEG¹Hbcde;* desitx *B;* castigch *H* : castig *e.* — 408, ell *H;* q. h.] se ve a *de;* aja *H* || e lo senyor (señor *D*) sofir a (pobrejant *B*) pobrejar *BDbc.*

409, s'en.] entre *BDHabcde;* si entrels *E;* si entre *G¹*. — 410, y ells *H* : yls *de;* conseguir *BDEG¹bcde;* consaguir *H.* — 411, est' herror *d* : est' error *e;* error *G¹;* ayço *E.*—412, quantitat *BDEG¹bc;* pensa *DEG¹Hbc.* — 413, fonch *E;* un *BDEG¹bcde;* hom *manca H.* — 414, | rich e (ne *H*, honrrat *BEHde*) honrat *BDEHbcde;* onrrat *G¹*. — 415, segons *BDEG¹Hbcde;* ha *BDEG¹Hbcde;* l'h.] sson *B* : son *Dbcde* : l'om *EG¹H.* — 416, segons *BDEHbcde;* ha *G¹bcde.*

417, en] si *Dbcde;* onor *G¹;* fa] s'a *De* : s'ha *bc* : se a *d;* recort *BDEG¹Hbc.* — 418, virtut *BDEHbcde* ; si *BDEG¹Hbcde.* — 419, sta *BDH;* estar *bc; el primer* q.] la *B.* — 420, es] e *B;* vol *B:* val *DEG¹bcde* : mer *H.*

L'onrrant ha be com al bo fa honor
l'onrrat n'a mes com la honor merex,
e la honor algun tant voler crex,
e, si l'es tolt, perçò no ·n sent dolor.

Honor es be, quant no ·l seguex amor,
mas plau al bo pel mouiment primer;
no s'estén pus, car virtud no sofer
que ·s delit hom en estranya valor.
Mas que ·s dirà d'aquell entès malvat,
mes, si es vell, cercant favós e bens,
(en tot barat esperons ha sens frens),
no conexent tenir camí errat?

De l'home pech no so maravellat,
puix no sent res defora de sa carn.
De l'hom sabent se covć traur' escarn,
qu' en sson saber sia 'n tant enguanat.
Perdent a ssí, e Deu y el mon no guany.
Que conexem tan savi e tan bo
que mal e be no ss'en dig' ab gran sso?
E, donchs, al bo de fama poch li tany.

— 421, l'onrrat *B* : l'honrat *Dbc* : l'honrrat *de;* onor *G*^{1}. — 422, | e l'honrat (l'honrrat *de*) mes *BDbcde;* n'ha *BDbcde;* n'a *EFG*^{1}*H;* la *manca* *FG*^{1}; onor *G*^{1}; mereix *DEHbcde*. — 423, onor *G*^{1}; valer *Ede;* creix *EHde* | a l'honrat voler (crex *B*) creix *BDbc*.

425, onor *G*^{1}; bo *BDEFG*^{1}*Habcde;* quan *G*^{1}; segueix *DEbcde* : sagueix *H*. — 427, senten *de;* virtut *BDHbcde;* soffer *Dbcde*. — 428, que d. *e;* stranya *B*. — 429, d'aquel *H* : del vell *ae* : de vell *d*. — 430, mas *B;* cercant *BDEbc* : serquant *H;* favors *DG*^{1}*Hbc* : fauor *E* ‖ que mor sercant (çercant *d*) fauor en mobles bens *ade*. — 431, tots barats *ade;* horat *bc;* sperons *BEH;* ha sperons *a* : ha esp. *de*. — 432, coneixent *Dbc* : conoxent *G*^{1} : conaxent *EH*.

434, puys *BH* : puis *E*. — 435, ascarn *H*. — 436, son *BDEG*^{1}*abcde;* sia t. (tan *B*) *BDEG*^{1}*abcde;* enganat *BDEG*^{1}*Habcde*. — 437, si *DEG*^{1}*abcd;* e *manca* *c;* y el] al *a*. — 438, qui *BEa;* coneixem *DHbcde;* tant bo *a*. — 439, s'en *BDEG*^{1}*Habcde;* digual *G*^{1} : diguab *bc* : diga ab *a;* so *BDEG*^{1}*Habcde*. — 440, be *G*^{1}*a;* poch ateny *a;* lintany *BDEbce* : li atany *d*.

Foll es aquell qui lo bon home plany,
com no 's preat del poble malastruch.
Ja no es bo e mes pech es que ruch
qu'en tal favor e de fortuna 's bany.
Planyer-sse deu lo bo, com no té loch
d'executar sa famosa virtut,
e que ·l poblas se trobas sort e mut,
anant badant a 'lgun bestial joch.

Poble yo dich a rey, peons e roch,
duch, cavaller, juriste, menestral,
avens per be l'openió general
qu' en la honor e dinés tot be toch.
E sobr' aquests son unes poques gens
dients que ·l be es en vergony' aver,
altres tan pochs dients qu' està 'n plaer,
menys de haver d'altre be sentiments.

Per donar fi a mos breus parlaments,
pens lo bon hom com qui ·l lloa e de que,
e, si bon hom lo lloa e de be,
aja delit, restrenyent bonbaments.

442, no es *a;* d.] quel *a;* p.] home *BDbce;* malestruch *DHbcde* : malestruc *a.* — 443, ya *B;* e] o *BDHbcde.* — 444, tall *H;* e] o *BDbc;* de] tal *cd.* — 445, se *BDEG*^{1}*Habcde;* lloch *Ead.* — 446, d'axacutar *B;* virtud *G*^{1}. — 447, paublas *B* : poblaç *H;* sse *H;* e] y *a.* — 448, *repetició del v.* 440 *a;* en alg. *d.*

449, io *H;* reys *Dbcde;* pehons *G*^{1}*;* y *G*^{1}. — 450, caualler *H* : ceualler *b;* jurista *H;* manestral *B* : menestrall *H.* — 451, havents *BDEHabcde* : hauens *G*^{1}*;* l'opinio *BDEG*^{1}*abce;* l'oppinio *H:* la opinio *d;* generall *H.* — 452, onor *G*^{1}*;* diners *DHabcde.* — 453, sobre *G*^{1}*a;* unas poquas *H;* gents *BDEHabcde.* — 454, d.] dines *F* : dient *a;* vergonya *DG*^{1}*abcd* : vergon' *e* : haver *DG*^{1}*abcde.* — 455, tant *DHbce;* pechs *BDEabcde;* en *G*^{1}*;* plaher *DEbce* | altres qu'esta en bestial plaher *ad.* — 456, meny *B* : sentimens *G*^{1}.

457, b.] llarchs *E.* — 458, quill *H;* loa *Be* : lloha *G*^{1} : loha *H;* e] ne *H* : *manca bce.* — 459 sil *a;* loa *Be* : lloha *G*^{1} : loha *H.* — 460, hajan *BDEG*^{1}*Habce* : haja *d;* restreyent *H;* bombaments *BEG*^{1}*a* : bobaments *DHb.*

Gloria 'stà en coneixer a ssí
ple de virtuts e no lloat de folls:
d'aquells no ·u dich qui 'stan caden' a colls,
mas dels sabens que ignoren sa fi.

Vaja cerquant lo foll, grosser, mesquí,
lo sseu delit entre los populars,
car tot semblant sse delit' ab sos pars
e no deman a degú lo camí.
Si l'es mostrat, camí no girarà,
mas no irà ab tan acuytat pas.
Si donchs no 's foll, qu' en saber no bastas
quin es lo jorn que meng' alagre pa?

Perquè ·l valent home fastig no ha,
com veu lo mon pels dolents possehyt,
e perquè vol d'aquells ser favorit?
No es d'alt cor qui tras tal favor va.
Magnanim es qui lo mon t' en menyspreu,
e molt mesquí lo qui ·ll pensa servir.
E, com aquest lo ·s veu contra venir,
que fa lo llas? Sospirant, lloha Deu.

— 461, | la gloria sta *d;* conexer *BG^1Hd;* si *DEG^1bcde* || la gloria esta en conexerse a si *a.* — 462, loat *B* : lloant *D* : llohat *G^1* : lohat *H;* dels *BDbcde* : dells *H* : pels *a.* — 463, no d. *a;* qu'estan *e;* stant *Fbc* : estan *G^1ad;* cadena'n *BDEbcde.* — 464, sabents *BDEHabcde;* qu'ignoran *B* : que no ignoren *G^1;* ignoran *H;* qui *e* | qui no saben la (sa *d*) fi *ad.*

465, sercant *Ba* : cercant *DEbcde* : serquant *H;* grocer *B;* mezqui *bcde.* — 466, seu *BDEG^1H abcde;* populas *B.* — 467, t.] son *B;* sse *manca B;* se *DEG^1Habcde;* delita'n *a;* ses *H;* pas *BH.* — 468, demana *G^1;* nengu *a.* — 469, si es *BDbcde* : si lles *H.* — 470, yra *Eade* : hira *H;* tant *Habcde* — 471, qui'n *a.* — 472, menj' *BDHabcde;* menja *G^1;* alegre *BDG^1bcde.*

473-488, *manquen a.* — 473, perque valent *bce;* fastitx *B* : fastigch *H.* — 474, possehit *BD EG^1bc* : posahit *H* : posseit *de.* — 475, voll *H;* d'aquels *H.* — 476, q. t.] qui 'nves *B* : qui 'nvers *Dbce* : qui envers *d.* — 477, lo qui lo *F.* — 478, mezqui *D;* quil *BDEG^1Hbcde;* pensa servir *BD EG^1Hbcde.* — 480, laç *BH;* loa *Be* : lloa *DEbcd* : loha *H.*

Hon virtud es la veritat ss'asseu,
e la rahó ab aquestes se juny.
Hon una es, les altres no son lluny;
d'elles no sap qui no ·ls dona 'gual preu.
La ver' amor es dad' als llochs on son,
e lo revés al qui ss'en troba buyt.
L'om qui n'es menys es arbre menys de fruyt:
homs en bell ort son los homens del mon.

481, | hon cab (cap *e*) virtut *bce;* on *BH;* virtut *BDEHbcde;* s'aseu *BEd* : s'asseu *DHbce;* se asseu G^1. — 482, aquestas *BH* : aquests *d;* s'ajuny *BDEG*^{1}*Hbce* : se ajuny *d*. — 483, on *BH;* luny *BDG*^{1}*Hbcde*. — 484, sab *BDEHbcde;* don *Ede;* ygual G^1; peu *Dbc*. — 485, onor *B* : honor *DEbcde;* est *H;* dat *BDFHbcde* : dada G^1; loch *B* : lochs *DG*^{1}*Hbce* : bons *d;* hon *BDEG*^{1}*Hbcde*. — 486, reuers *Dbc;* als *H;* s'en *BDEG*^{1}*Hbcde*. — 487, l'hom *Dbcde;* qui es *H;* abre *H;* fruit *e*. — 488, olms *B* : oms *EG*^{1}*d*.

CVII

O QUANT ES FOLL QUI TEM LO FORÇAT CAS

A Antoni Tallander, *alias* Mossen Borra

Sobre ·l temor de la mort

Perquè, vell com es, se defensa de la mort? Aquell tem la mort que viu en el pecat y no creu en la vida futura. Per a tenir coratge contra d'ella cal fer prova de virtut moral, es a dir, subordinar el seu cos a la raó, y posseir les virtuts teologals, la Fe, l'Esperança y la Caritat. — Que la Verge Maria dongui la fe a tots aquells que creuen que ella es ben bé la mare de Crist. — En quant al seu amic Antoni, que vagi en compte! El seu esperit, encara viu, consumeix el seu cos.

O quant es foll qui tem lo forçat cas
e contr' aquell remey es demanant,
e qui poder se troba molt bastant
e no ·l coneix, penssant l'aver escas!

Al titol : Altra *BF;* Altres dressades a Mossen Borra *DK, d'una segona mà D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* ..... per Mossen Borra *H;* Obres morals *bc;* De mort canto *d;* De mort cant *e.*

2, demanat *B* : demenant *H.* — 4, conex *B;* pensant *DEHbcde;* l'haver *Dbce:* le hauer *d;* scas *B.*

Vos sou aquell amprant contra la mort.
Puys es forçat qu' en molt breu temps morreu,
hoc menysprear son poder be podeu,
e, no tement, morint sou d'ella 'stort.

En vos està fer son cas flach o fort,
car lo seu mal per dues coses naix,
per tembre ·ll dan del loch eternal baix
e per haver perdut al mon deport.
Ja de aquest alçar podeu la ma,
puys vostres senys los quatr' aveu perduts.
Donchs, contra ·l dan armau-vos de virtuts,
e no ·us dolrreu, ne tembreu çà ne llà.

A l'home bo la mort negun mal fa,
ans es mijà per hon trespass' a Deu,
e, si ·l mal hom morint en mal se veu,
no ·u fa la mort, mas ha mal com pecà.
La mort tem molt qui viu en mal delit,
car pert dos mons, jusà y superior.
Si ·l bo perdent lo cors passa dolor,
no es molt gran pensant de l'esperit.

A l'home Deu ha dos mons establit,
axí com son dos natures en ell.
Cascuna part espera en aquell
d'on l'esser trau finit o infinit.

— 5, amprat *H*. — 6, puix *Dbcde* : puis *E*. — 7, hoch *BH*. — 8, morir *DEbcde*.

9, sta *B;* ho *H*. — 10, causes *E* : cosas *H;* nax *B*. — 11, tembrel *BDEHbcde;* lloch *d;* bax *B*. — 12, auer *H*. — 13, ya *B*. — 14, puix *Dbcde* : puis *E;* quatre *Ed;* haveu *Dcde* : hau *Eb*. — 16, dolreu *DEbc;* sa *B*.

17, ningun *BEcde* : nengun *b*. — 18, trespas'a *Ed* : traspass'a *H*. — 20, mas] ans *de;* ha] pres *BDEbcde;* pecca *BDHcde*. — 22, noms *F*. — 23, perdut *B;* cos *BEd;* pasa *Hd*. — 24, del sperit *BE* : del spirit *H;* l'espirit *d*.

25, || Deu ha dos mons a tot hom (stablit *B*) establit *DEbcde*. — 26, naturas *H*. — 27, spera 'n *B* : spera en *E;* equell *bc*. — 28, d'hon *bcde;* ho *H*.

Al nostre cors la mort del tot confon,
perdent son be, lo qual es tot present,
e l'esperit no tem anullament:
per mort reviu, mas va no saben hon.

Los sentiments d'aquests diversses sson,
per be que tots aquesta mort desplau.
Hu tem e dol e l'altr' en dolor jau,
loch vol cascú en lo seu propi mon.
Aquest compost en molts veig discordar;
en altres molts qu' en acort par qu' estan,
mas no es ver, puys males obres fan.
Lo bon hom sol pot a sí acordar.

Ab vera pau lo bon hom pot obrar,
no ·l malfaent, car mal fi no promet.
Per esta fi lo be y lo mal es fet:
pel be s'ateny, pel mal no ·s pot guanyar.
En general hom vol y entén est be,
en particular, quant ha dreta rahó.
Entén, no ·l sent, l'obrant per passió,
e lo malvat no ·l sent ne ·l creu per fe.

Cascuna part de nos tira d'on ve.
Lo cors terreny deçà vol romanir;
l'arma d'aquell no ·s volrria partir,
e lo seu be per la mort li pervé,

— 29, cos *BE*. — 30, pressent *H*. — 31, l'espirit *d;* non *B*.—32, mes *B;* sabent *BDEHbcde;* on *B*.

33, d'equests *bc :* de aq. *d;* diuersos *BDEbcde :* diverses *H*. — 34, qu'a *BE*. — 35, he *bc;* doll *H;* l'altre d. *D;* l'antr'en *F*. — 36, lloch *d;* propri *Dbc*. — 37, vetx *B*. — 38, que m'acort *bc;* per *bc*. — 39, puix *Dbcde :* puis *E;* hobres *H*. — 40, ab *EH;* ssi *B*.

42, malfahent *BEHde;* mall *H*. — 45, generall *H*. — 46, en *manca DEbcde;* particolar *E*. — 47, ente e nol *d;* l'hobrant *d*. — 48, n. s.] *manca B*.

49, d'hon *bcde*. — 50, cos *BE;* dassa *B;* romenir *H*. — 51, volria *Dbc*.

mas tant abdós han estret' amistat
que l'hu dolor pel companyó soffer,
hoc fins en tant que ·l mal torna 'n plaer
y ell mal aquell ha per grau estimat.

Tant com mes l'hom tem l'inmortalitat
d'aquesta mort sofir major turment,
e, si pres mort creu son anullament,
en major mal es per la nullitat.
E, que lo mon superior no fos,
a l'hom es obs que ·u pens esser axí,
car lo present no ·l trau d'esser mesquí.
Nostr' apetit no fuig a freturós.

Per esser l'hom contra mort animós,
l'es obs virtut teulogal e moral,
si que lo cors sia racional
per l'apetit portat a virtuós.
Ladonchs tot l'hom bons delits usarà
passats pel cors, mas a l'arma semblants,
mes d'immortal que de mortal tocants,
si qu' en est mon de l'altre ja sentrà.

Qui en tant ve la mort no dubtarà,
car lo seu cors en arm' aurà conduyt.

— 53, abduys *E;* strem *B :* estrem *H.* — 54, l'u *BE :* hu *bde;* sofer *Bde.* — 55-56, *intervertits F.* —55, hoch *BH;* m.]molt *B;* torne n *B;* plaher *Dbcde.*—56, el *BDEHbcde;* b.] bastiment *B;* gran be (estimat *E*) stimat *BDEHbcde.*

57, n. l'h.] mal hom *B : n. t. K;* l'om *EHK;* t.] creu *B : n. t. K;* t.] creu *B : n. t. K;* l' *manca E :* la *d;* l'immortalitat *e.* — 58, soffir *DEHbcde :* sofri *K;* m.] molt gran *DEbcde* || del sperit la mort pus agre sent *B : n. t. K.* — 59, per *K;* annullament *E.* — 62, l'om *E;* que p. *E.* — 63, pres-sent *H;* de ser *Ede;* mezqui *Dbc.* — 64, futx *B.*

65, l'om *BEH.* — 66, theologal *BDEbcde :* teulogual *H;* e] y *e.* — 67, cos *BEd;* rational *B :* racionall *H.* — 68, l'appetit *H.* — 69, lladonchs *bcde;* l'om *BEH;* ussara *H.* — 70, cos *BE.* — 71, | mes inmortals *B;* d'inmortal *DEHbcde;* mortals *B.*

73, ve] be *K;* duptara *E.* — 74, cos *BE;* arma *DEbc;* haura *DEbc.*

Si com lo mal hom d'anima es buyt,
axí lo bo lo cors nosa no ·l fa.
Puys ab rahó jaquit ha tot estrem
e temprats ha tots los mals mouiments;
espera 'n Deu e don' als no havents,
e viu en fe d'on tots nos salvarem.

Mare de Deu, tots los qui be creem
que tu portist aquell Crist, fill de Deu,
per conseguent per nos morí en creu,
fes-nos haver tanta fe com volem.

Toni amich, vostra carn es ja fem,
e, sens la got' haveu bon esperit.
Si no ·y penssau, restareu escarnit,
que, per ser ffresch, lo cors l'esperit crem.

— 75, mall *b;* de *c;* est *d* || si col l'om mal de anima es buyt *E.* — 76, *el primer* lo] del *H;* nol *corretgit per* bol *F* | lo cos no s bo nol fa *B* | lo cors (cos *E*) sa no l fara *Ebcde.*—77, puy *B :* puix *Dbcde :* puis *E;* rao *H;* strem *B.* — 78, mal *B;* mouimens *b.* — 79, spera'n *EH :* esper'en *e.* — 80, d'hon *Dbcde.*

81-84 *tenen per titol* Tornada *BEbcde :* Tor. *d'una segona mà D :* Endressa *K.* — 81, | a tots los qui (creem *DH*) crehem *BDEHbcde.* — 82, qu'en *BDHKbc;* parist *B : n. t. K;* xpist *D :* christ *Ede.* — 83, consaguent *H;* morir *F.* — 84, ffes *BH;* auer *H.*

85-88, *manquen Ebcde : tenen per titol* Endreça *B :* Seguida *d'una segona mà D :* Tornada *K.*—85, ja no es *B : n. t. K :* ja es *D.*—86, lo gat *N;* h.] teniu *: n. t. K;* aveu *N;* sperit *BKN:* espirit *H.* — 87, pensau *DEHNbcde;* scarnit *B.* — 88, fresch *BDEHbcde :* frech *N;* cos *B;* esperit *D :* l'espirit *H.* — *A la fi, el mot* fi *D.*

CVIII

NO ·M CLAM D'ALGÚ QU' EN MON MAL HAJA COLPA

Al Rei Alfons V d'Aragó (?)

La felicitat està en l'amor pur, que es el triomf de la raó sobre ·ls nostres apetits inferiors.

La causa de les nostres penes, no està en Déu, sinó en nosaltres, que donem valor a les coses exteriors y volem lo impossible. No es en l'amor de les dònes, necessariament inconstant, que ·s pot trobar el sobirà Bé. Els desitjos de l'home són, en efecte, insaciables. Val més, per consegüent, per ser feliç, suprimir en sí ·ls desitjos y mortificar els apetits. — Fugir del món on tot es vanitat, vet-aquí ·l dret camí. — Monsenyor, mostreu a la gent com se pot a la vegada estimar y guardar entera la seva raó.

No ·m clam d'algú qu' en mon mal haja colpa!
Si ·m clam de mi, yo ·n passe ja ma pena.
Defora mi es la causa qui ·l mena,
mas dintre mi es aquell qui m'encolpa.

Al titol : Altre *B;* Altres *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Obres Morals *bc;* Canto moral *d;* Cant moral *e.*

1, que mon *B :* que un *bc;* aja *B.* — 2, jon *B :* yom *d;* ma] la *BDEbcde.*

No sse si 'm ve per falta de l'entendre,
fals estimant les coses presentades,
o l'apetit per sobresdesijades
es occasió que no les puch entendre.

Menys de caler enteniment despendre,
tot quant Deu feu es bo per sa natura.
Ell establí a tota creatura
terme de be e no 'n pogués mespendre;
e l'ome foll sa natura regira,
e met valor on degun preu se troba;
despulla sí e don' a l'estrany roba;
gracia fa, de sí mateix la tira.

L'ull de l'hom pech totes les coses mira
desobre ssí, essent elles jusanes,
y a sson voler vol portar les foranes,
e, quant no pot, encontra Deu sospira,
no com penssant com en ell es la falta
per no dompdar l'appetit no fartable,
penssant esser bastant e sats durable
la cosa que es poca e tost salta.

Assats en hom es la rahó malalta
c'a sson voler portar vol tota cosa,

— 5, | ignor simve *BDEbcde*. — 6, | per fals jutjar *BDbcde*. — 8, | ocasio 's *E* || fa que nom puch d'ignorança (deffendre *Dbc*) defendre *BDbcde*.

9, da *c;* c.] mester *BDEbcde*. — 11, stabli *B*. — 12, del *E* | sens poderne mes pendre *BDE bcde*. — 13, l'home *Dbcde*.—14, voler *d;* | hon (on *B*) algun (algu *d*) be no s (rroba *c*) troba *BDE bcde*. — 15, despula *Ebc;* ssi *B;* dona al strany *B*. — 16, gratia *B;* matex *B*.

17, l'om *E*. — 18, si *BDEbcde;* jussanes *E*. — 19, y *manca BDEbcde;* son *BDEbcde*. — 21, pensant *BDEbcde*. — 22, domdar *e;* l'apetit *BDEbcde*.—23, pensant *DEbcde;* bastant assats *B;* e 'ssats *bc*. — 24, || la cosa qu'esta molt baixa (baxa *B*) e par alta *BDEbcde*.

25, asats *e;* l'om *BE :* l'hom *Dbcde*. — 26, c'a son *B :* qu'a son *DEbce :* que a son *d*.

ne sab que l'hom en lo mon no reposa,
si del forçat que sofir se desalta.
Donchs, quant es foll lo qui vol l'inpossible
e té ·s per cert qu' es molt leus de atenyer,
ne sab que may l'apetit pot estrenyer,
si donchs no ·l met en lo cert e posible!

Tant lo sentir e l'entendr' es fallible
com en menys temps haira l'om o ama.
Viure li plau, e vol honor e fama,
e, dins breu temps, li es cosa terrible.
Donchs, que serà dels qui 'n les dones volen
amor gentil, amor e gran bonesa?
Dien que ·lls fa la Fortuna malesa,
per no saber d'on los ve per que ·s dolen.

No es molt poch als qui ben amar solen
saber d'on ve per que dolor sofiren.
Ab cor d'aver tot be complit requiren
per don' amar, y, ans d'aver, per Deu colen,
per ignorar Amor e sa natura;
e, ignorant les dones e lur esser,

— 27, no *Ed;* qual hom *B;* l'om *E.* — 28, soffir *DEbcde.* — 29, | qui va tras (lo imposible *d*) l'impossible *BDEbcde.*—30, tes] creu *BDEbcde;* p.] de *BDEbcde;* qu'es] que *e;* m.] ben *BDEbcde;* leuger d'atenyer *B.*—31, || ne (e *Ed*) sab que son voler no pot (strenyer *B*) estrenyer *BDEbcde.*— 32, dons *B;* possible *BDEbce.*

33, | aquell sentir *BDEbcde;* l'entendr's *bc.* — 34, || ignorants ço que ao voler abasta *BDE bcde.* — 35, || foll es aquell qui vol de molla pasta *BDEbcde.* — 36, || fer un escut (scut *B*) a tot colp (inuençible *BE :* inuensible *D*) inuencible *BDEbcde.* — 37, qu'en *BDbcde.* — 38, | mescla-d'ab (mesclada ab *de*) gran bonesa *BDEbcde.* — 39, dient *Ebcde;* quels *BDEbcde.* — 40, d'hon *Dbcde :* de hon *E;* ve ques *E.*

41, || no saben poch los qui molt amar solen *BDEbcde.* — 42, d'hon *Dbc;* soffiren *BEbce.* — 43, d'haver *Dbcde.* — 44, || de don' amor e per deu aquell colen *BDEbcde.* — 45, ssa *B.* — 46, || quanta y qual la dona 'n pot conexer *B* || e quenta (quanta *D*) y qual la dona 'n pot merexer *Dbc* || e ignorant dones e llur (lur *e*) mereixer *Ede.*

cuydan que ·l pa qui ·ls da fam los deu pexer,
e dura tant la fam com l'oradura.

Graci' ateny aquell qui no atura
en la error, sino tant com ignora,
mas, com coneix, moltes veus no se·n plora,
e no se·n part, n'en penedir met cura,
e, a las veus, la falta coneguda,
partir-se ·n vol e lo partir l'agreuja,
perque li plau y es temps que s'i alleuja,
esperant qual part d'ell serà vençuda.

Enemich es de la cosa sabuda,
l'enteniment, si veritat no guarda:
donchs, de Amor follia es sa guarda,
puys dins breu temps de blanch en negre ·s muda.
No pens algú la colpa d'Amor sia,
ne de l'amat, mas de l'amant qui ferma
sa voluntat en loch on no ha ferma.
Foll es aquell qui ·l vent fermar volia.

Lo qu' es derer met l'om en primeria
e no ·u coneix fins que no 's temps que ·s faça.
Quant l'apetit totes coses abraça
e lexa y vol ço que fer no ·s poria,

— 47, | cuyden (qu'aço *B*) que ço *BDEbcde;* cuyda *F;* quels *E;* peixer *E*. — 48, la or. *d*.

49, graçi' *Bd;* at.] te cura *F*. — 50, herror *de* | sino mentres ignora *E*. — 51, | mas (coneixent *E*) conexent *BEEbcde;* moltas *B* | la moltes veus (semplora *d*) s'en plora *bcde*. — 52, sent *F*. — 53, | e moltes veus *BDbcde* | e altres veus *E*. — 54, p. agreuia *B*. — 55, | lo temps que si (aleuja *B*) alleuja *BDbcde*. — 56, sperant *BEF*.

59, sa] la *BDEbcde*. — 60, puix *Dbce* : puis *Ed;* di.] en *B;* negra s *B* : negre *bcde*. — 61, culpa *Dbc*. — 62, que *BDcde*. — 63, | en loch (lloch *Ed*) tremolant ferma *BDEbcde*.

65, | tot lo (darrer *Bde*) derrer *BDbcde;* derrer *E;* l'hom *Dbcde* : hom *E*. — 66, conex *B;* no es *cd* : n'es *e;* queu *E*. — 67, abrassa *B*. — 68, | e lexar vol *DEbcde*.

ladonchs l'om veu, si es sabent, l'errada,
com ne perquè no ateny lo que cerca.
Lo savi pren lo profit de sa cerca;
lo foll roman en sa trista 'ncontrada.

Ans de haver la cosa desijada
es de saber, hauda, quant contenta,
e ço no ·s sab, si l'om primer no tenta
l'esser de ssí e del que li agrada;
e que primer son apetit estrengua
a no voler lo que rahó no vulla.
De l'hom vestit mal pendre fa despulla:
menys es de fer tolre ·l ans que la prenga.

Pus facilment yo crech que l'hom atengua
tolrre ·s desig qu' en aquel metre terme.
Qual es aquel qu' en loch llenegant ferme
son peu, que tost en terra no s'estengua?
Donchs, qui d'Amor segurament vol viure,
los mouiments ab fermes rahons tolga;
e, qui d'açò no es bastant, s'estolga:
mes prop li es lo plorar que lo riure.

A cobejar es hom primer deliure
que no haver de les coses sciença,
perque no té franca la conexença
dones y amor en loch degut assiure.

— 69, lladonchs*bcde;* l'om] hom *DEbcde.* — 70, atteny *B.* — 71, cerqua *B* : çerca *Ed.*

74, ahuda *BDEbce* : haguda *d.* — 75, e ço] aço *Ede;* no sab *BDEbcde;* | hom si primer no tenta *BDEbcde.* — 76, l'eser *E;* si *BDEbcde.* — 77, strenga *B* : estrenga *DEbcde* : strengua *F.* — 79, perdre *de la primera mà,* pendre *d'una segona F.* — 80, tolrre *d;* l'ens *B.*

81, creu *B* : crey *E;* l'om *BE;* atenga *BDEbcde.* — 82, tolres *Dbce* : tolrels *E;* desitx *B* : desigs *E;* aquell *BDbc* : aquells *E.* — 83, lloch *Ed;* lanegant *B* : lenegant *Dbcde* : llenegat *E.* — 84, s'astengue *B* : s'estenga *DEbcde.* — 86, tolga *BDEbcde.* — 87, d'ayço *E.* — 88, propi'l es *d.*

89, delliure *BDEbcde.* — 90, no] per *BDbc;* sçiensa *B.* — 91, franqua *B;* conexensa *B:* coneixença *E* : coneixença *c.* — 92, | donch es amor *d;* lloch *Ed.*

No sse com es conexença primera
que ·ls apetits mortificats no sien.
Ella val poch, si ells camí desvien,
y ells van com orbs, si no 'n prenen carrera.

A tots aquells qu' en lo mon han manera
de abraçar totes coses mundanes,
com pus n'auran, veuran ells y elles vanes.
Ffugir del mon es la dreta carrera.

Vos, mon Senyor, haveu sciença vera,
y ells apetits mals a vos no contrasten.
Mostrau a molts, qui ·u saben e no ·u tasten,
si ·l passionat ha la rahó sancera!

— 93, se *BDEbcde;* conexensa *B* : coneixença *E.* — 94, mortifficats *E.* — 96, com *manca E.*

97-100, *tenen per titol* Tornada *BFde.* — 97, lo m.] l'om *B;* an *B.* — 98, totas cosas mundanas *B.* — 99, n'hauran *D* : ne h. *bc* : ne auran *e* | veuran elles ser vanes *E.* — 100, || qui fuig (futx *B*) del mon va per dreta carrera *BDbcde.*

101-104, *tenen per titol* Endreça *B* : Seguida *de.* — 101, haueu *manca F;* sciençia *d.* — 102, y ells] los *BDEbcde;* contrastan *B.* — 103, mostrant *Ebcde;* qui s. *BDEbcde;* no t. *BDEbcde;* tastan *B.* — 104, pacionat *B;* sencera *B* : sançera *Ed.*

CIX

DONA, SI 'US AM, NO 'M GRAESCAU AMOR

Havia renunciat a l'amor, però veient el bell cos de la seva dama, en qui l'esperit domina l'apetit, s'ha resignat a sofrir novament per ella tots els mals d'altre temps. — Autoritza 'ls seus desitjos d'estimar el seu darrer bé.

Dona, si 'us am, no 'm graescau amor:
aquella part de que yo so forçat.
Grahiu a Deu qui 'us ha tal cors forjat
que altre cors no bast' a sa valor,
bell, ab gran gest, portant un espirit
tan amplament que no 'l té presoner,
mas com senyor usant de son poder,
tenint estret davall sí l'apetit.

Al titol : Altres *BD;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e*.

1, graexcau *D :* graixcau *Ebcde.*—2, son *E.* — 3, grayu *Bbc :* graiu *de;* a] la *E :* ha *Fb;* q. us] puis *E;* ha] a *c;* cos *Bd;* format *BDEbcde.* — 4, qu'en *Ed;* cos *Bd.* — 5, ab] e *B;* g.] bell *Ed;* esperit *D :* spirit *BF :* sperit *Ebc.* — 6, tant *B;* qui *F.* — 7, | com a senyor *E;* señor *D.* — 8, stret *B* | plaentment (plasentment *Ed :* plahentment *b*) l'ap. *BDEbcde.*

E, si treball per tostemps, jorn e nit,
e faç quant pusch per que ·m vullau amar,
no meresch tant, car no ·s pot be comprar
la vostr' amor; lo preu es infinit.
Ací 's causat lo meu mereximent,
com la dolor y ell treball a mi plau;
mas no meresch ser amat, si ·us desplau:
no basta 'n pus que un covidament.

Hajau-me grat com lo meu pensament
qu' er' apartat d'amor de tot en tot,
e ja d'amor yo no 'scrivia mot,
ans del passat era ver penident,
ara per vos y en vos tot lo despench,
menys de pensar que m'en remunereu.
Si Amor fa que per çò mi ameu,
ffarà ·ll que sol, e mal, que ·l costum tench.

Puys Amor vol qu' en amar tant m'estench
per molta part de vos que troba 'n mi,
tanta que may en altra no trobí,
e de amar aquelles ell estrench,
rahó serà qu' estrenga mes a vos,
puys que per vos m'a 'stret mes que jamés.

9, he *b;* tots t. *E;* he *bd.* — 10, he *b;* fas *Bcde;* quan *d;* puch *BDbcde.* — 11, mereix *D :* mereixch *bcd.* — 12, lo] qual *Ebcde.* — 13, axis *E :* aixis *bc :* aixi es *de.* — 14, ‖ com (que *E*) si per vos prench la mort a mi plau *BDEbcde.*—15, | car yo no mir *E;* merexch *D :* mereixch *bc :* mereix *d.*—16, ne *E;* basten *BDEbcde;* qu'en un *BDbcde;* conuidament *B* | de ser de vos content *E.*

17, aiau *B.* — 18, d'amar *E.* — 19, he *b;* de *d;* escriuia *d.* — 20, pasat *d;* hera *b.* — 22, penssar *F;* remunareu *B* | que de mi us recordeu *E.* — 23, mi] no *Ed.* — 24, faral *BDEbcde;* he *b;* trench *BDbc* | per mal costum que tench *Ede.*

25, puix *Dbcde :* puis *E;* amor *bcde.* — 26, da *B;* trob en *Ebcde.* — 27, | tanta e (he *b*) tal *BDEbcde;* qu'en *BDEbcde.* — 28, he *b;* d'amor *b;* amor *Ecde;* aquella *BDEbcde;* strench *BE.* — 29, | no llunyar (llunar *d :* luñar *c*) me de vos *Ede.* — 30, puix *Dbcde :* puis *E;* yames *B* | amor en mi he mes *Ede.*

Aquell semblant vostre per qui so pres
mal rest' amor, no fent amar abdós.

Lonch temps es ja que, per fugir dolors,
fugí Amor en tant com en mi fon,
mas, veent vos, recorts en mi no son
dels mals passats, ans me paren dolçors.
Yo li perdon los mals que n'he passats,
e lo pressent y ells que son per venir.
Acordat so per vos tant soferir,
puys que aquells sapia que sentats.

Mon derrer be, ja eren castigats
los meus volers per jamés don' amar.
Per vos amar yo ·ls vull licenciar:
si no ·us n'an grat, ajau-los per ingrats.

— 31, | per lo semblant *BDEbcde* | valer de qui so pres *Ede*. — 32, m. r.] malexch *E* : maleixch *d* : malesch *e*; als dos *Ede*.

33, | passá lo temps *E*; l.] lo *B* : llonch *d*; fogir *E*; dolos *E*. — 34, d'amor *E*; en] a *E*. — 35, vehent *BEbcde*. — 36, pessats *b*; dolços *BE*. — 37, q. he] (que (qui *e*) son *BDEbcde*. — 38, || e (he *b*) tots aquells disposts per (hauenir *bcde*) a uenir *BDEbcde*. — 39, | en acort so *E*; tan *bc*; sofferir *DEbcde*. — 40, puix *Dbcde* : sols *E*.

41, darrer *B*; ya *B*. — 43, | molts he volguts *B* | yols he (volguts *D*) volgut *DEbcde* | per vos (liçenciar *B* : liçenciar *d*) licenciar *BDEbcde*. — 44, | si grat no (nom han *Be* : no n'an *E*) n'han *BDEbcde*; hajau *bcde*.

CX

LÀ SO ATÈS D'ON SO VOLGUT FUGIR

Se veu obligat pel seu Mal Fat a fer allò que hauria volgut evitar. Però el Fat té poder només sobre ·l cos y sobre tot allò que està fòra de la raó. — No vol estimar sinó a la Mare de Déu, tan malaurat el fan els altres amors.

Là so atès d'on so volgut fugir,
tinch-me per pres e no so presonat;
mas yo veig clar lo cors de mon Mal Fat,
e no l'he vist ans d'en ses mans venir.
Pren-m'enaixí com al devinador
de sa greu mort per alguns clars mijans,
prenusticant no fugir de ses mans
e ja per ffet tot quant es venidor.

Al titol : Altres *B;* Marc *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Altra *F;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, lla *Bde;* attes *E* : hates *b;* d'hon *bcde;* fogir *B.* — 2, son *E;* presoner *B* : 'npresonat *bc:* empresonat *d* : 'mpresonat *e.* — 3, jo vetx *B;* cos *BDb* : curs *E;* fet *B.*—4, le *E;* d.] qu'en *BDbcde;* sas *de.* — 5, axi *BDEde.*— 6, *manca B;* mitjans *cde.* — 7, prenosticant *BDEbcde;* fogir *D* : fugint *F.* — 8, | ja (ya *B*) te per fet *BDEbcde.*

O tu, Mal Fat, mal prenosticador,
e veig l'axí com si era present,
per tal senyal que no pot ser mintent,
puys m'a plagut lo que fuy vorredor.
Quant so vengut al prenosticat punt,
veent fuy orb e sabent ignorant.
No sse que fon que ·m tench lo cor tirant
per anar llà on no volgra sser junt.

Si col senglar que devala del munt
pells cans petits qui no ·l basten matar,
e baix' al pla on veu alans estar:
vol e no pot tornar del pla 'n amunt,
ne pren a mi qui, per fogir mal poch,
caych en les mans de dolor sens remey,
perpetual, sens mudar esta ley,
ans crexerà com en loch dispost foch.

No creu lo Fat molt hom qui es badoch,
e, molt grosser, li allonga ·l poder
sobre que va e que pot en nos ffer.
Lo cors es seu, e tot quant d'aquell toch,
mogut e fferm, ha lo poder per Deu.
Tant quant al temps se mostra variat,
mas tot per Deu es axí ordenat,
lo qual no ·s mou ne ·s muda l'orde seu.

10, vetx *B* || e veig te axi com si foses present *d*. — 12, puix *Dbcde* : puis *E;* m'ha *de;* vorridor *BDEbcde*. — 14, vehent *BEbcde*. — 15, se *BDEbcde;* fonch *E;* tench *manca B*. — 16, anal *B;* hon *BDEbcde;* ser *DEbcde*.

17, s. c.] com lo *B;* seglar *BE;* qui *E;* devalla *BDEbcde;* dell *bc*. — 18, pels *BDEbcde;* bastan *Bde*. — 19, bax *B;* hon *BDEbcde;* star *B*. — 21, fugir *BEbcde*. — 22, caich *d*. — 23, lley *E*. — 24, creixera *bcde;* lloch *Ed;* fonch *B*.

26, grocer *B;* alongal *bcde*. — 27, *el segon* que *manca F;* fer *BDEbcde*. — 28, cos *B* : curs *E:* cor *de;* d' *manca E*. — 29, ferm *BDEbcde;* a *B;* per] de *de*. — 31, aixi *bcde*. — 32, ne m. *BDEbcde* l'horde *de*.

Lo Fat se pren, segons l'entendre meu,
tot quant es d'om deffora la rahó:
lo foll es seu, e sa elecció
del savi pren quant a natura deu.
No sse lo Fat si guarda sol la fi,
o si la fi pels mijans mirarà.
Ladonchs la fi son esser mudarà,
si los mijans pendran revés camí.

Mare de Deu, hages mercè de mi
e fes-m'esser de tu enamorat.
De les amors que so passionat,
yo conech cert que so mes que mesquí.

33, sengons *bc* : segos *d*. — 34, d'hom *bcde;* defora *BDEbcde.*—35, electio *Ebcde*. — 36, deu] creu *de*. — 37, se *BDEbcde;* sols *Ebcde*. — 38, mitjans *c*. — 39, llacdonchs *de*. — 40, mitjans *c*. 41, hajes *BDEbcde*. — 43, amos *B;* apassionat *d*.—44, yo] ja *BDbcde;* çert *E;* mezqui *bc*.

CXI

AXÍ COM CELL QUI 'S PARTEIX DE SA TERRA

Ha dit un adeu etern a l'amor y el delit ha fet lloc a la dolor. Està entre la vida y la mort y ni l'esperança de la vida futura el podria reanimar. Els seus amics el planyeran, ell que ha ocupat algún lloc en el món. — A qui endressar els seus versos, puix que cap dòna s'adona de la tristesa seva? Déu meu! no es igual per ell!

Axí com cell qui 's parteix de sa terra
ab cor tot ferm que jamés hi retorn,
dexant amichs e fills plorant entorn;
e cascú d'ells a ses faldes s'aferra,
dient, plorant: «Anar volem ab vos
o no 'ns dexeu trists e adolorits»;
e l'es forçat aquells haver jaquits.
Qui pot saber d'aquest les grans dolós?

Al titol : Altre *B.* Marc *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, | com es aquell *B;* cell *d;* qui p. *E;* partex *B.* — 2, t.] tan *de;* yames *B;* y *Bde :* hy *E.* — 3, deixant *Dbcde :* leixant *E.* — 4, s'afferra *B.* — 6, leixeu *DEbcde.* — 7, e l'es] el les *Bde;* aquels *c.* — 8, de *d;* l.] ses *Bde;* dolors *Dbcde.*

Yo me·n confés a Deu, e puys a vos,
que yo so tal com lo de qui parlat,
car tot delit de mi es apartat,
si que jamés me veja delitós.
No solament he lo delit perdut,
ans en son loch entrada es dolor,
car yo m'ayr, havent perdut amor,
e jach del colp que tostemps he temut.

No menys que mort a mi es avengut:
no ·m pot fer pus que fer perdre lo mon,
e yo d'aquest a tot hom ma part don,
puys que no am ne puch ser benvolgut.
Tot ço que veig me porta en recort
lo mal present e lo qu' es per venir;
lo negre prop lo blanch fa mes luyr:
un poch delit ma dolor fa pus fort.

Yo no puch dir senta dolor de mort:
sa tinch lo cors e malalt l'esperit
d'un accident qu' en vida m'a jaquit
en tal estat que no ·m trop viu ne mort.
L'enteniment no ·m delita 'n saber,
e res plaent no vol ma voluntat.
Yo visch al mon, e, d'ell desesperat,
si 'n l'altre pens, no ·m calfa molt l'esper.

9, e *manca B;* puix *Dbcde :* puis *E.* — 10, lo] çell *E : manca e;* qui he p. *de.* — 12, | me veure delitos *E.* — 14, lloch *Ed* | entrada es (entrada's *E*) la dolor *BDEbc*, la *d'una segona mà D.* — 15, jom; ahir *BE :* ayir *b :* hair *c :* hayr *de.*

17, hauengut *c.* — 18, ne p. *E.* — 20, puix *Dbcde :* puis *E;* pusch *E.* — 21, so *B;* vetx *B.* — 22, | e qui es per venir *B.* — 23, loir *Dbce :* lluyr *E :* lloir *d.*

25, pusch *E.* — 26, cos *BEcd;* l'espirit *d.* — 27, açident *d;* m'ha *de.* — 28, stat *B;* trob *DE bcde.* — 30, plasent *E :* plahent *de.* — 31, vixch *Dbc.* — 32, si en *d;* scalfa *de.*

O mos amichs, vullau dolor haver
e pietat del qui, viu, pert lo mon,
e, majorment, si algun tant hi fon,
car molts hi son qu' en res no ·y son mester,
altres havents d'aquell menys sentiment
que la guineu, molt astut animal,
e d'altres molts que l'entendre no ·ls val,
sino 'n justar aquell metall argent.

No se a qui adreç mon parlament,
per qu' es lonch temps no ·m parle ab Amor,
e don' al mon no sent de ma tristor:
axí mateix yo no n'he sentiment!

33, vullan *D.* — 34, piatat *B.* — 35, y *B.* — 36, | c. s. hi m. *B.* — 37, d'equell *c.* — 38, guyneu *E.* — 40, en *d;* matall *B :* metal *de.*

41, adres *B :* endreç *de.* — 42, llonch *Ed;* tems *b* | que no parle (parl' *c*) ab amor *de.* — 43, nos *E.* — 44, matex *B;* no he *B.*

CXII

COBRIR NO PUSCH LA DOLOR QUI 'M TORMENTA

Sobre la por de la Mort

Aprop de la Mort, se dirigeix a ella y enumera 'ls mals que causa, els béns dels quals priva l'home. Com més un s'entrega als plaers corporals més se la tem. El savi no la tem pas y va fins a afrontar-la voluntariament. Es per ell un medi de realitzar la virtut, que es el fi de la vida. Però no es el darrer fi.

No citarà lo que han dit els antics sobre la por de la mort, ni 'ls remeis que Sèneca aconsellava contra d'ella. La natura d'aquesta por depèn de la manera que es viu y de l'apreci en què 's tenen els béns que la mort ens lleva.

El savi que, desde aquesta vida, frueix de plaers purs, deu deixar la vida amb més pena que un altre! Però àdhuc ad aquell mateix que ha realitzat les virtuts morals, li manca adquirir les Virtuts teologals. Car es Déu 'l nostre fi suprem en vista del qual la vida terrenal no es sinó un medi. Ell es qui deu posar el comble a la nostra felicitat.

Esforcem-nos, doncs, de mereixer el Cel reservat als bons després de la mort, practicant a la terra les virtuts que fan l'home semblant a Déu, la Fe, l'Esperança y sobre tot la Caritat, sense la qual no podem entrar al paradís. — Demana a la Mare de Déu que intercedeixi per ell.

Al titol : Altres e son de la mort *B;* De la mort *D;* Obres morals. Mossen Ausias March *E;* Cobles fetes per Mosen Ausias March. De la mort G^2; Cants morals *b;* Obres morals *c;* De mort canto *d;* De mort cant *e.*

Cobrir no pusch la dolor qui 'm turmenta,
veent que Mort son aguayt me descobre.
Yo li graesch com sa 'ntenció m'obre,
volent del mon traure 'm sens dar m'enpenta,
car tot primer virtut del cors m'a tolta.
Ja mos cinch senys no senten lo que solen;
los apart dins de gran por ja tremolen;
l'enteniment de follia tem volta.
La velledat en Valencians mal prova,
e no se com yo faça obra nova.

O Mort, qui tols a tots vivents la vida,
tu est dolor a tota humana pensa.
A tu no tem qui en tu jamés pensa,
o qui en Deu ha voluntat hunida.
Entr' aquests dos estats es tot lo poble,
e yo confés esser de aquest nombre,
e ve per temps que de por yo m'asombre,
e puix la pert, mas no 'm ve de part noble:
de passió parteix o de follia,
e tembre torn tant que m'es dolentia.

Qui pot saber quant al mon est noible,
destruynt quant nos atorgua Natura,

1, pusch *E;* quem *E :* quin *bc.* — 2, vehent *BEbcde;* mor *D.* — 3, ‖ lo cami pla de perdre (perdrel G^2) vida (m'hobre G^2) m'obre *BDE*G^2*bcde* ‖ mas la negant lam tol sens dar enpenta *B* ‖ e traurem vol del mon sens dar (enpenta G^2) empenta *DE*G^2*bcde.* — 5, t.] ya *B;* cos *BDEbcd;* m'ha *de.* — 6, ja] e *B;* los *H;* sinch *BH.* — 7, apar *E;* ya *B.* — 8, folia tan solta G^2. — 9, valençians *BE :* vallencians G^2. — 10, jo fassa *B* ‖ e yo no se com f. hobra n. G^2.

11, tot vivent *BDE*G^2*bcde.* — 12, es *de;* dollor *H;* tot *BDEbce;* pença *H.* — 13, pença *H* | q. yames en tu p. *B.* — 14, a G^2; unida *BDEHbcde.* — 15, entr'aquest *bc;* stats *BHe.* — 16-20 : 19, 20, 18, 16, 17, G^2. — 16, d' G^2. — 17, va *H;* jom *B;* m'assombre *BDbc.* — 18, puys *B :* puis *E;* nobble G^2. — 19, partex ho *B.* — 20, el *Ede;* tembra *B;* me es *e;* dolençia *B.*

21-40, *manquen B.* — 21, es *H* | quant est (es *bc,* abominabble G^2) abominable *D*G^2*bc* | quant est (es *de*) a tots (horrible *e*) orrible *Ede.* — 22, destruhint *BE :* destrohint *Dbcde :* destroynt G^2 : destruynt *H;* nos *manca H;* atorga *BDbc :* hatorga *H :* otorga *Ede.*

hoc, e tot ço qu' el mateix se procura,
ffent racional per virtut lo sensible,
delitant-se tant com delit delita,
car de hun poch tot hom delita ·l viure?
Los bens forans, que porten plor e riure,
en lur poch be, de mal porten sospita.
Mas aquells grans e propis tu fas perdre;
tu has ja fet a molt bon hom esperdre.

Donchs, qui serà que ·l cor no li tremole,
vehent que tu li tols de l'home l'esser?
Qui pot pensar la dolor del desesser,
e de tant mal qui es lo qui 'n console?
Tots quants bens son, morint hom, tu anulles,
e fas morir aquells qui ab sí porten
la vida d'om e d'aquella ·s conforten.
Grans benifets tu destruus ab tes butlles.
Qui ·t vol mirar ab vista sensitiva,
quant ha mes bens, tu li est pus esquiva.

De tots los bens que dona la Fortuna,
si tols aquells, no se ·n deu l'ome dolre,
car, menys de tu, yo ·ls veig a molt hom tolre.
Qui ·ls dona ·ls toll e no ·y té colp' alguna.
Tu, sens res dar, destruus quant ella dona.

— 23, e] y G^2; qu'om *E* : qu'ell *BDbc* : qu'hom *de*. — 24, fent *BDEG²bcde;* raonal *e;* l'asensible *bc;* sensibble G^2. — 25, si *E*. — 26, un *BDEbcde*. — 27, qui *DEG²bcde*. — 28, llur *Ed;* poc *H;* del *DEbcde*. — 29, aqells G^2; propris *B* : propys *H;* faç *DG²*. — 30, as *EG²;* properdre *H* | un (hun G^2) bon hom fer esperdre *DEG²bcde*.

31, qui l cor *E*. — 32, vehent *BDEbcde;* tolls *d;* de] a *Ede;* home *D* : l'ome *E*. — 33, pençar *H;* dollor *H;* dessesser *Dbce* : desseser G^2. — 34, tal *de;* qui's *DEG²bcd;* cosole *d*. — 35, l'om *E* : hon *c* : l'hom *de;* anullas *H*. — 36, faç G^2; que *Dbcde*. — 37, d'hom *BDbcde;* d'aq. s] de aquells *de* | e d'aquells qui conf. G^2. — 38, destrus *EHe;* butles *DG²bc* : bulles *Ede*. — 39, qui v. *Ebcde*. — 40, squiua *H* || quant mes bens ha de tu mes (se esquiua *de*) s'esquiua *DEG²bcde*.

42, aquels G^2; l'home *Dbcde;* dolrre *Bd*. — 43, vetx *B;* molts G^2; hom *manca* G^2 : hon *c;* tolrre *Bd*. — 44, donal G^2; tol *DEG²bcde;* te] a *BEG²* : ha *Dbcde;* culp' G^2. — 45, destrus *EH*.

Tement a tu en res hom no reposa;
ab tu ensemps no ·y ha ·l mon bona cosa;
plahent pensar prop de tu no ·s condona.
Tu est dolor que totes dolors passes;
tu est a l'hom com al caval mordasses.

Tots los bens tols de fama gloriosa
e de honor degudament guanyades,
e veur' en sí morals virtuts justades,
fahent en l'om la pensa delitosa.
Aprés d'açò, qui pot donar estima
al sobiran delit qui 'n surt de l'obra?
Felicitat per propi nom li ·n sobra,
e fa que nos prop lo Cel nos arrima;
no ·ns hi fa 'ntrar, mas no ·y entram sens ella;
e, destruynt l'om, tu destruus aquella.

Com pus sobtil es nostra conexença,
pus dolorós es ton cruel dampnatge:
l'om, qui ·l sentir e l'entendr' a salvatge,
no sent delit ne de mal sofirença.
D'amor nos ve la dolor que tu ·ns dones,
perquè ·ns tols çò que nostre voler ama,
no sol honor, fills, riquea e fama:
tot lo be tolls que senten les persones.

47, al *BEG*^{2}*cde*. — 48, plaent *BDG*^{2}*bc* : plazent *E;* penssar *B;* no cond. *B*. — 49, es *de;* dollor *H*, dolos *B* : dolor *G*^{2}. — 50, es *de;* al mon *H;* cavall *BDEG*^{2}*bcde;* mordaçes *B* : mordaces *B*.

53, veuran *H;* mortals *G*^{2} || morals virtuts essent en si justades *E*. — 54, faent *BDG*^{2}*bce*, l'hom *Dbcde;* pença *H*. — 55, d'ayço *E;* stima *BG*^{2}*H*. — 56, qu'ensurt *BDEG*^{2}*bcde*. — 57, feliçitat *Hd;* per] que *Dbcde* : quel *E;* propri *c;* li *E*. — 58, prob *G*^{2}*;* lo] del *G*^{2}. — 59, nos *e;* entrar *d;* y *manca bde;* entra *de*. — 60, destruhint *BEG*^{2} : destrohint *Dbcde;* l'hom *Dbcde;* desturs *B* : destrus *EG*^{2}.

61, subtil *BDbcde* : sobtill *G*^{2}. — 62, p.] mes *B;* dolo[ro]s *B;* t.] un *B* : son *DEbc;* damnatje *Bde* : damnatge *DEbc*. — 63, l'hom *DHbcde;* qui el *d* : quel *c;* l'entendre *BG*^{2}*d;* a *manca BG*^{2} : ha *de;* saluatje *Bde*. — 64, ni] ni *H;* del *DEbcde;* soffirença *E*. — 65, tun *G*^{2}*;* donas *H*. — 66, so *H*. — 67, sols honors *DEG*^{2}*bcde;* riquesa *Ede*. — 68, | mas tot lo be *BDEG*^{2}*bcde;* tols *BDEG*^{2}*bcde;* presones *G*^{2}.

La fort dolor, ab lo sentir jutgada,
trau de tot seny, quant es ymaginada.

L'obra serà, en esguart de molts, guasta,
per que no 'splich molts cassos en que ·ns toques.
En compte son les pedres de les roques,
mas dir tos mals lengua d'om no abasta.
Dones dolor ab delits acostada:
lo qui la sent no coneix que tal sia.
Aquesta es, quant parteix companyia
entre ·ls amants qui han vida mesclada,
quant los delits se membren de la vida,
e ta dolor ab delit es sentida.

Diversitats de dolor en l'hom portes:
açò 'sdevé segons que a nos trobes.
Ton mal es tan com lo delit que ·ns robes:
perçò tots temps nom de cruel aportes.
Tan solament al qui en Deu espera,
no follament, mas per sa bona obra,
tu bona est, car per tu gran be cobra,
anant en loch hon es sa vera 'spera.
Ab tot açò no li desplau lo viure,
e, quant li vens, no s'aparell a riure.

— 69, dollor *H;* sentit *H;* jutjada *BDbcde :* justada *E.* — 70, ton *B.*

71 en l'esguart *BDEG*^{2}*bcde;* en sguart *H;* molt *G*^{2}*;* gasta *BDEG*^{2}*bcde.* — 72, n'esplich *e;* casos *BDbcde.* — 74, d'hom *Dbcde;* no basta *B.* — 75, donas *B.* — 76, conex *BG*^{2}. — 77, companya *Hbc* | fallint la companyia *B.* — 78, amats *de;* an *G*^{2}. — 79, membran *B.* — 80, e ta] esta *BEde;* dollor *H;* delits *G*^{2}. — *La cobla termina en H, per una segona redacció dels v.* 71 *y* 80 : Dones dollor de tot delit lunyada || . E ta dolor sens delit es sentida.

81, dolors *Ebcde :* dollor *H;* en lo mon *G*^{2}*;* l'hom *DG*^{2}*bcde.* — 82, seguons *G*^{2}. — 83, tant *BDEG*^{2}*bcde.* — 84, tostemps *BDEG*^{2}*bcde;* reportes *BDEG*^{2}*bcde.* — 85, tant *BEbc;* en] a *G*^{2}*;* spera *BEG*^{2}*Ha.* — 86, hobra *G*^{2}. — 87, es *de;* p. *manca B* | al (y al *E*) qui'n (qu'en *e*) tu gran be troba *DEG*^{2}*bcde.* — 88, lloch *Ed;* sa] la *G*^{2} *: manca bc;* v.] bona *DEG*^{2}*bcde.* — 89, ayço *E.* — 90, ss'ap. *B.*

Passats son ja los qui mort desijaven
per conseguir gloria 'n l'altre setgle,
e molts antichs qui ·ls fon la rahó retgle
en obrar çò que per virtut obraven.
Carnals delits fan a l'hom la mort tembre,
pux son aquels qu' en molt natura plahen:
los del compost, plahen hoc e no plahen,
e llur eccés la rahó vol que ·ns membre;
e, si ·ls reprèn e tolrr' aquells no basta,
ja sens la mort per aquells dolor tasta.

Los purs delits que pels senys homens senten,
be atemprats, la dolor no s'i mescla,
e los que son d'enteniment, sens mescla,
que lo eccés no toquen ne consenten,
quant al mellor estat d'aquests hom munta,
lo teu recort lur delit dolor torna.
E, donchs, quant mes si l'anima ·s contorna,
dins en lo cors e per exir apunta,
jaquint son be, en tant quant hom pot rebre,
en semblant cas lo leó torna lebre.

A tu no tem qui no ·t parteix la pensa,
car passió fa loch a la costuma,

91, pasats *d;* ya *B.* — 92, consaguir *H;* gloria en BG^2 : glori'en *e;* l'atre *B;* segle *BDEbc.* — 93, fonch *E;* regle *DEbcde.* — 94, hobrar G^2; qui G^2. — 95, la m. ***manca*** *B* | faran a l'home tembre *E.* — 96, puys *B* : puix DG^2bcde : puis *E* : pux *H;* aquells *BDEbcde;* plaen BDG^2bc. — 97, plaen G^2; hoch *B;* e] hi G^2 : y *de;* desplaen BDG^2bc. — 98, lur DG^2bce; acces *B* : exces *DEbcde.* — 99, tolr' DEG^2bce : tolrre *d.* — 100, ga G^2; aquels *H.*

101, | lo pus delit G^2; pus *B;* tasten *B.* — 102, atemptats G^2. — 104, q.] en *Ede;* exces *DE bcde.* — 105, millor EG^2de; estats *B;* d'aquest G^2e. — 106, llur *Hd.* — 107, l'animos *D;* l'anima cont. G^2. — 108, cos *Ed.* — 109, jaquir G^2; en] e $BDEG^2bcde$; reebre *H.* — 110, cars G^2; lleo *E:* llebre *E.*

111, nom *B;* non (partex *B*) parteix *BDEbc* : non pateix *H.* — 112, pasio *H;* lo loch *B:* lloch *Ed.*

axí mateix basta levar la suma,
que hom no deu tembre ·l que no ·s defensa.
En tu pensant, los delits no deliten;
no delitant, pert-se l'amor de vida;
Ladonchs virtut se troba enfortida.
Los sensuals en lo començ despiten:
de que ·s nodreix una terrible brega,
e no fa poch lo qui a vençre plega.

Axí com es pintada la Fortuna
ab dos esguarts, hu trist e l'altr' alegre;
mirant lo trist, resta ·l cor d'home negre,
per l'altr' esguart no ·y ha dolor alguna,
axí de tu: qui ab seny t'imagina,
no es dolor qui en tu no fenescha;
e qui trobar- te vol dolça com brescha,
no li falras e de mals medesina
e de sabor entre dolça y amarga;
y al desperat, si ·t requer, tu est larga.

Ja son estats qui tal nunca ·t sentiren,
e molts, vivint, ta forç' an esprovada,
a llur semblant veent-te acostada,
e ton poder de bon grat obehiren.
E la rahó per sa virtut los força

— 113, matex *B;* lleuar *Ed.* — 114, l'om *E* : l'hom *bcde;* tenbrel G^2; deffensa *BDE.* — 115, nos *D* : nons *E.* — 116, sa *BH.* — 117, lladonchs *bcde.* — 118, censuals *BD;* comens *B.* — 119, d'aqui s *de;* nodrex *B;* huna G^2; terribla *B* : terribble G^2; bregua G^2. — 120, lo *manca B;* vencre *B;* plegua G^2.

122, sguarts *BH;* lu *E;* e l'altre G^2 : e altr. *bc;* e l'altre legra *B.* — 123, restel cos *B;* d'ome BDG^2 | resta lo cor d'om negre *E.* — 124, a *BE.* — 125, seny ymagina G^2. — 126, que G^2; fenesca *BEbcde* : feneixca *D* : feneixqua G^2. — 127, bresca *BDbcde.* — 128, | nol falliras *Ede;* falleras *B:* faldras G^2; mas *d;* medeçina BEG^2 : medicina *Dbce* : mediçina *d.* — 129, saber G^2; amargua G^2. — 130, reguer G^2; es *Edc;* llarga *Ed* : largua G^2.

131, ya *B;* stats *BH;* nunca sent. *H.* — 132, nols *c* | ta forç' an prouocada *B* | ta força han provada DEG^2bcde; prouada *H.* — 133, e *E;* lur DG^2bce; vehent BEG^2bcde. — 134, obeyren *B:* obeiren *Dbcde* — 135, roho *d.*

de fer-se forts, pux largament hi basta.
Algú d'aquests mescladament té tasta:
lo de cor flach no creu aquesta força,
mas açò 's ver que ·l savi no espantes;
caure no ·l fas, mas a terra ·l decantes.

Nostra virtut, sens en Deu esperança,
basta que Mort ab ardiment s'emprenga,
ab molt delit, mas no 'n tant que s'estenga
tolrre dolor, mas a donar temprança
tal que ·l delit la dolor sobrepuja:
de que s'ateny gran delit a sa hora
d'on l'arma tem e la carn agreplora
(tot elector d'elecció s'enuja),
car l'esperit es prompte la mort pendre,
mas lo compost no ·s pot a tant estendre.

Açò apar als homes gran miracle
que la virtut lo cor tan enfortesca,
ffaent la fel torn en sabor de bresca.
L'ome fahent a sí mateix obstacle,
per una part, el requer de mort fuyta,
per l'altra, va corrent envers aquella.
Aquest contrast tot ardiment exella,

— 136, puys *B* : puix *DG²cde* : puis *E* : puex *b;* llargament *E* : larguament *G²;* y *BG²*. — 137, te] se *bcd*. — 139, | mas ço es ver *E;* qual *de;* nol *E;* spantes *Bc:* espantas *H*. — 140, faç *G²;* mas *manca G²*.

141, sent *Ebcde;* sperança *Bd;* la sperança *E*. — 142, s'amprenga *D* : se prenga *Ebc* : s'amprengua *G²* : se 'nprenga *de*. — 143, mol *H;* s'estengua *G²*. — 144, colre *Dbc* : tolre *Ee;* trempança *H*. — 145, que d. *Dbcde;* sobrepuga *G²*. — 146, de] da *H* : des *b* : del *c;* s'atteny *G²;* ssa *B*. — 147, *manca G²;* d'hon *G²bde;* agraplora *B*. — 148, de *d;* d'electio *Ebce;* s'enuga *G²*. — 149, es *manca G²;* prompt'a *cde*. — 150, pot *manca B;* stendre *B*.

151-160, *d'una segona mà D : manquen G²*. — 151, ayço *E;* appar *E;* miraccle *B*. — 152, tant lo cor *DEbcde;* lo cor *manca B*. — 153, || que la sabor de (del *bce*) fel se torne (torna *B*) bresca *BDEbcde*. — 154, l'home *bcde;* faent *DG²bc;* ssi *B;* matex *B;* obstaccle *B* : l'obstacle *E*. — 155, ell *BDEbc*. — 156, altra *BDEbcde;* en ves *B*. — 157, axella *D*.

e dura tant fins veure que ·l venç luyta,
e, si l'om venç, la Mort es avilada,
matant la carn que li es subjugada.

Dret natural es que l'hom la Mort tema,
axí mateix ha rahons contr' aquella.
Tot quant que mor a dolor s'aparella,
car se corromp, e donchs la pus estrema,
la part de l'hom que la Mort senyoreja,
porta dolor per la rahó susdita.
Per l'esperit, qui no mor, se delita
en fer contrast, e por l'es cosa leja.
Sens esperar profit d'alguna cosa,
se met a mort per sa virtut dins closa.

Sens interès de honor o riquesa,
o d'alguns bens fora de aquel propi,
l'om contra Mort esser no vol repropi,
ans cometrà gran perill sens peresa;
en loch secret, hon Deu es secretari,
lo lehó fort comet o bestia fera,
o perill gran de qualsevol manera:
almenys no fuig sino n'es volentari,
e, si 'n defuig, dolor aprés l'agreuja,
e, si té fort, en gran delit alleuja.

— 158, qual *BDEbcde;* vens *B;* lluyta *E.* — 159, l'hom *bcde;* vens *B;* avisada *bcde.* — 160, sa *bc;* q.] qu'a *Ee :* que a *d;* si *Ebcde.*

161, l'om *BDEG²*. — 162, matex; a *G²;* contra *b.* — 163, | tot hom que mor *Ede;* s'aparrella *G²*. — 164, strema *BH.* — 165, l'om *E;* senioreja *H.* — 167, p.] e *Ede;* que *G²*. — 168, e] o *DEG² bc;* per *G²;* lleja *E.* — 169, sperar *BH.* — 170, mor *B;* sa] la *DEbc.*

171-190, *manquen c.* — 171, d'onor *d;* o] e *BG² :* o de *de;* riquea *BDEG²bcd.* — 172, o de alg. *B;* aquell *BDEG²bde.* — 173, *manca B;* l'hom *l de.* — 174, remetra *G²;* ferea *BDG²* || ans contra gran perill va sens (feresa *e*) ferea *Ebde.* — 175, lloch *Ed.* — 176, leo *BDEG²bde.* — 177, a *de;* peril *G²*. — 178, non futx *B;* si nou es *de;* voluntari *BDEG²bde.* — 179, defutx *B :* deffuig *E;* apreus *B;* l'agreuga *G²*. — 180, aleuja *E :* aleuga *G²*.

Los qui perils han per gloria vana,
o per grans bens, o per delits atenyer,
o ira fort los feu a mort enpenyer,
tots aquests han gran causa qui ·ls engana.
Altres son ja qui per vergonya sola
van a delits, los quals ab dolor passen,
e, si del fet bona suma levassen,
gran es lo mal e poch be ·ls aconsola.
Qui per moral virtut la mort assajen,
aquests y aquels han camí per hon vagen.

Delit, dolor dins aquests se combaten
e venç aquell qui 'n l'om mes part hi troba.
Los qui no han vestit de virtut roba,
ço perque fan errat, per dol esclaten.
Pux altra fi sens virtut els han feta,
en gran risch ve no peresque llur acte,
o, vacillant, està sens ferm contracte,
lo qual no 's ferm sens la carn be restreta,
ffent-li jaquir la por que la Mort porta
per actes tants fins abit ne reporta.

181, perills *BDEG*^{2}*bd;* an *G*^{2}. — 182, delit *H.* — 183, yra *Ede :* hira *G*^{2}*;* empenyer *BDEG*^{2}*bde.* — 185, ga *G*^{2}*;* verguonya *G*^{2}. — 186, | cometen fets *BDEG*^{2}*bde;* pasen *D.* — 188, bels] quels *bc* | e poch lo quels consola *Ede.* — 189, morals virtuts *Ede;* asagen *BG*^{2} *:* assagen *DH :* asajen *de.* — 190, aquest *de;* hi *G*^{2}*;* aquells *BDEbde;* an *G*^{2}*;* vajen *Ebde.*

192, e v.] hauent *DEbcde :* auent *G*^{2}*;* y *B* | qui (quin *EG*^{2}) l'home (l'ome *DEG*^{2}) part mes (m. p. *E*) troba *DEGbcde.* — 193, v.] vist *B* | de virtuts v. r. *DEG*^{2}*bcde.* — 194, perqueu *E;* sclaten *B :* els (ells *c*) maten *bc.* — 195, puys *B :* puis *E;* ffy *H;* virtuts *B;* ells *BDEG*^{2}*bcde;* an *B* || puix (puis *E*) que lur (llur *de*) fi en mans d'altri (de altri *D*) han (an messa *G*^{2}) mesa *DEG*^{2}*de* || e puix que lur filla'n mans d'altri han mesa *bc.* — 196, peresca *B;* lur *B* || volent (volents *E*) de gent (gents *Ede*) honor e vana (fama *DE*) gloria *DEG*^{2}*bcde.* — 197, vaçillant *B :* vesillant *H;* e.] sia *B:* sta *H;* coratje *B* || lur (llur *Ed*) bon voler (volar *DG*^{2}) penja (penga *G*^{2}) de flaca (flaqua *G*^{2}, rrama *d*) rama *DEG*^{2}*bcde.* — 198, | sens tenir carn secreta *B* || car (com *DE*) de lur (llur *Ed*) fet (fets *E*) james han (an *G*^{2}, pagu' atessa *G*^{2}) pag' atesa *DEG*^{2}*bcde.* — 199, fent *B* | la por qu'a mort aporta *B* || molt fan per poch e (*manca D*) aquell poch los (les *de*) tolen *DEG*^{2}*bcde.* — 200, qu'abit *B*, habit *DEG*^{2}*bcde;* reporte *B* || los ignorants (ignyorants *d*) y los qu'enveja (qui 'nveja *E*, qui enveja *G*^{2}) tolen *DEG*^{2}*bcde.*

Aquel gran be que per ta causa ·s guanya
e lo delit, de virtut fortalea,
causa li est e ·l destruus sens perea;
car, morint l'om, pert quant al mon afanya.
Ço es gran fet que Mort, qui tot be mata
ffora l'onest, l'om espera de cara,
hoc e la fi que n'ha guanyat encara,
pux aprés mort no cobrarà la data.
Ço per que feu es fi, mas no derrera,
pux aprés mort la major fi espera.

Los qui la Mort per qualqu' esguart arrisquen
o certament aquela elegexen,
alguna fi bon' o mala conexen,
crehen fer be com la vida y confisquen.
Es veritat que l'hom qui Mort arrisca,
menys de esguart ço feu natura bona
qui en lo cor de l'hom valerós sona,
que ·l preu de sí per la mort no ·s desisqua,
e d'aquest es hom mateix lo ver jutge,
e no ·y ha qui pus dretament lo jutge.

D'aquela por que ·ls senys de la Mort senten
e les rahons qu' encontra d'ella ·s funden

201, aquell *BDEbcde;* be] de G^2*;* qui G^2*;* ta] sa G^2*;* causa guanyen *E.* — 202, | ço es delit *B;* fortalesa *e.* — 203, els G^2*;* destrus *DE;* peresa *e.* — 204, l'hom *bcde;* per *Hc;* affanya *B :* affanyen *E.* — 205, greu *Ebc;* qui m. G^2. — 206, fora *BE*G^2*bcde;* fara *D;* l'honest *bcde;* l'hom *bcde;* spera *B :* espere *DE*G^2*bcde.* — 207, hoch *B;* y G^2*;* ffy *H;* n'a *E.* — 208, puys *B :* puix *D*G^2*bcde :* puis *E:* d[ata] *B.* — 209, perqueu *BDE*G^2*bcde;* fa *DE*G^2*bcde;* fy *H;* no *manca* G^2*;* darrera *B*G^2. — 210, puix *D*G^2*bcde :* puis *E :* pux *H;* spera *B.*

211, los] cells *E;* arriscan *H.* — 212, o] e G^2*;* aquella *BDE*G^2*bcde;* elegeixen *DE*G^2*bcde.* — 213, bona u *BD :* bona o *E*G^2*de :* bona hu *bc;* coneixen *DEbcde.* — 214, creyen *B :* crehents *E :* crehent *bcde;* ser bo *BDE*G^2*bcde.* — 215, l'om *E*G^2*;* arisqua G^2. — 216, del *de;* d'esguart G^2*;* sguart *BH;* ho *B :* o *D*G^2*bcde;* ç. f.] offen *E.* — 217, l'om *E;* valleros *H.* — 218, *manca B;* desisca *BDE bcde :* desixqua G^2. — 219, matex *B;* jutje *BDbcde.* — 220, a *BE;* detrament *d;* ho *DEbc;* jutje *BDbcde.*

221, d'aquella *BDE*G^2*bcde.* — 222, las *BH;* d'elle s *B.*

tots los escrits dels passats ho abunden,
perçò no dich los mals que s'i assenten
e los conforts que ·l virtuós y aplica.
Yo no recit ne coses per mi lestes
de Seneca e moltes altres gestes,
que ·l cor de l'hom contra Mort fortifica.
Ço que ·l cors sent per la Mort no s'escusa,
lo sentir com de l'anima ·ns acusa.

Qui 'n son delit ho del mon té 'sperança,
si ·s dol, quant mor, preste y la paciencia.
Al qui serví ab treball e sciencia,
don-li remey, puix hac en el fiança.
Lo qui es tal deu esser maravella
com, ans del temps, lo cor no li esclata,
vehent que Mort l'animal cors li mata,
ne ha rahons d'esforç encontra d'ella:
car de virtut moral no pres l'offici;
al cors e ·l mon ha servit com a nici.

Ymaginat es l'om en tres maneres,
e, segons viu per la vida ·s batega:
nom de brut pren, si viu en vida leiga;
si, moralment, costumes ha d'hom veres;

— 223, scrits *BEH;* ho] ne *E.* — 224, que desassenten *bc;* assentan *B* : asenten G^2*Hd.* — 225, confort G^2; hi *BDbcde* : *manca E;* applica *E* : apliqua G^2.—226, reçit *B* : resit *H* : ni G^2; cosas *H;* llestes *E.* — 227, moltas *H.* — 228, l'om *E;* mortifica *Dbc* : mortiffica *E.* — 229, q. c.] que l'hom *BDbcde* : que l'om *E*G^2; s'escussa G^2. — 230, acussa G^2 : accusa *b.*

231, | qui sols delit *D*G^2 | qui vol delit *Ebcde;* o *BD*G^2*de* | o d. m. (esperança *E*) sperança *Ebc.* — 232, com G^2; paciença *BDbc* : pasiença *E* : pasciencia G^2. — 233, treball *BDE*G^2*bcde;* e] o *DE*G^2*bcde;* sciença *DE*G^2*bce.* — 234, puys *B* : puis *E;* hach *B* : ha G^2*de;* ell *BDEbcde.* — 235, merauella *H.* — 236, li] si *B;* sclata *BE.*—237, vehent *BDEbcde;* l'animat *DE*G^2*bcde;* cos *BEd.*— 238, rrahons *d;* d'esfors *B;* en[con]tra *B.* — 239, n'a *E;* l'offiçi *Bd* : l'ofici G^2. — 240, el *B;* cos *BE;* el] al *B*G^2*de* : y al *E;* a G^2; niçi *BE*G^2*d* : vici *D.*

241, ymaginant *DE*G^2*bc* : imaginat *de;* l'hom *bcde;* maneras *H.* — 242, vida b. *E*G^2; bateija *B* : bateja *DE*G^2*bcde.* — 243, leija *B* : leja *D*G^2*bcde* : lleja *E.* — 244, costumas *BH;* d'om *BE*G^2; veras *H.*

si sobre hom passa la sua vida,
es mes que hom, en angel se transforma.
Segons com viu, de por de mort pren forma,
sabent que pert e dubta la exida.
Molts son perduts qu' en aver por no venen,
perque d'Infern no creen qu' allí penen.

Qui porà dir la dolor qui turmenta
lo pecador, quant a la mort s'acosta,
perdent lo be que ·s veu esser de costa,
e té anar hon delit no s'esmenta?
Si com al mon los senys se delitaren,
tots se dolran, havent eccés contrari
emper tostemps, car es tancat l'armari,
on son tancats aquels que dins entraren,
dolent-se tant com fer se pot que ·s dolguen,
no esperant que la dolor los tolguen.

D'aquels ho dich qui 'n ley donada viuen,
tements Infern, e Paradís esperen,
dels avents ley e be no la cregueren,
perdent lo mon, de l'altre no s'esquiuen,
e de aquests s'esdevé morals visquen.
Mas los demés en vida viciosa,

— 246, y en *Ede;* angell *G*^{2}; se] lo *G*^{2}. — 247, *manca B;* c.] que *DEG*^{2}*bcde*. — 248, port *substituit a* pert *per segona mà G*^{2}; dupta *de*. — 249, perdents *BDEG*^{2}*bcde;* haver *BDEbcde*. — 250, perqu'en inf. *c;* crehen *BDEbcde;* que *G*^{2}*de*.

251, *el segon* q.] que *BDEbcde*. — 252, peccador *BDEG*^{2}*cde;* se costa *H*. — 253, que (ques *D*, qui *E*) deu esser *DEbc*. — 254, tem *BDEG*^{2}*bcde;* on *B;* s'asmenta *B*. — 255, lo *G*^{2}*H*. — 256, dolrran *BEd;* auent *B :* havents *E :* auen *G*^{2}; acces *B :* exces *DG*^{2}*bcde :* exçes *E :* ecçes *H*. — 257, en per *BDEbcde :* e per *G*^{2}; tots t. *E*. — 258, hon *BDEbcde;* tanquats *G*^{2}; aquells *BDEbcde;* qui *E;* dintr' entraren *B*. — 260, sperant *BEG*^{2}; les *de;* dolguen *B*.

261, d'aqueles *BDEG*^{2}*bcde;* o *G*^{2}; qui en *B;* lley *E;* biuen *Bd :* viuhen *E*. — 262, tement *BDEG*^{2}*bc :* taments *H;* l'infern *E;* peredis *H;* speren *BEH*. — 263, havents *DEbcde;* lley *E;* e] a *B :* si *E*. — 264, lo] est *E;* nom *B;* s'esquiuhen *E*. — 265, *manca B;* vixquen *DG*^{2}. — 266, viçiosa *BE*.

la Mort los es aquests tan dolorosa,
segons lo be que ·ls apar que ·s desisquen.
Savis antichs en açò discordaren
e different dolor entr' ells jutgaren.

Qual ser' aquel que la Mort mes l'agreuje?
O qui 'n virtuts morals volch son be metre,
donant-li mes que ·l mon no pot prometre,
viure sens por, assegurat de greuge?
O qui 'n delits sensuals molt abunda,
ab altres molts honors grans e riqueses,
mescladament ab dolors entorn meses,
d'on torn atras lo qui molt s'i profunda?
Yo prech a tots, que ·m vullau d'afany traure:
A qual d'aquests la Mort deu mes desplaure?

Per delitar los homens vida volen,
e; sens delit; en lo mon no treballen,
e, quant d'aquest lo viure los atallen,
tant han dolor com delit aver solen.
Donchs, puys major delit lo savi prenga
en son obrar; per conseguent en viure,
en major grau de dolor deu asiure
que ·l menys perdent e menys delit atenga.
Lo qui delit hac ab dolor embolta,
ja ve per temps pregar per vida tolta.

— 267, a ests *E*. — 268, appar *E;* desixquen G^2. — 269, ayço *E*. — 270, diferent G^2*de;* entrels G^2; jutjaren *BDEbcde*.

271, | qui pora dir *DEG*²*bcde;* aquell *BDEG*²*bcde;* l'agreuge *DG*² : l'agreuja *H*. — 272, ho *B;* qui en *E;* vol *DEbcde*. — 273, trametre *B*. — 274, asegurat G^2*de;* greuje *BEbcde*. — 275, ho *B;* abunde *B*. — 276, honos *B* : honor *d;* o *e;* riquesses G^2 : reiqueses *d*. — 277, messes G^2. — 278, d'hon *bcde;* lo] çell *E*. — 279, quim G^2; vullen *H;* d'affany *BDEbcde;* traura *H*. — 280, desplaura *H*.

281-420, *Ordre de les cobles en de* : 341-350, 351-360, 361-370, 371-380, 381-390, 391-400, 281-290, 291-300, 301-310, 311-320, 321-330, 331-340, 401-410, 411-420. — 282, traballan *b*. — 284, an G^2; haver *BDEbcde*. — 285, doncs *H;* puix *DG*²*bcde* : puis *E;* delit major *E;* d. lo] de lo *B;* prengua G^2. — 286, hobrar G^2. — 287, assiure *BDEbcde*. — 288, | quels m. perdents G^2; atengua G^2. — 289, ach *BG*². — 290, ya *B;* p.] a *BDEG*²*bcde;* tems *B;* preguar G^2.

Tals son e tants los mals que Mort atraça
naturalment al cors e arma 'nsemble
que yo ·n penit dels que ací assemble.
Pochs son segons los que la Mort abraça:
per que diré dels que la Mort aporta
a l'hom, quant mor e tem mes que no 'spera:
«Aquest es mal de diversa manera;
qui tem aquest en l'altre se deporta.
Mas ha remey encontra son dampnatge:
la Caritat que no ·l sia salvatge!»

Qui en virtuts morals ha vida feta
e conseguí lo be d'om per natura,
Fe, Caritat ne d'Esperanç' ach cura:
com animal hom feu vida perfeta.
Tot fon dins sí, e visqu'en alegria.
Menys de sentir los mals que altres senten,
com vench a mort, ses penses no consenten
que la dolor terribl' ab ell no sia,
car, per amor de sí, feu sa fahena:
no ·l pagarà Deu en la part centena.

Menys de ser bo, per son saber hom basta
en fer juhí qu' en Deu es la fi nostra,
puys en est mon ne pres la Mort se mostra,
en Deu roman, si rahó no ·s desgasta.
Donchs, puys no es fi que l'home contente

291, tals] tants G^2; tants] tals *B*. — 292, cos *BDEbcd;* ensenble *de*. — 293, jom *BH;* assi *B:* asi EG^2; asemble DE^2bcde. — 294, pochs $BDEG^2bcde$; qui *E*. — 295, dels qui *E*. — 296, qui *E;* espera *Db*. — 299, rremey *d;* damnatje *B* : damnatge *DEbc* : damnatje *de*. — 300, charitat *de;* saluatje *Bde*.

301, a G^2. — 302, d'hom *Dbcde*. — 303, ffe *H;* charitat *de;* d'esperança cura G^2de; hach *c*. — 305, fonch *E;* vixqu'en DG^2bcde. — 307, a] la *Ebcde*. — 308, teribl *B* : terrible *de;* terribbla ell G^2; 309, faena BG^2. — 310, paguara G^2; çentena *E* : sentena *H*.

311, d'esser *B;* l'om *E* : l'hom *de*. — 313, puix DG^2bcde : puis *E;* n'a pres *E*. — 314, degasta *BDEbcde* : deguasta G^2. — 315, puix DG^2bce : puis *Ed;* que a l'hom *E;* l'ome G^2; contenta *B*.

en los dos mons, rahó es qu' en Deu sia,
car, sino ell, altre no 's trobaria
que fora Deu a l'entendre 's presente.
Tant quant l'om viu, moral virtut lo cumple,
mas, aprés mort, Deu es lo qui l'om umple.

Primer que leys fossen per Deu donades
e per escrits se regissen los homens
dispondr' en volch Natur' a molts prohomens:
raells de be dins l'om se troben nades.
Ells de açò una sciença feren
ab que lo mon una part se 'n governa,
los actes tots dels homes subalterna;
los vells antichs altre mon conegueren;
hagren de Deu conexença confusa:
perçò la Mort a dolor los acusa.

Tres principals fins son d'on homens obren:
una dins sí e l'altra tota fora,
altra que dins e fora de sí mora;
per llurs esguarts aquestes se descobren.
Voler, honor, gloria, bens o fama,
e tot quant ve d'accident o natura,
y aquella fi qu' en la virtut atura,

— 316, que Deu *DEbc*. — 317, altri *E*. — 318, qui *E;* presenta *B*. — 319, hom G^2*de* : l'hom *bc;* lo] li *E;* conple G^2. — 320, l'hom *Dbc;* lo *de;* humple G^2.

321, lleys *E;* fosen G^2; donadas *H* | no fossen per Deu dades *B*. — 322, scrits *BDEHbc;* regisen *d;* homes *d*. — 323, natura molts a *BDE*G^2*Hbcde;* promens *BDE*G^2*e* : promes *bcd*. — 324, raels *BDE*G^2*bcde;* nadas *H* | se troben en l'om nades *B* | Deu en (Deu'n *de*) l'om (l'hom *bc*, l'home *de*) ha creades *DEbc* | Deu en lo mon ha creades G^2. — 325, ayço *E;* huna sciencia G^2; sciençia *d*. — 326, lo] del *E;* huna G^2; se g. *DE*G^2*bcde;* guoverna G^2. — 327, supalterna *E*. — 328, antichs *manca H;* altra *BDE*G^2*d;* m.] no'n *BDE*G^2*bc* : no *de*. — 329, agren *BE* : agueren G^2 : hagueren *d;* conexensa *B* : coneixença *E;* confussa G^2. — 330, acussa G^2.

331, prinsipals *H;* d'hon *Dbce* : de hon *d;* hobren *H* || f. p. son tres d'on h. o. *B*. — 332, huna G^2. — 333, m.] inora *D* : ignora *bcde*. — 334, lurs *BD*G^2*bc* : llur *E;* sguarts *EH*. — 335, volent *E;* o bens *B;* o] e *Ebcde* : *manca D*G^2. — 336, d'acçident *BE* : d'açident *d*.

d'aquestes fins lo voler d'om s'enflama.
L'altra 's en Deu qui a sí nos convida:
ffora nos es, mas no del tot partida.

Tot quant se té per qualque sostinença
ffalleix, quant fall aquell en qui ·s fermava.
Ffallint lo mon, qui 'n ell se delitava
pert sí mateix e no n' ha conexença,
e qui dins sí e per sí actes obra,
venint la Mort, tot lo seu be veu perdre,
e farà prou deffenent-se desperdre,
pux s'arma es defora del cors pobra.
Aquel escalf del qui en Deu espera
no troba 'n sí per alguna manera.

Puys que del mon e dins sí l'om no ·s farta,
sa porció major està deserta,
puys aprés mort l'anima es incerta
de l'infinit, e mes si ·l creur' aparta.
Donchs, entengam guanyar lo perdurable:
aquest es Deu, qui aprés mort nos prenga.
Qui l'infinit a creure ferm s'estenga,
de Paradís no ·s lunya ser amable.
Com son semblant l'esperit lo cobega,
e lo finit per sí ten cosa lega.

— 338, d'hom *Dbcde;* s'anflama *B* : enflama *E*. — 339, l'antras *B;* ssi *B*G^2*;* couida *H*. — 340, fora *BDE*G^2*bcde;* nos] no *H;* no] nos *DEbc*.

342, fallex *B*G^2 : falleix *DEbcde*. — 343, fallint *BDE*G^2*bcde;* qui en el *d* : qu'en el *e*. — 344, per *DEHbc;* matex *B* : falleix *E;* coneixença *E*. — 345, | per si e actes obra G^2. — 346, vinent *BD*G^2*bcde;* pendre G^2*e* : perdre *d*. — 347, defenent G^2*d;* despendre G^2*de*. — 348, puys *B* : puix *D*G^2*bcde* : puis *E;* cos *BDEbcd;* pobre *BH*. — 349, aquell *BDEbcde;* scalf *B* : escalph *Dbc;* spera *BE*.

351, puix *Dbce* : puis *Ed;* mons *B;* l'hom *Dbcde* | puixque l'om e dins si lo mon no s farta G^2. — 352, portio *B* : porsio *H* | major li esta certa *Ebc*. — 353, puix *D*G^2*bcde* : puis *E;* l'anima's G^2; ja certa *E* : inserta *H*. — 354, creure *d;* aporta *BE*. — 355, | d. ho menguam G^2*;* guonyar *H*. — 356, prengua G^2. — 357, creura *H;* s'estengua G^2. — 358, llunya *E;* amabble G^2. — 359, cobeie *B* : cobeja *DE*G^2*bcde*. — 360, te *DE*G^2*bcde;* cossa G^2*;* leja *BDE*G^2*bcde*.

Qui l'esperit infinit lo vol creure,
molt li es prop que part de Deu lo cregua,
e, qui tornar a son principi negua,
no li es luny que toqu' en Deu descreure.
E, donchs, puix Deu es lo principi nostre,
complit es foll qui tornar no ·y desija,
e, qui del mon per Deu no se ·n fastija,
per crestià molt devot no s'amostre.
Deu e lo mon ensemps no ·s poden colrre;
qui· u vol fer tot aparell-se a dolrre.

Deu es tot be e lo mon son contrari,
e perçò es que lo qui Deu no ama
lo mon segueix, e no ab coxa cama.
Qui ·l mon serveix no 'sper de Deu salari.
Per menor mon l'om per tots se nomena
e lo major ressembla 'n moltes coses.
Açò es test auctentich, menys de gloses,
que no ·s dar buyt en la machina plena:
tot axí l'om menys de obra no resta,
e mala es, si no fa la honesta.

Qui no vol be forçat es que mal vulla.
L'indifferent, sens assignar li terme,
poch es de sí; no té res a que ·s ferme;
n'en mal ne be no té loch qui l'aculla.
E no pot ser que l'entendre romangua

361-422, *manquen H*. — 361, l'espirit *d;* lo] no *E*. — 362, lo] no *E;* crega *BDEbcde*. — 363, prinçipi *BE;* nega *BDEbcde*. — 364, toch en *BEde :* toque en *bc;* Deu] lo *E : manca bc*. — 365, puys *B :* puis *E;* prinçipi *BE*. — 367, s'anfastija *B :* s'enfastiga *G²*. — 368, chrestia *Dbcde;* mol *B*. — 369, e lo] y el *E;* colre *DEG²bc*. — 370, v.] pot *G²;* aparellas a *B;* dolre *DEG²bc*.

371, l. m.] l'om *G²*. — 373, seguex *B;* coixa *EG²*. — 374, seruex *B*. — 375, l'hom *bcde;* s'anomena *B*. — 376, | e al (el *e*) m. *Ede;* ressembla'n *E*. — 377, ayço *E;* autentich *Bde;* meny *G²;* de *manca B*. — 378, dat *de*. — 379, aixi *E;* l'hom *BDbcde;* hobra *G²*.

381, foarçat *b;* vuulla *c*. — 382, l'indiferent *BDEbcde;* asignar *G²d*. — 383, ssi *B*. — 384, nel m. *E :* ne m. *G²;* lloch *Ed;* qui ac. *G²b :* quel ac. *cde*. — 385, romanga *BDEbcde*.

tan oclós que de res no entengua,
e ve a tart que ·l voler no s'estengua
a res voler plaent o que se ·n plangua.
Donchs, vullam Deu, aquella causa prima,
sino farem de cosa vana 'stima.

Algun tirant no feu tan alta 'mpresa,
quant el a 'mprès a sí lo mon sotsmetre,
con feu aquel qui son voler volch metre
guanyar lo Cel hon es tota riquesa.
Per fer açò lo seu cors mes per terra,
tolent de sí tots delits qui ·l torbassen.
Elegir volch penses qui l'ajudassen
a l'esperit per fer a la carn guerra;
e no amprà lances ne colobrines,
mas les virtuts morals ab les divines.

Mort lo mon tol y al conquistant conquesta,
e, si conquer lo Cel, prés mort n'es digne;
e tant es l'om pus grosser e maligne,
com no conquer lo mon qu' aprés mort resta,
lo qual es fi e lo present es via;
car lo mon es perque ·ls homens hi visquen;
vida 's per que de virtuts no ·s desisquen,
e virtuts son per fer a Deu pería.
E si aquest recos hom no encontra,
tot quant ha fet en lo mon li es contra.

—386, tant *DEbcde;* oçios *BEd :* ociosos *G*²*;* rres *d;* entenga *BDEbcde.* — 387, s'astenga *B :* s'estenga *BDEbcde.* — 388, plasent *E :* plahent *bcde;* plangua *G*². — 390, estima *d.*

391, tiran *E;* npresa *Bde :* empresa *E :* pressa *G*². — 392, ell *BDEbcde :* a 'mpres] emprench *E;* si *DEbcde;* sosmetre *G*² ‖ q. e. a si a 'mpres lo m. s. *b* ‖ q. e. a si volgue lo m. s. *cde.* — 393, aquell *BDEbcde;* vol *G*²*de.* — 394, guonyar *B;* çel *B;* es] ha *B.* — 395, ayço *E;* cos *BDEbcde;* net *DEG*²*bcde.* — 396, quel *E;* torbasen *d.* — 397, ellegir *E;* ajudasen *d.* — 398, al sperit *B* | per a la c. f. g. *c.* — 399, lançes *B :* llançes *Ed;* no colebrines *d.* — 400, dives *d.*

401, y el *B;* conquista *Dbcde.* — 402, çel *BE.* — 403, l'hom *Dbcde;* grocer *B :* groser *G*²*:* gresser *bc.* — 404, r.] tista *c :* rrista *d :* trista *e.* — 406, perque homens *E;* pera que ls *e;* y *BE:* *manca de;* vixquen *Dbcde.* — 409, recors *DEbcde;* l'hom *de.*

Fe, Caritat y Esperança 'ns hi porten,
mas Fe roman y Esperanç' a la porta,
car la Rahó allí no les comporta.
Creure no cal ço que 'ls ulls se deporten
menys esperar lo que present se mostra:
mas fruirem Deu qui tant esperavem,
per Caritat amarem qui amavem:
açò serà tota gloria nostra.
Ella 's la fi e les altres son via;
sens ella 's foll qui 'n Deu espera y fia.

Mare de Deu e advocada mia,
fes ab ton Fill que piadós me sia.

411, charitat *d;* sperancans *B* : esperanças G^2. — 412, speranç'a *B*. — 413, las *B*. — 414, veure *B;* call G^2; quells G^2; hulls G^2; deportan *B*. — 415, sperar *B;* fruyrem *BE* : fruireu *b;* sperauem *B*. — 417, charitat *de*. — 418, ayço *E* | t. la g. n. *DEbcd*, la *d'una segona mà D*. — 419, e la s G^2; ella es *de;* las altras *B*. — 420, ella es G^2d; qui en G^2de; spera *BDbcde*.

421-422, *esborrats per segona mà D : manquen bc*. — 421, e] y *E : manca* G^2de. — 422, | que misericordiam sia *B*.

CXIII

LA VIDA 'S BREU E L'ART SE MOSTRA LONGA

La causa de les nostres desgracies està en la feblesa de la nostra natura y en el nostre enteniment.

La vida es curta y l'enteniment fal·lible. L'ignorancia ve juntament de la nostra natura y de la nostra negligencia. No coneixem ni Déu en ell mateix, ni les coses en la llur individualitat, ni nosaltres mateixos. Ignorem àdhuc la nostra ànima, objecte de tota coneixença.

El món ens atreu, y noresmenys els seus béns, salvant la virtut, són insegurs y enganyadors. El nostre enteniment està talment dominat per l'apetit y la passió que pren lo fals per lo verdader y el mal pel bé.

L'home no en té prou amb l'enteniment : necessita encara la Fe. La ciencia no li permet de dirigir-se y escull béns contraris a la seva natura. Totes les nostres desgracies vénen de que volem trobar aquí baix la fi de la nostra vida.
— Demana ajuda a la Verge Maria per alcançar el paradís.

«La vida 's breu e l'art se mostra longa»;
l'esperiment defall en tota cosa;
l'enteniment en lo mon no reposa;
al juhí d'hom la veritat s'allonga.
No solament es falta de natura,

Al titol : Obres morals. Mossen Ausias March *E; La cobla* 241-250, *es la segona de la poesia CXV y es compresa sota ·l mateix titol en* G^2a; Obres morals *bc;* Canto moral *d;* Cant moral *e.*
1-240, *manquen G'a.* — 1, vida es *d.* — 2, deffall *E.* — 4, d'om *E;* s'alonga *de.*

mas nos matexs fem part en l'ignorança:
aquesta es en tan gran abundança
que ·l mon nos es tenebra molt escura.
Qui tant no sap en dos errors encorre:
ignora sí, ne veu lo temps qui ·l corre.

Naturalment ignorança ·ns guerreja:
en esta part no podem d'ella 'storçre.
Per altres parts li podem camí torçre,
mas no volem: de que ·ns es cosa leja.
Ço que libert es a nos qu' aprenguessem,
no ·y treballam per nostra negligença,
e, mal fahent, de be perdem sciença.
Donchs, com serà que res de be 'ntenguessem?
Per dues parts l'ignorança es tanta
que ·l mes sabent de sí mateix s'espanta.

Deu no 'ntenem, sino sots qualque forma
presa pel seny, e Deu no es sensible,
ne ·ns es a nos substancia conexible:
l'enteniment ab la rahó la forma.
Los accidents sol bastam a conexer,
e havem obs los migs que disposts sien.
Embarchs havem tants que ·l juhí desvien,
mudant juhí, minvant e fahent crexer.
Nostre saber a molt poch nos abasta,
e passió totalment lo degasta.

— 6, no *E;* mateixs *Ecde.* — 7, tant *bc.* — 9, sab *Ede;* errores *d.* — 10, no *cde.*

12, torçre *b* | no podem cami torcre *d.* — 13, c. t.] della estorcre *d.* — 15, que *d.* — 16, negligençia *d.* — 17, faent *e;* sciençia *d.* — 19, l'ignorança's *Dd, de la primera mà y corretgit per segona mà D.*

22, semsible *b.* — 23, sustança *Ed* : sustancia *bc* : substança *c.* — 25, acidents *d;* bastan *d;* coneixer *cde.* — 26, ops *E;* dispost *e.* — 28, j.] aquell *E;* faent *de;* creixer *cde.*

Qui es aquell materia conega,
sino per que la forma ·s pot entendre?
Lo different de les coses compendre
no es en hom, son saber no ·y aplega,
e la virtut que del compost resulta,
com e perquè, no ·s pot saber com passa.
Una 'ntitat ne surt de la lur massa,
divers' a ell: no 'n cal d'açò consulta.
D'aram y estany veu hom exir lo coure,
que ·l fort acer en força no ·l pot noure.

Leixant a part les coses amagades
que no 'ntenem, e menys de nostra colpa,
e ymaginant l'ignorar que ·ns encolpa,
si ·ns pream poch, no ·n cometem errades,
fins a venir que no ·ns plau conexença
de nos mateixs, axí de cors com d'arma.
D'aquest saber cascú ses mans desarma;
de mal de sí algú no ·l plau sciença.
Aprés saber Deu veritat primera,
segona es de nos sciença vera.

Creixent saber, l'ignorança ·s desperta,
al qui mes sab li corre major dubte.
En aquell temps que res no se, no dubte,
e ·l grosser foll tota cosa l'es certa.
En son saber algú no ·s glorieje!
Algú no sap del saber lo subjecte:
l'anima es, e sol sabem l'effecte

31, | qui m. c. *de*. — 33, diferent *Ede*. — 34, l'om *E* : l'hom *de*. — 37, huna *E* : un' *e;* entitat *de;* llur *Ede*. — 38, ells *de;* nol *E* : nom *c;* de *d*. — 40, açer *Ed*.

41, lexant *E*. — 43, e *manca E;* ancolpa *c*. — 44, preham *de;* no c. *Ede*. — 46, meteixs *bc;* cos *E*. — 47, sens *d*. — 48, degu *Ede*. — 50, sciençia *d*.

51, crexent *E*. — 52, dupte *E*. — 53, dupte *Ebc*. — 54, el] y al *E* : al *de;* çerta *d*. — 55, degu *E*. — 56, degu *E;* sab *Ebcde;* subgecte *E*. — 57, | l'animau es *E;* sols *E;* l'efecte *Ede*.

(l'essencial molt saber lo cobeje),
car los passats foscament la sentiren,
e los presents a lurs dits se refiren.

En general parlar mi no contenta,
mas en donar del que yo dich exemple.
Los fets del mon ab ansia contemple,
dant afalach y axí mateix la 'mpenta
per nos lançar a l'apetit sensible.
Sens retenir e metr' en aquell tempre,
se fa l'hom foll ignorant per a sempre:
lo refrenar es quasi no possible.
La voluntat no solament alteren,
l'enteniment d'entendre despoderen.

No se algú que preu lo be que usa;
fretura fa donar-li sa estima:
axí mateix per fretura s'estima
(molt mes de dret e contra no ·y a 'scusa)
tan solament lo be que virtut causa.
Qui ·l posseheix lo basta per conexer;
los altres tots lur preu no ·s pot parexer.
Es la rahó car no han ferma causa;
lur fonament està sobre falsia:
opinió tot son esser cambia.

Molt hom conech cuytat corrent al metge,
dient sos mals per fer sa vida larga:
de l'esperit algun hom no s'allarga
en demanar quin mal li té lo setge.

— 58, l'esençial *Ed* : l'esencial *e*. — 60, llur *Ede*.

64, y *manca E*. — 65, no llassar *E;* llançar *d*. — 66, rettenir *D;* aquells *Dd*. — 67, l'om *E*. — 68, reffrenar *D;* casi *Ede;* posible *d*.

71, qu'acusa *bc*. — 72, sa] se *e*. — 74, a sc.] acusa *d*. — 75, tant *e*. — 76, posseeix *bc* : poseix *d:* posseix *e;* per] a *E;* coneixer *Ecde*. — 77, llur *Ed;* pareixer *Ecde*. — 79, llur *de*. — 80, oppinio *E*.

81, metje *de*. — 82, llarga *Ed*. — 83, del sperit *E;* degun *E;* s'alarga *e*. — 84, fetge *d* : fetje *e*.

Qui serà l'hom qui al vehí demane
de sos mals fets, puix a sí ell los cobre?
Lo qui té clau y a ssí mateix no obre,
qui ser' aquell qui obrir li comane?
No es algú qu' a sí mateix no menta;
per sa lahor de falsia 's contenta.

Puix l'apetit a sí l'entendre 's porta,
tant que lo ver en falsia li torna,
en poch instant entre ver y fals borna,
crehent de ferm e puix fe no comporta.
No 'y ha res clar qu' enteniment entenga,
e l'apetit es bastant l'escuresca,
car tota res obs es que s'apetesca.
Qui es qui poch o massa no l'estenga?
Affecció l'entendre desordena:
tots som estrets ab aquesta cadena.

Quant per son mal hom ix d'aquella senda
de Paradís qu' en gros li es mostrada,
tot' altra l'es carrera molt errada;
res no 'y coneix no haja obs esmenda.
No coneix Deu, ne sí, e menys natura,
e tot saber sobr' aquests se treballa,
e res no 'y sab e dintre sí 's baralla.
Donchs, qui 's lo foll qu' en son saber s'atura?
L'om deu saber e fer qu' en sa fi reste,
e qu' en tot l'als lo costat flach hi preste.

— 86, puis *E;* lo *D.* — 87, si *bcde* | e si m. no o. *E.* — 89, degu *E.* — 90, | y en sa (llahor *d*) llaor *Ed.*

91, puis *E.* — 93, y] e *E.* — 94, puis *E;* nou *E.* — 95, a *Ede;* entengua *b.* — 96, | y el apetit *E.* — 99, affectio *E* : afectio *bcde;* deshordena *de.*

101, hix *E.* — 104, emenda *e.* — 105, e] ne *de.* — 106, aquest *de;* traballa *de.* — 108, qui es *d;* qui'n *E.* — 109, l'hom *bde.*

Qui pot saber com sa passió senta
en temps vinent, si la present ignora?
Del que fa juhi que riurà, ell ne plora,
e pens' amar, e Amor d'ell s'absenta.
Axí com l'hom no sab que dins sí porta
e veu-se sa, e té la Mort de costa,
y aquell qui ha sa persona disposta
per viure molt, e la Mort té a porta:
tal obra fan en nos Amor e Ira
que no sabem qual d'ells en nos se gira.

Perque restas l'obra de Deu perfeta
e que sa fi l'home pogués atendre,
fon gran rahó que d'ell pogués entendre
tant que vers ell anas carrera dreta.
D'aquí avant l'om es foll qui s'ergulle
en son saber, puix lo ver li s'amaga.
Lo savi hom se coneix esta plaga,
e pren-ne tant que de Fe no 's despulle.
Esser un Deu l'enteniment ho mostra;
en lo restant es mester la Fe nostra.

Alguns seran que passen mes vergonya
de no saber que de mals homens esser;
ans que grossers volrien lur desesser,
e lur voler de bon saber se lonya.
No solament aquell no consegueixen,
mas d'hon se pren no saben e que dona,

111, c.] quant *Ede*. — 113, d. q.] si *E;* — 114, e amar *bce;* l'absenta *ce* | e amor d'ell absenta *E*. — 115, l'om *E*. — 118, per]a *E;* te'n la porta *E :* te a la porta *d :* te' la porta *e* | la mort ja te a la porta *c*. — 119, yra *Ede*. — 120, d'ell *bc*.

122, l'ome *E;* attendre *E*. — 123, fonch *E;* posques *E*. — 124, qu'enues *E*. — 125, | d'aquesta auant *c* | d'aquest' auant *d;* lo mes *DEbcde*. — 126, puis *E*. — 127, lo] o *Eb;* si *Ed*. — 129, nostra *b*. — 130, mostra *b*.

133, volrrien *E;* llur *Ede*. — 134, llur *Ede;* llonya *E;* s'alonya *de*. — 135, conseguexen *de*. — 136, d'on *E;* e] ne *E*.

passant dolor l'arma e lur persona
en tot quant fan, e açò no coneixen:
axí com l'hom que viu en la galera,
que ja pudor l'es olor falaguera.

Quals son aquells qui en lo mon pratiquen,
sens mass' amar les coses agradables,
sí retrahent d'aquelles airables,
retrahent-se de les que ·l damnifiquen?
En carn sens carn viu qui pel mig camina,
e no 'n veu hom qui vaj' enper tal via.
De mi confés que mon juhí ·s cambia,
voltant-se llà hon passió l'affina.
Lo metge, qui al gust agror li alta,
no la tolrà en persona malalta.

Sens cas vengut, mas concebut en pensa,
segons qual es, l'enteniment se volta
là hon Amor o Ira no es tolta;
de ver en fals, de fals en ver dispensa.
Lo cas e loch, tot son esser li muda,
e no es res que dos cares no mostre;
e per son mal hom diu lo Paternostre;
bona 's la mort segons en qui 's venguda.
Tostemps havem un mouiment molt vari,
d'altre mogut, e tostemps ordinari.

Nostr' apetit altre mouent lo mena,
no pas aquell qu' en general be ·s gita;
lo loch hon es o tal be hom cogita:

— 137, llur *de*. — 138, conexen *de*. — 139, l'om *E;* qui *E*. — 140, ja] la *de*.

142, masa'mar *E*. — 143, ayrables *Ede* : atractables *c*. — 144, | apartant se *E;* quels *de;* damniffiquen *E*. — 146, | e no vehem hom *d;* no *e;* vaje p. *d*. — 147, mius *E*. — 148, l'afina *Ede*. — 149, metje *de*. — 150, tolrra *Ede;* en] de *E*.

151, m.] sols *E*. — 153, lla *Ed;* yra *E*. — 154, defalls *de*. — 155, e] el *d;* lloch *Ed*. — 158 bona es *d*. — 159, tots t. *E;* hun *E*. — 160, tots t. *E*.

163, lloch *Ed;* o] lo *Ede*.

son los esguarts que per bruts hom s'ordena.
L'enteniment aprés cerca la via
com aquest be del loch tal haja traure.
En fals juhí l'enteniment ha caure,
sino 's allí hon trobar-lo volria.
Puix l'apetit un altre no ·n cobeja,
l'enteniment ab gran cura ·l pledeja.

Ja veig estar a Deu ple de rialles,
vehent com som a nos mateixs contraris.
Lo que cercam son nostres adversaris:
aquests son bens d'hon havem grans baralles.
Lo mal volem, cuydant que be gran sia,
e pledejam aquell ab grans despeses,
volent honors, matremonis, riqueses,
e lo reverç s'ateny del qu' hom volria.
Lo mal es be e lo be mal retorna
algú no sab sa nau per quin vent borna.

Semblant me trob al qui alegre canta
e port' al cors disposició mala,
que pleuersis o got' al cors senyala
e altres mals que l'esmentar espanta;
e com aquest de viure ja no pensa,
torna cobrar sanitat mes perfeta.
Aprés li ve, no sab d'hon, la sageta
que ·l fa morir sens alguna deffensa.
Lo que pensam que ·ns farà nostra casa,
allò mateix la destruu e l'abrasa.

— 164, hon *c*. — 166, lloch *Ed*. — 167, en] ans *bce;* fal *bc*. — 168, sino es *d;* volrria *Ede*. — 169, puis *E;* hun *E*.

171, rialls *d*. — 172, mateix *bce*. — 173, lo] ço *E;* sercam *e*. — 174, d'on *E;* barralls *d*. — 177, matrimonis *Ebcde;* rriqueses *d*. — 178, reues *E :* revers *de;* qu'om *E;* volrria *Ede*. — 179, *el segon* be] be'n *E*. — 180, degu *E*.

182, cos *E*. — 183, pleuresis *Ee;* cor *Ecde*. — 184, e] o *E;* l'esmenar *d;* spanta *Ec*. — 187, d'on *E*. — 188, defensa *Ede*. — 190, destru *DEbc*.

Tot hom es foll qui molt del mon s'alegre,
puix no ·y ha fi, e si, es sospitosa.
Lo desijar es cosa treballosa;
lo possehir fa l'hom trist o alegre.
Lo pus sabent no sab n'enten que vulla.
Quant deu plorar d'algun fet, ell vol riure;
corr' a la mort pensant anar a viure,
de casa ix quant cové que ·s reculla.
Per un be poch s'anima e cos dona,
e per son mal sí mateix tot bandona.

Qui pot saber que d'ell los Fats ordenen,
quant, com e hon finarà los seus dies?
Fogint la Mort, hi va per dretes vies,
no sab los migs si 'n mal o be l'amenen.
Ell va de nit sens bruxola o carta,
menys de pilot, en la canal de Flandes,
e cuyd' anar en coll d'homens en andes,
trahent-se joch del qui del mon s'aparta.
Tot açò fan aquells qui hom diu savis;
tal exemplar trahen los nets dels avis.

Hon se recull en nos tant' ignorança,
obrant en ferm sobr' incertes ventures,
e pledejam ab molt amargues cures
lo tan incert ab tan ferma 'sperança?
Si com l'orb foll corrent tira la via,
e no sab hon sia son dubtós terme,
e caminant no veu hon lo peu ferme,

191, s'allegre *bc*. — 192, puis *Ed;* a *Ede*. — 194, poseir *d* : posseeir *e;* l'om *E*. — 198, hix *E*. — 199, hun *E;* sa arma *E;* cors *e*. — 200, tot *manca E;* abandona *E*.

201, hordenen *E*. — 202, finira *de*. — 203, fugint *bcde*. — 204, mig *bc;* si en *d;* lo menen *Ed*. — 207, d'omens *E*. — 208, se]si *de;* se ap. *d*. — 209, ayço *E*.

211, tanta *d*. — 212, obran *c;* sobre inçerts *d*. — 214, tant inçert *E;* tant *E;* ferm'esp. *e*. — 215, sa *Ebcde*. — 217, ven *b;* hom *bcde*.

trencant va ·l coll, e fi no consegria:
tal es aquell qui be final vol traure
dels bens del mon, e ací veig tots jaure.

Com lo malalt qu' esperiments assaja
per a guarir del cos, e amargosos,
e son verins per a la mort cuytosos;
altres no 'n sab o no té ab que ·ls haja,
ne pren aquell qui en lo mon treballa
per conseguir ab que lo voler farte,
e no ·s pot fer, puix que ·l ver fi n'aparte,
en les restants fins be y mal se treballa.
Los bens del mon mostren fi e no 'n tenen,
car no 'n son farts los qui mes d'ells ne prenen.

Tots quants bens son fora de la persona,
si be 's pensat, en degun fi termenen:
en algun fi los quals atenyent venen,
mas lo derrer es qui be sens mal dona.
En los primers la pensa 's delitada,
no sens dolor, car despit se remija;
no ·s troba fi en res que hom desija.
Si donchs no fa la pena termenada,
senyal es cert que hon mal se pot metre
al final be e ver no ·s pot remetre.

Dels fets la fi la Mort ne determena,
e fins aquí algú no es bon jutge.
Qui es aquell, lo qui dretament jutge

— 218, conseguia *E*. — 220, açils *E* : axi *de*.

221, | si col malalt *E;* malat *b;* qui speriments *E;* asaja *de*. — 222, cors *e*. — 223, | son e verins *E*. — 227, puis *E*. — 230, penen (?) *b*.

233, en] es *bce;* quels *E* : quils *d;* atenyen *d*. — 234, derer *c;* mals *d*. — 235, | la pensada delita *c*. — 236, se] ne *E*. — 237, rres *d;* l'om *E*. — 240, || a la fi l be y el ver no s pot remetre *E*.

241, | la m. los (determina G^2) d. *EG²a* | e la mort ne (los *d*) termena *cd*. — 242, degu *E;* jutje *bcde*. — 243, jutje *bcde*.

de ço que fa, si n'haura goig o pena?
Les fins dels fets estan encadenades,
secretament, que no es ull les veja:
la pus gentil senyala cosa leja;
si no 's veu tost, trau cap a les vegades.
Si com lo temps humit lo sech senyala,
los fets del mon van de bon' obr' a mala.

Mare de Deu, mostrau-me la escala
que puja hom hon delit no s'eguala.

— Mare de Deu, tu ets aquell' escala
ab que 'l peccant lo Paradís escala.

— 244, de so *a* : d'aço *e;* n'aura *e;* goix *a.* — 246, | que no's ull que les veja *EG²a.* — 247, lo *EG²a;* gentill *d;* lleja *Ea.* — 248, cab *D.* — 249, cech *G².* — 250, bona *b;* obra'n *EG²c* : obra en *ad* : obr'en *e.*

251-252, *manquen Ede.* — 251-254, *esborrat per segona mà D : manquen G²abc.* — 253, es *de;* aquella *DEe;* scala *Ede.* — 254, scala *DE.*

CXIV

RETINGA-M DEU EN MON TRIST PENSAMENT

Obligat a renunciar a l'Amor, al qual se sentia afectat per damunt de tot, sofreix; però al seu sofriment s'hi mescla un placer, car està resolt a retirar-se del món sense pena, per romandre digne del nom que duu. — Que Déu no allargui la seva vida o no li inspiri altre desig que ·l d'Ell.

Retinga ·m Deu en mon trist pensament,
puys que no ·m toll ço per que pas tristor!
En ella sent una tan gran dolçor
per sí, e com altre delit no sent,
sensgrat seré si jamés la ·m despull,
e solament assaig d'ella exir.
Tant gran delit me sent d'ella venir
que no desig res fora mi, ne vull.

Tot quant yo pens e tot quant veu mon ull,
tant com es bell e m'es portant delit,
de tant me trob yo pus adolorit,
car en mon cor bon delit no ·s recull.

Al titol : Altres *B;* Marc *D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Mossen Auzias March *G²;* Cantica de muerte *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1-40, *manquen G²a.* — 1, retigam *bc.* — 2, puix *Dbcde* : puis *E;* tol *DEbcde.* — 4, he *b.* — 5, games *c.* — 6, assatx *B* : asaig *de;* eixir *bcde.* — 7, | d'ella me sent venir *B.* — 8, desitx *B.* 9, jo *B.* — 10, he *b.* — 11, trop *B;* jo *B.*

Fet es de mi lo que ·s devia fer.
Perdent Amor, no vull que m'ajut Deu,
en fer que ·l mon me done res del seu,
puys no té res dispost a mon voler.

Menys de ser trist, no ·m plau delit haver:
d'aquell ho dich ab la tristor mesclat,
car aquest es lo pus terribl' estat
de tots aquells que ·s pot al mon saber.
Yo pert açò que molt hom a perdut,
e me ·n dolch mes tant com d'amor los pas.
Per mass' amar yo ·m trob en aquest cas,
no havent als preat ne conegut.

Amor ha fet qu' en açò so vengut
que pert lo mon per no poder amar,
e pogra ·s fer, si pogués comportar
que amas yo e qu' Amor no m'ajut.
Tot fon ensemps veure mi no dispost
e lexar-me de Amor totalment:
de que romanch en tal trist pensament
que a la mort visiblament m'acost.

Trist ab delit, la mort yo pendré tost,
e ja en mi es perdut lo remey.
Fort passió abasta mudar ley
e fer d'acer e pedra cor compost.
Yo so aquest qu'en la mort delit prench,

— 13, deuie *bcde*. — 16, puix *Dbcde* : puis *E*.

17, | menys de tristor *B*. — 18, o *B* | que tristor m'a portat *B*. — 21, ayço *E;* molts homs an *cde;* ha *DE*. — 23, mas' *d* : mes *e;* jom *B* : yon *E;* trop *BE*.

27, posques *E*. — 28, | q. yo a. *de;* jo *B;* que *Bd*. — 29, | e. f. t. *B;* fonch *E;* mi] yo *cde*. — 30, | e mi l. *B;* e] a *d;* leixar *Dbcde*. — 31, tan *E*. — 32, visiblement *Ede;* me *d*.

33, jo *B*. — 34, lo] mon *Ebcde;* rremey *d*. — 35, patio *B*. — 36, || esser d'acer lo cor de carn compost *B*. — 37, som *E* : son *de* | qu'en tristor delit prench *B*.

puys que no tolch la causa perque ·m ve.
Ma passió en tristor me deté
que no sent pus en son temps ni entench.

Mon mal no es tant com en altr' en vench:
yo l'e fet gran, preant molt lo que pert,
car, veent-me de tot' amor desert,
la terra ·m fall e al Cel no m'estench.
Mentre no pens, yo trob algun repòs,
mas l'espirit meu tostemps està trist
per l'abit pres, que lonch temps es que vist
d'un negre drap o celici molt gros.

No ·m fa delit res pertanyent al cos,
puys l'espirit no ·y es participant.
Natura 'n mi saviament obrant
vol que m'esforç e mon decret no ·y pos;
e, ja del tot vençut per l'abit vell,
no prench delit en res fora ·l costum.
Pensant mos mals, tot lo temps hi consum,
essent-hi be, puys me delit en ell.

No trob en mi voler e menys consell
a desijar cos' alguna del mon.
Mos penssaments recollits dins mi son,
per no penssar res que sia d'aquell.

— 38, puix *Dbc* : puis *Ede;* nom *E.* — 40, sent] se *E;* ne *E.*

41, mon] hon *b;* altran *B* | tant com en altre vench *G*^{2}*a* | mon mal no's tant com en un altre vench *E.* — 42, l'he *Dbcde.* — 43, | car ve'nt (vehent *d*) me ser *Dbcde;* veent *G*^{2}*;* mi *B.* — 44, a. c.] abtrel *G*^{2}*;* çel *B* : çell *d* : cell *e;* me *d;* nom stench *B.* — 45, trop *BG*^{2}*a.* — 46, l'esperit *DEbce;* meu] en *E;* tot t. *E* : tots t. *G*^{2}*;* sta *B.* — 47, l'habit *de;* llonch *d;* l. t.] tostemps *G*^{2}*a;* es] ha *EG*^{2}*a.* — 48, o] e *EG*^{2}*a* : ho *bc* : lo *e;* celiçi *B* : çeliçi *Ed* : silici *G*^{2}.

49, cors *D.* — 50, puix *DG*^{1}*abc* : puis *Ede;* l'esperit *DEbce.* — 51, natura en *a;* s.] fa vsament *G*^{2}*a* : sabiament *d.* — 52, quem sforç *BG*^{2}*;* p.] faç *G*^{2}. — 53, | hoc (hoch *a*) so (e *G*^{2}*a*) del tot *EG*^{2}*a;* ya *D;* vensut *a;* l'habit *de.* — 54, ne *E;* pren *B;* e en (res *a*) rres *G*^{2}*a.* — 55, *manca B;* tots los *E;* y *d.* — 56, e sent *Eabcde;* puix *DG*^{2}*abcde* : puis *E.*

57, non *d;* trop *BG*^{1}*ab;* voller *de;* e] en *B;* meny *B;* conçell *B* : conssell *G*^{2}. — 58, cosa *G*^{2}*ad.* — 59, pensaments *DEabcde;* recullits *EG*^{2}*a.* — 60, pensar *BDEabcde.*

Lo dia clar volrria fos escur,
udulaments e plors en loch de cants.
No tẽ lo mon coses a mi bastants
a fer que dol per tostemps no m'atur.

Per ignorar ve que l'om se procur
grossos delits, no sabent quant se nou.
Fora tot seny es qui sos comptes clou,
que, perduts ells, del mon se desnatur.
Açò es ver, mas tristor me té pres
tant que delit sent com tal me conech,
e sab fer tant que tot delit renech,
ne puch sentir altr' en senta jamés.

Molts an jaquit lo mon sens perdre res,
mas per consell de llur bona rahó,
e yo ·l jaquesch per fals' opinió,
pensant que pert lo mon e tot quant es.
Mon foll pensar me disponch voler tal
que ha fet mi Deu d'Amor adorar,
e yo, forçat de aquell apartar,
me par ser bo tot quant a tots es mal.

Puys que lo mon, ne Deu a mi no val
a rellevar la causa d'on so trist,
a mi plau be la tristor que yo vist;

— 61, volria *Dbcde;* scur *B*. — 62, adulaments *DEG*^{2}*abcd;* plos *B;* lloch *EG*^{2}*ad*. — 63, c.] remeys *EG*^{2} : cossos *a*. — 64, a] en *Dbcde;* qu'en *E;* tots t. *EG*^{2}*ab;* no atur *Ea* : no tur *G*^{2}.

65, l'hom *bc* | be tot hom se (procura *G*^{2}*a*) procur *EG*^{2}*ade*. — 66, grosos *G*^{2}. — 67, comtes *B:* contes *G*^{2}; colou *G*^{2}. — 68, perdut *EG*^{2}*a;* desatur *B* : desnatura *G*^{2}*a*. — 69, asso *a;* p.] promes *B*. — 70, me *manca B*. — 71, he *b;* sap *G*^{2}*a*. — 72, nel *E;* pusch *E;* ne altren *G*^{2}; altran *B* : n'altren *E;* sentre *E*.

73, han *DEabcde*. — 74, m.] sols *EG*^{2}*ad;* conçell *B* : conssell *G*^{2}; lur *Dbc*. — 75, he *b;* jol *B;* jaqueix *Dde* : jaqueixch *Ebc* : jaquexch *G*^{2}*a;* falsa *G*^{2}*ade;* oppinio *E*. — 76, y *G*^{2}*a* : he *b*. — 77, dispon *EG*^{2}*a*. — 78, | q. f. a mi *B;* a *cde* || que follament a fet a mi amar *G*^{2}*a*. — 79, jo *B;* forsat *a*. — 80, mal] bo *B*.

81, puix *DG*^{1}*ac* : puis *Ebcd;* ne] e *D* | ne cosa d'ell nom val *EG*^{2}*a*. — 82, relevar *Bde;* d'hon *bcde* | la causa de ser trist *EG*^{2}*a*. — 83, jon *B*.

delit hi sent, mentre yo ·m trobe tal.
Axí dispost, dolç me sembla l'amarch,
tant es en mi enfeccionat lo gust!
A temps he cor d'acer, de carn e fust.
Yo so aquest que ·m dich Auzias March!

A Deu suplich que ·l viure no m'allarch,
o meta 'n mi aquest proposit ferm:
que mon voler envers Ell lo referm,
per que, anant a Ell, no trob' embarch.

— 84, y *G'*; mentres *E* ‖ e d'als sentir mon sentiment nol cal *B*. — 85-88, *collocats després 89-92, DEbcde : manquen* G^2*a*. — 85, seblal march *B* : semblal march *b*. — 86, enfecionat *D*: enfectionat *bcde* | desaborit mon gust *E*. — 87, e *c*; d'açer *d*; de] e *B*; e] ne *E* : de *d* : he *e*. — 88, son *E*; quim *E*; Ausias *DEbcde*.

89, | torn pregar deu *B*; supplich *E* : sopplich G^2; que v. *bcde*. — 90, ho *bcde*; meta en *de*; proposi *b* ‖ puis (puix G^2*a*) me rou tant aquest continu verm *E*G^2*a*. — 91, enues *B*; lo] ho *D*: yo *bcde*; refren *B* ‖ e meta'n mi aquest preposit ferm (v. 90) *E*G^2*a*. — 92, trop *B* : trobe G^2*a*; enbarch *Dbcde*.

CXV

PUYS ME PENIT, SENYAL ES CERT QUE BASTE

Desesperat de no haver trobat una ànima que respongués a la seva, s'ha abandonat a l'amor impur. No havia cregut que aquesta passió fos tant potenta. La raó no pot res contra d'ella, ni contra ·ls desitjos contradictoris que li inspira. Es de la seva dama que vénen les seves dolors com els seus delits, y si devegades pensa odiar-la, l'amor no triga a triomfar.

Aquest desig purament carnal no pot durar gaire temps; però es necessari com en tota cosa aquí baix, mori per ell mateix. L'home deu fins a sa mort témer els focs d'Amor. — No hi ha pitjor dolor.

Puys me penit, senyal es cert que baste
per a saber l'error de que ·m vull tolrre:
mas qui ·m darà esforç contra lo dolrre,
per a jaquir lo delit que yo ·n taste?
Per ma rahó yo venguí 'n conexença
qu' en ser amat no ·m calia fer compte,

Al titol : Altres *B;* March, *esborrat per segona mà D;* Obres morals, Mossen Ausias March *E;* Mossen Auzias March G^2; Cantica spiritual *a;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, puix *DG^2abcde :* puis *E;* çert *E.* — 2, l'eror G^2; vul *c;* tolre *Da* | de l'error (l'herror *de*) quem vull (torre *d*) tolre *bcde.* — 3, sforç *B;* dolre *DG^2abce.* — 4, yo t. *DEG^2abcde :* jo'n *B.* — 5, jo *B : manca* G^2; vingui'n *BE :* vingui en G^2 *:* vengui en *a;* coneixença *Ebcde :* conexensa *a* — 6, que ser *EG^2a;* amar *bc;* conte G^2.

mas ab Amor yo n'e fet ja l'afronte:
complidament he vist la 'sperienҫa.
La mi' amor un' altr' a sí no ·n tira:
lo dret d'Amor en mi tot se regira.

Puys altr' amor per la mia no guanye,
la qual es preu per hon Amor se guanya,
per ser vencent no sabí altra manya:
perdut es ja tot quant per ell affanye.
Si com aquell qui viu ab medicina
e ve per temps que no li val al viure,
axí muyr yo, qu' Amor, qui ·m feya viure,
altre voler per lo meu no s'inclina.
Puys no pot fer que amant amat sia,
lexe-m' en pau; no torb la vida mia.

Ell m'es entrat per la part mia flaqua,
dant-m' entenent que amant amat fora,
e jamés d'ell me ·n planch altra penyora:
aquest es preu que ·l cor d'ome no taca.
Desesperat del tot yo de aquesta,
dexí ·m d'amar per a temps perdurable,
e so tornat mes que altre amable
d'aquell' amor que no 'nclou la honesta;
e, puys me vench sens altr' acompanyada,
no ·m pensí fos en mi tant esforҫada.

— 7, jo *B;* n'he *DG²bcde;* fer *a.* — 8, n'e *EG²a :* e *cd;* speranҫa *B :* sperenҫa *G² :* experiencia *a.* — 9, altre a *d;* no t. *BE* | altr'amor a si l tira *G²* | altra amor a ssil tira *a.*

11-122, *manquen G²a.* — 11, puix *DEbcde;* altrament *B;* guanya *B.* — 12, la] lo *E;* se guia *B.* — 14, afanye *E.* — 17, muir *d;* jo *B.* — 18, no inclina *Ede.* — 19, puix *Dbcde :* puis *E.* — 20, leixe *DEbcde :* trob *Bde.*

21, flaca *DEbcde.* — 22, mi 'ntenent *E.* — 24, d'home *DG²bcde.* — 26, d'amor *bc.* — 27, que *manca B.* — 29, puix *Dbcde :* puis *E;* l'altr' *E.* — 30, | tant en mi forҫada *B.*

Qual tan cortès qui de amor excepte
cas leig o fort, puys que Amor lo mane?
Qui es tan foll qui 'ncontr' Amor se vane,
dient : Yo so qui lex e qui accepte?
Tot enaxí com l'anima infusa
racional sobre l'irahonable,
fa tot son fet fer via rahonable,
tot quant fa l'om per lo seu decret usa;
tal es Amor, que, si en hom se lança,
tot quant es d'ell torna en sa semblança.

Qui es lo foll, donchs, qui d'Amor no tema,
si ha sentit son poder no vencible?
No ·s defèn d'ell, sino l'om insensible.
No so aquell, car part n'e presa 'strema,
e, atrevit, penssant haver defenssa
encontr' Amor, li he tenguda cara.
Penssant haver de ma rahó empara,
yo no ·m pensí ell bastas fer-m' offensa
tal que, volent mi de Amor deffendre,
ell me pogués la sua força 'stendre.

O, quant es poch per hon Amor se fiqua,
e per aquell en loch dispost molt obra!
Per no sabuts mijans en nos fa obra:
lo temps e loch lo crex ho mortifficha.
Amor sab mils lo que a nos agrada

31, tant *de;* accepte *B.* — 32, letx *B* : lleig *E;* puix *Dbc* : puis *Ed* : puxs *e.* — 33, qu'encontr. *Ede* : qu'ncontr. *bc;* s'avane *E* : sa vane *b.* — 34, dients *E;* som *E;* leix *DEbcde;* açepte *d.* — 35, tant *B.* — 36, rational *B* : ractional *E;* l'inrahonable *Dbcde* : l'inrationable *E.* — 37, || ha tal poder que la fa rahonable *B.* — 38, t.] e *E;* l'hom *Dbcde.* — 39, llança *Ede.* — 40, es] te *de.*

41, lo] tan *B.* — 43, deffen *DEbc;* l'hom *Dbcde.* — 45, atrauit *B;* pensant *DEbcde;* deffensa *DEbc* : defensa *de.* — 46, e contr. *B;* he] e *d.* — 47, pensant *Dbcde* : penssant *B;* crehent *E;* empera *c.* — 48, jo *B.* — 49, defendre *Dbcde.*

51, fica *Dbcde.* — 52, lloch *de;* dipost *bc* : dispot *d.* — 54, e] el *de;* lloch *Ede;* creix *DEbcde;* o *DEbc* : lo *dc;* mortifica *Dbcde* : mortiffica *E.* — 55, mills *Dbcde.*

que nos mateys no bastam a conexer,
e, quant penssam que nostr' amor deu crexer,
en aquell punt es desagraduada.
Quant nos penssam que ·ns lexa, ell nos toqua:
ab un fil prim se tira una roqua.

Delits passats de la que am m'acorden
contra mon grat, e les dolós m'obliden.
Qui son aquells que dins lo meu cor criden?
E par a mi que son vermens qui ·m morden.
Ço son desigs contraris qui ·m turmenten,
car vull delits qui dolor me aporten.
Vull desamar, mas ells no m'o comporten;
a mon voler los appetits dissenten.
Penssar-se pot quant a rahó contrasten,
qu' ells entre sí a plaure no s'abasten.

Com lo malalt que la causa ignora
de l'accident, e no sab lo que ·l mata,
vehent tot sí que per dolor esclata,
e semblant mal no sentí algun' ora,
no cal dubtar si roman en sospita
si ·l vench d'eccés lo mal o de natura,
e, si d'eccés, quin fon que tant procura:
a ssí matex tot lo passat recita.
Axí d'amor yo ·m dolch, e no puch creure
que per tan poch en tant me degués veure.

— 56, mateixs *DEbcde;* coneixer *Ede.* — 57, pensam *DEbcde;* creixer *Ede.* — 58, desagradua *Be.* — 59, pensam *Dbcde :* crehem *E;* leixa *DEbcde;* toca *DEbcde.* — 60, y ab *Ebcde;* roca *Dbce* | tira la maior roca *E* | se t. u. gran roca *d.*

62, dolors *DEbcde.* — 63, qui d. *Ede.* — 64, vermes *de;* quins *B :* quem *d.* — 65, so *B;* desitxs *B;* tormenten *bc.* — 66, desitxs *B;* que *B;* dolors *E.* — 67, *manca B;* dessamar *E :* disamar *bc.* — 68, voller *bc;* apetits *DEbcde;* disenten *d.* — 69, pensar *DEbcde.*

71, | si col malalt *E;* qui *E.* — 72, l'acçident *E :* l'acident *b;* sap *b.* — 73, sclata *B.* — 74, algu' *e;* hora *Ede.* — 75, duptar *Dbc.* — 76, d'ecçes *B :* d'exces *DEbcde;* de] per *Ebc.* — 77, d'ecçes *B :* d'exces *DEbcde;* fonch *E.* — 78, axi *B :* en si *E :* a si *de;* mateix *DEbcde;* reçita *Bd.* — 79, | axi amor *B;* de *c;* jom *B.*

No pusch hoir de la que am paraula
que senyal gran ella en mi no faça.
Si bona es, gran delit me atraça;
mala essent, la dolor es en taula.
No passa res que d'ella ymagine,
que no m'escalf o que tot no ·m refrede.
Tots los mijans de mi apart e vede,
en ahirar o amar si pens fine.
Cascú d'aquests té causa 'n mi que ·s tingua:
no se jutjar en mi qual se retingua.

L'imaginar altre be no m'esmenta,
sino aquest qu' e sentit per aquesta:
te ·m lo cor pres; molt poqua part ne resta
per alogar Ira, quant se presenta,
fent mudament tan gran en ma persona
qu' en suor vinch, quant Ira 'n mi comença.
Ladonchs Amor no pot fer que la vença,
ans son poder del tot li abandona.
No passa molt que llur poder s'eguala,
e venç Amor, entrant-me sens escala.

No ·s pot be dir Amor de home propi
lo que yo sent, car per la carn es tota:
d'açò ·m delit, com no ·n pas una gota
en l'esperit, e, si ·u fa, com repropi.
E ·m delit mes com no pot ser que dure

81, oir *Dbcde.* — 82, | q. g. s. *E;* señal *D;* en mi *manca B;* fassa *B.* — 83, atrassa *B.* — 84, | si mala es *BE.* — 85, qui *Dbc.* — 86, nom scalf *B;* m'escalph *D.* — 88, arrear *B :* hayrar *de.* — 89, causa en *d :* caus'en *e;* tingue *B :* tinga *DEbcde.* — 90, retinga *DEbcde* | qual d'ells en mi retinga *E.*

91, nom smenta *B.* — 93, poca *DEbcde.* — 94, alongar *B :* allogar *D :* alojar *Ed :* alotjar *e;* yra *Ede.* — 95, sent *bc;* tant *Ed;* en] sus *c.* — 96, yra'n *Ede.* — 97, lladonchs *de;* lla *bc.* — 99, lur *Dbc;* s'iguala *E :* se yg. *c :* s'yg. *de.* — 100, vens *B;* scala *B.*

102, jo *B.* — 103, d'ayçom *E;* no'n *manca B;* no pas *d.* — 104, l'espirit *d;* fas *Ebce.* — 105, hem *E;* dura *e.*

molt lo desig que fartament aporta:
mas hom veu que Natura no comporta
que lo fruyt vert cayga sens que madure.
Lo meu voler es obs que tal cos faça,
o volrrà Deu que Natura ·s desfaça.

E, que fos l'om tant com serà lo segle,
tostemps veurà en sí coses novelles,
prenint, jaquint les noves per les velles:
lo que fon tort un temps, puys li es regle.
Novellament casos a nos avenen,
per no ser tals o per altra costuma.
Esperiment cascun jorn se consuma,
e los juhís en molta error venen.
Fins a la mort es mester hom se tema,
perque Amor en les carns tostemps crema.

Amor, Amor, yo he pres ferma tema:
que vostre bé porta dolor estrema.

— 106, | aquell desig *Ede;* desitx *B.* — 108, fruit *d;* caygue *B;* madura *e.* — 109, curs *Ebcde.* — 110, e *bcde;* volra *DEbcd.*

111, l'hom *Dbcde;* lo *manca B;* setgle *B.* — 112, tots t. *E;* cosas nouellas *B.* — 114, fonch *B;* puix *Dbcde :* pres *E;* retgle *B.* — 115, cassos *E.* — 117, speriment *B.* — 118, juhins *DEbcde;* moltes errors *E.* — 120, tost.] vellas *B :* tots t. *E.*

121-122, *esborrats per segona mà D.* — 121, | amo amor *B.* — 122, strema *B.*

CXVI

CERT ES DE MI QUE NO ME ·N CAL FER COMPTE

Si, no pot, per més que faci, resistir als mals desitjos que li inspira l'Amor. Estima la seva dama y a la vegada la detesta. Es una lluita en ell de l'Amor y de l'Odi, però l'Amor es encara ·l més potent. S'hi abandona malgrat ·l tort que es fa a ell mateix. Mai dolor ha sigut més gran que la seva. Sofreix si no obté una mirada favorable de la seva dama, y sofreix també si l'obté, perquè s'imagina que altres han estat tant feliços abans d'ell. No veu més que ella al món y la desitja en cos y ànima. Primer el nient que no ser estimat d'ella, a la qual pertany tot sencer! Però ·l seu amor eixit de l'apetit es, ai!, inconstant. — Perillosos y malvats són els remeis de l'Amor.

Cert es de mi que no me ·n cal fer compte
per fer contrast Amor, qui tant me força.
Ira, yo ·t prech, que lo meu cor m'esforça:
los meus affanys sol a tu los recompte.
Envergonyit, confés la mia colpa,
com no m'esforç contra ·l desig orrible
que ·m ve d'Amor, si be ·l trob molt terrible.

Al titol : Altra *B;* Marc, *esborrat per segona mà D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E,* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

3, yra *Ede;* jot *B.* — 5, enuergonyt *c.* — 6, nom sforç *B;* desitx *B;* horrible *dc.* — 7, qui m *E;* trop *B.*

Semblant aquell qui ·ls sants alguns encolpa,
yo prench conort com per son colp tals jaen:
Infern es ple dels qui Amor complaen.

Tant com en mi es e fon soportable
de contrastar e vençre la batalla,
yo he complit, dins mi sentint baralla,
tal que no ·m fon un altre comparable.
Yo desig tant com lo cor me soporta,
e per aquest desig a mi ahire,
puys la que am ab grat e desgrat mire.
Torbat me sent, costum passat no ·m porta.
Yo am e ·m dolch, conexent mi que ame:
d'ella ·m delit, e mes, com la desame.

Los bens que ·y sent en ell' amar m'enpenyen,
e los seus mals per avorrir no basten;
e son tan grans, e tant a mi contrasten
que moltes veus als bens de mort estrenyen.
No passa molt que Amor los empara
e fa qu' oblit sens perdó sa gran falta.
Ira no mor, mas està com malalta,
mentre Amor té gran força encara.
Quant Ira ·s mou, Amor de mi ·s desterra:
romanch en pau, com entr' ells no ha guerra.

D'esperiment no passe gran fretura:
yo se Amor e Ira com s'avenen
dins l'amador, e de quant aquell penen

— 8, sancts *Dc* : sans *Ebc;* alg.] molt *B* : angels *d;* enuolpa *Ed.* — 9, pren *B;* jahen *DEbcde.* — 10, infer *B;* complahen *Ebcde.*

11, e] y *bcde.* — 12, vencre *BDbce.* — 15, desitx *B.* — 16, desitx *B;* am y *DEbc;* ayre *E:* ahyre *e.* — 17, puix *Dbcde* : puis *E;* e] y *bcd.* — 19, coneixent *DE;* qui *bc.* — 20, d'lla m *e.*

21, y *manca B;* m'empenyen *e.* — 22, bastan *B.* — 23, tant *de;* contrastan *B.* — 24, moltas *B;* d'amor *DEbcde;* estranyen *DEbc.* — 26, que *bc;* s.] les *d.* — 27, yra *Ede;* sta *B.* — 29, yra mor *E;* yras *de;* mou] mor *Ebcde.* — 30, *manca B;* han *Ed.*

32, l'amor *bc;* e] y *E;* el yra *E* : l'ira *bc* : yra *de;* se *d.*

de tal dolor que no sofir mesura.
Si amat so, dolor serà ma vida;
si desamat, al risch serà mon viure.
Mas tost seré de mal o be delliure;
breu serà 'n mi la batalla finida.
Esser amat es dolor mentre visca,
mas lo desig sens consell mi arrisca.

Qui es lo foll qui 'ncontr' Amor s'ergulle?
Segurs son d'ell los morts y els no sensibles,
mas no alguns qui son d'Amor passibles.
Qui vol ser fort de la carn se despulle!
En mi he vist un singular exemple:
quant he pensat d'Amor del tot estorçre,
contra mi vaig camí que no puch torçre,
portant me 'n part, la qual si be contemple,
no puch dar pas plaent a mon coratge.
Ab cor tirat vaig, fahent mon damnatge.

En temps passat sentí dolor estrema,
mas no es menys aquesta present fresca.
Aquesta 's fel, no toca res de bresca,
e par a mi qu' ab mans lo cor me prema.
No pot durar que no 'm lex o que 'm mate.
Ella es fort, perqu' ab delit no 's mescla:
on lo delit e dolor fan sa mescla,

— 34, soffir *DEbcde*. — 36, sara *Ebc*. — 39, e ser *e;* vixca *Dbc*. — 40, desitx *B;* concell *B;* me *e;* arisca *b*.

41, lo] lom *E;* s'ergulla *DEcde* : seyguala *b*. — 42, segus *B;* y'ls *e;* sençibles *B* : sensibles *d*. — 43, pasibles *d*. — 44, despulla *DEbc*. — 46, pençat *B;* amor *de;* storcre *B* : estorçre *E*. — 47, vatx *B* : veig *bc;* pusch *E;* storcre *B* : torçre *E*. — 48, l. q.] hon yo *c*. — 49, plasent *E* : plahent *de;* coratje *Bde*. — 50, yrat *Ede* : irat *bc;* vatx *B;* faent *Dbcde;* dampnatje *B* : dampnatge *E* : damnatje *de*.

51, strema *B*. — 53, aquesta es *B*. — 54, qu' *manca DEbcde*. — 55, leix *DEbcde*. — 57, hon *DEbcde;* delit] dit *c*.

esser no pot que ·l cor hon son esclate.
Perqu' a mi plau que muyra o que ·m passe,
esclatar vull mes que si languint lasse.

Semblant aquell qui la mort vol empendre,
e, quant l'es luny, ab rahons la menaça;
veent-la prop sí, pau vol e ell' abraça,
jurant que may tal assaig volrra 'n pendre,
ne pren a mi qu' encontr' Amor m'esforce,
durant l'esforç, tant com ma rahó basta,
e pert-se tost, car no té ferr' en asta.
Fugir vull d'ell, si bast fer que no ·m force,
mas tot mon cors per ell contra mi s'arma
e poca part rebellada de l'arma.

Partir no ·m puch del loch hon la he vista.
Donchs, quant desig de veure sa persona
e tem de mort, si bon esguart no ·m dona!
E, si ·l me fa, dolor altra m'entrista,
car ymagin que altre l'a sentida
la su' amor e son esguart benigne,
e yo he vist aquell bo e maligne.
Plaent-me fon e molt adolorida,
e, tant com mes en ella yo ·m delite,
penssant que tal feu ab altre, despite.

— 59, | per qu' (que *de*) amor plau *Ebcde;* c'a mi *B;* muyre *B;* muyr' o *e*. — 60, languit *B* : llanguint *E;* llasse *Ede*.

61-70, *manquen bc*. — 61-110, *ordre de E* : 71-80, 81-90, 101-110, 91-100, 61-70, *E havia al principi adoptat l'ordre* : 71-80, 81-90, 91-100, 101-110, 61-70, *y havia escrit al marge d'aquestes dues darreres* : «Esta copla y la seguent no son en la impressio y par no sien d'esta obra ny del autor». — 61, | com es aq. *B;* ampendre *B* : compendre *de*. — 62, lluny *E;* ab] a *B;* manaça *B:* menaza *de*. — 63, vehent *Bde* : vent *E;* si *manca de* | pau vol ell l'abraça *B* | por vol ell abraça *D* | ell la tem y l'abraça *Ede*. — 64, assatx *B* : asaig *de;* volra *Dbc;* volra pendre *E*. — 65, m'esforçe *BEd*. — 66, l'esforçe *B*. — 67, per *D*. — 68, forçe *BEd*. — 69, cos *DE*.

71, no p. *de;* pusch *E;* lloch *Edc*. — 72, desitx *B;* de] be *de*. — 73, sguart *B*. — 74, altra dolor *E;* m'antrista *B*. — 75, ha *E* : l'ha *de*. — 77, jo *B*. — 78, plasent *E* : plahent *de*. — 79, com es *de;* jom *B;* delita *Bd*. — 80, pensant *DEbcde;* ab] en *d*.

Plagués a Deu que perdés yo la pensa,
per que ·m jaquís aquesta gran congoxa!
En pejor vinch, aprés qu' ela m'afloxa,
puys, quant hi torn, yo reb major offensa;
car no ·s pot fer algun delit no ·m membre,
e, per aquell, mes dolor me turmenta.
Davant la tinch e sembla ·m que la senta.
No se, la nit o lo jorn, qual dech tembre.
Yo fuy amat, e no tant com pensava:
sens retenir, mon voler bandonava.

Tots los senyals que l'amador acaben
yo trob en mi, que no fall hu que ·y sia.
Per ella vinch en tristor y alegria.
Tots los meus senys forans e dins ho saben,
car no veig res sino ella que m'alte.
No desig toch de algun' altra dona.
Alguna veu, no ·m par que sia bona,
son cos no bell, e yo no me ·n desalte.
Ymaginant, car no ·y sé pus en ella,
ses parts pel tot am en gran maravella.

No solament la pens haver perduda,
e, per açò, dolor mortal m'agreuja,
mas he sabut que Amor no m'aleuja
de tot son pes, mas la manera ·m muda,
e, per que yo en los deserts habite,

81, jo *B*. — 82, congoixa *E*. — 83, pijor *DEbcde* | si aquella (m'affloixa *E*) m'afloxa *DEbcde*. — 84, puix *Dbcde* : puis *E*; y *Bbcde*; offença *B*. — 86, m'aturmenta *B*. — 88, nyt *d*; quel *e*; deix *de*. — 89, pensaue *B*.

92, non *E*; y *manca d*. — 93, in *d*; y *manca B*; halagria *B*. — 95, vetx *B* : veyg *d*; sino's *E* | sino es la quem alte *cde*. — 96, ne *Ebcde*; desitx *B*; ningun' *Dbcde, desprès correcció de* algun *per segona mà D* : nengun' *E*. — 97, algunes veus *E*. — 98, cors *Dbce* : cor *d*; no's *Ebce*; jo *B*; deaalte *b* : deasalte *c*.

101-110, *manquen bc*. — 102, ayço *E*; m'egreuia *B*. — 103, e *de*; m'alleuja *DEde*. — 104, mude *B*. — 105, h.] vull viure *E*.

ha ·m fet saber que amat no puch esser.
E volgra yo primer lo meu desesser
que si d'Amor, yo amant, no ·m delite.
No ·m plau amar e menys que a mi amen,
mas, si yo am, muyren los qui ·m desamen!

Yo creguí ferm que sentir no poguera
en mi Amor, n'en la person' amada,
ne per la carn l'agués tant desijada,
no ymaginant qu' en ser amat venguera.
Hun gest, mostrant dona ficta honesta
e sentiment praticant d'Amor acte,
sens recelar, ha fet en mi fals tracte,
prenint-me ·l cor e part alguna ·m resta.
La que roman té occupada Ira,
e, quant se mou, tot quant so a ssí ·m tira.

Lo gest dels ulls e de aquells la forma
fet an en mi passió molt estranya,
per l'apetit, que tot per carn se guanya,
ab altre molt que d'oppinió se forma,
e d'aquest es lo tot d'ella l'objecte,
no sols lo cos, mas tota ensemps presa.
En açò es ma voluntat atesa.
Molt tardament no volent tal effecte,
no vull amar e mon apetit ama.
Sobre neu veig maravellosa flama.

— 106, a m *B;* pusch *Ebc.* — 108, q.] car *E;* delliure *E.* — 109, amor *e.* — 110, mas] e *E;* m.] amen *E;* qui d. *E.*

111, yom *B.* — 113, car *B.* — 115, un *B;* g.] gent *B.* — 118, alguna y resta *DEbc* : alguna resta *e.* — 119, ocupada *Ebde;* yra *Ede.* — 120, mor *Ebce;* si *DEbcde.*

122, han *DEbcde;* stranya *BE.* — 124, d'opinio *DEbce;* d'opinions *d;* se] s *Ee.* — 125, l'obgecte *E* : sobjecte *b* : subjecte *cde.* — 126, sol *DEbce;* cors *Dbce.* — 127, ayço *E;* attesa *BE.* — 130, vetx *B;* fama *B.*

Axí com es en nos l'anima tota
en tot lo cos, e tota 'n cascun membre;
tallant algú, no cal per açò tembre
que per aquell ella romanga rota:
la mi' amor es en lo tot d'aquesta,
e, si ·l veig res que per desalt m'altere,
no sent en mi que d'amor despodere.
En lo seu tot la mia tota resta,
si com la mar un punt no se ·n altera,
si hom ne trau una gran albufera.

Yo vull Amor ab condicions tales,
que, segons ell, grans contraris enpliquen.
Ell es tot mal, e; mes, los qui ·l pratiquen,
tots son eguals en lurs calitats males.
Son ferm estat, si es saber, no ·s lexa.
Aquell instant no ·s jaquex be conexer;
tostemps està en lo minvar o crexer.
Sent-ho aquell qui molt ab ell se fexa.
Axí com so compost de molts contraris,
ma Voluntat e l'Apetit son varis.

Amor, Amor, los vostres letovaris
son molt amarchs y a sanitat contraris.

132, cors *Dbcde*. — 133, tallat *DEb;* ayço *E*. — 134, rromanga *d;* r.] tota *de*. — 135, en ***manca*** *Bde;* de aq. *de*. — 136, si veig *E;* veix *c ,*, sil vetx res mal, perço no m'en altere *B*. — 137, despodera *B*. — 139, c.] col *E*. — 140, trahu *d*.

141, condiçi[o]ns *B*. — 142, empliquen *Dbcde :* appliquen *E*. — 143, quils *Dbc*. — 144, lur *E:* llurs *de;* qualitats *DEbc*. — 145, stat *B;* es] el *de;* leixa *DEbcde*. — 146, nol *bc;* jaqueix *DEbcde;* coneixer *Ecde*. — 147, tost t. *E;* ho *B;* creixer *DEbcde*. — 148, feixa *DEbcde*. — 150, y el apetit *E*.

151-152, *esborrats per segona mà D : manquen bc.*

CXVII

LO CINQUEN PEU DEL MOLTÓ AB GRAN CURA

En va ha cercat la felicitat y la constancia en l'amor del qual coneix noresmenys per experiencia tots els actes. Però li queda d'aquest passat un agradable habit, que no podria desaparèixer per ell mateix. No va, perxò, fins més enllà de la pura contemplació.

Situa, d'ara endavant, la seva felicitat en ell mateix, no en el plaer inconcient de l'Amor. Per això, com podria obtenir-lo, des del moment que no estima ni és estimat? L'Amor no domina sinó 'l seu apetit, no la seva voluntat.

Es l'amor en sí, no en els seus actes imperfets, que voldria posseir, però no pot, en l'ignorancia de l'un, perdre 'l record dels altres. Se sent incapaç d'abandonar l'amor sensual y d'elevar-se fins a l'amor pur. L'Amor que subsisteix en ell no es ni l'amor bestial, ni l'amor angèlic; es el que es propri a l'home y resulta a la vegada de l'ànima y del cos. Es l'amor mixte. Però l'una de les dugues parts triomfa sempre sobre l'altre, y canvia de nom y de qualitat seguint la que triomfa.

Després d'haver anat de l'un a l'altre, l'amor acaba per no ser més que una senzilla habitut, intelectual, absolutament desinteressada.

— L'experiencia prova que l'amor es dolç y amarg a la vegada.

Al titol : Altres *B;* Estramps, *d'una segona mà D;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Obres de amors. Estramps *b;* Estramps de amors *c;* Stramps de amor *d;* De amor cant. Stramps *e.*

Lo cinquen peu del moltó ab gran cura
yo he cercat, e no ·n té sino quatre,
volenç' honest' en amor desonesta,
e lealtat en cor de falsa fembra;
e per amor he volgut ser alegre
menys de sser trist, e ferm en un proposit.
Gran amador de semblant no s'escuse,
e que ·s trobas de Salamó pus savi.

No solament m'a romas en la pensa,
ans ho volguí en les obres foranes.
Aquest' amor de contemplar no ·s farta,
si be a temps en pensa hom ho forja.
Yo, praticant d'amor leigs e bells actes,
ymaginí tals contraris factibles,
e no ·m dolch prou del temps que m'e vist correr,
perque ·m roman en pensa plaent abit.

L'engan conech, mas per obra no ·l mostre,
puys que d'amor del tot yo no ·m despulle.
Flux me penit, car dolor no m'agreuja:
solament bast ahirar-mi, si ame.
Al grau primer bo del peccant me trobe,
que del mal fet ha conexença fosca,
e, sino quant a temps desig me troba,
yo so content ell e son delit perdre.

1, sinquen *B.* — 2, | yo vatx cercant *B;* ne n *B;* no te *de.* — 3, volent *BDEbcde;* deshonesta *Dbcde.* — 4, llealtat *E.* — 6, de ser *DEbcde;* preposit *DEbc.* — 7, semblants *E;* ne *B;* no esc. *D.*

9, me romas *B* : me romangue'n *E* : m'ha romas *bcde.* — 11, no f. *B.* — 12, a] en *B;* ho] o *B.* — 13, jo *B;* letxs *B* : lleigs *E.* — 14, facibles *Ebc.* — 15, m'he *Dbcde.* — 16, plasent *E* : plahent *de;* habit *DEbcde.*

18, puix *Dbcde* : puis *E;* de t. *bc.* — 19, fluix *DEbcde* : flux *B.* — 20, ayrar *Dde* : airar *bc.* — 21, pecant *Dbc* : pecat *E* : peccat *de.* — 22, q.] e *DEbcde;* he *Ede;* coneixença *cde.* — 23, tems *B* desitx *B;* torba *DEbcde.* — 24, som *E;* contents *E.*

Volgra ·l jaquir sens elecció mia,
mas que vengués per alguna ventura,
plagués a Deu, per ser malalt o pobre;
car, si ·l jaquesch, cert yo se que me ·n repte.
Si be rahó encontr' Amor se arma,
vehent que ·s pert per ell ma bona obra,
no ·m trob esforç, que del tot m'abandona,
ab tot que mes de contemplar no passe.

En quantitat en delit gran no puge,
ans es molt poch, mas fort per a disolrre;
fastig no tem, por ne 'sperança ·l tempta.
La sua fi tota dins mi se n'entra;
puys que no pot esser en aquells actes
que de amor los amadors pratiquen,
pren un remey, qu' en contemplar se ·n munta,
e d'allò viu, que dolor no ·l pot tolrre.

Si fos axí, que, sens passar principis,
yo fos al ple que Amor l'amant alça,
hon ha delit, conexença perduda,
yo so ben cert qu' en oy Amor no ·m fora.
Mas, qui serà qu' en delit passar vulla
per gran dolor, si d'aquell no sent purna?
E yo no am, e menys amat puch esser,
e la rahó tant res no abomina.

25, volgra j. *B;* elecçio *B :* electio *Ebcde.* — 26, m.] e *Ede.* — 28, jaqueixch *DEbcde;* çert *d;* jo *B;* so *B.* — 30, veent *D.* — 31, trop *B;* sforç *Bc;* l'abandone *B :* m'abandone *E.* — 32, qu'en *E.*

33, cantitat *de;* puje *Bcde :* puja *E.* — 34, es] en *E;* disolre *Dbce.* — 35, fastitx *B;* tempra *cd.* — 37, puix *Dde :* puis *Ebc.* — 38, amados *B.* — 40, qui *Ede;* d.] d'amor *DEbcde;* nos *Ede;* tolre *Dbc.*

41, aixi *bcd;* prinçipis *BE.* — 43, hon] o *Ede :* ho *bc;* ha] al *Ed;* coneixença *Dbcde.* — 44, que oy *bcde;* hoy *B;* n'amor *bc;* non *Dbc;* no f. *E.* — 46, d.] voler *DEbcde.* — 47, | ne amat no pusch esser *E.* — 48, abandona *E.*

La voluntat Amor no ·m senyoreja,
hoch l'apetit, fins que de mi ·m recorde;
mas, quant yo pens totes les circunstances,
entre Amor e mi es gran barrera:
car yo no pens qu' en ser amat abaste,
ne ·n sent delit, per be que mi disponga.
Es veritat que no se que me ·n jutge,
essent amat, si ·l retria lo deute.

Axí me ·n pren com aquell qui contempla
l'esser de l'hom, e com es de Deu obra,
e puys ell ve a contemplar sos actes,
tant avorreix trobar-s'en lo mon home.
Com de Amor son esser ymagine
e ·ls gentils fets qu' en l'entendre ·m romanen,
yo m'adelit, e com al voler passe,
per llur excés e qualitat m'agreuge.

Entench no be los mals qu' Amor atraça,
perqu' altres bens no sentí en ma vida.
Qui 'n carcre viu del començ d'infantea
ab dol se n'ix, puys en abit li torna.
Renunciar no puch lo franch arbitre
de obehir, si Amor me demana,
e, quant amant e amat esser pense,
no trob en mi esser cosa possible.

50, hoc *DEde;* mi r. *DEbc;* recode *bc.* — 51, circunstançes *BE :* circunstancies *Dbcde.* — 52, es] veig *Ebcde;* berrera *b.* — 54, ne s. *E.* — 55, jutje *B.* — 56, | si lin retria l deute *E.*

57, | pren m'en axi *E;* aixi *Bbc.* — 58, de l'om *E :* de hom *e.* — 59, puix *Dbcde :* puis *E.* — 60, auorrex *B;* se en *d.* — 61, ymagina *E.* — 62, dels *E.* — 63, | yo n'he (n'e *E*) delit *Ebc* | yo he delit *de;* posse *c.* — 64, lur *Dbc;* exçes *d;* m'agreugen *B :* m'agreuje *Ebcde.*

65, no] yo *de;* que *Dd.* — 67, carcer *e;* comens *B.* — 68, puix *Dbcde :* puis *E;* habit *Ede.* — 69, renunçiar *E;* pusch *E.* — 70, obeir *Dbcde.* — 71, | e q. amar *E.* — 72, posible *d.*

Per un portal ixch de l'hostal de Venus,
per altre ·y torn ab les cames trencades;
e yo no pens qu' en ser amat abaste,
ne ·m plau amar, ne menys me ·n desespere.
Yo so aquell qui 'n leig offici ·s cria:
sab e no sab qu' es mal, e no 'n pren altre,
car no pot ser abit sens delit reste;
e açò par en couarts homens d'armes.

Mi e mos fets yo mir ab vista fosca,
no pas com orb, ne ab la vista clara.
Conech mon dan, mas no tant que me ·n dolga,
lo cor no ·l sent, solament basta creure.
Quant yo m'esforç que Amor de mi lance,
son be ·m recort e los mals tots m'obliden;
si ·l pens seguir, de sa dolor m'acorde,
e so membrant del be de l'honest viure.

Semblant aquell qui ha mal de diable,
e, quant lo pren, Deu no conex ne honrra,
perqu' es d'aquell qui té ses virtuts preses,
e puys, jaquit, torna 'n sa conexença:
quant per la carn Amor me passiona,
no ·m sent rahó ne mal que per ell vinga,
e, quant d'Amor la part pura contemple,
yo sent delit; si pas avant, m'agreuja.

Si com se pert lo poder de la vista,
si l'om està longament en tenebres,
axí ·l voler se pert, si no 'xecuta

73, per l'ostal *Dbcde.* — 77, son *E;* qu'en *bce* : qui en *d;* letx *B* : lleig *E;* offiçi *Ed.* — 78, no p. *d.* — 79, habit *Ede.* — 80, | ayço apar *E;* coarts *E.*

85, jom (yom *E*) sforç *BE;* llançe *Ed* : llance *e.* — 86, ben *D* : bon *Ebcde;* me *d;* m'oblidan *B.* — 88, l'onest *E* : honest *de.*

89, | com es aquell *B.* — 90, coneix *DEbcde;* ni *B;* honra *Dbc.* — 91, presses *d.* — 92, puix *De* : puis *Ebcd;* jaquint *de;* coneixença *Dbcde.* — 93, m'apas. *B.*

98, l'hom *bcde;* llongament *E.* — 99, aixi l *bcde;* executa *Dde* : eixecuta *bc.*

los fets aquells d'on havia costuma.
Perçò Amor sol en la pensa ·m resta,
perqu' a lonch temps que l'obra no pratique.
A mon delit la dolor no contrasta,
car no sent por, ne 'sperança ·l falaga.

Mentre Amor dels abits no arranque,
yo ·m dubte molt qu' en algun temps no brote.
Ja no pot ser qu' en mi ·s crie gran arbre;
mon cor li es com terra molt exorca.
Loch troba 'n mi hon se vulla que ·s tinga,
esperant temps lo pus dispost que trobe.
Abast' a ell qu' en sola pensa resta
per l'abit pres, que, si pel rau, no 'squinça.

Quant de Amor indifferent yo parle,
sia entès lo que tot l'ome liga,
e no aquell qui sol a l'angel toqua,
e menys als bruts, puys de rahó freturen.
Aquest es dit Amor de home propi,
car es compost de ses dues natures:
bell es e leig segons de qual mes toca,
mas no pot ser que reste menys de mescla.

Si ·l voler d'om en ser amat termena,
es dit Amor, car de la fi pren forma,
e si en carn, sens res abstraure, fina,
es brut voler, puys mes avant no passa.

— 100, d'hon *bcde*. — 101, sols *E*. — 102, perqu'es *B;* llonch *Ed;* l'obrar *Edc;* pratiquen *d*. — 104, n'sperançal *de*.

105, habits *de*. — 106, dupte *bc*. — 107, ya *B :* mas *Ede*. — 108, eixorça *b :* eixorca *cde*. — 109, llonch *d;* tingue *B*. — 110, sperant *BDEbc;* dispot *d*. — 111, e basta *E;* pensam *E*. — 112, l'habit *de;* sil *E;* squinçat *c*.

113, indiferent *DEbcde*. — 114, l'home *bcde;* lliga *Ede*. — 115, sols *Dbcde;* als angels *E;* l'angell *bcde;* toca *DEbcde*. — 116, y *B;* puix *Dbcde :* puis *E*. — 119, letx *B :* lleig *Ed;* de q.] d'aquell *B*. — 120, nos *E;* fer *DEbcde;* resta *D*.

121, sill *d;* d'hom *bcde*. — 124, puix *Dbcde :* puis *E;* passe *B :* pasa *d*.

Axí com es tot' arma bona u mala
segons que pren d'acer e fferre tempre,
Amor es tal que, segons es composta,
sa valor pren, lo tal e qual la honren.

Res sens esguart no 's d'om propia cosa,
car general es als bruts e als arbres:
del sentiment lo brut a l'arbr' avança,
e la rahó a l'hom d'aquells separa.
Donchs l'apetit, hon la rahó no ·s mescla,
no 's propi d'om, per be qu' en ell se trobe,
e tant es hom com mes ne participa,
e segons quant d'om se lunya u s'acosta.

No ·s don' Amor ab tan egual balança
que poch o molt una part no decante:
o l'apetit del cos mes a ssí ·l tira
o l'arm' a sí per sa part lo se ·n porta.
Si com en l'om un' humor predomina,
que no es hu que per egual les aja,
e ve per temps que ·s cambia ·l domini,
axí Amor pratica en nosaltres.

Esser no pot que l'arma obre sola
e que lo cos sens aquella res faça.
Res no fa l'om que tot no ·y comunique,
segons ses parts de l'acte an semblança.

— 125, bon' o *D* : bona o *Ede* : bon' u *bc*. — 126, ferre *DEbcde*. — 128, lo t.] *manca B;* lo] e *E* quant *B;* honrren *Ede*.

129, sen *d;* sguart *B;* no es *d;* d'hom *Dbcde;* propria *Dbc*. — 130, e] y *B* | es de bruts e alts arbres *bce* | es de les bruts e arbres *d*. — 131, l'abr' *D* : l'arbre *de*. — 132, l'om *E*. — 134, propri *c;* d'hom *bcde;* si *de*. — 135, n'es h. *B;* menys *E;* partiçipa *BE*. — 136, d'hom *Dbcde;* s'allunya u *B* : se lluny o *E;* u] o *de;* s' costa *e*.

137, tant *bcde*. — 138, no] ne *Db*. — 139, cors *Dbcde;* si l *Dbcde* : si *E*. — 141, l'hom *cde*. — 142, qui p. *E;* haja *DEbcde*. — 143, cambia el *d*.

145, e ser *d*. — 146, cors *Dbc*. — 147, l'hom *Dbcde*. — 148, han *DEbcde*.

Per be que ·l cos no vulla res abstracte
e l'esperit materials no vulla,
d'ells abduys junts yx Amor que ·s diu mixte,
prenint lo nom d'aquell a qui mes sembla.

L'enteniment no es d'amor la causa,
mas l'apetit de qui ·ls bruts no han falta;
donchs de amor axí matex ne senten,
ab fort desig tal qu' en rabia torna.
La duració veu hom no esser molta,
e d'est' amor los mes homens s'encenen,
alguns tostemps, altres segons los troba
seguint Amor per l'esguart que ·ls enclina.

Si 'n gran eccés, per son desig, l'om puja,
tot lo compost ses potences té preses;
car segons es e a qui es amable,
axí ses parts de amor les carrega,
tirant, fluxant, crexent, minvant, fent cambis,
volent l'onest aprés tot lo contrari;
açò segons se porta 'n fantasia,
a temps volent com hom, com brut, com angel.

Tot enaxí com lo foch no 's en acte
en lo acer, mas troba s'en potença,
e mes al foch la calor lo desperta;
car, si 'n l'acer no ·y fos, no 'scalfaria,

— 149, cors *Dbcde;* vulle *B.* — 150, | y el sperit *E;* l'espirit *d;* vulle *B.* — 151, abdos *B;* hix *D:* naix *E :* puix *bc :* ix *de;* quis *E.*

154, que ls *DEbcde.* — 155, mateix *DEbcde.* — 156, desitx *B;* que en *d.* — 157, la *manca e;* duratio *B.* — 158, sentenen *Dbce :* s'ençenen *Ed.* — 159, inclina *DEbcde.*

161, sien *d;* acçes *B :* exces *DEbce :* exçes *d;* desitx *B;* l'hom *bcde.* — 162, potenças *B;* ten *de;* presas *B.* — 165, fluixant *Db;* creixent *DEbcde;* mimuant *B.* — 166, l'honest *bcde.* — 167, saportan *B.* — 168, bruit *bc.*

169, enanxi *de;* no es *d.* — 170, | mes (mas *D*) l'obra's (l'obra es *d*) en p. *DEbcde.* — 171, lo] la *bcd.* — 172, c.] que *B;* si en *d;* l'açer *BEd;* no f. *BE.*

amor a temps esta 'n l'om com defunta,
e puys reviu, mostrant-s' en part o tota:
d'on se veu clar que restava en l'abit,
prest en obrar, mogut per son consemble.

Tot element elementat no 's simple,
ans es compost d'un altre, son contrari,
mas es tan poch lo que de l'altre s'ampra
que be no ·s pot açò pels senys conexer:
tal es Amor que ·ls actes no ha simples,
car sensuals son e d'esperit toquen;
mas una part a l'altra sobremunta,
qu' ella ·s diu tot, segons qual, bella u leja.

Semblant me trob de l'assetjat en plaça,
hon es lo burch e fort castell e vila,
e armejant, perdent forces, lo 'n meten
fins al pus fort, hon no fa ne tem armes:
axí Amor mos pensaments lo lancen
fora de mi, d'un acte aprés l'altre,
fins que roman en l'abit sol de pensa,
e 'n lo voler com a correu se ·n passa.

Si com lo foll en penssa rey se forja
fins que percep que no ha de rey actes,
e dura tant estar en ignorança
com ell roman en pensa de rey esser;

— 173, a] en *DEbcde;* sta'n *B;* l'hom *Dbcde;* defuncta *Dbc.* — 174, | e apres viu *E;* puix *Dbcde.* — 175, d'hon *Dbcde;* restaua'n *de;* l'habit *d:* lo habit *e.*

177, elament elamentat *B;* no es *d.* — 179, s'empra *B.* — 180, coneixer *E.* — 182, çensuals *E;* d'espirit *d.* — 183, mes *bc;* l'altre *bc.* — 184, letga *B :* lleja *Ede.*

185, trop *B;* de] a *Ede;* l'asetjat *BEde.* — 187, lo meten *Ecde.* — 189, lançen *B :* llançen *Ed.* — 190, fara *b;* d'hun *bcde.* — 191, habit *E :* l'habit *de.* — 192, en lo *BDde;* ha *E : manca d.*

193, pensa *DEbcde.* — 194, perceb *DEbcde.* — 195, | e de res tant *c;* star *B;* ygnorança *de.* — 196, c.] quant *E.*

axí Amor en pensa m'adelita
fins que la fi pens que se ·n deu atenyer.
Ans que yo pens a qui amar, yo ame,
quant l'imagin, de la mellor m'espante.

Si com l'avar los dinés per ells ama,
que no veu res per que aquells despenga,
a ssí matex no diu que no se ·n ampre,
mas no ·n sab cas, ne pensa qu' esser pusca;
axí Amor no veig a que ·m profite:
en tant me plau que de la fi no pense.
Yo no esper, n'en desesperar baste;
entre lo mig d'aquests estrems alleuge.

Un hom es tal que ama per natura
son fill en tant qu' avorrir no ·l poria,
e, si es foll, de sos fets se desalta,
perque ·l veu tal e ple de cabdals vicis;
axí d'Amor ses penses me deliten:
per l'abit pres que Natura ·l repute,
mas per mon temps de sos fets me desalte,
car totalment lo trob a mi dessemble.

Amor me plach tant per sos actes nobles
que de per sí: yo l'am sens esguart altre,
semblant aquell qui son bon amich ama
pel que ha fet e no per lo que faça.

— 197, mi delita *E*. — 198, attenyer *B*. — 199, a] ab *E;* qui n'amor *Ede;* amor *bc*. — 200, millor *Dbcde*.

201, c.] col *E;* diners *Dbcde*. — 202, que per *Dbc* || tant que no veu res que per ells d. *E*. — 203, a] e *E;* si *DEbcde;* mateix *DEbcde*. — 204, no sab *Ede;* que ser *Ede*. — 205, vetx *B;* a] de *Ebc*. — 206, della *B*. — 207, sper *BE*. — 208, mitx *B;* strems *B :* estremps *c;* allongue *B :* alleuje *E*.

209, hun *E*. — 212, viçis *B*. — 213, | axi Amor *Dbcde* | mon pensament delita *Ede*. — 214, l'habit *de;* reputa *Ede*. — 215, mon] son *E*. — 216, trop *B;* desemble *BEd*.

217, planch *B :* plau *Ebcde*.— 218, q.] car *B;* jo *B;* sguart *B*.— 219, | axi com çell *B;* ame *D*.

En tant me plach per delitables obres
qu'en mi roman tal signe o caracte,
que, perdent yo l'esguart per qui amava,
aquell delit am qu' en la pensa ·m resta.

Los meus desigs, si de passió mouen,
de l'abit pres lur mouiment comença.
Ymaginant com aquells yo sentia,
aquells yo sent e fa que yo ·ls desige.
Regonegut, en dol me convertexen,
conexent-mi no poder aquells rebre.
Sino com veig e del passat m'acorde,
ma passió no ·s mou e menys per altre.

Axí com es la sciença del metge
bella 'n estrem segons si e hon guarda;
axí 'n estrem es la pratica leja,
e tots los senys quasi fastig ne senten;
tal es Amor, que ·l seu esser es noble,
lo praticar odiós e terrible,
car l'esperit ne pren molt gran angoxa
e lo cos fam, y en fastig volant passa.

Amor, Amor, qui vostr' amarch no tasta
no porà dir lo dolç que en sí mescla.
Yo be ·u puch dir, puys tinch esperiença,
que de les arts es la que mes profita.

— 222, rroman *d;* o] a *B.* — 223, jo *B;* que *B.* — 224, que la *B.*

225, desitxs *B;* patio *B;* mouhen *E.* — 226, l'habit *de;* llur *Ede.* — 228, | yo s. aq. *B;* desije *BEde.* — 229, reconegut *de;* conuerteixen *DEbcde.* — 230, no p.] o podent *c.* — 231, vetx *B;* passar *d.*

233, çiençia *d;* metje *Bde.* — 234, astrem *B;* hom *de.* — 235, strem *B;* leija *B* : letja *e.* — 236, los *manca B;* casi *E;* fastitx *B;* na *B* : no *e.* — 238, hodios *E.* — 239, l'espirit *d;* angoixa *Dbcde.* — 240, cors *Dbcde;* fastitx *B;* volent *Ebc.*

241-244, *manquen EDEbc.* — 241, amarg *de.* — 242, quey si *d.* — 243, puix *de.*

CXVIII

NO CAL DUBTAR QUE SENS ULLS HOM POT VEURE

Estima a pesar d'ell, y no sab d'on ve ·l plaer que hi troba. No desitja tampoc ser estimat, si no es quan la carn reclama contentament. Es gracies a la costum que ha arribat fins aquí. No vol allò que reclamen els altres amants. Si cerca ·l plaer d'estimar es perquè s'interessa a allò que hi ha de més profón en el nostre cor, a l'amor de sí mateix. Mentre l'amor de sí mateix es permanent, l'amor de la dòna es passatger y variable. — El garró de la Caba, del qual va enamorar-se ·l rei Roderic, prova la poixança d'Amor.

No cal duptar que sens ulls hom pot veure,
puys, sens desig de sser amat, yo ame.
D'Amor no ·m clam ne de persona ·m clame.
Natura 'n mi fa obra de no creure.
Yo sent delit que no se d'on pren força:
si es de carn, d'on li ve que no ·s farta?
si d'esperit, com l'infinit aparta?
si del compost, d'on ve que tot no ·m força?
La carn lo vol e lo perquè s'amaga;
ab no vist colp so ferit de gran plaga.

Al titol : Altras *B;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, nom *d;* dubtar *DEde;* pot hom *DEbcde.* — 2, puix *Dbcde :* puis *E;* desitx *B;* de ser *DE bcde.* — 4, | fa obra qu'es de creure *Ebc.* — 5, d'hon *cde.* — 6, d'hon *cde;* nos força *B.* — 7, d'espirit *d.* — 8, d'hon *de.* — 9, se amaga *de.*

Com se pot fer tal voluntat no passe
a fer voler que sser amat cobege?
Que pot bastar que d'amor yo ·m netege,
e que ma carn se fart e que no ·s lasse?
Açò es vist que la nostr' arma ·s baixa
en los delits del cors e s'i delita.
Si no ·ls sent purs, mesclats los abilita;
sa part ne pren, lo cos ne creix sa raixa.
Aquest delit ma carn sola empara,
e tot me pren lo temps, que n'es avara.

E, si 'n delit de sser amat abaste,
açò es quant la carn a ssí desija.
Si ·l pensament tot altr' esguart remija,
no sent delit, ans algun despit taste.
Ymaginant, si ·l delit no ymagine,
no ·m plau amar e menys que amat sia:
fora la carn mon delit fa sa via;
tot mon desig començ per ella y fine.
Naturalment tot quant delit aporta,
no ·l fall Amor per via dreta u torta.

Tostemps fuy cert que yo dins mi portava
encontra mi una mala persona:
aquesta es qu' a tots Natura dona,
reyna 'n los mes e de molt pochs esclava.
Mas ara sent un terç qu' en mi ·s descobre,

12, que ser *DEbcde;* qu'esser *B;* cobeie *B :* cobeja *Dbcde.* — 13, jom bateie *B;* neteje *Dbcde.* — 14, llasse *DEde.* — 15. arma baixa *E :* arma es baixa *de;* baxa *B.* — 16, cos *BE;* s'i] se *de.* — 17, habilita *Ede.* — 18, ne] me *de;* cors *Dbcde.*

21, si delit *d;* de ser *DEbcde;* abasta *B.* — 22, ayço *E;* a ssi] per si *DEbcde.* — 24, tasta *B.* — 25, si el *DEbcde.* — 27, vida *cde.* — 28, desitx *B;* y] e *e.* — 30, no f. *E;* u] o *Ede :* hu *bc.*

31, tots t. *E :* un t. *de;* çert *d;* jo *B.* — 32, e contra *E;* mala *manca B.* — 33, que a *d.* — 34, reyna en *de;* sclava *Bc.* — 35, mis] mi *bcde;* descobra *BD.*

e son poder sentí sens conexença.
Menys de rahó ve de passió volença.
Yo he volgut ço que sens mon grat obre.
Abit antich es lo terç que ·us nomene,
que ·m fa seguir la vida que yo mene.

Aquells delits d'on bons amadors viuen,
ço es amar e delit d'amat esser,
e la dolor que ·s pren en lo desesser:
tals passions de mon cor no deriuen.
Yo pas dolor, si ·m conech sser amable,
e met poder qu' amat esser no crega.
Ab tot açò mon apetit aplega
sentir delit, a temps però durable:
ma carn lo sent e yo ·l trob ab la pensa;
quant me trob fart, obra 'n mi la defensa.

Quant sent d'amor y el que sentir solia
es occasió que de mi yo m'espante:
am y avorresch, no se hon me decante;
altrament sent amor que no sentia.
Si es ver dir que tot quant delit porta
deu ser amat, perçò que hom se ama,
amador so; yo m'encench d'esta flama
que no relluu, ans viva està morta.
Quant a la carn, ha vida per set vides:
quant l'esperit, totes li son fallides.

— 36, conexensa *B* : coneixença *Ebcde*. — 37, ve *manca e;* passio's *e;* volensa *B*. — 39, habit *Ede;* que s *B*.

41, aquell delit *de;* d'hon *cde;* amados *B;* biuen *d*. — 43, dormen (?) *B*. — 45, jo *B;* esser *B:* ser *DEbcde*. — 46, que *de;* ser *e*. — 47, ayço *E*. — 49, lo] no *B;* jol *B;* trop *B;* ab] a *Ebcde*. — 50, trop *B;* hobra'n *c* : obra en *d* : obr'en *e;* deffensa *DEbc*.

52, | occasio's *e;* ocasio *Ed;* que *manca B;* jom spante *B;* spante *bc*. — 53, auorreixch *D:* auoresch *b* : aborresch *d*. — 56, per so *B;* si *Ed*. — 57, jom ensench *B*. — 58, rellu *DEbcde;* sta *B*. — 60, quant a (esperit *d*) sperit *Ede;* totas *B;* fallidas *B*.

Axí com es lo cor primer en vida,
es lo derrer qui mor de tots los membres.
Pels amadors, axí homens com fembres,
lo cor se vol ans que altra partida,
e, quant Amor se ·n va de la persona,
derrerament l'altr' Amor abomina.
Primer del cos fartant se desvehina:
lo que volgué primer, derrer bandona.
Açò es quant fastig Amor lo ·n lança,
o cor irat li ·n fa perdr' amistança.

Qui es aquell qu' en altre juhí faça
e res de sí en temps venidor jutge?
Del que sofir no pot esser bon jutge:
pensant que fuig, lo laç al coll s'enllaça,
e ço per que amau alguna dona
serà per temps d'un jorn, que ja no ·us alta;
e tant serà una part que ·us desalta,
que no veureu res d'ella sia bona.
Quant es amor entre ·ls amants contenta,
fa mudament, car desig la sustenta.

A qui ha dat favor tanta Natura,
que no ignor com dins ell Amor obra?
Penssant que ·s pert amor, ladonchs la cobra:
no ·s pot saber que l'empeny o l'atura;
per delit crex, e per delit aminva,

61, aixi *Ebc.* — 62, darrer *Bbcde.* — 63, dels *Ebcde;* amados *B;* aixi *bcd.* — 66, darrerament *B.* — 67, cors *Dbc.* — 68, lo] ço *E;* darrer *B.* — 69, fastitx *B;* llança *Ede.* — 70, o] lo *Ebcde;* yrat *Ede;* perdre *d;* perdre mistança *B.*

71, juy *E* | qui'n l'altre juhi faça *E.* — 72, rres *Bd;* tems *B;* jutje *Bde.* — 73, soffir *DEbc:* sofrir *de;* jutje *Bde.* — 74, qu'en *DEbcde;* futx *B* : fug *b;* llaç *DEbcde;* s'en lança *B.* — 75, e ço] aço *de;* amant *DEbcde.* — 76, nons *Ebcde.* — 77, quens *DEbcde.* — 78, veurem *Ebcde.* — 79, es] mes *Ebcde;* entrells *c.* — 80, | mudament fa *E;* desitx *B* || fundament cor (corr *c*) e desig la sustenta *bc.*

82, ignyor *d;* el *bcde.* — 83, pensant *DEbcde;* que p. *E;* lladonchs *Ee* : lladonch *d.* — 84, l'ampeny *B.* — 85, creix *DEbcde;* e] o *Dbc;* amimua *B.*

per mal se mor e mal en vida ·l torna,
e no tostemps, car varietat l'orna:
sa força 's gran, quant hom pensa que ·s minva.
Açò es ferm que sens desig menyscaba:
lo seu poder sens dolor no s'acaba.

Per lo garró que lo rey veu de Caba
se mostr' Amor, que tot quant vol acaba.

— 86, mals *Ebc.* — 87, tots t. *E;* veritat *B;* l'arna, ***després, d'una segona mà***, l'adorn ***D:*** l'adorna *Ebcd.* — 88, força es *b;* força g. *cde;* penssa *B.* — 89, ayço *E;* desitx *B.* — 90, nos sacaba *b;* se ac. *d.*

91-92, *esborrat per segona mà D : manquen bc.* — 91, caua *e.*

CXIX

MALEYT LO JORN QUE ·M FON DONADA VIDA

Sent a la vegada amor y odi, desig y fastic. Lo que avui estima en la seva dama no es lo que pot veure o tocar, sinó l'expressió del seu cos considerat en conjunt. Per això tant li fa no esser estimat. — Qui no ·s meravellaria de les meravelles de l'amor?

Maleyt lo jorn que ·m fon donada vida,
puys tant so vist en mos volers contrari.
Yo so aquell qui ·l pensament ha vari
e voluntat del tot desaunida.
Ab desgrat am e avorresch ensemble;
mos senys en mi conech esser discordes:
l'ull e lo toch dabans foren concordes;
si pens que so, al que fuy punt no semble.
Avorriment ab Amor en mi foren,
mas ab desalt ensemps en mi lavoren.

Al titol : Altra *B :* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e*.

1, fonch *E*. — 2, puix *Dbcde :* puis *E;* contraris *B*. — 3, som *E;* he *D* | que (qui *E*) pensament he vari *Ebcde*. — 4, de t. *bcde;* desunida *B :* desahunida *DEbc*. — 5, auorreixch *Dbc*. — 7, llull *d*. — 8, qui so *DEbc;* fui *bcd*. — 9, auorrirment *c*. — 10, llauoren *Ede*.

Qui pot amar dona de que ·s desalte,
mas be pot ser que, d'ira ple, molt ame.
Mas que serà que refret e qu' enflame,
e fastig port e qu' ensemps hom s'en alte?
Tant es l'escalf que pel gest m'enamora,
que no sent res del fret que ·l toch me porta,
ans tot es foch quant la pensa ·m reporta;
l'imaginar l'amarch dolç assabora,
si com la mar los rius la obeheexen
qu'en s'amargor lur dolçor convertexen.

Sens mon voler yo no 'n partesch la pensa
per un desig que no ·m par amor sia,
car no cobeig la su' amor fos mia,
ans ve a temps que ·m plau me fes offensa;
car per s'amor la mia se n'obliga,
e mi no plau de tal preu fer-li paga.
No vull son be, e tinch-ne al cor plaga
de leig fet nou e de legea 'ntiga,
e ve que dich que ·m plau que l'avorresca,
mas no pot ser qu' en tal pensa fenesca!

Quant ymagin d'aquest' amor la causa,
no la percep e menys on té son siti;
crech que desam, e, quant ne pens sser quiti,
mon pensament un gran delit se causa,
e no se com en tant e tal s'estenga,

11-20, *manquen bc*. — 11, qui s *Ede*. — 12, d'yra *de*. — 13, quem r. *de;* reffret *D;* qu'emflame *e*. — 14, fastitx *B*. — 15, m'anemora *B*. — 16, m'aporta *B*. — 18, asabora *de*. — 19-20, *manquen D*. — 19, l'auorrexen *d* : la auorrexen *e;* hobehexen *B* : hobeheixen *E*. — 20, que s'amargor *de;* llur *Ede;* dulçor *d;* conuerteixen *E*.

21, parteix *Dbc* : partexch *de*. — 22, desitx *B;* nom] hom *de*. — 23, cobetx *B*. — 26, y a mi *cde;* fet *B*. — 28, letx *B;* llege' *E* : lege' *e;* antiga *BDEe*. — 29, l'auorreixca *Dbc*. — 30, feneixca *Dc* : feneixça *b*.

31, ymagini *bc*. — 32, perceb *DEbcde;* hon *DEbcde*. — 33, ne] me *E;* ser *DEbcde;* esser *B*. — 34, en] un *bce;* sostenga *bce*.

e trob rahó per desgrat e per ira.
Quant desgrat sent, Amor tost a sí ·l tira
o almenys fa que lesió no ·n prenga.
En ora ·m ve que son leig m'es bellea,
mas per tostemps de sos fets he ferea.

Grat e desgrat ensemps ab mi ·s juntaren,
en altre temps, amant alguna dona,
car yo volguí la malvada fer bona,
mas tots los grats de la carn s'i trobaren.
De present veig contrasts qu' en mi ·s desperten,
car de per sí lo toch e l'ull desamen
e per lo gest de gran desig s'enflamen.
Aquest esguart fa qu' en amar s'acerten.
L'ull de per sí e ·l toch lur be no ·y senten:
per los senys dins lurs delits se assenten.

Lo toch per sí molt no s'i adelita:
quant pren delit, l'imaginar lo ·y porta
pel gest, que tal pensament me reporta
que tot mi 'nsemps per ella tota ·m cita.
En amagat amor en mi fa obra;
no trob rahó per que tant la cobeje,
e lo que veig no basta que pledeje
tal heretat de la bossa tan pobra.
Algun temps fon amar ço que desalta,
no a la carn, mas per fer amor falta.

— 36, trop *B;* e] o *E;* yra *Ede.* — 37, ssil *B* : sim *DEbcde.* — 38, llesio *E;* nom *Ee.* — 39, horam *DEde;* letx *B* : lleig *E.* — 40, tots t. *E.*

41-50, *manquen bc.* — 41, ab] en *de.* — 42, alt.] algun *DEde.* — 44, mas] e *E;* se *de.* — 45, vetx *B.* — 46, llull *B* : vll *DE.* — 47, desitx *B;* s'inflamen *Dde.* — 48, sguart *BE;* s'açerten *Ed.* — 49, llull *Bde;* y el *Ee;* llur *de.* — 50, lur *E* : llurs *de;* asenten *Dde.*

54, mi'n pens *B;* çita *B.* — 56, trop *B.* — 57, vetx *B;* bast a *E.* — 58, de] ab *E;* bosa *E.*— 59, so *B.*

Axí com es torbat algun bon metge
com del malalt lo mal no pot conexer,
e veu bon pols e sa vida descrexer
ab bon cervell, cor, ventrell, melsa, fetge;
dels vuit senyals mortals qu' Ipocras posa
no ·n veu algú, e sa vida s'abreuja,
axí me ·n pren qu' Amor en mi alleuja,
e no se hon que ·m degués fer tal nosa.
Puys que no vull amar ne amat esser,
com es en mi de Amor lo seu esser?

Com lo malalt que sobre sí vol veure
com l'esdevench son accident de febre,
diu que menjant carn de bou o de lebre
o per fredor, o per mal' aygua beure,
e no veu res que per l'accident baste,
de que ·l cové en gran sospita caure,
axí me ·n pren que no puch juhí traure
quin delit es lo que d'amor yo taste.
No 's en carn sol, e la carn mi enclina;
entra per l'ull, e 'n lo tot d'ella fina.

Axí com es bella una persona,
tota ensemps, e no en parts jutjada,
e no ·s veu be perqu' es tal estimada,
puys no ha res qu' als bells Natura dona;
en als està que ·l cors li acompanya,

61, metje *Bde*. — 62, coneixer *E*. — 63, *el primer* e] el *cde;* polç *D;* descreixer *E*. — 64, çeruell *BD;* fetje *Bde*. — 65, huyt *E :* vuyt *de;* qu'ypocras *Dd :* que ypocras *bc :* qu'hippocras *e*. — 67, | ne pren a mi *E;* que *d*. — 69, puix *Dbcde :* puis *E :* ni *cde*. — 70, d'amor *d*.

71, | si col malalt *E;* qui *E;* sobra *E*. — 72, li 'sdeuench *DEbcde;* acident *d;* febra *DEbc*. — 73, lebra *Dbc :* llebra *E*. — 75, l'acçident *B :* l'acident *bce :* l'açident *d*. — 76, de] si *Ebde :* se *e*. — 77, | ne pren a mi *E;* m'em *d;* q.] car *E;* pusch *E*. — 79, no es *DEbcde;* sol *manca DEbcde;* m'inclina *de*. — 80, llull *B :* ull *de;* e'n] y en *E :* e *bc;* d'ell affina *E*.

83, stimada *B*. — 84, puix *Dbcde :* puis *E;* q.] tals *D* | tal qual natura dona *Ebcde*. — 85, sta *B;* cos *BE*.

ço es lo gest qu' en tal cas l'ull engana:
Amor pel gest cors leig amar me mana,
tant en mi veig esperança estranya.
Si ·l pens en parts, la pensa d'ell' aparte,
e, quant la veig o toch, sens alt no ·m farte.

Quant yo m'acort de res qu' en ira ·m torne,
si poca es, lo meu desig s'esforça,
e, si es gran, la ira 'n mi pren força,
que no ymagin qu' en amor yo retorne.
Dubte ·m que am, puys son be no desige,
ans ve a temps que sa mort no m'es crua.
No prench delit en res de l'amor sua,
e ·m plaurà be que d'ella yo ·m fastige.
Ab tot açò mon delit es en ella,
prenint-l' en parts per lo tot de aquella.

Amor, Amor, yo ·m done maravella,
de vostres fets si degú ·s maravella.

— 86, llull *de*. — 87, cos *BE* : cor *de;* letx *B* : lleig *E*. — 88, qu'en *DEbcde;* vetx *B* | sperança stranya *B* | sperienҫa stranya *DE* | una sperienҫa (sperança *c*) stranya *bc* | esperienҫa estranya *de* || tant qu'en mi s veu sperienҫa stranya *E*. — 90, vetx *B*.

91, | quant me recort *B;* yram *Ede* : iran *c*. — 92, desitx *B*. — 93, yra'n *Ede*. — 94, amar *DE bcde*. — 95, dubte que *E;* puix *Dbcde* : puis *E;* desije *B*. — 98, hem *E;* yom] men *E;* fastije *B*. — 99, ayço *E*. — 100, prenent *DEbcde;* lemparts *B* : les parts *E* : la'n parts *de*.

101-102, *esborrats per segona mà D : manquen bc*. — 102, degu es *B*.

CXX

SI 'N ALGUN TEMPS ME CLAMÍ SENS RAHÓ

Ningú ha sigut ni es encara tant desgraciat sobre tot en amor. Ha volgut, estimant fòra de mesura, sentir un plaer més gran del que li comportava la natura. Vell com es, se decideix a no pensar més en l'amor, y de mica en mica l'amor perderà tot poder sobre d'ell. La virtut no serà en ell senzilla inclinació, sinó costum, y el plaer honest estarà sempre a la seva disposició. — Demana a la Verge que l'ajudi a considerar aquest món com un lloc d'exil.

Si 'n algun temps me clamí sens rahó,
cuydant que fos de mals afortunat,
yo so ben cert que fuy molt viciat:
molt fon mellor que ·l present en que so.
Per sol haver mon desig no complit,
lo qual no ·s pot en aquest mon fartar,
e, majorment, en la via d'amar,
pensí que fos l'om pus adolorit!

Al titol : Altres *B;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, si en *d.* — 3, som *E;* çert *E;* viçiat *BE.* — 4, millor *DEbcde;* quell *c.* — 5, desitx *B;* cumplit *B.* — 7, vida *de;* d'amor *B.* — 8, l'hom *Dbcde.*

Mon foll voler me tolgué lo delit,
per que ·y volguí mes be qu' en ell no es.
Si la valor d'aquell jutjar sabés,
lo meu voler no fora escarnit.
Si com vexell no pot mes recollir,
despuys qu' es ple, tot l'als perdre ·s cové:
axí lo seny en delit pus no ve,
sino en tant com son poder sofir.

Axí com pert hom lo veure y l'hoir
e lo poder es perdut de tot seny,
quant son esguart en gran eccés ateny,
e pot ser tant que ·l seny pert lo sentir,
axí matex lo qui mes delit vol
que d'on lo trau hoc e d'ell no ·s requer,
no pot sentir sens gran dolor plaer,
e, si 'n pren part, en molta mes se dol.

No ·l pren axí a l'enteniment sol:
per eccessiu son delit no 's desert.
Orgue no ha : perçò ·l poder no pert
e son esguart algun eccés no tol.
Incorporal es tot quant ell entén,
faent juhí en generalitat,
mas, devallant en particulartat,
mescle ·y un seny e menys no s'i estén.

12, scarnit *B*. — 14, despuix *DEbcde*. — 16, soffir *DEbc* : soffrir *de*.

17, y hoir *E* : i l'oyr *d;* l'oyr *e* || aço es clar que s pert veure y oyr *B*. — 19, sguart *B;* acces *B* : exces *Dbcde* : exçes *E;* atteny *BE*. — 21, mateix *DEbcde*. — 22, d'hon *Dbcde*. — 23, plaher *Ede*.

25, a] e *B*. — 26, excessiu *DEce* : exessiu *b* : exçesiu *d*. — 28, so sguart *B;* exces *Dbcde* : exçes *E;* nol *E*. — 30, fahent *DEbcde*. — 31, particularitat *Bd* : particolartat *E*. — 32, mescla *DEbcde;* m.] mes *E;* sten *B* : enten *DEbce*.

Lo fort voler tot saber se defèn,
per que ·m convench ser del tot ignorant.
Yo ·m delití e fuy sobresamant:
sentí delit del que Amor car ven.
Ara no am e sent molta dolor,
no 'n cas present, mas com no sent venir
algun delit, e m'acost a morir,
no ·s pot saber la mia gran tristor.

No solament delit fuy sentidor,
mas de la Mort jamés dolor sentí,
n'en perdre ·l mon yo viu me recordí:
tastí perçò lo dolç sens amargor.
Ja pert delit qui pensa que ·l perdrà,
e ja molt mes, si de la Mort se tem,
e yo 'n pensant sentí aquest estrem,
e ja la tem; donchs, qui ·s delitarà?

Qui ser' aquell qui tant me amarà
que ·m don conort d'aver perdut lo mon?
Semblant de mi veig que molts cayguts son,
e, qui no ·y es, que molt prest hi serà.
Yo planch mon mal, e cascú planga ·l seu.
Aquest remey es poch en tant affany!
Yo pert lo cos, e l'anima no guany,
e puch-ho fer, e, no faent, m'es greu.

A tot hom dich lo que confés a Deu,
que tant no fas que tolga de mon seny
aquell delit a que ma carn m'empeny,
e lo voler no ·l desdenya per seu.

33, se] nos *E;* deffen *DEbc.* — 34, conech *DEbcde.* — 35, delit *c.* — 36, sentint *Ede;* de que *B;* char *d.* — 38, no en *d;* cars *Dbc.* — 39, hem ac. *E;* açost *bc.*

41, fui *de.* — 43, jo *B.* — 44, amagor *bc.* — 47, jo'n penssant *B :* yo p. *Ed;* strem *B.*

50, do *DEbcde;* d'haver *Dbcde.* — 51, semblants *E;* vetx *B.* — 52, y s. *bcde.* — 55, jo *B;* cors *Dbcde.* — 56, he *B;* pusch *E;* fahent *DEbcd.*

58, faç *Dbcde.* — 59, aquells delits *Ebce;* m'anpeny *B :* m'enpeny *DEbcde.*

Dona que m'alt yo 'n desig ser amat:
regonegut, tal delit avorresch;
lo de la carn maldich, e no ·m partesch,
lo d'esperit a temps he com forçat.

No puch amar e menys esser amat,
e no ·s pot dir que seria, si fos.
Estat es ja home vell amorós,
e, majorment, si ·u fos en temps passat.
Deu guart a mi e done ·m mort abans
que tornar llà hon tot lo temps perdí.
Puys que ·m fall ço per que Amor fallí,
la fi no ·m plau e molt menys los mijans.

Dels actes folls d'on tot hom reb engans,
quin deu esser a mi aquell espant?
Quant yo m'afin açò ymaginant,
jovens disposts, si amen, tinch per vans.
Donchs, que farà qui Amor no l'acull
de son ostal, per esser grosser vell?
Valencià de tal cas no s'apell;
en ell e tals la follia ·s recull.

Encontr' Amor haver no puch ergull,
que totalment en breu lo met a part,
mas los meus senys forans tinch de sa part,
perque ·ls dins prench e dels defora l'ull.

— 61, que'n alt *d;* jo'n *B* : yo d. *d;* desitx *B.* — 62, avorreixch *DEbc.* — 63, car *d;* no partesch *de;* parteixch *DEbc.* — 64, e *BEbcde* | no per si, mas ginyat *B.*

65, pusch *E.* — 67, stat *B.* — 68, fon *DEbcde;* tems *B.* — 71, puix *DEbcde;* so *B;* que per *Ebc.* — 72, menys] mes *D.*

73, d'hon *bcde.* — 74, spant *B.* — 75, jo n afin *B;* m'affin *E;* ayço *E;* imaginant *de.* — 76, aman *B.* — 77, dons *bc* : donch *d.* — 78, de] en *Ebcde;* hostal *BEde;* grocer *B* : groser *de.* — 79, valençia *BEd.* — 80, follials *B* : follia es *d.*

81, argull *B* | no puch (pusch *E*) hauer ergull *DEbcde.* — 82, que] car *E.* — 84, prech *B:* prenc *d;* llull *B* : vull *de.*

O tu, Recort, no ·t recorts be algú,
e del present perda l'imaginar;
e tu, mon Ull, res no vulles mirar.
Ladonchs lo toch no farà molt sens tu.

Puys no ·m serveix al que vull fer algú,
e plau-los ço que no ·m plau que ·ls plagués,
si del que ·ls plau yo puch esser defès,
de llurs delits sofferré ser dejú.
Lexe-m en pau, qui no ·l plau que m'ajut,
car, si no ·m nou, per temps perdrà ·l poder,
puys no faré lo que m'es leig de fer:
en aquest temps l'abit serà perdut.

Del loch hon es mon esforç prech que ·s mut,
no pas del cor, puys li es natural.
Vulla mudar tot lo accidental,
e guanye ço que per colp' a perdut.
De mals delits es volgut ser nodrit,
per que ·m trob huy mes que la cera moll,
donant-me tal delitament que ·m toll
tot quant dech fer, que tost no ·m torn delit.

Si res he fet que be pusca ser dit,
no l'he obrat, sino per passió.
Si m'a semblat que ·u ha fet la rahó,
a mi matex certament he mentit.

— 88, lladonch *b* : lladonchs *cde*.

89, puix *DEbcde;* seruex *B*. — 91, pusch *E;* deffes *E*. — 92, lurs *Db;* soferre *de*. — 93, leixe *Dbcde*. — 95, puix *Dbcde* : puis *E;* letx *B* : lleig *E*. — 96, l'habit *de*.

97, lloch *Ed;* sforç *B*. — 98, puix *Dbce* : puis *E*. — 102, trop *B;* vuy *B;* terra *B;* mol *E*. — 103, tol *DE*.

106, l'e *E*. — 107, m'ha *Dbcde;* semblant *E;* qu'en *Dde*. — 108, mateix *DEbcde*.

Lo mouiment per passió vengué,
o esdevench per aventurat cas,
axí com l'om, qui ·s trau de nom d'escas
per passió que aquella vencé.

Qui de virtut abit format no té,
quasi quant fa per passions obrant,
en tots sos fets se troba vacillant,
e, dins un punt, son dolor va e ve.
Qui passió en algun fet lo mou,
res no farà que d'ell sia segur,
e, si ve cas qu' en aquell se atur,
lo començat ab lo finit no clou.

Al bon delit negun mal temps li nou,
car per tostemps es presta la sahó,
puys dins està en l'ús de la rahó:
no ·y fa empaig any sech, o si molt plou.
Als mals delits es obs temps e affany,
e tot açò, si basta, no es ferm,
perque a sí hom deu estar conferm,
qu' en tals delits lo perdr' es un bell guany.

Verge humil, qui Deu per fill vos tany,
vullau parlar ab Ell, com mar' ab fill,
que aquest mon yo prenga per exill
e que no lex lo fin or per estany.

— 109, vingue *DEbcde*. — 110, ho sdeuench *B* : o s'esdeuench *de;* auentura scas *c*. — 111, l'hom *Dbcde;* de mon *D* : del mon *Ebcde*.

113, habit *DEde*. — 114, casi *de;* passio's *DEbc* : passio es *d;* vacilant *D* : vacilant *d*. — 116, s.] sa *E*. — 119, cars *Dbc;* que en *B*. — 120, comenssat *B* : començar *Dbce*.

121, ningun *B* : nengun *Ebcde;* m.] bon *Dbcd*. — 122, tots t. *E*. — 123, puix *Dbcde* : puis *E;* sta *B;* l'hus *de*. — 124, anpatx *B;* cech *D* : sec *e;* m.] no *DEbcde*. — 126, ayço *E*. — 127, | perqu'en aço *Dbcde* | de hon es çert *E;* ssi *B;* star *B* | tot hom deu (estar *Ede*) star ferm *DEbcde*. — 128, perdre es *BE;* b.] gran *Db* : gron *c* : gros *de* | lo perdre es molt guany *E*.

129, | O Dona vos *DEbcde*. — 130, mare ab *de*. — 131, jo *B;* exil *B*. — 132, leix *DEbcde;* stany *B*.

CXXI

MOLT ME PAR BO QUE PENS DE L'ALTRE MÓN

Mentres pot pensa encara en la vida futura y dóna gracies a Déu d'haver-li permès entreveure ·l seu error. Es difícil de despendre-s promptament d'inclinacions que són vells costums. Com abandonar volenterosament el plaer que acompanya ·l vici? Es, després, una tasca de natura de fer-nos recular l'adquisició de la virtut contraria. Es necessari per això no solament compendre ·l mal, sinó encara sofrir-ne, de manera que la dolor s'oposi al plaer. — Una mica de bé duu amb sí milers de mals.

Molt me par bo que pens de l'altre mon,
puys que ·l present no ·m veda lo pensar.
Grahesch a Deu com veig, mas no pas clar,
la gran error en que ma pensa fon.
Yo trobe solt lo meu enteniment,
e so libert a temps del que dech fer,
mas tost llevar l'abit no tinch poder:
mudar costum no ·s fa prest en volent.

Al titol : Altres *B;* Obres d'amor : Mossen Ausias March *E;* Obres de amors *bc;* Canto moral *d;* Cant moral *e.*

1, bo]be *Ebcde.* — 2, puix *Dbcde :* puis *E.* — 3, graeixch *DEbcde;* vetx *B.* — 5, lo meu] mon *B.* — 6, ser *Dde.* — 7, levar *E;* l'habit *de.* — 8, costums *B.*

Lo qui pogués haver coneximent,
en lo començ, ans de l'abit format,
quant fa de mal aprés qu' es engendrat
e quant en nos sa força es potent,
guardarà com se lançás al delit,
per que no fes un altre d'ell senyor.
Ell en l'entrar porta molt gran dolçor,
e, quant entrat, qui ·l traurà de son llit?

Com se pot fer hom aprèn per escrit,
no bastantment, car no ·y ateny Rahó.
Un seny, qui ·s diu dels actes collació,
en tal juhí deu ser ab ell' unit.
L'Enteniment sens lo Seny no ·y sab pus,
sino que ·s fa per un costum revés,
trobant lo mig hon moral virtut es,
ço es parlar que va de sus en sus.

Qui assajat no ha de jaquir l'us
envellit ja, e ranciu de temps lonch,
no sent l'afany, ne de aquell qui 'nbronch
està e vol se fer dret com lo fus.
No ha temptat de perdre abit vell
qui facilment se penssa que ·s farà.
Puys, al vestir, plaentment lo trobà,
al despullar, tal pensa trob aquell.

9. | cell qui posques *E*. — 10, comens *B;* l'habit *de*. — 11, engenrat *Db*. — 12, e] en *B*. — 13, llançás *d*. — 14, fos *de;* altra *B;* del *de;* señor *B*. — 15, en] a *Edc*. — 16, lit *Ec*.

17, scrit *BDEbc*. — 20, ell *manca B*. — 21, no sab *DEbc;* sap *B*. — 22, sino l *E*. — 23, mitx *B*.

25, ensajat *Ec :* asajat *de*. — 26, ya *B;* he *bc;* rançiu *Bd;* llonch *d* | ranciu e de temps (lonch *bc*) llonch *Ebc*. — 27, l'affany *Dbcde;* ne desquell *c;* aquells *de;* qu'en *cde* | desque n'aquell embronch *E*. — 29, ne *de*, habit *Bde*. — 30, façilment *BE;* pensa *DEbcde*. — 31, puix *Dbde :* puis *E;* plasentment *E*. — 32, trop *B*.

Sol en penssar de fer-hi aparell
per a jaquir tan singular amich,
si creu, no sab, que li sia 'nemich,
puys gran delit li es vengut per ell.
Nostre senyor ha vist, ne conegut,
com lo perdrà, per fama d'altr' oir.
No farà poch, si vol aquell jaquir,
car de mudar molt hom es decebut.

Vici jaquir e pendre la virtut,
entr' aquest mig se troba un gran vay.
Lo caminant es en terrible glay,
quant es al mig sens lo socors vengut,
perque alguns veu hom tornar atràs,
mostrant pahor per a passar avant;
entre aquests se troba tal espant
que de llur loch jamés no mouen pas.

Qui ·ls abits bé lur natura cercas
trobar' alguns sobre opinió,
axí matex sobre complexió;
e sol costum hi basta y no escas,
e tant es fort l'abit segons hon cau,
e yo ·ls trob tals e tots los esproví:
lo del costum no tost, mas yo ·l perdí;
lo que ·m mogué, Natura, ·m feu esclau.

33, sols *B;* pensar *DEbcde;* y *de;* apparell *E* : aperrell *d.* — 35, sap *Bd.* — 36, puix *Dbcde:* puis *E.* — 37, naltre *B;* señor *D;* no ha *E* : n'ha *bcde.* — 38, d'altre *d;* ohir *B* : oyr *de.* — 40, deçebut *B.*

41, viçi *Bd;* penrre *B.* — 42, mitx *B* | se troba gran spay *B.* — 44, | quant al mitx es *B;* socos *B.* — 46, pasar *d.* — 47, aquells *B* : aquest *Dbcde;* spant *BE.* — 48, lur *DEb;* lloch *Ed* | mouen lo pas *B.*

49, habits *de;* llur *de;* çercas *d* : sercas *e* || dels habits qui lur natura cercas *B.* — 50, oppinio *E.* — 51, mateix *DEbcde.* — 52, bast *E;* scas *B.* — 53, l'habit *de;* hom *BDb;* cas *E.* — 54, e] mes *B;* jol *B.* — 56, sclau *B.*

Los no sabents, yo vull que sapiau
que l'abit ja no està raygat prou,
com lo voler encontra d'ell se mou:
l'enteniment lo vert no té per blau.
Mas qui ·s mourà may per un cas tan fort
de relaxar son delít principal,
en lo qual mes tot lo seu be e mal,
e per ell volch la vida sens la mort?

Los uns per Deu, o per sí, o per sort,
o per sentir vergonya dels fets lurs,
e sens ulls clars, mas la meytat escurs,
han redreçat lo fust qui era tort,
menys de sentir la dolor del malfet
qu' en l'om es obs per no ser ignorant;
car, per saber solament ser errant,
no es per ço d'ignorança sostret.

Sentir lo mal no fa saber perfet,
mas una part, perque ·l juhí ·s complex,
la calitat, l'entendre la conex;
mas quantitat l'entendre no sotsmet.
L'enteniment, ab l'estimar unit,
ha fer juhí de l'acte singular,
e farà prou, si ·l porà jutjar clar:
no serà, donchs, a l'entendre subdit.

57, sabent *c*. — 58, l'habit *de;* ya *B;* sta *B;* rayga *B*. — 61, tant *bcde* | per fer un cas tan fort *B*. — 62, rellexar *Dbcd* : relaixar *E* : rellaxar *c;* | un amich principal *B*. — 63, qu' (ha *dc*) a mes *Ecde*. — 64, ell] qui *B*.

66, llurs *Bde*. — 67, clas *B;* mitat *DEbcde;* scus *B*. — 70, l'hom *Dbcde;* sser *de;* ignyorant *d* | no esser ignorant *Ebc*.

74, per que *de;* compleix *DEbcde*. — 75, qualitat *Dbcde;* coneix *DEbcde*. — 76, l'ntendre *d;* nos *DEbcde;* sosmet *DEbc*. — 78, a *de;* singlar *B*. — 79, siu pora clar jutjar *DEbcde*.

Qui del malfet no es adolorit,
es senyal cert qu' en l'act' es ignorant.
A tot malfet rahó es contrastant,
e mal en sí fa contrast a delit.
Donchs, qui dolor no sent, quant obra mal,
no conex ço qui ·l daria dolor:
d'on se veu clar aquella part ignor
que lo sentir tant com l'entendre val.

Amor, Amor, cosa es general
que tot delit se mescl' ab desplaer,
e que la fi ab dolor se requer:
un punt de be molts ne porta de mal.

81, de *B*. — 84, | mal en si fa *Ebcde;* an *D* | contrastar ab (an *bc*, a *de*) delit *Ebcde*. — 86, coneix *DEbcde*. — 87, d'hon *bcde;* ignyor *d*.

90, mostr'ab *B;* desplaher *Dde*. — *Entre* 91-92, *B ha intercalat aquest vers incomplet :* So es per que no desfasca mal.

CXXII

TOTS LOS DELITS DEL CORS HE JA PERDUTS

Al rei Alfons (primera redacció)

A la seva edat no li queda altre plaer que ·l de la caça. Per això demana al rei un falcó que li farà oblidar les galanteries y l'amor. Devindrà així el servent de Déu y del rei. — La Dòna y el Diner són les dugues divinitats del món.

Tots los delits del cors he ia perduts,
e no atench al[s] propis d'espirit.
En los mijans ha esser mon delit,
e, si no l'he, yo romanch decebuts.
E sol d'aquests me resta lo caçar:
perque ·us soplich, mon car e bon Senyor,
que del falcó me siau donador,
vn pelegrí, lo qual té nom «Suar».

Si lo falcó, Senyor, no ·m uoleu dar,
causa sereu de ma perdició,
car tornaré a ma complexió,
d'on era tolt: ço es, dones amar.

Al titol : Altra *F.*
3, Ms. mjians. — 5, Ms. *cacar.* — 6, Ms. *cor.* — 8, Ms. *mon.* — 12, Ms. *co.*

Car no uull ser ociós animal:
no uulla Deu que yo 'stiga enfoll!
Mes am anar en part on rompa ·l coll
que si estich segur entre be y mal.

Ja la edat a mi no 's cominal.
Seré jutiat de tots per galant vell
y a dones plau l'om, quant es jouencell.
Totes son carn y en carn es lur cabal.
Tant quant a ço recapte ·ls donaré.
Dels membres so be proporçionat,
mas es lo mal que l'hull tinch ja ruat,
y, en llur esguart, vell me reputaré.

Moltes rahons bastantment los diré,
mas no hiré per los carrers cantant.
A dones plau l'om qui ua folleiant,
mas, a la fi, tot quant uolrran faré.
No porà ser que no ·u trop del temps meu,
ab lo pols blanch, ros Diumenge matí.
D'argent fan or: donchs, que diran de mi?
De lur amor quisuol pot ser hereu.

Donchs, uos, Senyor, d'ocasió ·m toleu,
e porà ·s ffer, si lo falcó ·m donau;
o, si aquell a uos donar no plau,
a Deu y a uos vn home leuareu.
A uos es dat curar dels [e]sperits:
donchs en lo meu haiau-hi uostr' esguart.
Dau-mi remey, e no vinga molt tart,
per qu' entretant no preng' altres delits!

Mon car Senyor, tot hom cerca delits,
segons cascú sa qualitat requer.
Mas, a present, la dona y lo diner
son los Deus dos en lo mon fauorits.

21, Ms. *co*. — 26, Ms. *cançant*.

CXXII bis

MON BON SENYOR, PUYS QUE PARLAR EN PROSA

Al rei Alfons (segona redacció)

A la seva edat no li resta altre plaer que ·l de la caça. Per això demana al rei un falcó que li farà oblidar les pràctiques del Foll Amor. Es solament a Nàpols que ·s troba la dòna capaç d'un altre amor que ·l sensual y es el digne objecte de l'afecció del rei. Són pocs els que coneixen l'amor humà, participant a la vegada de l'ànima y del cos. — Anirà fins a Nàpols a explicar els secrets de l'amor y suplica a l'amiga del rei d'obtenir per ell el falcó que desitja.

Mon bon senyor, puys que parlar en prosa
no ·m val ab vos per haver un falcó,
en rims ho dich, sens por que ·m digau no:
hoch serà ·l test, mas dubte ·m de la glosa.
Mas com serà que ·l costum vostre ·s mut,
puys fes començ en vos naturalment;
e vos aprés lo complis moralment,
perfeccionant sa noble habitut?

Al titol : Altres *B;* Obres d'amor. Mossen Ausias March *E;* Obres de amors *bc;* De amor canto *d;* De amor cant *e.*

1, señor *Db;* puix *Dbcde :* puis *E.* — 2, hun *E.* — 4, hoc *Ede* | mes tem me de la glosa *B.* — 6, puix *Dbcde :* puis *E;* f.] veu *B :* feu *Ede;* comens *B.* — 7, moralmente *d.* — 8, perfectionant *Ebcde;* la *E;* nobla *B;* abitut *Dbce :* abtitut *d.*

Tots los delits del cos he ja perdut,
e no atench los propis d'esperit,
e no sent molt de l'animal delit:
se, mas no sent, dels de moral virtut.
Tot mon delit resta sols en caçar:
perque ·us suplich, dels homens vos millor,
que d'un grifant me siau donador,
tal que a vos escayga lo donar.

Si, per ma sort, no puch tant acabar,
complaure vull a ma complexió
e fer-me tort que ·m luny tant de rahó
que Foll' Amor yo torne praticar.
Mas no vull ser ociós animal:
que vulla Deu qu' estiga fret o moll!
Mes am anar en part hon rompa ·l coll
qu' estar segur, menys de fer be o mal!

Amor me fon tostemps descominal
per yo amar per bon desig e bell.
Dona del mon no vol cor ne cervell.
Hon serà, hon, la que no ·s troba tal?
Deçà lo Far yo no la trobaré;
en Napols es, si be serà cercat.
D'un Sant merex proposit revocat
e d'un gran rey sa cativada fe.

9, cors *Dbcde*. — 10, propris *bc;* d'espirit *d*. — 11, la armal *E*. — 12, del *Ebcde*. — 13, s.] clos *B* : sol *DEbc*. — 14, supplich *E;* v.] lo *E*. — 15, griffant *b*. — 16, scayga *B*.

17, pusch *E*. — 18, complaura *B*. — 21, vuull *c*. — 23, amar *c;* rompa el *d*. — 24, ser *c*.

25, totst. *E*. — 26, jo *B;* p.] ab *E;* desitx *B*. — 27, m.] hom *B;* ni *Dbcde;* seruell *B* : çeruell *E*. — 28, *el segón* hon] hom *B* : donchs *E;* trobe *B* : trob ser *E*. — 29, dassa *B;* ya *B*. — 30, çercat *E* : sercat *e*. — 31, sanct *c;* mereix *DEbde;* mareix *c;* preposit *E*.

Aquesta es l'exemple de tot be.
Qui serà donchs que la puga 'stimar?
E rey valent se jaquex rahonar,
mas dona tal en maravella ve!
Un fenix hom dona semblant requer,
e Deu permet que Amor aquests juny,
e mostra 's clar portant aquell de luny
per fer unir dos cors en un voler.

O quant son pochs qui d'Amor an saber,
e quasi tots d'aquell han sentiment
d'un gros desig que han naturalment
los animals qui fan, menys saber fer.
Mas qui sabrà d'est' amor discernir
com té units contraris apetits,
en lo finit volent los infinits,
ço que no pot natura consentir?

La carn vol carn, no s'i pot contradir:
son apetit en l'hom pren molta part.
Si no 's unit ab l'arma, tost es fart:
d'ells dos units sent hom un terç exir.
Aquell qui sent d'esperit pur' amor
per angel pot anar entre les gents.
Qui d'arma y cors junts ateny sentiments,
com perfet hom sent tota la sabor.

34, pusca *E*. — 35, e] un *bcde;* so *b;* jaqueix *DEbcde*. — 36, marauellam *E*. — 38, aquestes *d:* aquest's *e*. — 39, aquells *E :* lluny *Ebde*. — 40, d.] llurs *B;* cos *B*.

42, han *DEbcde*. — 43, d'hun *de;* desitx *B;* an *B*. — 45, d' *manca E;* dicernir *B*. — 46, c.] car *E*. — 47, en]e *Ebcde;* los finits *B*. — 48 || fahen aquells dol acte produyr *B*.

50, l'h.] lo mon *B :* l'om *DE*. — 51, no es *d*. — 52, dels *B;* sortir *B*. — 53, aq.] e çell *E*. — 55, cos *BDEbcd;* atteny *E*.

No sent delit ans de haver dolor,
qui totalment ama de part del cos.
Hom famolent no està en repòs;
menjant, pert fam, e, prop de fart, tristor.
Si pass' avant mes que del mester ha,
en fastig ve perque ·y recau excés.
De semblant cas l'amador no 's defès:
entre desig e fastig son be va.

D'Amor honest hom no carregarà,
tant que d'aquest senta l'extrem d'excés:
massa o poch contrari no li es
dolrós desig; fastig ne zel tendrà.
Tot lo revés porta lo cos amant,
fastig reb tost e gran desig li nou:
l'amor, qu'ensemps met cos e arma 'n jou,
ix d'un poder de tots participant.

Si per grosser so vist escur parlant,
o per sentir d'Amor algun secret,
per demostrar com ne per que ·u he fet,
si m'es manat, yo passaré nadant!

Dona, que vos haveu sovent davant
satisfaent vostres senys e rahó,
yo la suplich que ·us suplich del falcó,
e, si ·u farà, ja ·m veig ab ell caçant.

58, cors *c*. — 59, sta *B*. — 62, | e fastitx veu *B;* exçes *Ed* : exes *bc*. — 63, deffes *Dbcde*. — 64, desitx *B* : desis *b;* fastitx *B*.

66, l'estrem *Ede;* d'exçes *Ed*. — 68, dolors *E* : doloros *d;* sentra *de* || dolors, desitx, fastitx ne dol sentra *B*. — 69, cors e. — 70, fastitx *B;* desitx *B*. — 71, cors *e*. — 72, hix *Dbcde;* partiçipant *B*.

73-76, *tenen per titol* Tornada *BDEbcde*. — 73, || mon senyor bo, sim conexeu erra[n]t *B*. — 74, | per que no fiu de la caça parlar *B*. — 75, lo cor passat qu'e tengut en amar *B*. — 76, | ha forçat mi que fos d'amor parlant *B*.

77-80, *tenen per titol* Seguida *BDEbcde*. — 77, h.] aneu *de;* sovint *DEbcde;* danant *D* : devant *E*. — 78, satisfahent *E*. — 79, *el primer* supplich *Dbc* : sopplich *E; el segón* sopplich *E* : parle *B;* de [illegible]. — 80, vetx *B*.

CXXIII

MENTRE D'AMOR SENTÍ SA PASSIÓ

Quan sentia l'Amor ell no ·l coneixia. Ara que ja no ·l sent ne pot donar compte. Si se ·n considera la fi, n'hi ha de tres qualitats : l'honest, l'util y l'agradable. Aquest darrer comprèn adhuc dos graus, el concupiscible y l'irascible. L'Amor perfet presenta aquests tres caracters que corresponen a l'angel, a l'home, y a la bestia. Pren el nom d'aquella d'aquestes tres qualitats, que triomfa.

L'Amor comença pel cos, després l'ànima hi intervé estretament fins al punt que no se sab quina de les dugues parts de l'home hi fa un més gran paper. En fi, si vol durar, es l'esperit que té de tenir present.

S'ha de planyer aquell que estima sense desitjar res, ni de deshonest ni d'honest, y que confón tots els graus de l'amor. Es dificil de saber que es l'Amor y de fugir d'ell quan vos té. — Es complau encara en els pensaments d'amor, però la llur fi no es la mateixa.

Mentre d'Amor sentí sa passió;
d'ell no haguí algun coneximent.
Quant he perdut d'aquell lo sentiment,
4 yo bast' assats donar d'ell gran rahó.

Al titol : Obres d'amor. Mossen Ausias March *E*; Obres de Mort *bc*; De amor canto *d*; De amor cant *e*.

1, de amor *d* — 4, a sats *de*

Per son esguart he vist sa qualitat,
e com d'onest té poch e profitós,
e com està 'n l'apetit cobejós,
e de l'irós com s'en ampra forçat.

Qui de amor delitabl' es tocat
y en son voler esperança no sent,
e son delit es tot en lo present,
del cobejós es vist passionat.
Mas qui dolor, com no 's amat, sofir
y ab gran desig altr' amant vol haver,
en lo irós es fundat son voler:
esper e por lo fan pus fort sentir.

Si com lo cos be format se pot dir,
quant egualment los membres ha formats,
tal es Amor, quant ses tres qualitats
en actes tres hom veu aquell exir.
Car hom veu clar l'apetit corporal
e del compost, d'on pren forma l'honest:
dels qualls es l'hom, si be ama, conquest.
Sens tots aquests eguals Amor poch val.

Aquest Amor no es angelical,
ans mes al cors qu' a l'arm' a son esguart;
diu-se d'aquell del qual pren major part:
sa força 's gran com toca 'n general.

— 5, calitat *Ede*. — 6, d'honest *bce* : de honest *d*. — 8, de l'yros *E* : delitos *de*.

10, sperança *E*. — 12, pasionat *Db* : apassionat *d*. — 13, suffir *E*. — 14, altrament *Dbc:* altr'amor *de*. — 15, yros *Ede*. — 16, sper *DE;* plor *d*.

17, cors *e*. — 19, calitats *Ede*. — 22, d'hon *Dbcde;* l'onest *E*. — 23, quals *Ede;* l'om *E*.
26, cos *E;* que a *d;* l'arm' ha *de;* sguart *E*.

Lo qui Amor per tres parts ha sentit,
toca de tot, d'angel e d'om e brut,
segons de qual tal nom ha merescut,
e, si de tots, de tants es revestit.

Primerament lo cos li es subdit,
e per ell es l'anima 'n tal voler.
Si 'n fastig ve, lo cos pert son poder,
axí mateix, pert d'Amor l'esperit.
Moltes veus es que l'hom coneix be clar
qual mes hi fa, l'anima o lo cos,
e mes del temps hom no sab en que ·s pos,
qual del compost lo mou en mes amar.

A l'esperit s'esguarda lo durar,
e lo començ al cors e ·l desig gran.
Acompanyats tots lurs actes estan
en duració y en l'acte de amar.
Tal com es l'hom de tal amor esprés
e segons hon la su' amor ha 'sguart,
hoc e per temps ha fam e tost es fart,
seguint lo for de l'Amor qui l'a 'mpès.

Axí com es l'amant per interès
a son amich, del qual gran be li ve;
ell am' aquell e mes son propi be;
no veu son foch per dos parts ser encès,

— 29, lo] çell *E.* — 30, de angel *d;* d'hom *bcde.* — 31, mereixcut *Dbc.*

33, primerement *bc;* cors *e.* — 34, la arma'n *E* : l'anima en *d* : l'anim' en *e;* vler *bc.* — 35, si en *d;* cors *e.* — 36, mateys *E;* l'espirit *d.* — 37, l'om *E.* — 38, la arma *E;* cors *e.* — 40, dels composts *E.*

41, al sperit *Ee* : al spirit *d.* — 42, cos *E;* el] e *E.* — 43, llur *E* : llurs *de;* estant *b.* — 44, d'amar *d.* — 45, l'om *E.* — 46, ha esguart *d.* — 48, npes *bc* : enpes *d.*

52, vent *E* : ve't *b.*

axí son dos esguarts d'aquest amor,
e no ·s veu be que sia sino hu:
començ' al cors, e puix se fa comú
per dos esguarts e per hu contador.

Quin estament es d'aquell amador,
no desijant res d'acte desonest
e ja molt menys d'aquell qui es honest
e sia 'ncès d'amorosa calor,
per un voler anant entr' aquests dos,
confús a temps e puix determenat
per gran desig mortal de ser amat,
e puys per gran desig luxuriós!

D'amor no sab qui ·s cuyda ser ginyós,
e, menys sabent, tots los cinch en un grau.
Lo rey se fa de la serventa 'sclau,
e d'ella vol l'honest y el delitós!
En Amor veig dues dificultats:
una 'n saber qui es, d'hon ve, que fa,
altra 'n exir d'ell qui 'n ses mans està,
e quant, e com fa contents sos criats.

A Deu, a Deu sien acomanats
mos pensaments, qui m'han donat delit.
Ells son aquells, mas l'esguart es fallit,
e ja en mi yo ·ls trobe alterats.

— 55, cos *Ed;* puis *E.*

57, stament *E;* de aquell *d;* amodor *b.* — 58, deshonest *bcde.* — 60, si'ences *e;* ençes *d.* — 61, entre *d.* — 62, he *E;* puis *E;* determinat *bcde.* — 64, puix *Dbde* : puis *E* : puig *c.*

65-72, *tenen per titol* Obres de mort *d'una segona mà D.* — 66, tinch *Ecde.* — 68, l'onest *E.* — 69, difficultats *bc.* — 70, una en *d* : un' en *e;* d'on *E.* — 71, del *de.* — 72, priuats *de.*

74, m'an *E.* — 75, çells *E.* — 76, vols] los *Ebc.*

CXXIV

AB MOLTA RAHÓ ME DESENAMORE

Demanda feta per Mossen Ausias March a Joan Moreno

La seva edat el fa renunciar a l'amor y consagrar-se a Déu. Però ·l jove Joan Moreno, es per castedat que resisteix a l'amor?

Ab molta rahó me desenamore,
car tot lo del mon trob desagradable.
La mia edat no veig delitable,
e ja lo meu cor a Deu l'empenyore.
Mas yo ·m maravell del jove affable,
Moreno Joan, que tinga fort torre
al combat d'Amor que dins l'ome corre,
de vos me digau si cast o amable.

Publicat dues vegades, seguint D, per J. Massó Torrents, *en* L'Avenç, IV, p. 20, y Manuscrits de la B. N. de Madrid, p. 8.

El titol d'aqui dalt seguint BD. — Titol y text, d'una segona mà D. — Altre titol : Demanda de Mossen Ausias March a Joan Moreno *E*.

1, rao *D;* desanamore *B*. — 2, trop *B*. — 3, vetx *B;* deleitable *E*. — 5, jom *B*. — 6, tingue *B*. — 8, ho *B*. Prech vos me digau si cast o amable *E*.

RESPOSTA [de Joan Moreno]

Inèdita. Publicada seguint *B* (foli 174)

Senyor Mossen March, ja no m'enamore,
no sols per assò si mal agradable,
mas perqu' en tal punt sent mal de diable,
a Deu no recort ni prou jo l'adore:
car l'estrem desitx que sent amigable
me causa tristor que dubte si plore.
Ma carn y spirit ensemps los acore
d'amor qu' es un mal que no's comparable.

Lo nom declarant d'amor en [*e*]*scriure*
es trist Paradís e lum tenebrosa,
alegra tristor [*e*] *pena delitosa,*
infern molt suau, plorós gotx e riure,
repòs no complit, tempest' agradosa,
malalta virtut, vida menys de viure,
falça veritat, voler no delliure,
[*e*] *folla rahó e temor sospitosa.*

Lo dan e tristor, y a qui no scarmenta
es de jouentut plaent enemiga:
l'engeny e saber, del saui religa,
a l'home qui's vell de vida l'absenta.
Los vlls del juhí sa falda ·ls abriga,
si contra sos fets rahó se presenta,
e fa libertat no franqua seruenta,
catiua lo seny, la pensa deslliga.

Amor es potent, del mon vencedora,
car los seus delits tot hom senyoreien;
als jouens constreny y als vells qui folleien;
a grans e menós, a tots anamora.
Per sos donatius alguns fretureien:
dels bens de l'auar es despenedora;
fa ser Pietat cruel matadora.
Los homens ardits, amant, couardeien.

Yo no se los fets a quals m'acompare
que surten d'Amor, com pense Medea,
la mare cruel, que, menys de ferea,
mataue sos fills en ira del pare.
Maluada calor e quanta legea!
Na Mirra prengué lo loch de sa mare,
e Biblis plorant amaue son frare
[*en*]*contra les leys e costum de noblea!*

Los senys e rahó tots se desbaraten,
quant lo cech voler anprèn la bandera.
Com al qu' an perduts per torta carrera,
sospis e jemechs dins lo cor [*e*]*sclaten.*
Quant la voluntat vol ser presonera,
les altres virtuts de l'arma s'abaten,
car no han poder ab que la rescaten,
si ella no ·s met en orde primera.

Lo carçre d'Amor als presos delita;
ses grans amargós se visten de bresca.
En mon cor se pren com lo foch en l'esca:
de mi Castedat per ço crech despita.
Recort de sos mals dolor me refresca,
mas, ab sos falachs, l'Amor sobredita
lo semblant recort de mi foragita,
e de sos conuits me fa pendre lesca.

La part sensual me fa mortal guerra
ab tot lo contrast de la part de l'arma.
Perçò com no so angel ni fantarma,
cascuna per si jo sent que m'afferra,
e la part que vens del tot no desarma,
ni complidament ab altra desferra:
per tal yo pus prest me leue de terra.
Dins mi donchs [*e*]*stà qui ·m vens e qui m'arma.*

33, Ms. *quels.* — 43, Ms. *cau al qu'en perduts.* — 57, Ms. *censual.*

De Venus fas Deu, d'amor quant m'enflame:
en aquell mal punt me torn ydolatre,
e tota virtut de mi vinch abatre.
Donchs qual dona es meresca jo l'ame?
Les dones leals no bastan a quatre.
A la maior part en pus no difame;
no saben amar, perçò les desame.
Puys conech l'engan, no vull lo debatre.

Los meus pensaments al punt que s'afferren,
d'aquell loch hon am yamés se partexen:
les grans passions en mi tan fort crexen
que tots mos delits de mi se desterren.
Puys de tal amor mes forces perexen,
voler yo no dech tan joue 'm soterren,
mas vaia cercant com se desafferren
aquellas amós que l'hom destrohexen.

Tancar s'an mos vlls dauant gentil dona,
car se que del grat aquells son finestra,
e no m'entraran dins la part sinestra
les basques de nit que sercan la spona.
Natura, de mi essent la maestra,
m'a senyoreiat molt mes que persona;
sospis son los colps terribles que dona:
perçò l'ascarment mos fets assenestra.

De si es ligat cascú sens cadena:
mirant si matex, no veu sa errada;
mal home no tem sa veu difamada,
ni té prou l'auar de la casa plena.
Quant mire cascú ab sa martellada
de mi no confiu no passa pena,
car la passió tan be crech m'ambena
que 'm pens viure cast, e tinch namorada!

Endreça y tornada

Mon Mestre y Senyor, si mal auisada,
per falta d'engeny, vos par ma fahena,
a mos falliments donau tal [e]smena
que resta per vos aquell' aprouada.

81, Ms. *tancanr.*

CXXV

ENTRE ·LS ULLS Y LES ORELLES

Demanda feta per Mossen Ausias March a la senyora Na Tecla,
neboda del Pare Sant

Li demana de resoldre ·l debat que s'ha aixecat entre ·ls seus ulls y les seves orelles, per saber que es millor, veure-la o escoltar-la.

Entre ·ls ulls y les orelles
yo ·m trob un contrast molt gran,
e d'aquell jutgessa ·us fan,
parlant de vos maravelles.
— Dien los ulls que val mes
de vos lo veure que l'oir.
— Elles no volen consentir,
dient que lo contrari es.

Vos, qui de tots valeu mes,
axí defora com dedins,
d'aquests dos senys mirau les fins
e no l'esguart que propi ·ls es.

Al titol. El text d'aqui dalt, salvat señora *en lloc de* senyora *D;* Demanda feta per Mossen Ausias March a Na Tecla de Borja, neboda del Pare Sant *E;* Demanda feta per Mossen Ausias March a la senyora Na Cleta de Borja neboda del pare sant *de.*

1, y] e *de.* — 2, yo trob *E.* — 3, de aquell *d;* jutges sans *E;* jutgesa os *de.* — 5, val molt mes *Ede.* — 6, l'oyr *Ede.* — 7, ells *de.* — 9, valeu molt mes *E.* — 9, dins *de.* — 11, senys *manca de;* los *e.* — 12, e *manca de;* qui *de.*

[Resposta de la dita señora *D;* Resposta de Na Tecla de Borja, neboda del Pare Sant a Mossen Ausias March *E;* Resposta de la dita dama *de*]

Hoydes vostres rahons belles,
bon Mossen March, a qui 'm coman,
responch-vos breu al que dit han,
segons juhi que faç d'aquelles.
Molt poch estim lo qu' en mi es,
mas puix forçat es lo meu dir,
al qui dirà : «Mes val que 'm mir»,
yo li comdamne lo procés.

Pero, si parle lo revés,
de veritat mudant camins,
a vos remet los meus juhins,
qui sou de tots lo mes entès.

1, oydes *Ede;* bells *d.* — 2, mosen *d.* — 4, fas *Ede;* de aquells *d.* — 5, stim *E;* que en *d.* — 6, puis *E.* — 8, comdampne *Ede.* — 12, que *de.*

CXXVI

QUANT MÉS AMAU TAN MÉS TEMOR TENIU

[Demanda feta per Mossen (Monssen *e*) Fenollar a Mossen Ausias March *de*]

Per mitigar l'enuig gran de l'estiu
e per sentir lo fins ahuy duptat,
al meu quesit, de vos ara confiu,
me respondreu, per mi tant suplicat.
Enamorats conech dos en ciutat
que 's volen be, sens tota fictió,
e may estan sens contradictió,
tostemps renyant axí com Goz e Gat.

Tornada

Vos, Magnific, que sou molt avisat,
dir m'eu, si 'us plau, què mou tal passió,
per que de vos aja solució
lo dupte (dubte *e*) *meu en cobla o dictat.*

[RESPOSTA DE AUSIAS MARCH]

Quan dos amants se barallen es que cada un tem de perdre l'objecte del seu amor y el sospita d'esser atret per altres qualitats. Es també que la simple amistat y l'amor tenen por de canviar-se l'un en l'altre. — Els doctors diuen que la sospita neix quan les qualitats que un hom coneix no ·s manifesten.

Quant mes amau, tant mes temor teniu,
vos e cascú, de perdre lo guanyat.
D'ací ·s segueix que tostemps presumiu:
altri sens vos la vostr' amor combat.
E tal pensar, ab lo recel mesclat,
donant de vos semblant suspició,
causa lo reny, duptant mutació
per lo plaher de altra qualitat.

Tractant d'amor, ab la qual tot hom viu,
lo natural, d'on promou amistat,
mou tal contrast que abduy fan l'esquiu.
Temorejant cascú ser transformat
en altr' amor, mouen tots jorns debat,
car res que am ab inclinació
gelós vol ser, si ha perfecció,
e veu per que renyant cascú 's amat.

Tots los doctors que yo he cartejat,
trob que ·u han dit, fent-ne conclusió:
l'esperiment sens operació,
dupten les mes ab gran necessitat.

Titol de dalt seguint de. — 5, reçel *d.* — 6, sospiçio *d.* — 7, mutaçio *d.* — 8, calitat *de.* 9, tratant *d.* — 14, inclinaçio *d.* — 15, perfecio *de.*

17-20, *tenen per titol* Tornada *de.* — 18, que hu *d.* — 19, l'speriment *de;* operaçio *d.* — 20, neçesitat *d.*

[Altra resposta feta per Rodrigo Diez *de*]

Si be, yo crech, la veritat sentiu
mon bon amich, del cas que demanau.
La mia mà a la vostra rescriu
lo sentiment que de ma pensa trau.
Cascú dels dos amants vol ser amat
complidament de l'altre seu volgut,
e ·l gran recel de ser y decebut
los fa causar lo desdenyós combat.

A vos confés e ·us dich lo que yo viu,
no ha molt temps, portant d'Amor lo jou.
La passió, que fa que l'hom no riu,
no cal ser gran l'endici que la mou,
e, confiant del bon comport d'Amor,
sep le veig hom en altra part vexar,
car un tal fet tantost fa declarar
quant de voler habita dins lo cor.

Dubtar no ·us cal si ·l Terenci legiu.
Menys de glosar, a la letra veureu
solució al dubte qu' escriuiu,
si be notau lo que d'ell compendreu.
Les yres, dix, e axi ·u declarà,
dels namorats es integració
del be d'Amor, e la perfectió
la voluntat axi la senyalà.

Seguida endreça

Vos, molt discret e honest capellà,
del que ·us he dit, segons m'entenció,
sumar podeu esta conclusió,
que zel d'Amor es qui la brega fa.

1, senti *de.* — 2, preguntau *d.* — 3, rescriui *de.* — 7, reçel *d;* deçebut *d.* 17, Terençi *d;* llegiu *d.* — 18, lletra *d.* — 19, soluçio *d.* — 22, integraçio *d.* 25-28, *al titol* seguyda *de;* endereça *e.* — 26, ma entençio *d.*

CXXVII

A DEU SIAU, VÓS, MON DELIT

Encara sobre la felicitat

Diu adeu al delit. Ni ·l record dels plaers passats, ni la previsió dels plaers futurs poden fer-lo feliç. Els rebutja tot-seguit d'haver-los desitjat. No són els plaers que han canviat, sinó ell mateix. Per què viure d'ara endavant? La felicitat li es prohibida, puix que no es ni prou savi ni prou virtuós.

S'enganyen els que creuen que la felicitat resideix en els plaers corporals, els honors, les riqueses o la gloria. Tots els goigs que ·ns ofereixen aquests béns són mesclats de dolor.

Què fer? Ha volgut canviar de camí y cercar la felicitat en l'amor. Però n'ha vist els defectes y, d'altra part, la seva vellesa no li permet d'esser estimat. No hi ha, doncs, per ell cap bé en el món : no li resta sinó morir.

L'home té, no obstant, com els vegetals y els animals, la seva fi darrera. Aquesta fi no està en l'honest sol, sinó en l'honest acompanyat de l'util y de l'agradable. Ha posseit aquests darrers en prou gran quantitat, però li han semblat insuficients sense la virtut.

Ha vist el bé, però no l'ha realitzat, per no haver pres la costum de resistir als seus defectes y perquè no ha conegut el bé sinó en general y no en particular. No sab on fixar la seva voluntat, y la seva intel·ligencia no va fins a pendre Déu com a unica fi. D'aquí ve el seu sofriment. Paralisa en ell el seu modest saber, torba el seu judici y l'impideix d'obrar.

Publicat per primera vegada per J. Massó Torrents, *seguint el ms. D, en Manuscrits Catalans de la Biblioteca nacional de Madrid,* Barcelona, 1896, p. 8-19.

L'escriptura de D es d'una segona mà.

A Deu siau, vos, mon delit,
car mon be ya es fallit
tant quant al mon.
Yo ·m recort be del que ja fon,
e lo plaer m'acorda hon
l'aconseguí.
Mas ja no ·l sent com lo sentí,
e poch temps ha que yo ·n perdí
lo sentiment.
Per be que no l'hagués present,
sentia un saboriment
molt delitant,
que m'apparia fos davant
aquell delit, no pas semblant,
mas propi ell.
Ara no sent sabor d'aquell,
perque lo temps es ja molt vell
qu' es l'abit ras;
e ja no ·s pot fer que tornas
haver delit e que usas
del que usí.
E tostemps par lo temps a mi,
tant que, no 'sent mes qu' un fadrí,
mesell me trob.
En sofirença no so Job,
ans volrria tirar l'estrob,
essent dispost;
car, si algun delit m'acost,
de fet aquell me lunye tost:
hun altr' en vull;

2, es ya *D.* — 4, jom *B;* ya *D.* — 7, ya *D.* — 8, jon *B.* — 13, m'aparia *D.* — 15, propri *D.* — 17, ya *D.* — 19, ya *D.* — 22, per *B;* e mi *BD.* — 24 trop *BD.* — 25, soffirença *B.* — 26, volria *D.* — 30, un *D.*

car mon sentiment no l'acull
a rebre ·l, axí com fer sull;
d'on pas avant.
E tots los delits vaig cercant,
prenent algú, altre lexant
d'aquells primers.
Regoneguts, no ·m son plaés,
ans los trob tots per lo revés,
quant los pratich.
Ells son aquells, en cert ho dich;
mas yo qui ·ls reb, açò ·us publich,
que altre so,
en lo sentir, no 'n la rahó;
e del temps he perdut sahó,
e tot jorn pert.
E vench un delit desert:
un altre ·n cerch, ab ull despert,
per ell trobar
tal com lo solia tastar;
mas a mi no ·l veig acostar,
si com dabans.
Cercant com me fes [ses] engans
temps allargant, mas yo veig vans
mos pensaments.
De mi no ·m cal esperiments:
no ·m poden mes portar los vents
en algun port:
per que la mort no ·m pot fer tort.
Si ·m pren en camí dret o tort,
per ella ·m tinch.

34, vatx *B.* — 35, leixant *D.* — 37, plaers *D.* — 38, trop *B;* reuers *D.* — 41, jo *B.* — 43, rao *D.* — 44, sao *D.* — 50, vetx *B.* — 52, cercat *B.* — 53, vetx *B.* — 55, speriments *B.*

En passar temps la vida princh,
e aquell' a mi no retinch
per altre be.
Car de ma obr' a mi no 'n ve
algun delit, e ço sab be
mon pensament;
que als no porta en esment,
sino de mi avorriment
e menysprear.
L'entendre no ·m pot delitar,
puys res a mi no pot donar
que del mon fos,
e yo no ·m trobe virtuós
ne d'entendre tan abundós
que ·m delitas
en que la veritat trobas
e obres de virtut obras
on es tot be:
car Benaventurança ·s té
sobr' aquests pilàs, e no se
que ·s tinga 'n als.
Alguns son axí tots carnals,
crehents qu' en delits corporals
açò està;
altres qu' en les honós serà;
l'avar dinés ajustarà,
essent tant foll,
crehent que ·l diner tot mal toll;
sens mils menjar e jaure moll,
los vol haver,

62, aquella a *BD*. — 64, obra a *BD*. — 65, e aço *D*. — 67, sment *B*. — 69, menyprear *B*. — 71, puix *D*. — 73, jo *B*. — 77, obres] obras *B*. — 80, pilars *D*. — 81, qu'en *D*. — 82, alsguns *B*. — 84, sta *B*. — 85, honors *D*. — 86, diners *D*. — 89, mil *B*.

e null senyal se pot haver
que li vinga per lo diner,
    e viu content.
A son semblant mas famolent
té l'apetit continuament,
    e viu penat,
car per null temps veur' acabat
son foll voler, e, fos bastat
    a nombr' aquell,
sent e no sab la dolor d'ell,
per qu' es la causa dins sa pell,
    e no en l'or.
Qual es l'avar sens esta 'rror?
Del qu' imagina ser senyor
    no 's menys qu' esclau.
D'aquestes fins parlar no ·m plau,
car savis molts crech sapiau
    que ·u an dit tot.
De vanagloria fora glot,
furtant sentencia o mot
    d'aquells primés.
Poques natures de plaés
son que no ·y mesclen desplaers,
    ço sab cascú,
mas qui menja carts no 's dejú,
e qui no pren conduyt algú
    mor-se de fam.
Yo so aquell e de mi ·m clam,
puys per ma colpa 'n part no am
    res d'aquest mon,

91, señal *D.* — 106, d'aquests *D.* — 108, han *D.* — 110, sentencia *B.* — 111, primers *D.* — 112, plaers *D.* — 113, desplaers *D.* — 115, no es deiu *B* ; no deju *D.* — 119, puis *D;* colpa en *B.*

e ço es que pus me confon
com mes penses no tenen hon
hajen camí,
car mal e bo com lo perdí
altre mellor yo no 'n prenguí
per hon anas.
Entreforçat me trobe llas;
no vaig avant ne torn atras,
camí perdut.
En part forçat hi so vengut,
car per edat hi so vengut
e per seny poch.
Car, puys me viu a l'enderroch,
yo degra cambiar [lo] joch,
mudant delit,
lo qual haguí prop de complit,
mas per dues parts m'es fogit,
segons sabreu:
la una que l'entendre meu
lo defalt conex, e l'es greu
com l'a vist tart;
l'altra que ·m trob[e] ya vellart
e no ·m valrria giny ne art
que fos amat.
D'açò ·m trob tant entrenyorat
que m'ha del mon tot apartat,
si be 'n ell visch,
e yo de tot son be ·n desisch,
puys que no ·s trob en mi lo visch
on Amor cau,

128, vatx *B.* — 130, y *B.* — 131, *manca B;* y *D.*— 133, puix *D;* l'endarroch *B.* — 137, fugit *D.* — 140, coneix *D.* — 142, trop *B :* trob *D.* — 143, valdria *D.* — 145, trop *B;* tan *D.* — 148, som *B;* bem *D.* — 149, puix *D;* troba'n *B.*

aquell que fa de rey esclau
e d'esclau rey de fet torna ·u,
    perque fer sab.
No ·y a res que tost no acab:
si pren lo cos es pres lo cap
    del pus sabent.
Ses ungles contra mi o dent
no an poder, e so ·n content,
    puys me trob tal,
car, si ·m fos l'edat cominal,
yo pendria 'n be lo seu mal,
    e ja fon fet.
Puys es axí que ·m trob sostret
dels bens que Natura promet,
    yo m'abandon,
ab tal dolor que no se hon
haja refugi 'n part del mon,
    en que ·m repòs.
Ja lo procés me trobe clos
e la sentencia tinch al dos:
    remey no ·y ha.
Ja l'anafil diu : «Ta, ta, ta,
aquest es qui del mon se ·n va,
    e fuig. A Deu!»
No so 'n la terr' al parer meu,
menys en lo Cel, segons veheu:
    yo so 'ntre dos.
O quin estat tan graciós,
que l'om estiga sospitós
    del loch hon es!

151, del *D;* sclau *B.* — 154, ha *D.* — 155, cors *D.* — 158, han *D.* — 159, puix *D;* trop *B.* — 162, ya *D;* son *B.* — 163, puix *D;* trop *B.* — 167, reffugin *D.* — 169, ya *D.* — 170, sentençia *B.* — 172, ya *D.* — 174, futx *B.* — 175, terra al *D.* — 176, çel *B;* s. que v. *BD.* — 177, so'ntra *B.* — 178, stat *B;* tant *D;* gratios *B.* — 179, stiga *B.* — 180, hont *D.*

Quant en lo mon Deu a l'hom mes
y als animals, secret promès
dar fi e be.
Quant animal hom sa fi té,
d'on es content, e no ·y cal fe:
rahó y ateny.
Sa propia fi a cascun seny
en l'obra sua qui l'empeny
en delit gran:
per que es cert que ·ls homens han
alguna fi per la qual van
al fi darrer.
Car, si la part son be requer,
lo tot la deu molt mils haver,
duptar no ·y cal.
Açò ateny tot animal,
e par que ·y basta ·l vejetal
de menys valor.
Tot ço que sent fuig a dolor
e v' a delit per sa dolçor,
no penssant d'ell;
mas de la obra ix aquell,
lo qual es gran, poch, leig o bell,
l'obra semblant.
E, donchs, no ·s vaj' algú clamant,
si ha dolor del qu' es obrant,
puys que mal fa;
car de mal fer tal guardó ha,
e lo ben fet cascú pagà
mes del degut.

181, diu *B*. — 186, rao *D*. — 187, propria *D;* cascu *D*. — 188, qui enpeny *B*. — 191, la qual; hon *B*. — 192, a fi *B*. — 194, deus *D*. — 195, dubtar *B*. — 196, atteny *BD*. — 199, so *B;* futx *B*. — 201, pensant *D*. — 202, hix *D*. — 203, letx *B;* vell *B*. — 207, pujs *B* : puix *D*.

Tal delit no he yo perdut,
car per saber l'e conegut,
    mas no sentit;
car, si l'agués aconseguit,
jamés l'aguera derrenclit,
    ne ell a mi;
e jamés hom l'asaborí
que no ·l seguís tot lo camí,
    mentre visqués.
Qui es aquell que ·s desisqués
del senyor, qui tant be li fes,
    per un dolent?
E de tal so estat servent
. . . .

    . . . .
mas tal com fon fuy mig content,
no penssant que ·l deffalliment
    dins en mi fos.
Mas que per ser mal venturós,
e no per no ser prou ginyós,
    tal fi m'es fuyt.
D'un arbre bort volguí bon fruyt,
e trobar aygua 'n vexell buyt
    per mi fartar.
Mas almenys podia gustar
y en lo començ mi contentar,
    en molta part,
no pas en tot; e no ·y val art
que ·l be honest romang' a part,
    e l'om trob fi.

211, e *D;* jo *B.* — 214, l'hagues *D.* — 215, yames *D;* derrinclit *D.* — 217, yames *D.* — 219, mentres *D.* — 221, señor *D.* — 223, stat *B.* — 224-225, *la successió immediata de tres versos de vuit sillabes, contrariament al sistema seguit en tota aquesta obra, indica que hi ha una llacuna almenys de dos versos.* — 226, fon *manca B* : son *D;* mitx *B.* — 227, pensant *D.* — 236, comens *B.* — 240, trop *B.*

Es ver que yo m'adelití
e tot altre delit prenguí,
    e veus que ·m dolch;
e tant com puch ma dolor colch,
que res d'aquella yo no tolch,
    ans la complach;
e se qu' es leig com no amach
la gran tristor que ·m fa ser flach,
    vehent quin so,
e lo mon de bella sahó
e mi en disposició
    que l'he jaquir.
Qui pot tal dolor sofferir
que ·m sembl' ahir poguí sentir
    los bens abdós,
ço es l'util e ·l delitós,
dels quals assats fuy abundós,
    a mon semblant?
L'util per sí no ·m fon davant;
jamés dinés fuy desijant,
    mas per haver
lo que al delit fon mester,
on despenguí tot mon saber
    e part dels bens.
Mas a present me son turments
aquells semblants que an les gents:
    d'on se veu clar
. . . .
. . . .
    puys que be es

241, jo *B* — 245, *manca B*. — 246, complanch *B*. — 247, letx *B*. — 250, sao *D*. — 251, disposiçio *B*. — 260, diners *D*. — 262, menester *D*. — 263, hon *D*. — 266, qu'an *B* : que han *D*. — 268-269, *llacuna almenys de d[illegible] versos en BD*. — 270, puix *D*.

molt ha durat, e so ·n reprès
com no legesch fi hon metés
    proposit ferm,
e no pot ser que no ·m referm,
puys no tinch cor e cap enferm
    d'aquell be fals.
Si res emprench, no pot ser als
sino ver be, porgat de mals,
    fi del desig.
Enans sentí [molt gran] fastig
no 'n lo començ, mas en lo mig
    sentí affany.
Yo he perdut sens algun guany,
yo se que isch de un calt bany,
    en hun romanch.
Als delits la porta yo tanch,
e, com los sent continuu planch
    per llur contrast;
car mi recorda del fin past,
mas ya no sent res lo meu tast,
    segons quin so.
L'enteniment, son companyó,
vehent açò, mostra ·s felló,
    e l'ha jaquit,
y ab lo voler es ahunit
per fer tal obra d'on delit
    puguen haver.
Mas no encontran lo carrer;
en general saben que fer
    e no ·n fan res:

271, som *B*. — 272, hont *D*. — 275, puix *D*. — 276, falç *D*. 277, anprench *B* : amprench *D*. — 279, desitx *B*. — 280, enants *B*; *proposem* molt gran *per remplaçar les dues sillabes que manquen en BD*; fastitx *B*. — 281, comens *B*; mitx *B*. — 282, afany *D*. — 283, jo *B*; he] e *D*. — 284, se] so *D*; hisch *D*; un *D*; calt] tal *B*. — 288, lur *D*. — 289, del] d'un *D*. — 293, vehen *B*; fallo *B*. — 300, no fan *D*.

per qu' en saber tal be no 's pres,
ne ·s pot haver per ser entès,
    mas per l'obrar;
car sens virtuts no ·s pot gustar,
la qual nax del continuar
    actes de be.
Virtut ab gran delit se té;
sino ensemps, no les hagué
    home algú.
Ací fall lo juhí comú,
sino es poch o sap cascú
    qu' ensemps estan.
Saber-se pot, mas no ·u sentran
los qui mals fets praticaran.
    . . . .
. . . .
Perdonen-me los qui mal fan,
    qu' en tal cas son.
Altres ne sé de qu' es ple ·l mon,
sabents lo be que es e hon
    es assegut,
ço es, en l'obra de virtut,
mas en l'obrar no han vengut,
    per qu' en convenç
la dolor la voluntat venç,
ço fa que yo res no començ
    e tots som tals;
no pas los bons ne ·ls de tot mals,
mas los que hom diu cominals,
    axí ·ls avé.

302, antes *B.* — 305, naix *D;* de *B.* — 308, las *B.* — 310, açi *B.* — 311, ho *D.* — 312, stan *B.* — 315-316, *llacuna almenys de dos versos en BD.* — 320, sabens *B.* — 324, quem començ *BD.*

Ells an proposit de fer be,
mas no han l'abit, ço per què
    s'ateny delit.
Los bons an llur camí complit,
havent llur intent conseguit,
    e son contents.
Los malvats son quasi 'npotents
d'esmenar llurs defalliments
    d'on han dolor.
Lo pus mal hom té mal pejor
e lo mes bo delit major,
    no ·u cal provar.
Açò no 'nten lo popular:
entre mil be poden comptar
    lo qui se ·n trau.
Es molt que ferm açò cregau,
que la dolor delit tornau,
    bon abit fet.
Ladonchs se mostra ser perfet,
com la rahó ha tot constret
    lo sensual.
Yo se lo be, mas fas lo mal,
perque l'entench en general,
    no 'n singular.
Lo mal he volgut praticar,
sabut e sentit he molt clar,
    y el be 'n confús.
No per bon seny he perdut l'us,
mas per lo temps m'es dat refús;
    estich axí

331, han *D* — 332, so *D*. — 334, han *D*; lur *D*. — 335, lur *D*. — 337, casi potents *D*. — 338, lurs *D*; deffalliments *D*. — 340, pijor *D*. — 344, mill *D*. — 350, rao *D*. — 351, censual *D*. — 352, fas *D*. — 355, he [illegible] *D*. — 35[illegible], [illegible] *D*. — 35[illegible], he [illegible] *D*. — 359, reffus *D*.

qu' en nulla part yo ·m veig camí:
mes obres no guarden ull fi,
    viu so e mort.
Los delits passats me recort:
açò ·m roman qui ·m fa report
366   d'algun pensar,
no res que ·m pusca delitar,
car en res no puch aturar
    lo pensament;
e qui no 'ntén no es volent,
e valgra ·m mes mal eligent
372   qu' estar torbat.
No havent res delliberat
per lo juhí, la voluntat
    d'on romanch va.
Qu' en fi alguna cor no ·m va,
es lo pejor estat qu' està
378   l'om en tal cas.
No se al mon que hom trobas
semblant de mi e que ·l cercas
    en los dos mons.
Yo so despullat d'aquells dons
que vells e jovens e minyons
384   han per dret llur.
Cascú té fi per ell adur
en aquell loch hon li procur
    l'apetit seu.
En nulla part me porta ·l meu,
car ço que ·m plach ara m'es greu,
390   e res no veig

361, jon *B;* vetx *B.* — 362, mas obras *B.* — 367, puixca *B* : puixa *D.* — 377, stat aquesta *B.* — 379, hal *B.* — 380, senblant *B.* — 382, d'aquests *D.* — 384, lur *D.* — 385, quascu *B.* — 386, hont *D.* — 389, so *B.* — 390, vetg *B.*

de tot quant fas no sia leig,
mas no ·u am tant que yo ·u pledeig,
    forçat ho vull;
car ço que alta tost a l'ull
yo ·u enterromp, puix no ·y acull
    lo que fer dech.
Fulles e flors vull d'un fust sech,
e no vull dir que be ·u conech:
    en part ignor.
Be si merex un agre plor,
[a]çò fa un virtuós cor,
    mas yo ·m reprench;
car mon penssament no estench,
e, ginyant, aquell no estrench
    en algun fi,
ço es en Deu, puys vol a mi,
lexant lo mon pobre y mesquí,
    puys ell no ·m vol.
No ·m fa procés, que fer no sol:
yo li perdó, passant mon dol
    ab cor no clar;
car no puch ab mi acabar
ab cor sancer de perdonar,
    e mal no ·m fa.
Quant regonech açò com va,
la dolor que dins mi està
    me toll poder
que no us de mon poch saber;
com passa ço, no ·y es mester
    dir ho pus larch.

391, letx *B*. — 392, jou *B;* pledetx *B*. — 393, o *D*. — 395, entorromp *B*. — 397, flos *B*. — 401, aço] ço *BD*. — 403, pensament *D;* stench *B*. — 404, strench *B*. — 406, puix *D*. — 407, leixant *D*. — 408, puix *D*. — 409, proçes *B*. — 412, puix *B*. — 413, sençer *B*. — 416, sta *B*. — 417, tol *D*.

La passió nos fa embarch,
que ço qu' es dolç nos par amarch,
e pel revés,
nostre juhí pren menys o mes:
segons lo voler, serà 'stès
en be o mal
Encara fa lo que menys val,
que fa la cosa ser no tal
com es en ver,
aquella que ab lo saber
conegués ans que ·l gran voler
vos carregas:
perque no ·s pot fer hom obras
ab passió que no ·s torbas
nostre juhí,
aytant es flach mes que mesquí
d'aquell qui es semblant a mi
e altres molts.

424, ho *D.* — 434, patio *B;* trobas *B.*

CXXVIII

A MI ACORDA UN DICTAT

Dels diferents béns y del bé sobirà

Comprèn ara les idees dels Rytmus de contemptu mundi *sobre ·l bé y el mal. El mal està, no en les coses, sinó en el nostre judici. En quant a la virtut moral, que es un terme mig, exigeix, per esser practicada, el concurs de l'Intel·ligencia y de la Voluntat. Es el bé honest del qual caldrà parlar després de l'agradable y de l'util.*

*Considerats en general el béns del món són una mescla de plaer y de dolor; no duren sinó un instant y torben la raó sense destruir per això el lliure arbitri. Però es a poc a poc y amb un gran esforç que un hom pot deslliurar-se de l'habitut que ·n tenim. L'intel·ligencia, y, per conseguënt, la voluntat, són insuficients, com ho diu Aristòtil, al VI llibre de l'*Etica a Nicomaque. *Es necessita encara el concurs de la gracia. Es donc una follia situar la felicitat propia en aquests plaers que no són sinó medis en relació a l'honest.*

D'aquests plaers els uns són purament corporals, els altres purament espirituals; altres, en fi, deriven del compost, del cos y de l'esperit al mateix temps. Com pot l'home cercar l'honor, els diners, y la nomenada, que no són béns naturals? El jòc y l'amor de les dònes són perillosos. La caça es un plaer va. El bé no està en el plaer, sinó en la ferma intenció de cercar la propia fi y en la perseverancia per atenyer-la.

Publicat, per primera vegada, per J. Massó Torrents, *seguint el ms. D, en Manuscrits catalans de la Bib. nac. de Madrid*, p. 19-37.

L'escriptura de D es d'una segona mà.

Al titol : Altra obra *BD*.

*El plaer té tres fonts : l'*útil, *que cerquem sota l'impulsió de la natura; després l'*agradable, *que trobem sense cercar-lo. Però hi ha una fi suprema, l'*honest, *a la qual aspiren totes les altres. Es el savi que n'es el jutge y Déu sol pot ser invocat en apel·lació.*

Aquí baix la vida ·ns ofereix l'honor, la gloria, la riquesa, els plaers dels sentits, y el de la reproducció. Hi ha desacord en lo referent a aquests béns. Cadascú cerca aquell que està més en armonia amb la seva natura. Però hi ha fins més altes que les altres, com, per exemple, la vida religiosa en relació a la vida filosòfica. El veritable Bé *de l'home, la seva fi, es en ell y no fòra d'ell.*

Allunyem-nos del fals bé que no ofereix plaer veritable y va acompanyat de dolor. La felicitat resideix en la subordinació de l'apetit a la raó, que es lo propri de l'home. En quant als béns de la Fortuna, el valor llur depèn de l'ús que se ·n fa.

A mi acorda un dictat
per nom *Contemptus* nomenat,
avisant los homens del mon
qu' en les coses que d'ell son
no esperen bona fi,
car son via e camí
de trobar perdició.
E remembra ·m de la sahó,
quant legí ·l dictat aquest,
que ·m fon [lo] legit manifest,
mas no 'ntenguí ·l significat.
Aprés, quant fuy hom per edat,
lo 'ntenguí sens saborir.
Ara, mes tart, començ sentir
lo mal e be que ·y es entès.
Lo mal en les coses no es:
insturments son ab que hom fa,
perçò en elles mal no ha.
Natura y ha mes be molt gran;
a l'estimar es nostr' engan,

5, no esperem *D.* — 7, perditio *D.* — 13, l'entengui *D.* — 14, comens *B.* — 15, lo be e mal *D.* — 17, instrument *D.* — 18, ells *B.* — 20, al stimas es *B.*

perque ·n prenem d'elles estrem,
e lo mig be no conexem,
perqu' es amagat en loch fosch,
e veig a tot hom esser losch
per a poder-lo divisar.
Hom pot be del mig disputar:
entendre ·s pot, mas no sentir,
no 's conegut, mils se pot dir;
abasta ·l nom tan solament,
e que l'obrant sia volent:
virtut lo cor mes que ·l cap vol.
Lo mig de la cos' ab que sol
obrar virtut, que ·s diu moral,
es punt tan sobtil que no ·y val
vista de home previst;
e vol que hom no sia trist,
volent per lo mig caminar
o tant com s'i pot acostar,
car no 's en ell lo punt saber.
Perçò alguns han mes poder
que altres per als forans fets,
mas basta que sien discrets
los homens per voler la fi,
e, si no 'ncontran lo camí,
dins lur voler l'abit està.
E, si ·l saber hi fallirà,
son abit no ·n reb lesió,
car son voler e la rahó
a la virtut no han fallit.
Volent fer be, no sens delit

21, strem *B*. — 22, mitx *B;* nol *D*. — 24, vetx *B*. — 26, mitx *B*. — 27, mes *B*. — 29, tant *D*. — 32, mitx *B;* casab *B*. — 35, peruist *B*. — 37, mitx *B*. — 39, no es *D;* pun *B*. — 44, no'n contren *D*. — 45, sta *B*.

l'acte de virtut se complex,
e, si ·l saber hi deffallex,
no 's culpa de la voluntat,
on aquest be tot es causat,
e lo saber servex a l'ull.
Perçò d'aquest be parlar vull,
e dels dos altres parlaré,
e per linatges los partré,
segons d'ells es ya menció,
d'on surt gran delectació,
qu' aprés de l'obra ·s mostra fi.
Lo be delitable per sí
es pus comú e general,
tocant a l'hom e l'animal;
lo profitós esper' esguart
e per aquest hom apren art;
mas tot retorna en delit,
car, si res fa l'om per profit,
açò es per adelitar.
Perque·m vull disponr' a parlar
dels actes mes particulars
que ·ls homens han familiars
per ses fins poder conseguir.
Darrerament de tot vull dir
del be honest un gran procès,
e serà poch, segons ell es,
mas, segons mi, ser' algun tant.
Tants son e tals qui ·m van davant
parlants de tal material,
e majorment en general,

51, compleix *D.* — 52, y *B;* deffalleix *D.* — 54, hon *D.* — 55, serveix *D.* — 56, parlar no vull *B.*— 58, linatjes *B;* vos *BD.* — 59, mençio *B.* — 60, d'un curt *BD;* delectatio *B.* — 65, sguart *B.* — 70, disponre a *B :* dispondre parlar *D.* — 71, particulas *B.* — 72, familias *B.* — 75, proçes *B.*

que ·m covć dir dels singulars,
e, com mils sabré, dir los clars,
mas no en tant qu' en fastig torn,
e, menys de pendre altre born,
de tot lo be faré un munt,
enaprés lo metré desjunt,
partint aquell per moltes parts;
e no ·m calrrà consell ne arts,
car yo, qui ·u sent, par[lar]-ne puch.
No es algú tan desastruch
que no pusca dir lo que sent.
Ço que jutja l'enteniment
no nessessari, no es clar.
Lo seny no pot hom enganar
d'açò que sent o be o mal.
  Primer direu en general
que ·l be munda tant com es bell
es leig lo mal qui ·s met prop d'ell,
esperant que ·s meta 'n son loch:
d'on tinch per foll e no per joch
tot hom qui ·s vol treball donar
per un aparent be trobar,
car, volent be, vol tot son mal,
e cau en error capital,
si pensa que mesclats no son.
Axí com l'abella ·s confón,
com pus fort vol donar son pich,
se mostra contra se 'nemich
qui en eccés un tal be vol.
Cercant aquell en part se dol,

83, fastitx *B*. — 88, calra *D;* conçell *B*. — 89, jo *B*. — 90, desestruch *D*. — 91, puysca *B:* puixca *D*. — 93, necessari *B*. — 95, de ço *D;* sent de be *D*. — 96, e primer... *BD*. — 98, letx *B*. — 99, sperant *BD*.— 101, treballs *D*. — 102, apparent *D*. — 108, se mostras contra (enemich *D*) enich *BD*. — 109, exces *D*. — 110, cerçant *B*.

e, conseguit, dolor ateny;
e, si aquest es hom de seny
veu aquell be molt poch durant.
No té ·l perill tostemps davant,
mas, si per cas la pensa ·y ve,
almenys ho creu, si no ·u sab be,
que aquell be tost perdre ·s pot;
no conex tant que veja ·l clot
on prestament serà caygut.
Per abit sab, mas no 's astut,
o, per mils dir, no es prudent,
car lo delit qui l'es present
pel motiu de la passió
li enfosqueix tant la rahó
que no ·l jaquex clar dicernir,
ne ·l be 'n singular appetir;
e no 's de franch arbitre tolt,
hoch tant difficil que no 's solt
lo be honest poder amar.
Ell pora be ves ell anar,
mas cor tirat, buyt de saber,
tostemps es solt lo franch voler
a fer defora ·l que li plau,
mas, si a l'apetit desplau,
no pot fer qu' en plaer li torn,
menys que no faça un gran born,
faent-li perdre l'abit pres,
puys es en lo sensual mes,
lo qual no 's de rahó forçat.
Be pot esser per temps ginyat,

111, atteny *D.* — 115, mes *D.* — 118, coneix *D;* colt *B.* — 119, hon *D.* — 120, mes *B.* — 124, enfosquex *B;* rao *D.* — 125, jaqueix *D.* — 128, dificil *B.* — 130, vers *D.* — 133, defforal *D.* — 134, l'appetit *D.* — 136, fassa *B.* — 138, puix *D.* — 139, rao *D.*

mas no sobrat en un instant,
e porà ser tan rebellant
c' ab delit jamés l'obrarà.
Los actes ell be complirà
tot quant pertany a la rahó,
mas no ·s tolrrà de passió
ne ser' ab ella clar vehent,
e no 'ntenent es no volent.
Voler li fall tant com saber:
no sab tot hom qual es primer
d'aquests en l'obra de virtut,
car si l'entendr' es decebut,
lo voler es mal ordenat,
e, si ·l voler es mal reglat,
l'enteniment no jutja be.
D'açò pus larch no parlaré:
lo gran philosof vos acus,
qui n'ha tocat, e no dessús.
Tot larch en l'*Etica* ho diu:
en lo *sisé*, temps ha que ·u viu;
yo m'acort be com hi està.
Tornant al punt, hom no farà
que, de lonch temps habituat,
per algun vici delitat,
aquell jaquescha 'n un instant.
Deu o pot fer, qui es tirant
lo cor de l'hom en un moment,
mas no ·s pot fer naturalment,
sens pendre hom de temps espay.
Tot hom deuri' aver esglay

145, rao *D.* — 146, tolra *D.* — 147, sabrab *B.* — 157, philosoph *D.* — 158, dassus *B.* — 159, lart *B.* — 161, jom *B;* sta *B.* — 163, abituat *D.* — 164, viçi *B.* — 165, jaquesca'n *D.* — 169, perdre *D;* spay *B.* — 170, deuria haver *D;* sglay *B.*

en algun delit carregar,
car molt es dur aquell lexar,
e ço qu' es menys no té ·l saber.
E, donchs, be 's foll qui son poder
vol metr' en cercar tal delit,
en fermetat molt deffalit;
e dolor es la sua fi
per be qu' en tots aj' algun fi,
exceptat lo de la virtut.
Mas entre ·ls mals es mal pus brut,
entre los bens es major be.
  Delits vol hom que mal no ·n ve
e pot aquells ben elegir,
en aquells puys no ·y vol sentir,
sino deport en recrear,
e no vullan aquells pensar
sino ser via per l'onest.
Mas a sí ·s causa ·l mal aquest,
que, puys l'onest no 's principal,
l'om per natura 's animal
que requer dels bens lo mellor,
e, si 'n l'onest no ·s trob' amor,
dels falsos ha d'esser vassall,
mas entr' aquells es entrevall
de valor, segons hoyreu.
E d'açò gran exempl' aureu
dels folls qui son encadenats,
qu' essent de follia sobrats
prengueren falss' opinió,
e, tant com es luny de rahó,

172, leixar *D.* — 180, entrells *B.* — 182, no ve *B.* — 184, puix *D.* — 185, daport *B.* — 188, assis *B* : acis *D.* — 189, puix *D;* prinçipal *B.* — 191, millor *D.* — 192, e *manca B;* trobe mor *D.* — 193, ha esser *D.* — 194, entrequells *D.* — 195, oyreu *D.* — 198, que sent *B.* — 199, falsa opinio *D.* — 200, rao *D.*

es foll qui 'n ella posa fi.
L'om qui tras honor té camí
e vol esser molt affamat
per dues vies es orat,
volent aquelles en eççés
e per cercar-les al revés
d'on les poria encontrar.
E qui riquesa vol justar
ja per açò no erra pas,
mas per ser foll qu' imaginas
trobar son desijat repòs,
e que tingua son compte clos,
que per sos dinés ser' amat.
Be ·s porà fer sia honrrat
dementr' esperen que farà:
regonegut, si res no 'n fa,
sens mal fer serà mal volgut.
  Cascú deu ser apercebut
que, hon no es discreció,
regex la sola passió,
la qual va orba menys de fre
qu' en lo mig loch no va ne ve,
e, si l'encontra, no ·y roman.
Molts homens son qui be faran,
no sabents lo *per que* ne *com*.
Açò no cau en savi hom,
mas no sab [be] lo que [ell] fa
en aquells delits que ·l cos va,
axí com lo toch e lo gust.
L'om es de carn e no de fust:

204, horat *B*. — 205, aquells *B*; exces *D*. — 219, discreçio *B*. — 220, regeix *D*. — 222, mitx *B*. — 228, cors *D*.

per qu' es forçat que s'i delit
e tolen enuig e despit;
gran es llur delectació:
per que té molt fer la rahó
que aquests puxa be domdar.
L'oyr, lo veure y l'odorar
no han gran força de per sí,
e no es gran delit lur fi,
si lo toch fi no ·u prevenen;
e serà molt, si tant estenen
llur fi al seny interior,
car lo delit e la dolor
que portan pe[r] l[o]s senys forans
e imaginacions grans
d'on mal e be s'en conseguex.
Lo toch e ·l gust clar se parex
que son senys portants delit gran.
  Aquests delits, que homens han,
del sensual han de surtir.
Altres sab hom forçats d'exir
de la pensa tan solament.
En aquest[s] res lo cos no sent
perquè son luny de corporals.
Aquests son delits animals,
los quals partexen del compost,
e no fa poch qui sab dir tost
quin es aquell voler que ·ls vol
e per que tan fort los col,
puys naturals no li son
e tant res no prea l[o] mon

232, anutx *B.* — 233, lur *D;* delectatio *B.* — 234, fre *D;* rao *D.* — 235, domar *D.* — 236, l'oy *B.* — 239, preuen *D.* — 240, tan *B;* stenen *B.* — 241, lur *D.* — 243, porten *D.* — 244, ymaginations *B.* — 245, consegueix *D.* — 246, pareix *D.* — 249, cessual *B.* — 250, d'axir *B.* — 251, tant *D.* — 252, cors *D.* — 254, dellits *B.* — 255, parteixen *D.* — 259, puix *D.*

com honor e diners e fama.
Sobre aquesta flaca rama
tot hom fa sos tempraments:
lo cos no 'n sofir sentiments,
car no son de s'aprensió.
Defora ·ls senys (e que ·m perdó!)
no sent per sí, mas com ajunt.
Tot hom qui sab assi a punt
que tal delit es lo pejor,
que pus tost passa en dolor,
e de natura es pus luny,
lo seu delit té fora ·l puny;
qui 'n joch de daus met tot son be,
e qui 'n amor de dones té
lo seu entendre y voluntat,
en un instant es trastornat
l'estament de aquests abdós,
e de cert es mes perillós
que estament altre algú.
Val e no ·y val ser importú,
e lo mestre no hi sab res.
Tots los que Natur' a mes
luny d'est com a reprovats,
qui en tal se son delitats,
en rahó son deffallits.
Aprés los metré 'nper escrits
en l'orde que ·ls delits met.
Par vos esser foll perfet
hom qui 'n la mar sa vida fa,
jurant que jamés s'i veurà,

261, honor dines *B*. — 263, totom *B*. — 264, cors *D*; soffir *D*. — 265, s aprençio *B* : sapprensio *D*. — 266, defforals *D*. — 268, aci *D*. — 269, pijor *D*. — 274, donas *D*. — 278, mes] molt *BD*. *La correcció* mes *per* molt *es indicada en l'interlínia per D*. — 279, qu'estament *B*. — 281, y *BD*. — 283, com reprouats *B*. — 285, rao *D*. — 286, scrits *B*.

quant se veu prop de la mort:
passat lo cas, no ha deport
altr' en lo mon que navegar.
E que ·us parrà, si deu passar
per hom foll lo gran caçador,
no per ser menys de gran error,
per defalt de enteniment?
No ha senyals d'om entenent
l'om qui molt se adelita:
causa dona de sospita
d'esser tingut per hom pech.
Quant hi pens' de mi renech
del qu' en passí en secret,
e, lo publich, lo que n'e fet
gens ne fan lo testimoni.
Bo seria estremoni
per tancar l'ull dels vehents.
Yo vull dir mal de les gents
qui [no] meten sa esperança
en la cosa qu' es fermança,
no curant del principal.
Açò es al mon gran mal,
segons clarament veureu,
e de cert ab mi sereu
fahents part en lo juhí.
  Qualsevol vi' o camí,
per alguna fi anar
no deuria returar
la 'sperança de algú.
Tot cavaller en comú,

292, cars *D*. — 293, ques *D*. — 295, cassador *B*. — 297, d'entcniment *B*. — 298, ençenent *B*. — 302, y *B*. — 304, n'he *D*. — 306, stremoni *B*. — 308, jo *B*. — 309, sperança *B*. — 311, prinçipal *B*. — 312, aco *B*. — 315, faents *D*. — 317, via o *D*.

poch li val temprar lo cors,
ne dret estar sobr' aspre dors
d'un fort cavall, e be regir;
si ·ls affers d'armes vol fugir,
tot quant ha fet es quasi va.
Algú es qui be junyirà
e luytarà vestit e nuu,
que jamés vestí arnès cruu
ne altres per armes afer?
E tals fets no son en ver
per contentar-se de aquells,
mas per passar a pus bells,
si qu' es fundat son offici,
e trob un terrible vici,
aturar-se l'om aquí.
Molt poch se val metge a sí
[qui] medecin' ha studiat,
si no 's dispost sanitat
ministrar a l'hom malalt.
E aquell qui en puig alt
a l'estrem muntar emprèn
no fa res, si no s'estén
a passar del mig avant.
Molt deu ser hom recelant
(que) del que fa la fi e guart
e que no s'atur en part
que ·l treball sia perdut,
y en lo que fa si' astut,
que guart la fi e la via.
Si es bona, Deu la guia,

321, temptar *D;* cos *B.* — 322, star *B;* aspra *B;* dos *B.* — 324, affes *B* : afers *D.* — 325, casi *D.* — 329, altre *D.* — 331, d'aquells *D.* — 333, offiçi *B.* — 334, trop *B.* — 335, l'om *BD.* — 336, metje *B;* a ssi *B* : aci *D.* — 337, mediçina studiat *B* : medecina studiant *D.* — 340, putg *B.* — 341, strem *B;* anpren *B.* — 343, mitx *B.* — 348, sia *D.*

[e], si mala, dich-li : «Foll».
No sab com se rompa ·l coll,
mas veu la via per hon va.
De l'honest be res no sabrà;
lo fals be sab e com hi van;
la fi que ·n vol es ple d'engan,
pero be ·y va per carrer dret.
Sol una fi es qui promet
lo gran repòs de l'apetit;
les altres no, mas son delit
segons la valor d'hom e lur.
E l'om es pech qui no ·s procur
les fins segons discreció,
e, sens valent disposició,
ses fins no valrran un pugès,
car volrrà coses de no res
y en loch tal metrà tot son be.
De tres linatges a nos ve
delit e be que ·ns pot venir.
Del be honest res no ·m cur dir,
fins que los dos sien tractats.
Lo profitós, tantost com nats
som, ab gran cuyta requerim,
car de fet aquell prenim,
mouent-nos a la mamella,
car Natura ·ns aparella
ço per que la vida crexem,
mas, no sabent lo per que ·u fem,
no ·l volem com a profitós:
perçò Natura ·l don' a nos,

356, d'angan *B.* — 360, altre *B;* fon *B.* — 361, d'om *BD;* llur *B.* — 362, pec *D.* — 363, dis- [illegible] *B.* — 365, valdran *D.* [illegible] *D.* — 368, linaties *B.* — 370, nom cur res d. *D.* [illegible] aparella *B.* — 37[illegible], a [illegible] *B.* — 380, dona a nos *D.*

qui sab lo com e lo per que.
Lo delitós sens esguart ve,
car, puys havem tastat la let,
de fet l'apetit es costret
voler aquella sens esguart.
Tot quant hom fa per algun' art
o per alguna 'lecció
se fa per sol' affecció,
d'alguna fi perque entén,
e una fi moltes ne pren
per [a] venir s'i acabar,
perque ·l darrer se deu jutjar
per lo pus bell e lo mellor.
E qui nau fonch construhidor
per victoria conseguir,
molt millor fi volch apetir
que ·l mercader per a guanyar
y aquest millor que ·l qui robar
volgués ab ella dels amichs;
e qui, per guarda d'enemichs,
en pla sab fer un fort castell
ab tot lo seu gran aparell,
de molts officis hach mester,
e, tant quant l'obra ho requer.
Fins en esser acabada,
dins la gran fi es trobada
una fi d'altra pus gran,
e les que mes prop li stan
son pus belles e'stimades,
e les que son apartades

382, sguart *B*. — 383, puix *D;* llet *D*. — 385, sguart *B*. — 387, [illegible] *B* : lecio *D*. [illegible] affecçio *B* : affectio *D*. — 393, millor *D*. — 394, fon *B;* construydor *D*. — 39[illegible] guarada *BD*. — 403, offiçis *B;* ach *B*. — 404, ho] o *BD*. — 408, estan *D*.

d'aquella fi verdadera
son molt luny de la carrera
per conseguir son repòs.
En tot' altra fi no ·l pos
yo tot sol l'afalliment;
hom ho sent per sentiment,
e la rahó no ·y contradiu,
e cascú savi açò diu.
Ell es regla en tal fet:
a sson juhí es hom constret,
e lo recós es sol a Deu.
En la terra no podeu
a millor jutge recorrer,
e, qui ·ls delits vol discorrer
e les fins d'on ells se prenen,
delits son que a nos venen,
que la vid' a nos procura.
Ella no passa fretura
d'onor, fama e riquesa,
ne ha voluntat encesa
en voler victori' atenyer.
En altres no ·ns cal empenyer,
los quals son requests per viure,
altres que no vull escriure
e son los actes d'engendrar
per l'especia conservar,
que, si no fos, periria
en natura maestria,
que l'animal provehex
de delit, e açò parex

416, ho] o *D.* — 417, rao *D.* — 418, asso *B.* — 419, retgla *B.* — 420, son *D;* juy *B.* — 421, recors *D.* — 426, ans nos *D.* — 430, ensesa *B.* — 434, scriure *B.* — 435, d'angendrar *B.* — 436, la speçia *B.* — 439, proveheix *D.* — 440, pareix *D.*

en l'om animal comú.
Açò sab be quasi cascú,
mas pels grossers ho diré.
En general tot hom sab bé
que naturalment l'animal
sab bo lo dolç e l'amarch mal,
e, quant ha son, li plau dormir.
De l'especia yo vull dir
que tal cosa plau al ca,
que lo bou ne fugirà
e l'om, com animal semblant.
De l'individuu so pensant
que Joan tal cosa vol,
que Martí de sí la tol.
  Molt es açò manifest:
altre delit es desonest
per sol costum reprovat
qu' en lonch temps serà causat
y a natura molt desplau.
Açò crech be sapiau,
qu' altra natura fa costum.
Gran seria lo volum
per lonch eximplificar.
Natura molt se vol mostrar
cruel, aspra, fort e dura,
que tal complexió 'ns procura,
fahent-nos senblants als bruts,
axí com fa sorts e muts
e difformes molt estranys.
De aquests no passen anys

442, casi *D*. — 443, groçes *B*; ho] o *B*. — 447, lo dormir *BD*. — 448, la specia *D*. || de la speçia li plau dormir *B*. — 450, quel *B*. — 461, car l'altra natura... *BD*. — 463, exemplificar *D*. — 465, crel *B*. — 467, faent *D*. — 468... fa molts sorts... *BD*. — 469, diformes *B*; stranys *B*.

qu' entre nosaltres vejam.
Es veritat que, si obram
e conseguim algun delit,
aquell es molt pus defallit,
que de Natura es pus luny
lo que rahó tirant s'ajuny.
E Natura lo acull,
no en tant com lo veure l'ull,
car nessessari no li es.
Quant es reglat, no es reprès,
mas a tot hom prou li faça;
ell falaga, mas ab maça
dona colp que trenca ·l front.
Tantost, al primer affront,
par qu' en ell tot be fenesca.
Lo primer bocí es bresca,
lo mes voler es mes que fel.
Davant ell està un gros vel,
que a pochs se dexa veure:
terrenal Deu se fa creure
per l'om sabent e lo mellor.
Aquest es l'idol de honor
e de fama leig guanyada:
per aquest vid' a penada.
Passen los qui be n'esperen
e jamés altr' en saberen,
sino ·l be aquell qu' en surt,
no conexent si an de furt
tot lo be per hon les han.
E per mal saber, ab engan,

474, deffallit *D.* — 476, rao *D.* — 478, llull *B.* — 479, necessari *D.* — 481, fa força *B.* — 482, massa *B.* — 484, afront *B.* — 486, boçi *B.* — 488, sta *B.* — 491, millor *D.* — 495, n'esperan *B.* — 498, han *D.* — 499, hont *D.*

o, per molt malvats mijans,
fer de malalt home sans
es la fi de tot bon metje.
L'especier no sab fetje
si es sans o entacat:
a ell no es comanat
sino dar materials.
Aquesta es sa fi, no als,
e aquells be conseguir;
e qui be vol enquerir,
erbolari ·s diu qui ·ls cull.
Sa fi tota s'i recull
e pus avant no s'estén.
Males fins vol qui amprèn
de haver honor e fama:
molts hi van ab coxa cama,
mas no en justar riquesa,
e qui, voluntat encesa,
té per lo gust [tot] son ser,
axí del tot que ·l seny requer.
L'enteniment mal reglat
e ·l voler mal ordenat
se ordenen males fins
a part de fora e dedins.
Segons bones los aparen,
tals per sí, altres qu' en paren,
per la major conseguir,
tot hom pot be per fi tenir
ço en que sa 'sperança met,
e son voler no mostra set

502, maluat *B*. — 504, l'especier *B*. — 505, ho *B*; entecat *D*. — 508, sa] la *D*. — 509, confegis *BD*. — 510, inquerir *D*. — 514, moltas *B*: moltes *D*. — 517, no'n *B*. — 518, vluntat *B*; ensesa *B*. — 519, ser] fer *BD* — 524, he *B*.

en altre, qu' en conseguesca
. . . .
sa darrera intenció.
  La primera volició,
en que hom met son voler,
allò es fi, puys es primer
per que totes coses obra,
e, si aprés mes hi sobra
altra intenció aprés;
l'altre no 's fi, mas via es
per aquella afegida.
Tantost es la fi jaquida,
si la intenció 's darrera,
la darrera pres' ab primera,
puys la primera 's mes atras,
e serà via e pas
per conseguir la novella.
Axí com lo qui s'aparella
a fer vida philosofal,
e vol puys l'apostolical,
perque li apar pus alta,
e d'aquest mon se desalta,
puys tant l'abellex lo Cel,
de sí mateix hach bon zel
y en virtuts morals mes fi,
aprés girà lo seu camí
en celestial virtut;
tot axí com l'om astut
e de vils parents e amichs,
qui 's vol metre en fer-se richs

531, altra *B.* — 532, *manca BD.* — 533, darrera 'ntençio *B;* intençio *D.* — 534, voliçio *BD.* — 536, puix *D.* — 537, totas cosas *B.* — 539, altra 'ntençio *B.* — 541, *Corretgim* anadida (añadida?) *que presenten els mss. per* afegida, *liçó que justifica 'l sentit y a la qual algun copista va substituir el seu equivalent castellà. La correcció* agradida *convindria millor al punt de vista paleografic.* — 543, la 'ntençios *B.* — 544, darrer *D.* — 545, puix *D.* — 549, filosoffal *D.* — 550, puix *D.* — 551, appar *D.* — 553, puix *D;* l'abelleix *D;* çel *B.* — 554, matex *B;* ach *B.* — 558, stut *B.*

per avançar sos parents,
e, girant sos pensaments,
pujar volch en senyoria,
d'una fi en altra tench via,
per muntar en pus alt loch,
hon sentrà molt glaç e foch
y en tot quant per muntar farà
e qui dinés ajustarà
per satisfer altre desig,
de grosser passa molt lo mig.
Qui de avar li metrà nom
de la fi pren sobrenom,
puys en aquella s'atura
e per la fi mes sa cura
en les coses que ·y anà
e d'aquelles no s'amprà,
sino per hun passament.
E qui met son penssament
en les dones y esperança
e per ço dinés avança,
be pot ser dit luxuriós,
durant lo temps que n' es ginyós.
La fi li es tostemps davant
e per ses vies es obrant.
Mas la fi està dins ell,
defora ·s mostra l'aparell
per la fi aconseguir;
e perçò veu hom fallir
lo juhí de moltes gents,
jutjant los fets aparents,

561, avansar *B*. — 563, señoria *D*. — 566, ont *B* : on *D*; glas *B*. — 568, diners *D*. — 569, desitx *B*. — 570, mitx *B*. — 573, puix *D*. — 574, se cura *B*. — 576, d'aquellas *B*. — 577, un *D*. — 578, pensament *BD*. — 579, sperança *B*. — 580, diners *D*. — 585, sta *B*. — 586, daforas *B*. — 589, gens *BD*.

los quals hom veu, mas no ·l per que.
Aquell qui ·l fa, quina fi té
secreta 'n son amagat si?
Si bona o mala es la fi,
la 'ntenció la jutjarà.
Poques fins hom ampendrà
havents les vies sens dolor.
Al desijar tot es dolçor;
al possehir dubte no ·y fall.
No es mester qu' ab escandall
hom vulla saber aquest fons.
Ací veu hom reys e peons
en esta mar ser offegats:
los primés son trastornats,
e lo darrer passa primer.
E per açò no es mester
que ·y pens lo qui vol navegar,
mas que vulla los ulls clucar,
affermant lo compte de tots,
donant rialles e sanglots.
Mas alegria no han ja,
car de fals be jamés serà
content lo seu possehidor,
car veu-lo molt prest perdedor
e dins ell molt terribl' affany.
No ·n diré pus, car dins un any
cascuna lengua dirà poch.
E, donchs, lunyem-nos de tal joch,
que tot lo guany es dolorós,
e lo cercar molt affanyós:

592, qui fa *B*. — 594, o *manca B*. — 595, lantençio *B* : la intencio *D*. — 596, anpendra *B*. — 599, pocehir *B* : posseyr *D*; dupte *D*. — 602, açi *BD*. — 604, primers *D*. — 611, ya *D*. — 612, falç *D*; yames *D*. — 613, posseydor *D*. — 615, terrible fany *B* : terrible affeny *D*.

al possehir de tot se ·n treu,
perque ací cloure poreu
que lo delit d'aquell fals be
no 's ver delit : açò sent be
molt hom qui ·u passa e no ·u sab.
E no penseu jamés acab
de saber l'apassionat
l'estament on està passat,
car no escapa d'ignorant
lo fals delit qui ·l va davant.
Acompanyat de la dolor,
mescla lo dolç ab l'amargor,
e bon delit mesclat no es
ab la dolor, ne ·l prea res
qui aquell pur ha be sentit.
Mas l'home de virtut fallit
aquest delit li par estrany,
e no creuria dins un any
que sia res, puys que no ·l sent;
no té senyal si' aparent
que tal delit se pux' aver.
Ell no sent res sino ·l plaer
que li presenta ·l delit mal,
lo qual li torna 'n natural;
e dins en la dolor se viu,
e de aquella no 's esquiu,
puys altre be no conex.
E clarament açò parex
en los conversants malament,
car de cert viuen en turment.

621, posseyr *D.* — 622, açi *B.* — 627, || de saber la passio l'apassionat *BD.* — 628, hon *D;* sta *B; corr.* possat? — 629, scapa *B.* — 631, acompañat *D.* — 632, mesclo *B;* ab amargor *B.* — 637, strany *B.* — 639, pus *B :* puix *D.* — 641, puix *D.* — 646, squiu *B.* — 647, puix *D;* coneix *B.* — 648, pareix *D.*

Delit en ells e dolor cau,
e, si be feyen, no ·ls escau,
ans no volrrian que Deu fes
que llur mal abit se perdés
per aquell bo de la virtut,
lo qual es fi e fort escut,
per que no tem dolor lo pas,
e qui ·l se vist no ·s troba llas,
ans lo treball li dona cor,
que no l'atteny de por dolor.
E ço que promet ell ateny
e tant pot fer que nos estreny
que venim a molt prop de Deu,
e pot hom dir : «Açò es meu».
Los altres bens de altre son,
car son de natura o del mon.
E lo saber es quasi fum:
sol aquell be qu' es en costum
de tenir domdat l'apetit
a la rahó, estret subdit,
pot esser dit propi de l'hom:
no ·l pot haver sino lo prom
e de aquell deu sser entès,
car per saber en gran eççés,
sens lo voler be arreglat,
tal hom sabent e malvat,
e valgra mes que fos grocer,
car no aguera tant poder
d'exir en obra de mal fet!
Saber indiferent se met,

652, scau *B.* — 653, volrian *D.* — 656, scut *B.* — 658 , no] nol *D;* treballas *D.* — 662, streny *B.* — 665, altres *D.* — 666, o] u *B.* — 667, casi *D.* — 669, dompdat *D.* — 670, rao *D;* stret *B.* — 671, propri *D;* de hom *B.* — 673, esser *BD;* antes *B.* — 674, acçes *B :* exces *D.* — 678, haguera *D.* — 679, mal fer *D.* — 680, indifferent *D.*

car no termena l'om a be.
Lo be, que per natura ve,
si esdevé en l'ome mal,
no porà ser sino tal
com lo qui pot d'aquell usar,
e la color que ·l volrrà dar
pendrà com drap del tintorer.
Semblant es lo nostre voler,
que tot quant li porta ·l juhí
anar farà per lo camí,
d'on pendrà nom de mal o bo.
Tot quant que la fortuna do,
e quant ha donat e darà
serà segons ne usarà
l'om ab l'arbitre ministrant.
No vull dir pus d'ací avant,
per no ser dit fexuch per lonch;
perçò lo meu parlar estronch.

683, sdeue *BD*. — 686, volra *D*. — 689, porta lo *BD*. — 697, feixuch *D*. — 698, stronch *B*. — *B termina amb aquests mots :* Deo gratias.

GLOSSARI

Aquest glossari es un extracte del Comentari que hem escrit de les Obres d'Auzias March. No s'hi trobarà, en general, sinó ·ls mots que no figuren en el *Diccionari de la Llengua Catalana* d'en Pere Labernia (Barcelona, 2 vols. en 4.t, 1839-40) o bé les formes caigudes en desús o de més mal coneixer.

Les xifres romanes remeten a les poesies, les de guarisme als versos citats.

ABCIACH, «funest», CII, 91. Cf. el castellà *aciago*, acostat per Fr. Cuesta a l'arab *aciac*, «agonía», però Eguilaz no·l menciona en el seu *Glosario etimológico de las palabras españolas de origen oriental*.

ABUYR, «m'abeuro», IX, 4. Labernia tradueix equivocadament per «abundar». El llat. pop. *abbiberare*, de *adbibere*, s'ha tornat *abeurar* y *abuyrar*, com en francès antic *abevrer*, d'on *abreuver*, y *aboivre*. Cf. LXXIII, 23, XCII, 43.

AFIN (m'), «me represent», CXX, 75.

AFRONT, «el fet de trobar-se cara a cara», XCIII, 3. Cf. *afronte*, CXV, 7. Labernia no dóna sinó ·l sentit d'«injuria».

ALLENS, «enllà» (illac inde), XCII, 107, Cf. el castellà *allende*. Labernia no cita sinó la forma *allen*.

ALLEUJA, «lloga, dóna o prèn en lloguer, allotja»; d'*alodiare*, «donar en alou», XLV, 38, LXXXVII, 114, XCII, 77, CXVII, 208. Cf. el francès antic *aleugerie* «fief tenu en aleu» (Godefroy). — *Allocare* a donat *allogar*, *allojar* en català, *aloer* en francès antic. Cf. XIII, 33.

ALT, subs. masc. derivat d'*altar*, «plaure, agradar» (aptare), III, 1, XX, 24, XXII, 20. Cf. el provençal *azaut*, *azautar* (adaptare).

ALTRUY, antic cas regim d'*altre*, XL, 1. Cf. el provençal y el francès *autrui*. *Abduy* forma idèntica (Mussafia, *Sete Savis*, 2357 y Auzias March, CXXVI, 11).

AMAR = *arma*, XC, 37. Vegi-s *Introd.* p. 158.

AOMBREN (s'), «s'amaguen, s'allunyen de», XXVI, 24. Cf. el francès antic *s'aombrer* (Godefroy). — Labernia : *aombrar*, «espantar».

APLEGUE, XCII, 244; 1.a pers. sing. pres. indic. d'*aplegar*, «reunir, plegar les veles, acostar» (adplicare). Vegi-s Mussafia, *Sete Savis*, gloss. Cf. CVI, 332, CXVIII, 47.

ASMAR, «apreciar», CV, 84. Cf. el franc. antic

asmer, esmer, el prov. *esmar*. Labernia no dóna sinó ·l subst. *esma, esme*.

Atracen = *atrassen*, «arroceguen», XXXV, 5, LXXII, 8.

Blan, «d'una manera insinuant» (blande), LXIX, 6.

Born, terme nautic, «virada», XVI, 43, XXXVIII, 40. Vegi-s J. Roig, *Spill*, 4675, 9732. Mussafia, *Sete Savis*, p. 81, acosta aquesta paraula al prov. *beordar*, i al fr. *behourder*.

Caler, «caldre, convenir», CVIII, 9. Labernia no cita sinó la forma *caldrer*.

Carch = *carrech*, IX, 21. Cf. Jordi de S. Jordi, ed. J. Massó Torrents, 26 : *E trop leuger tot fexuch e gran carch*.

Cavorca, «cova», XLI, 7. Origen desconegut.

Cels = *zels*, «gelosies» (zelus) LXXXIV, 15. Vegi-s *zel, celos*, LXXXV, 14, LXXXIX, 50, 54, CXXII, 68.

Conrea, «cultiva, regala», XLVII, 30. Cf. el prov. *conrear* i el francès antic *conréer*.

Crebant, «xoc», LXXXIX, 22. Raynouard, *Lex. Rom.*, II, 508; no es en Labernia.

Crey, XCII, 10; 1.ª pers. sing. pres. ind. (credio), per analogía amb *vey*. Cf. Mussafia, *S. S.* § 92. La forma ordinaria en A. M. es *creu*.

Cunçament, «afalachs», XLII, 41. Juan de Resa tradueix *cunçament* o més aviat *acunzament* per *apuntamiento*, i Labernia per «apuntament». Però ni l'un ni l'altre han comprès que'l mot deriva de *cognitum*, com el prov. *coindia, coindansa, cundansa, acundamen, aconjar* (Raynouard), el francès antic *acointement* (Godefroy), y l'italià *acconciamento*.

Çuna = *Azuna*, terme arab que significa «llei», XXX, 59, XXXVI, 3. Vegi-s Eguilaz *Glosario etimológico de las palabras españolas de origen oriental*. — «Tota lur çuna, | ley, art e manya», (J. Roig, *Spill*, 7686).

Desalt, «desplaer», II, 15. V. *Alt*.

Escolt (d'), «escoltant», XXXVIII, 31. Cf. el prov. *escout*.

Deig, XXXV, 24; 1.ª pers sing. pres. indic. de *deure*. La forma més ordinaria, àdhuc en Auzias, es *dech*. Cf. XCVII, 8, XCIX, 81, etc. Vegi-s Mussafia, *Sete Savis*, § 92.

Deja, 3.ª pers. sing. subj. de *deure*, XXVII, 11, XLI, 40, XLIV, 13. La mateixa forma en provençal. Cf. Bartsch, *Chrest. prov.*, 431, y R. Lull, *Obres rimades*.

Desconfia, X, 8; 3.ª pers. sing. imperfecte de *desconfir*, «derrotar, enderrocar».

Deserets, «desheredaments, despullaments», LIII, 17. (Raynouard, *Lex. Rom.* III, 528; falta en Labernia.)

Desombren, «priven de», m. a m. «fan sortir de l'ombra», XXVI, 25. Cf. el francès antic *desaombrer* (Godefroy).

Dexen, «descendeix», 3.ª pers. pres. indic. de *dexendre*, XXX, 15. La mateixa forma en prov. Cf. Bartsch, *Chrest. prov.* y R. Lull, *Obres rimades*. Labernia ignora aquesta forma.

Divisar, «mirar», LXIX, 26.

Dull, XCVII, 52; 1.ª pers. sing. pres. indic. de *doler* o *dolre*, actualment en desús (com *sull*, CXXVII, 32). La forma *dolch* se troba en la mateixa obra XCVII, 45-46. Cf. *duyl* al gloss. de les *Obres rimades* de R. Lull y el prov. *dolh, duelh*.

Encalça, «persegueix» (incalceare), LXXXVII, 16. Cf. R. Lull, *Libre de Amich e Amat*, ed. 1904, gloss., y el francès antic *enchaucier, enchaucer* (Godefroy).

Endurar, «dejunar, mancar de», IV. 56, X, 26. El mateix sentit en prov. Cf. Peire Espanhol : *Aqui ·s pauza et esta et endura* (C. Appel, *Prov. Ined.* ed. 1890, p. 238).

Enferesca, XXXII, 43, LXXIII, 2; 1.ª pers. sing. pres. subj. de *enferir* (*inferire), «introduir, inventar, exagerar».

Enfoll, «foll, va», adj. derivat de *enfollir*, «tornar-se foll», XCVI, 20, CXXII, 14. No es ni en Raynouard ni en Labernia.

Enguent, «engüent» (unguentum), LXVI, 11. Sobre aquest canvi d'*un* en *en*, vegi-s Mussafia, *Sete Savis*, § 14.

ENQUER, «encara», XCVII, 17. *Enquer*, forma prov. que figura al glossari de les *Obres rimades* de R. Lull.

ENTREGUE, «enter», per *entegre*, XXXVIII, 6. Cf. *entrega*, LVI, 29, LXXV, 70.

ESDOLC, «se lamentà», 3.ª pers. sing. perf. d'*esdolrer*, XXVII, 3. Aquesta paraula no 's troba ni en Raynouard ni en Labernia.

ESPERA, «esfera», XX, 34, XLVII, 4, XCIV, 111, C, 98, CXII, 88. Cf. Raynouard. Labernia no cita més que la forma *esfera*.

ESPLETAT, «espavillat, expert, avançat», C, 222. D'*espletar* (*explicitare, explectare). Cf. el prov. *espleitar* y el francès antic *espleitier*. Labernia no cita més que *espletant*, manifestament emmatllevat al text de les edicions antigues d'A. M. y mal explicat per «gastado, esquimado». Vegi-s J. Roig, *Spill*, 15727.

EXELLA, «exila, desterra», CXII, 157.

FAMOLENT, CXXII bis, 59, CXXVII, 94. Labernia : *famolench*.

FENYT, «fingit, falç» de *fenyer* (fingere), CIV, 261. Cf. el francès antic *feignant*.

GRAN, «gra» (*granum*), XIX, 15. Labernia no coneix aquesta forma, de la que Raynouard *Lex. Rom.* III, 495, cita diversos exemples. La forma *gra* se troba en A. M. XCII, 222.

GUAYMENT, 1.ª pers. sing. pres. indic. de *guaymentar*, «lamentar-se», XV, 35. Cf. XV, 2 : *guays*, «planys, gemecs»; XVII, 23 : *guay*, «ai! malgrat a». Vegi-s LXVII, 44. *Gaimenter, guémenter* en francès antic.

JAELLA, «jaç, llit», XLIX, 16. De *jaer* (jacere) que 's troba en el glossari de les *Obres rimades* de R. Lull.

LAÇ = *llas*, «llaç, filat», XXVIII, 18.

LAS, LLAS, «desgraciat», CVI, 480, CXXVIII, 658. Raynouard, *Lex. Rom.* IV, 23 : *Que fosson deliurat | li las prizonier dolen* (B. Zorgi). El mateix sentit en francès antic.

LEUS, LLEUS, cas subjecte de *levis*, com en prov., XLVIII, 20, CVIII, 30. La forma *lauger* (*leviarium) a prevalgut en català.

LEY, «lliga, titol», VI, 22. Cf. Peire Cardenal: *Els no son ni de ley ni de pes* (Raynouard, *Lex. Rom.*, IV, 36).

LEY, cas oblic del pron. pers. *ella*, emmatllevat probablement al provençal, XXXI, 3. Labernia cita la forma *leys*, però es quasi segur que l'ha treta de les edicions antigues d'Auzias March.

LIG, «vassallatge» (*liticum), LIII, 11. Aquest mot es considerat com sinonim de *ley* per Juan de Resa.

LOANTS, «consellers», C, 175. El verb «louer» té el mateix sentit en francès antic, principalment en Joinville. Els dos consellers de que parla Auzias en aquest passatge son l'ànima y el còs.

MENYSCABAR, «mancar de», LXXIII, 14. Cf. el prov. *menescabar*, *mescabar* (*Lex. Rom.* II, 276) y el francès antic *meschever*.

MESPENDRE, «enganyar-se, equivocar-se», CVIII, 12. Raynouard, *Lex. Rom.*, IV, 633; manca en Labernia.

MESTER, «misteri» (mysterium), V, 16, VIII, 39, XXXI, 20. Cf. el prov. *mestier*. Altra forma, *misteri*, XVIII, 34.

MESTER, «menester, necessitat» (ministerium, *misterium), VIII, 15, LXIX, 12, etc.

MINVE, adj. verbal de *minvar*, CIV, 13.

MOUEN, XVIII, 31; del verb neutre *moure*, «venir de, provenir de». Cf. XXXIII, 18, XXXVII, 1, CVI, 99. Labernia no considera *moure* sinó com actiu. En provençal es actiu y neutre. *Del cor mou aquela dousors* (Bartsch, *Chrest. prov.* 151, 27); *quar d'amor mou castitatz* (Montanhagol, ed. J. Coulet). Es igual en català : *ço que vos havets dit de vos, mou de gran valor* (Desclot, ed. Buchon, 586 b).

NODREIX, en el sentit metafòric, «viu, puja, s'educa», XXXIII, 36, Cf. Mussafia, *Sete Savis*, glossari, y Morel-Fatio, *Facet*, Gloss. (Romania, XV, 223).

ORBEN = *obren*, XCII, 50. Metatésis.

Cf. *amar*, *entregue*. Vegi-s *Introd.*, p. 158.

ORRUPTE (En), «precipitadament» (*orrup-

tus), LV, 4. Vegi-s el mot *orruptus* en Du Cange que tradueix *ex orrupto* per *abrupte*.

PARENÇAR, XII, 24; manca en Labernia, el qual no indica sinó·l subs. *parença* (= apariencia, «semblansa»), d'on ve'l sentit de «pareixer» que convé atribuir al verb. Cf. XXX, 17, XLIII, 30. Se troba la forma *parencejar* en J. Roig, *Spill*, 638.

PAREXEN (·s), «s'aparellen», LXXXVII, 123. No ·s troba en Labernia. Prov. *parejar*, *parelhar* (*Lex. Rom.*, IV, 416).

PERDEDORS, XVIII, 43; «(els béns) que podien causar la perdua» (perditura). Labernia tradueix malament dient : «qui pert o pateix alguna perdua».

PENSA, «pensa o cura una ferida», XXXVI, 36. Cf. Raynouard, *Lex. Rom.*, IV, 501. Aquest sentit no ·s troba en Labernia.

PINTA, «pintada», VII, 13. Partic. pass. de *penyer* que no cita Labernia y que probablement es calcat sobre el prov. *penher*, part. pass. *pent* (Bartsch, *Chrest. prov.*) La forma actual del català corresponent a *penyer* es *pintar*.

PLAIBLE, PLAYBLE, «placèvol, agradable» (*placibilis), XCIV, 84, XCVIII, 24, C, 127.

PREGON (de), «de profond, profonament», XXXIX, 15. Cf. el provençal *de preon* (Raynouard, *Lex. Rom.* III, 360). Sobre l'etimología de *pregon*, vegi-s *Revista Catalana*, Janer 1889, p. 17.

PRESICHS, «prèdiques, sermons», VII, 21. Cf. prov. *prezics*.

RAXA, RAIXA, «rabia», LXXXVII, 83, CXVIII, 18. Labernia : *raja*. La forma actual del català es *rabia*.

SI, «pit, sina» (senus = sinus), CII, 201, CXXVIII, 593.

SOBRES, plural de *sobra*, «excés», XI, 10.

SOBRESALT, «sobreplaer», II, 15, etc. Vegi-s *Alt*.

SOLT, «deixo anar, deslliuro»; 1.ª pers. pres. indic. de *soltar*, XXVIII, 11.

TEMBRE, LIV, 42, LVII, 24. Forma antiga de l'infinitiu de *témer*. Vegi-s Morel-Fatio, *Grundriss*, I, § 42.

TEMPRAMENT, «melodia», C, 108. Cf. el prov. *trempadura*, l'esp. *templar* y *temple*. El franc. *tempérament* designa encara, en música, «d'adoucissement apporté à des dissonances par une très légère altération de certains intervalles». (Dict. gén. Hatzfeld, Darmesteter y Ant. Thomas).

TEN, 3.ª pers. arcaica ind. pres. de *tenir*, CVI, 187, CXII, 360.

TIMPES, «timbes» (tympanum?), XXXI, 26. Cal acostar aquest mot al del francès antic *timbe* a proposit del qual Godefroy cita ·l text següent : «Un marchepié devant et les *timbes* que soutiennent icelui»?

VAGUEN, LXI, 23. *Vaguar* o *vagar* = *vacar*.

VANE (se), «se vanta, s'alaba», de *vanar* (vanare), CXV, 33. Labernia no més dóna *vantar*. El provençal tenia també les dues formes *vanar* y *vantar* (*vanitare).

VELLART, CXXVII, 142. Cf. el franc. *vieillard* y el prov. *veilard*. No ·s troba en Labernia.

VENÇÓ (*vincionem), X, 29. Cf. *remçó* (redempcionem).

VENIBLE, CV, 152; adj. «futur, que ha de venir».

VEY, XII, 35, forma provençal, 1.ª pers. sing. pres. indic. de *vezer*.

VIST, 1.ª y 3.ª pers. sing. pres. indic. de *vestir*, LXXXVII, 286, CXIV, 83; *se vist*, CXXVIII, 658. Cf. *Lex Rom.*, V. 528, *viest*, y R. Lull, *Obres rim.* gloss. *vistent*. El mateix canvi de *e* en *i* en castellà.

VOLEN, C, 35; 3.ª pers. pl. pres. indic. de *volar*.

VOLPELL, «covart», LXXVIII, 43. *Lex. Rom.* V, 567 : *volpil*, *volpill*. Labernia ·n fa erradament un substantiu.

TAULES

INDEX ALFABETIC

TAULA DE MATERIES

POESIES

ERRADES Y ADDICIONS

PAGINA	RATLLA	DIU	HA DE DIR
		VOLUM I	
336	9	alta spera	alta'spera
		VOLUM II	
15	4	*e*	*el*
31	2	me.	mi
36	2	arma 's	arma ·s
86	8	mort; em par	mort, e ·m par
89	24	acaben *a*.	acaben *c*
185	14	que ·l be l'hom.	que ·l be de l'hom
197	15	236	336
341	4	*Rytmus*	*Rhythmus*

PUBLICACIONS DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

SECCIÓ HISTORICÒ-ARQUEOLÒGICA

Ptes.

Anuaris de l'Institut d'Estudis Catalans. Grans volums de més de 500 pàgines, profusament il·lustrats.

Anuari MCMVII, de 540 pàgines, 106 gravats i una tricromía. 30
» MCMVIII, de 650 pàgines, 270 gravats i 7 làmines apart . . . 30
» MCMIX-X, de 792 pàgines, 300 gravats i 6 làmines apart . . . 30
» MCMXI-XII, de 774 pàgines, 471 gravats 5 làmines i una fototipia . 30
» MCMXIII-XIV . . . . *En premsa.*

Les Pintures Murals Catalanes. Se publica en fascicles monogràfics, gran foli, amb il·lustracions i làmines soltes en tricromía.

Fascicle I. — Pedret 10
» II. — Sant Martí de Fenollar i Sant Miquel de la Sèu 10
» III. — Tahull i Bohí, Santa María d'Aneu i Sant Pere del Burgal . . 10
» IV. — Ginestarre, Ager, Esterri de Cardós i Mur . *En premsa.*

Les Monedes Catalanes. Estudi i descripció de les monedes carolingies comtals, senyorials, reials i locals propies de Catalunya, per JOAQUIM BOTET I SISÓ.

Volum I 10
» II 12
» III i darrer 20

Documents per l'Historia de la Cultura Catalana Mig-eval, publicats per A. RUBIÓ I LLUCH.

Volum I, contenint més de 500 documents 10
» II i darrer . . . . *En premsa.*

L'Arquitectura Romànica a Catalunya, per J. PUIG I CADAFALCH, A. DE FALGUERA i J. GODAY.

Volum I. — Precedents : l'Arquitectura romana; l'Arquitectura cristiana prerromànica 20
Volum II. — Des del segle IX a les darreríes del segle XI 20
» III i darrer. — Els segles XII i XIII . . . . *En premsa.*

Les Obres d'Auzias March. Edició crítica en vista de tots els manuscrits i totes les edicions, per AMADEU PAGÈS.

Volum I. — Introducció. Text de les poesies I-LXXIV 12
» II. — Poesies LXXV-CXXVIII. Glossari . 12

Altres obres en premsa i en preparació:

Les Biblies Catalanes, segons les antigues versions dels segles XIVe i XVe, per RAMÓN D'ALÒS.

Volum I. — El Pentateuc i Josuè. (Text de Londres.)

Els Segells Catalans, per FERRÀN DE SEGARRA.

Itinerari del Rei en Jaume el Conqueridor, per J. MIRET I SANS.

Crònica dels Comtes de Barcelona i dels Reis d'Aragó, per L. BARRAU DIHIGO i J. MASSÓ TORRENTS.

En dipòsit:

Catàlech de la Biblioteca Musical de la Diputació de Barcelona, per FELIP PEDRELL. (Barcelona, 1908-1909.) 2 vol. 60

SECCIÓ FILOLÒGICA

	Ptes.
Himnes Homèrics. Traducció en vers de JOAN MARAGALL i text grec amb la traducció literal de P. BOSCH GIMPERA.	
Un vol. de IV-262 pàgines	5
Edició en paper de fil de 50 exemplars	15
Normes ortogràfiques	0'10
Butlletí de Dialectología catalana : Núm. 1 (Abril-Desembre 1913) .	3

BIBLIOTECA FILOLÒGICA:

I. — **Documents en vulgar per a l'estudi de la llengua** (segles XI, XII & XIII), per MN. PERE PUJOL	2
II. — **Die Mundart von Alacant. — Beitrag zur Kenntnis des Valencianischen,** von DR. PERE BARNILS GIOL.	4

EDICIONS PEDAGÒGIQUES

Biblioteca Scriptorum Graecorum et Romanorum cum ibericis versionibus, curante A. SEGALÁ, PHIL. PROF.

Vol. I. — CORNELII NEPOTIS. *Praefatio et Miltiadis Themistoclisque Vitae* (F. Crusat; A. M.ª Alves, S. J.; F. de Mello, S. J.; E. de Montoliu; C. Riba Bracons, interpretibus)	1

Altres obres en premsa i en preparació:

Diccionari de M. Aguiló. (Lletra *A.*)
Phonétique Catalane, de J. ARTEAGA PEREIRA.
La frontera catalano-aragonesa, de MN. ANTÒN GRIERA.
Vocabulari Ortogràfic de la Llengua Catalana.
El Gènesi, traducció de l'hebreu per MN. FREDERIC CLASCAR.
Diccionari Hebreu-Llatí-Català, pel DR. FRANCESC BARJAU, professor a l'Universitat de Barcelona.
Diccionari manual Llatí-Català, pel DR. F. CRUSAT I PRATS, professor a l'Universitat de Barcelona.
Atlas lingüístic de Catalunya, Balears, Valencia, Rosselló i Sardenya.

En dipòsit:

Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona, 1908 .	5

SECCIÓ DE CIENCIES

Arxius. Any I, fascicles I, II i III, cada un	4
» II, fascicle I i II, cada un	4
Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i ANGEL SALLENT. Fascicle I . . .	5
Fascicle II	5
Treballs de la Societat de Biología, publicats sota la direcció de A. PI SUNYER. Volum I. 1913	10
Malacología de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i J. DE CHÍA.	*En preparació.*

TIP. L'AVENÇ

